KÄSIRAAMAT

TÖÖLISNOORUKITE JA TÖÖSTUS-, RAUDTEE- NING VABRIKUKOOLIDE ÕPILASTE MEDITSIINILIS-SANITAARSE JA ELUTARBELISE TEENINDAMISE NING TÖÖÕIGUSLIKE EESKIRJADE KOHTA

KOOSTANUD H. SEPP,
EESTI NSV TERVISHOIUMINISTRI REFERENT

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

KÄSIRAAMAT

TÖÖLISNOORUKITE JA TÖÖSTUS-, RAUDTEE- NING VABRIKUKOOLIDE ÕPILASTE MEDITSIINILIS-SANITAARSE JA ELUTARBELISE TEENINDAMISE NING TÖÖÕIGUSLIKE EESKIRJADE KOHTA

KOOSTANUD H. SEPP,
EESTI NSV TERVISHOIUMINISTRI REFERENT

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS"
TARTU, 1948

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1948: 0357
14099
A-17270

Eessõna.

Sotsialistlik rahvamajanduse süsteem üha laieneva sotsialistliku tööstusega nõuab alalist noorte kvalifitseeritud tööliste juurdekasvu. Selle tõttu on sotsialistliku riigi üks tähtsamaid ülesandeid organiseeritult ette valmistada uut kvalifitseeritud tööjõudu.

Sellele tähtsale ülesandele on Nõukogude Liidu Valitsus ja Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei osutanud väga suurt tähelepanu ja hoolt. Tööjõu organiseeritud ettevalmistuse alused on fikseerimist leidnud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 2. okt. 1940. a. seadluses «NSVL riiklikest tööjõureservidest».

Kvalifitseeritud tööliskaadri ettevalmistuses evib väga tähtsat osa käitistes töötavate ja väljaõpetatavate töölisnoorukite, s. o. 14—17 a. (incl.) vanuste alaealiste töötajate ja NSVL Tööjõureservide Ministeeriumile alluvate tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniline ja elutarbeline teenindamine.

«Meie riigile on vajalikud terved tööjõureservid, selle tõttu aga peavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilased olema asetatud vajalikesse töö- ja elamistingimustesse,» märgib Üleliiduline Riiklik Sanitaarinspektsioon nimetatud koolide ruumide kohta antud sanitaarnõuetes.

«Sajad tuhanded noored töölised, keda Tööjõureservide Valitsus igal aastal saadab tööstusesse ja transporti, ei pea olema mitte üksnes kvalifitseeritud spetsialistideks, vaid ka kõrge sanitaarkultuuri kandjateks tootmisel ja igapäevases elus,» märkis VNFSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Sanitaarhariduse Nõukogu pleenum 1. juunil 1943. a.

Nendes kahes avalduses on antud kokkuvõte töölisnoorukite ja tööjõureservide koolide õpilaste meditsiinilise ja elutarbelise teenindamise sisust ja selle teenindamise eesmärgist.

Töölisnoorukite ja tööjõureservide koolide meditsiinilise ja elutarbelise teenindamise kohta on antud rida eeskirju nii õigusnormidena kui ka metoodiliste juhenditena. Osa neist eeskirjadest on tõlgitud eesti keelde ja Eesti NSV-s rakendamisele võetud Eesti NSV tervishoiuministri ja Eesti NSV Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjadega. Osa neist eeskirjadest aga ei ole Eesti NSV-s veel rakendamist leidnud, kuna need vastavatel ametiasutistel puudusid. Kuid ka need eeskirjad, mis Eesti NSV-s on rakendatud, on raskesti kättesaadavad töötajatele, kes tegelevad töölisnoorukite teenindamisega, kuna need on jäänud enamasti tervishoiuosakondade kaustadesse. Selle tõttu on tuntud teravat puudust käsiraamatu järele, kuhu need eeskirjad oleksid koondatud juba eestikeelses tõlkes.

Selle puuduse kõrvaldamiseks tunnistas Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi kolleegium oma 1946. a. 30. oktoobri koosolekul vajalikuks tõlkida ja koondada eri kogusse töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilise ja elutarbelise teenindamise kohta antud õigusnormid ning metoodiline materjal ja see välja anda eri käsiraamatuna.

Selle puuduse kõrvaldamiseks ja Tervishoiuministeeriumi kolleegiumi otsuse realiseerimiseks ilmub käesolev käsiraamat.

Käsiraamatu koostamisel kasutasin Eesti NSV tervishoiuministri ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirju, ministeeriumile saadetud üleliidulisi õigusnorme käskkirjade, juhendite jne. näol ja ka vastavais ametlikes kogudes ning venekeelseis käsiraamatuis, eeskätt NSVL Tervishoiuministeeriumi Meditsiiniliste Raamatute Kirjastuse väljaandel 1945. a. ilmunud käsiraamatus „Справочник для врачей ремесленных училищ, железнодорожных училищ и школ ФЗО“ avaldatud kehtivaid õigusnorme.

Käsiraamatusse on võetud ametlikud eeskirjad, mis on antud kuni 15. oktoobrini 1947. a.

Asutiste ametlike nimetuste tarvitamisel tuleb pidada silmas, et NSVL Ülemnõukogu seadusega 15. märtsist 1946. a. nimetati rahvakomissaride nõukogud ümber ministrite nõukogudeks, rahvakomissariaadid — ministeeriumideks ja vastavalt sellele rahvakomissaride nõukogu esimehed ja aseesimehed — ministrite nõukogu esimeesteks ja aseesimeesteks ning rahvakomissarid — ministriteks.

Loodan, et käesolev käsiraamat aitab suuresti kaasa töölisnoorukite ja tööjõureservide koolide õpilaste meditsiinilise ja elutarbelise teenindamise kõrgele tasemele viimisele ja et ta saab ühtlasi arstiteaduskonna üliõpilastele ja meditsiiniliste keskkoolide õpilastele õpperaamatuks praktiliste teadmiste omandamisel töölisnoorukite ja tööjõureservide koolide õpilaste eeskujulikuks meditsiiniliseks teenindamiseks.

Tallinn, oktoobris 1947. a.

H. Sepp,
ENSV Tervishoiuministri referent.

I OSA.

TÖÖLISNOORUKITE JA TÖÖSTUS-, RAUDTEE- NING VABRIKUKOOLIDE ÕPILASTE MEDITSIINILIS-SANITAARSET JA ELUTARBELIST TEENINDAMIST NING TÖÖKAITSET REGULEERIVAD ÕIGUSNORMID.

A. ÜLDEESKIRJAD.

1. NSVL riiklikest tööjõureservidest.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 2. oktoobrist 1940. a. (NSVL Ülemnõukogu Teataja 1940, nr. 37.)

Meie tööstuse edasise laiendamise ülesanne nõuab alalist uue tööjõu juurdevoolu šahtidesse, kaevandustesse, transporti, vabrikuisse ja tehastesse. Töölisklassi koosseisu pideva täiendamiseta pole võimalik meie tööstuse edukas areng.

Meie maal on täielikult kaotatud tööpuudus, on jäädavalt lõpp tehtud viletsusele ja laostumusele maal ning linnas, mille tõttu meil pole sääraseid inimesi, kes oleksid sunnitud vabrikute ja tehaste ustele koputama ja paluma nende töölevõtmist, moodustades niiviisi stiihiliselt alalise tööjõureservi tööstusele.

Neis tingimustes seisab riigil ees ülesanne — organiseeritult ette valmistada uusi töölisi linna- ja kolhoosinoorsoost ja luua tööstusele vajalikke tööjõureserve.

Tööstusele riiklike tööjõureservide loomiseks NSVL Ülemnõukogu Presiidium määrab:

1. Tunnistada vajalikuks igal aastal ette valmistada üleandmiseks tööstusele riiklikke tööjõureserve 800 000 kuni 1 miljon

inimest, õpetades linna- ja kolhoosinoorsugu tööstuskoolides, raudteekoolides ja vabrikukoolides teatavaile tootluse kutsealadele.

2. Kvalifitseeritud tööliste-metallistide, metallurgide, keemikute, mäe- ja naftatööliste ning teiste keerukate kutsealade tööliste, samuti kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamiseks mere- ja jõetranspordile ning side-ettevõtteile organiseerida linnades kaheaastase õppeajaga tööstuskoolid.

3. Kvalifitseeritud raudteetranspordi-tööliste, vedurijuhiabide, veduri- ja vaguniremondi lukkseppade, katelseppade, raudteeliini remondi brigadiiride ja teiste keerukate kutsealade tööliste ettevalmistamiseks organiseerida kaheaastase õppeajaga raudteekoolid.

4. Massiliseks kutsealade tööliste ettevalmistamiseks, esmajoones söe-, maagikaevandus-, metallurgia-, naftatööstusele ja ehitusalale, organiseerida kuuekuuse õppeajaga vabrikukoolid.

5. Määrata, et õpetamine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides toimub maksuta ja õpilased on õppeaja kestel riigi ülalpidamisel.

6. Määrata, et riiklikud tööjõureservid on vahetult NSVL Rahvakomissaride Nõukogu käsutuses ja et rahvakomissariaadid ning ettevõtted ei saa neid kasutada valitsuse loata.

7. Anda NSVL Rahvakomissaride Nõukogule õigus kutsuda (mobiliseerida) igal aastal 800 000 kuni 1 miljon inimest linnade ja kolhooside meessoost noorte hulgast: 14—15 aasta vanuseid õppimiseks tööstus- ja raudteekoolides, 16—17 aasta vanuseid vabrikukoolides.

8. Kohustada kolhooside esimehi määrama igal aastal kutse (mobilisatsiooni) korras iga 100 kolhoosiliikme kohta, arvestades mees- ja naisisikuid 14—55 aasta vanuses, kaks 14—15-aastast meesnoort tööstus- ja raudteekoolidesse ja kaks 16—17-aastast — vabrikukoolidesse.

9. Kohustada linnade töörahva saadikute nõukogusid määrama igal aastal kutse (mobilisatsiooni) korras 14—15 aasta vanuses meessoost noori tööstus- ja raudteekoolidesse ning 16—17 aasta vanuseid — vabrikukoolidesse NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt igal aastal määratava arvul.

10. Määrata, et kõik tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide lõpetajad loetakse mobiliseerituks ja nad on kohustatud töötama järjest 4 aastat riiklikes ettevõtteis NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse korraldusel, kusjuures neile tagatakse palk töökoha järgi üldistel alustel.

11. Määrata, et kõigile tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetanuile antakse Punaarmeesse ja Mere-Sõjalaevastikku kutsumisel ajapikendus kuni aja lõpuni, mis on kohustuslik töötamiseks riigiettevõtteis vastavalt käesoleva seadluse paragrahvile 10.

2. Linna- ja kolhoosinoorte kutsumisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse.

NSVL RKN määrus 2. oktoobrist 1940. a. nr. 1852.
(LMKK 1940, nr. 25, art. 603.)

Kooskõlas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega «NSVL riiklikest tööjõureservidest» NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Kohustada NSVL RKN juures asuvat Tööjõureservide Peavalitsust [1] vastu võtma ajavahemikul 10. kuni 25. novembrini 1940. a. nii kutsumise (mobilisatsiooni) korras kui ka avaliku (vabatahtliku) vastuvõtmise korras tööstuskoolidesse ja raudteekoolidesse 350 000 inimest ning vabrikukoolidesse 250 000 inimest linna ja kolhoosi meessoost noorte hulgast — tööstus- ja raudteekoolidesse 14—15-aastasi ja vabrikukoolidesse 16—17-aastasi.

2. Kohustada NSVL RKN juures asuvat Tööjõureservide Peavalitsust esitama 10. oktoobriks 1940. a. NSVL RKN-le kinnitamiseks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate kontingentide jaotust iga oblasti, krai ja vabariigi järgi.

3. Kohustada oblastite, kraide, töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid ja liidu- ning autonoomsete vabariikide rahva-

[1] NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 15. maist 1946. a. moodustati Tööjõureservide Peavalitsus ja Tööjõu Arvestamise ja Jaotamise Komitee ümber NSVL Tööjõureservide Ministeeriumiks.

komissaride nõukogusid, väljudes iga oblasti, krai, vabariigi järgi kindlaksmääratud kutsutavate kontingentidest, kindlaks määrama 1. novembriks 1940. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate linna- ja kolhoosinoorte arvu iga linna ja administratiivse rajooni järgi, rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteesid aga 5. novembriks 1940. a. ära jaotama kutsutavate kolhoosinoorte arvu kolhooside järgi.

4. Kindlaks määrata, et tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolideks reorganiseeritavate vabriku-tehase tööõpilaste koolide nii mees- kui ka naissoost õpilastel on eesõigus tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse vastuvõtmisel.

5. Linna- ja kolhoosinoorte tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsumise läbiviimiseks moodustada linnades ja rajoonikeskustes komisjonid koosseisus: linna või rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee esimees (komisjoni esimees), linna või rajooni ametiühingulise organisatsiooni esindaja ja ÜLKNÜ linna- või rajoonikomitee sekretär.

6. Kõik isikud, keda kutsutakse (mobiliseeritakse) tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse, kuuluvad arstlikule järelevaatusele.

7. Igale kutsutule annab komisjon tuusiku tööstus-, raudtee- või vabrikukooli pääsemiseks NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse poolt seatud vormis komisjoni esimehe allkirjaga ja töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee pitseriga, samuti ka sõidutunnistuse tasuta sõiduks raudteel[2].

8. Kohustada kolhooside valitsusi varustama tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavaid kolhoosi arvel pealisrõivastega, jalatsitega, kahe vahetuse pesuga, toiduainetega teeloleku ajaks kuni määratud kohale jõudmiseni ja andma kutsutavatele liiklemisvahendeid sõiduks kuni raudteejaamani.

9. Kohustada Teede Rahvakomissariaati välja andma NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse nõuete põhjal

[2] Vastavad vormid leiduvad 1945. a. RK „Pedagoogilise Kirjanduse" väljaandel ilmunud käsiraamatus „Tööjõu arvestamise ja jaotamise alal kehtivaid seadusi, määrusi ja korraldusi".

Tööjõureservide Peavalitsusele vajalik arv sõidutunnistusi ja teostama tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutud isikute edasitoimetamist määratud kohtadesse.

3. Ettevalmistusest õppeaasta alguseks ja linna- ning kolhoosinoorte vastuvõtmisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse käskkiri nr. 1. Kinnitatud NSVL RKN-i poolt 4. oktoobril 1940. a. (LMKK 1940, nr. 25, art. 604.)

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 2. oktoobri 1940. a. seadluse «NSVL riiklikest tööjõureservidest» ja NSV Liidu RKN 2. oktoobri 1940. a. määruse «Linna- ja kolhoosinoorte kutsumisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse» täitmiseks käsin:

1. Vastu võtta tööstus- ja raudteekoolidesse linna ning kolhoosi meessoost noori 14—15 aasta vanuses mitte vähema kui algkooli või keskkooli 4 klassi haridusega.

2. Vabrikukoolidesse võtta linna ja kolhoosi meessoost noori 16—17 aasta vanuses sõltumatult üldhariduslikust ettevalmistusest.

3. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolideks reorganiseeritavate vabriku-tehase tööõpilaste koolide õpilased, nii mees- kui ka naissoost, omavad eesõigust vastuvõtmisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse.

4. Raudteekoolidesse vastuvõtmisel antakse eesõigus raudteetranspordi-tööliste lastele.

5. Lubada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreile vastu võtta tööstuskoolideks, raudteekoolideks ja vabrikukoolideks reorganiseeritavatest vabriku-tehase tööõpilaste koolidest erandina neid, nii mees- kui ka naissoost õpilasi, kelle vanus ületab tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse vastuvõtmiseks määratud õpilaste vanuse.

6. Väljudes sellest, et tööstus- ja raudteekoolides valmistatakse ette keerukatele kutsetele, sisse viia tööstus- ja raudteekoolidesse peale tootmisõppuse üldhariduslike ja antud kutse õppimisega seotud eridistsipliinide õpetamine.

7. Kindlaks määrata õppeaasta algus tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides 1. septembrile. 1940. a. alata õppeaastat tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides erandina 1. detsembrist.

8. Määrata õppepäeva pikkus tööstus- ja raudteekoolides 7 tunnile, arvestades 5 tundi tootmisõppusele ja 2 tundi üldhariduslikele ning eridistsipliinidele.

9. Õppepäeva pikkuseks vabrikukoolides määrata 8 tundi.

10. Õppimine tööstus- ja raudteekoolides toimub tasuta. Õpilased varustatakse õppeajal riigi kulul õpikutega, õppeabinõudega, toiduga, rõivastega, erirõivastega, pesuga, jalatsitega, maakohtadest saabunud ja teiselinnalised õpilased ka ühiselamuga.

11. Tarvitusele võtta tööstus- ja raudteekoolide õpilastele eri vormirõivastus.

12. Õppimine vabrikukoolides toimub tasuta. Vabrikukoolide õpilased varustatakse õppimise ajaks riigi kulul toiduga, pesuga ja erirõivastega, maakohtadest saabunud ja teiselinnalised õpilased ka ühiselamuga.

13. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli lõpetamisel antakse igale õpilasele Tööjõureservide Peavalitsuse poolt kinnitatud vormi järgi kooli lõputunnistus, milles on kohustuslik näidata, et õpilane on sooritanud oma ameti teatavale liigile vastava proovitöö või katse.

14. Määrata, et tööstus- ja raudteekoolides peavad olema: kooli direktor, õppe-tootmisala juhataja, üldhariduslike ja eridistsipliinide õppejõud, üks vanem meister iga kooli kohta ja peale selle üks meister kutseala õpetamiseks iga 25 õpilase kohta.

Tööstus- ja raudteekoolide ühiselamutes peab olema: ühiselamu komandant ja kasvataja sõjalis-kehakultuurilise ettevalmistuse alal, kes alluvad kooli direktorile.

15. Määrata, et vabrikukoolides peab olema: kooli direktor, üks vanem meister kooli kohta ja peale selle üks meister iga 30—40 õpilase kohta.

Vabrikukoolide ühiselamutes peab olema kooli direktorile alluv ühiselamu komandant.

16. Määrata, et iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukool omab iseseisvat eelarvet.

17. Lubada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidele täita lihtsamaid riiklikke töötellimisi. Määrata, et $^1/_3$ tuludest, mis saadakse nende tellimiste täitmisest, samuti ka õpilaste poolt õppeprotsessis käitistes tehtud töö eest, läheb riigieelarvesse, $^1/_3$ jääb direktori käsutusse kooli laiendamiseks, õpilaste, meistrite ja õppejõudude kultuurilis-olustikuliseks teenindamiseks ning $^1/_3$ antakse kätte õpilasele, kes töö teostas.

18. Kinnitada järgmine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide komplekteerimiseks kutsutavate jaotusplaan 1. detsembriks 1940. a. oblastite, kraide ja vabariikide järgi [3].

19. Määrata, et Moskva, Leningradi, Stalino, Vorošilovgradi, Sverdlovski oblastile, Primorje, Habarovski kraile ning Karjala-Soome NSV-le eraldataks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide komplekteerimiseks peale oma oblasti, krai, vabariigi piiridest kutsutavate (mobiliseeritavate) linna- ja kolhoosinoorte täiendav arv teistest oblastitest koolidesse kutsutavatest kooskõlas käesoleva käskkirja p. 18 määratud kontingentidega.

20. Isikud, kes on tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse vastu võetud vabatahtlikus korras, loetakse mobiliseerituiks ja nendele laiendatakse kõik õigused ja kohustused, mis kehtivad mobiliseerimise korras kutsutute suhtes.

---

[3] Plaan on käesolevast käsiraamatust välja jäetud kui vananenu.

B. MEDITSIINILIS-SANITAARNE JA ELUTARBELINE TEENINDAMINE.

4. Määrustik nr. 184/2—24 tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kohta [4].

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 28. novembril 1940. a. kooskõlastatult NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsusega.

I. Põhiülesanded ja üritused.

1. Tööstus- ja vabrikukoolide meditsiinilise ja sanitaarse teenindamise eesmärgil kindlustavad tervishoiuorganid:
   a) ravitöö,
   b) profülaktilise töö ja
   c) hügieeni aluste õpetamise ning meditsiinilise esmaabi andmise läbiviimise.
2. Üritused viiakse läbi plaani järgi, mis kooskõlastatakse kooli juhtkonnaga.

II. Organisatsioonilised üritused.

3. Õpilaste ravi-profülaktiline abi ja jooksev sanitaar-järelevalve kooli korrashoiu üle kindlustatakse kooli asukoha täiskasvanute polikliiniku poolt. Kui koolis on õpilasi üle 400, organiseerib polikliinik ja peab ülal kooli juures arstikabineti. Polikliiniku peaarst juhib ja kontrollib iga päev kooli teenindava arsti tööd. Koolile, mille õpilaste arv on alla 400, eraldab polikliinik ühe õe, kooliarsti ülesanded pannakse aga ühele polikliiniku arstidest täpse töögraafiku kindlaksmääramisega koolis [5].

---

[4] Määrustik on rakendamisele võetud Eesti NSV TeRK ja ENSV Tööjõureservide Valitsuse käskkirjaga nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a.

[5] NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirjaga 91/155, 12. märtsist 1947. a., on see paragrahv muudetud selles mõttes, et koolides, kus õpilaste arv on alla 400, tuleb organiseerida meditsiinpunktid keskmeditsiinpersonaaliga. Käskkiri nr. 91/155 vt. lk. 142.

4. Epideemiatevastaste ürituste eest hoolitseb põhimiselt kooli asukoha rajooni tervishoiuosakond.

5. Koolile vahetult alluvates töökodades, kus tootmisalasel ettevalmistusel olevate õpilaste arv on vähemalt 300 õpilast ühes vahetuses, organiseeritakse velskri (õe) valve.

6. Ravi- ja profülaktilised üritused õpilaste töötamise ajal kooli tootmisbaasideks olevates tööstuskäitistes viiakse läbi käitise tervishoiupunkti poolt. Rajooni polikliiniku peaarst kindlustab tervishoiupunkti ja kooli arstikabineti töö kooskõlastamise.

7. Kooli administratsioon eraldab, varustab ja peab ülal igas ühiselamus isolaatori arvestusega üks voodi 50 õpilase kohta. Ühiselamu komandant teatab viivitamatult kooliarstile või õele igast õpilaste haigestumise juhust.

8. Õpilasi, kes ühiselamus ei ela, teenindatakse koduse arstiabiga nende elukoha rajooni polikliinikute (ambulatooriumide) poolt. Rajooni polikliinikud (ambulatooriumid) teatavad kooliarstile õpilaste haigestumisest nakkushaigustesse.

9. Kooli arstikabineti koosseis määratakse: õpilaste arvu juures 400 kuni 700 — 1 arst ja 1 õde; 700 ja rohkema inimese korral — 1 arst ja 2 õde.

10. Kooli arstikabineti sisustamine, õpilaste meditsiinkaartide plankettidega varustamine, kommunaalteenused (küte, valgustus jne.), transport ja kabineti koristamine toimuvad kooli arvel.

Kooli arstikabinetti varustab ravimitega see polikliinik (ambulatoorium), kellele kabinet allub.

Kooli meditsiinpersonaal võrdsustatakse elutarbelise teenindamise alal pedagoogilise personaaliga.

III. Ravitöö.

11. Kooliarst teostab haigestunud õpilaste esmast üldist vastuvõttu. Konsultatsiooni, eriarsti poolt järelevaatamise ja süstemaatilise ravi eesmärgil saadab kooliarst vajaduse korral õpilase polikliinikusse. Polikliinik vastavate näidustuste olemasolul hospitaliseerib haige ühte linna raviasutisse.

12. Kooliarst teostab järelevalvet õpilaste füüsilise arenemise üle ja organiseerib malaarikute, reumaatikute, rekonvalestsentide, tuberkuloosi-intoksikatsiooni-kahtlaste ja teiste õpilaste dispanseerset teenindamist, selgitab välja sanatoorium-kuurordilist ravi vajavad ja peab nende arvestust; võtab osa koos kooli administratsiooniga sanatooriumide ja kuurortide tuusikute jagamisest ja võtab vajaduse korral tarvitusele abinõud õpilaste dieettoitlustamise organiseerimiseks kooli arvel.

13. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste haigestumise korral töövõime kaotusega annab raviasutis või kooliarst välja õiendi õppetööst vabastamise kohta [6].

IV. Profülaktiline töö.

14. Kõik kooli astuvad, samuti ka koolivaheajalt ja puhkuselt tagasi tulevad õpilased alluvad kohustuslikule sanitaarkorrastusele ja arstlikule läbivaatusele.

Sanitaarkorrastus teostub kooli kulul.

Kooli astumisel teostatakse rõugetevastast revaktsinatsiooni. Igal aastal teostatakse vaktsinatsioone: veebruaris — kõhutüüfuse vastu kombineeritult teetanusevastase anatoksiiniga, aprillis — düsenteeria vastu. NSV Liidu lõunarajoonides teostatakse kaitsesüstimisi üks kuu varem.

Igal aastal teostatakse perioodilisi meditsiinilisi läbivaatusi.

15. Kooliarst viib läbi kooli, töökodade, ühiselamute, sööklate ja teiste elutarbeliste ruumide (duširuumid jne.) seisukorra jooksva sanitaarse järelevaatuse, kontrollib õpilaste toitlustamise sanitaartingimusi ja kvaliteeti.

Kooli, ühiselamute, sööklate ja teiste elutarbeliste ruumide sanitaarse seisukorra, samuti ka õpilaste isikliku hügieeni eest kannab vastutust kooli administratsioon.

Kõik sanitaarsed ja nakkushaigustevastased üritused viiakse läbi kooskõlastatult rajooni riikliku sanitaarinspektsiooniga ja epidemioloogia-organisatsiooniga.

---

[6] Õiendi vormi ja väljaandmise eeskirju vt. lk. 82 ja 83.

16. Ägedate nakkushaiguste korral kuuluvad ühiselamutes elunevad haiged õpilased hospitaliseerimisele haigestumise päeval. Polikliinik koos epidemioloogia- (sanitaar-) organisatsiooniga võtab tarvitusele neil juhtudel vajalikud viivitamatud sanitaarkorrastuse ja karanteeniabinõud.

17. Tootmisega seoses olevate õnnetusjuhtumite registreerimist ja arvestamist teostatakse kooli administratsiooni poolt. Administratsioon informeerib kooliarsti igast õnnetusjuhtumist. Kutsealase mürgituse juhtude registreerimist toimetab polikliinik.

Polikliinik uurib kutsealaste mürgituste ja tootmistraumatismi põhjusi ja töötab välja koos kooli administratsiooniga ning riikliku sanitaarinspektsiooniga abinõud õpilaste haigestumise ja traumatismi juhtude vähendamiseks.

18. Kooliarst organiseerib polikliiniku juures asuva kehakultuuriarsti juhtimisel arstliku kontrolli õpilaste kehakultuuri ja spordi üle, töötab välja koos kooli administratsiooniga tervistavate ürituste plaani koolivaheajaks ja organiseerib sanitaarharidustööd õpilaste keskel.

V. Pedagoogiline töö.

19. Kooli õppekavas eraldatakse tunnid õppetööks hügieeni põhijoonte tundmaõppimiseks ja meditsiinilise esmaabi andmise harjutamiseks.

Õppetöö viiakse läbi kooliarsti, selle puudumisel aga polikliinikust määratud arsti poolt. Pedagoogiline töö teostatakse väljaspool selle arsti tööaja norme ja tasutakse kooli poolt.

20. Kooli juures peetakse õpilase meditsiinkaarti, kuhu kantakse andmed vastuvõtukomisjoni otsuste, kooli astumisel teostatud arstlike läbivaatuste, järgnevate perioodiliste arstlike läbivaatuste ja antud korralduste kohta, lühiandmed läbipõetud haigustest ja spetsiaalsetest meditsiinilistest uurimistest (vorm nr. 26).

21. Peale selle peetakse ambulatoorset žurnaali, kuhu kantakse kõik õpilaste pöördumised, sealhulgas pöördumised ka keskmeditsiinpersonaali poole (vorm nr. 74).

22. Kooliarst peab kooli arstikabineti töö arvestust ja saadab aruande järgi nõutavad andmed polikliinikule ning ärakirjad kooli ülemale.

5. Juhend nr. 3
NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide voodite tüüpi ühiselamute ehitamise, seadistamise ja korrashoiu kohta.

Kinnitatud NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse poolt 26. nov. 1940. a. kooskõlastatult NSVL Riikliku Sanitaar-peainspektsiooniga.

I. Ühiselamute ehitamise, seadistamise ja avamise kord.

1. Iga ühiselamuks määratud ruum peab olema üle vaadatud rajooni või linna sanitaar-tehnilise komisjoni ja riikliku sanitaarinspektsiooni poolt, kes annavad oma otsuse selle asustamiseks kõlblikkuse kohta.

2. Ühiselamu peab vastama kõigile vajalikele sanitaar-tehnilistele tingimustele. Ei ole lubatud asutada ühiselamut niisketesse ja mitte küllaldaselt valgustatud ruumidesse.

3. Ühiselamute juures peab olema:

a) isolaator 2—3 voodiga (arvestusega üks voodi 50 õpilase kohta kooskõlas «Määrustikuga tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilise ja sanitaarse teenindamise kohta», p. 7);

b) ruum õpilaste isiklike asjade hoidmiseks;

c) laoruum puhta ja musta pesu hoidmiseks;

d) punane nurk;

e) ruum pealisriiete ja jalanõude puhastamiseks.

4. Desinfektsioonikambri puudumise korral sõlmib kooli direktor lepingu desinfektsioonibürooga. Sauna puudumise korral sõlmitakse leping rajooni või linna saunaga selle regulaarseks ja organiseeritud kasutamiseks õpilaste poolt.

5. Igal ühiselamul peab olema:

a) pesemisruum vähemalt ühe pesemiskohaga iga 15 õpilase kohta;

b) üldine vastavalt seadistatud lahtiriietumis-kuivatamisruum varnadega, kusjuures ühe varna kohta tuleb arvestada vähemalt 0,2 m² põrandapinda.

6. Ühiselamud, mis asuvad rajoonides, kus on olemas kanalisatsioon ja vesivarustus, peavad olema seadistatud vesivarustuse ja kanalisatsiooniga koos vesiklosettidega. Vesivarustuse ja kanalisatsiooni puudumise korral peab ehitatama käimlad kehtivatele tehnilistele eeskirjadele vastavate mustusaukudega.

Märkus: Mustusaukudega käimlate ehitamise asukoht kooskõlastatakse riikliku sanitaarinspektsiooniga.

7. 1940/41. õppeaastal peab kõigis ühiselamutes sisse seatama magamistoad nõnda, et iga voodi (elaniku) kohta tuleks vähemalt 3—5,5 m² elamispinda. Voodeid tihedalt üksteise kõrvale asetada on keelatud.

8. Iga magamisruum ühiselamus tuleb sisustada vooditega, riidekappidega või -varnadega (arvestusega vähemalt kaks varnakonksu elaniku kohta), lauaga, toolide või taburettidega, vooditevaheliste öökappidega (üks 2 inimese peale) ja rippuva peegliga.

9. Iga magamisruum peab olema varustatud karaviniga või paagiga jahutatud keedetud vee jaoks, joogiklaasidega, süljekausiga ja kraadiklaasiga.

10. Õpilased, keda paigutatakse ühiselamutesse, peavad olema varustatud madratsitega, patjadega, vaipadega ja voodipesuga (padjapüüri, aluslina ja vaibaaluse linaga).

11. Antud koha jaoks kindlaksmääratud kütteperioodil ei tohi ühiselamu ruumide temperatuur olla alla 18° C. Õhutemperatuuri kõikumine magamisruumides öö-päeva jooksul on lubatud 15—20° piirides.

12. Kõik toad peavad olema nummerdatud ja lukustatavad, samuti peab igas toas olema üles riputatud elanike ühiskasutamisel oleva inventari nimestik.

13. Ühiselamud peavad olema varustatud täiesti korras ja kasutamisvalmis tuletõrjevahenditega ning tuletõrjevalvega kooskõlas nähtavasse kohta ülesriputatud tuletõrje-eeskirjadega.

14. Iga ühiselamu peab olema varustatud esmaabi andmiseks vajaliku apteegiga, ravimitega ja sidematerjaliga.

II. Sanitaarreeglid.

15. Enne ühiselamusse asumist käivad õpilased läbi kohustuslikus korras arstlikust läbivaatusest ja sanitaarkorrastustest.

Märkus: Sauna regulaarne külastamine ja üks kord kolme kuu jooksul masinaga juukselõikamine on kohustuslik ühiselamuis elunevate õpilaste kõrval ka õpilastele, kes elavad vanemate juures.

16. Voodipesu vahetamist ühes üheaegse madratsite, patjade ja vaipade tuulutamisega peab teostatama mitte harvemini kui üks kord 10 päeva tagant.

17. Ühiselamutes tuleb vastavatel asutistel teostada ruumide ja voodivarustuse desinfektsiooni ja desinsektsiooni kohaliku riikliku sanitaarinspektsiooni poolt kindlaksmääratud tähtaegadel.

18. Kõik ühiselamute ruumid tuleb hoida puhtad ja korras ja õigeaegselt remontida. Ühiselamute sissekäigu juurde peab olema seatud rest, hari või matt jalgade puhastamiseks ja koridoridesse urnid kuiva prügi (paberid jne.) jaoks. Ruumide puhastamine peab toimuma koristajate poolt iga päev niiskel viisil üheaegse ruumide tuulutamisega, samuti ka süljekausside ja -urnide puhastamisega; põrandate pesemist toimetatakse mitte harvemini kui kord nädalas kuuma vee ja leelisega. Parkettpõrandatega ühiselamutes teostatakse põrandate puhastamist kaks korda kuus. Kõikide ruumide üldkoristamist toimetatakse mitte harvemini kui üks kord 10 päeva jooksul.

19. Puhtuse ja korra, samuti ka sisekorra eeskirjade täitmise järelevalveks määratakse ühiselamu igasse ruumi õpilaste

hulgast iga päev toavanem, ühiselamu kohta aga valvekorra komandandi abi.

20. Igast haigestumise juhust teatab ühiselamu korrapidaja ühiselamu komandandile arsti väljakutsumiseks, vajaduse korral aga haige paigutamiseks haiglasse.

21. Õue territooriumi ja ühiselamu õuepealseid käimlaid tuleb süstemaatiliselt puhastada. Ühiselamute prügikaste, reovee- ja mustusauke peab tühjendatama kevad-, suve- ja sügisperioodil mitte harvemini kui iga 10 päeva tagant, ja neid tuleb iga päev desinfitseerida 20%-se kloorlubjalahusega. Kui ühiselamul on õuepealsed käimlad, peavad nende juurdepääsuteed olema öösel valgustatud.

6. Noorukite meditsiinilisest teenindamisest.

NSVL TeRK käskkiri nr. 40, 28. jaanuarist 1941. a.

Noorukite meditsiinilise teenindamise parandamise eesmärgil käsin:

Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare ning krai (oblasti) ja linna (rajooni) tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Panna neis punktides, kus ei ole noorukite eriraviasutisi (ambulatooriume, kabinette jne.), 14 aastat täissaanud ja vanemate noorukite meditsiiniline, ambulatoorne ja statsionaarne teenindamine täiskasvanute ravi-profülaktilistele asutistele (üldambulatooriumidele, -polikliinikutele, haiglatele jne.)[7].

Korraldada noorukite meditsiinilist teenindamist ambulatoorsetes ja polikliinilistes asutistes ühesugustel alustel täiskasvanutega jaoskonna terapeutide kaudu.

2. Neis punktides, kus on olemas noorukite meditsiinilised eriasutised (kabinetid, osakonnad jne.), säilitada olemasolev noorukite teenindamise kord.

---

[7] NSVL tervishoiuministri käskkirjaga nr. 449, 15. juulist 1946 a., on keskkoolide õpilaste meditsiiniline teenindamine kuni nende 17-aastaseks saamiseni pandud laste raviasutistele.

3. Tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilist ja sanitaarset teenindamist korraldada NSVL TeRK ja NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse poolt 28. novembril 1940. a. kinnitatud tööstus- ja vabrikukoolide meditsiinilise teenindamise erimäärustiku alusel [8].

7. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate meditsiinilisest läbivaatusest.

NSVL TeRK käskkiri nr. 189, 8. maist 1941. a.
(Väljavõte[9].)

Ajavahemikul 5. kuni 20. juunini 1941. a. toimub järjekordne noorte kutsumine vabrikukoolidesse ning ajavahemikul 5. kuni 20. augustini tööstus- ja raudteekoolidesse.

Kutsumise läbiviimisel 1940. a. novembris ja 1941. a. märtsis esines mõnede meditsiiniliste vastuvõtukomisjonide töös rida puudusi. Nii saadeti Kurski, Smolenski, Ivanovo, Tšernigovi oblastis, Tatari ja Mari ANSV-s koolidesse haigeid ja füüsiliste puuetega isikuid.

Tööstus- ja vabrikukoolidesse noorte õige meditsiinilise valiku läbiviimise ja õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise organiseerimise eesmärgil käsin:

liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissariaate ja krai (oblasti) ja linna (rajooni) tervishoiuosakondi:

1. Organiseerida meditsiiniline läbivaatus vabrikukoolidesse kutsutavatele ajavahemikul 5. kuni 20. juunini 1941. a. ja tööstus- ning raudteekoolidesse kutsutavatele ajavahemikul 5. kuni 20. augustini 1941. a., milleks:

a) linna (rajooni) tervishoiuosakondadel asutada linna (rajooni) vastuvõtukomisjonide juurde 3—5-isikulised meditsiinilised komisjonid koosseisus: linna (rajooni) tervishoiuosakonna

---

[8] Vt. lk. 13.

[9] Välja on jäetud § 9 kui kehtivuse kaotanu.

juhataja (komisjoni esimees[10]), arst-terapeut, arst-kirurg, arst-okulist (kui on olemas), arst-oto-larüngoloog (kui on olemas);

b) määrata komisjoni tööst osavõtmiseks arste, kellel on kogemusi sõjaväe kutsekomisjonide töö läbiviimise alal ja tööstus- ning vabrikukoolide läinud aasta novembrikuu vastuvõtukomisjonide töö alal;

c) juurde tõmmata komisjoni tööle noorukitekabinettide arste seal, kus viimased on olemas;

d) kindlustada meditsiinilised komisjonid keskmeditsiinpersonaaliga ja vastava meditsiinilise varustusega;

e) kohustada polikliinilisi ja statsionaarseid asutisi teostama kutsutavatele konsultatsioone meditsiiniliste komisjonide saatekirjadega väljaspool järjekorda; eriteadlaste puudumisel territoriaalsetes raviasutistes lubatakse kasutada linna (rajooni) tervishoiuosakondadele mittealluvaid (Teede RK Transpordi Sanitaarvalitsuse, Veeteede Tervishoiu Osakonna jt.) tervishoiuasutisi;

f) organiseerida meditsiinilisest läbivaatusest läbikäinud kutsutavate arvestus lisandatud protokolli vormi järgi (lisa nr. 1);

g) kindlustada, et meditsiiniline komisjon koostaks täiendavalt protokollile õiendi iga kutsutava tervisliku seisundi kohta, mis tuleb saata kooli koos kutsutava teiste dokumentidega (lisa nr. 2);

h) kindlustada, et meditsiinilised komisjonid rakendaksid täpselt tööstus- ja raudteekooli sisseastumisel takistuseks olevate haiguste ja füüsiliste puuete nimestikku[11] kooskõlas NSVL TeRK ja NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse

---

[10] NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri ühise käskkirjaga nr. 77/136, 28. veebr. 1947. a., on muudetud seda korda selles mõttes, et tervishoiuosakonna juhataja osavõtt komisjonist esimehena ei ole enam nõutav; nimetatud käskkiri näeb ette komisjoni esimehena arsti, kes on tervishoiuosakonna esindaja. Käskkirja nr. 77/136 vt. lk. 137.

[11] See nimestik pole praegu enam kehtiv, kuna selle asemele kinnitati NSVL TeRK ja NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse käskkirjaga nr. 322/293, 18. juunist 1942. a., uus nimestik.

käskkirjaga nr. 510/15, 22. oktoobrist 1940. a., ja NSVL TeRK käskkirjaga nr. 83, 27. veebruarist 1941. a.;

i) kindlustada sanitaarnõuete täitmist vastuvõtmispunktide suhtes (ruumid, varustus, toitlustus, keeva veega varustamine jne.).

2. Organiseerida koolidesse saadetavate sanitaarset töötlemist (nende ärasaatmisel ja kooli jõudmisel).

3. Määrata kutsutavate ešelonidele meditsiinpersonaal: kui ešeloni koosseisu kuulub 100 kuni 400 kutsutavat isikut — 1 velsker ja 1 meditsiinõde; kuulub ešeloni aga 400 ja rohkem isikut — 1 arst ja 1 meditsiinõde.

Varustada saatev meditsiinpersonaal medikamentidega, sidematerjaliga ja vajaliku meditsiinilise instrumentaariumiga.

4. Organiseerida uuesti avatavate tööstus- ja vabrikukoolide meditsiinilis-sanitaarne teenindamine kooskõlas määrustikuga nr. 184/2—24 [12].

5. Kindlustada sanitaarnõuete täitmist kooli administratsiooni poolt uute õpilaste kontingentide saabumise momendiks, eriti 26. novembri 1941. a. juhendi nr. 3 täitmist «Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamute avamise, ehitamise, seadistamise ja korrashoiu korra kohta» [13] (ühiselamute juures isolaatorite avamise suhtes juhinduda määrustikust nr. 184/2—24).

6. Läbi viia kõikide uuesti vastuvõetud õpilaste kvalifitseeritud meditsiiniline läbivaatus esimese dekaadi jooksul peale nende tööstus- ja vabrikukoolidesse saabumist.

Nende õpilaste koolist väljaarvamise küsimused, kes neil läbivaatustel on tunnistatud arstide poolt oma tervisliku seisundi tõttu koolidesse mitte õigesti suunatuks, anda otsustamiseks polikliinikute arstlikele konsultatsioonikomisjonidele (AKK-le).

Polikliinikutel (ambulatooriumidel), kelle korraldamisele kuulub kooli meditsiinilis-sanitaarne teenindamine, määrata arste läbivaatuse teostamiseks abiks kooliarstile.

---

[12] Vt. lk. 13.

[13] Vt. lk. 17.

7. Teatada liiduvabariikide tervishoiu rahvakomissariaatidele ja ärakirjaga NSVL TeRK-le (Linna Polikliinikute ja Ambulatooriumide Valitsusele) kahe nädala jooksul pärast õpilaste saabumist kõigist, keda on kooli kutsutud haiguse ja füüsiliste puuetega ning kes kuuluvad polikliinikute AKK otsustel meditsiiniliste näidustuste põhjal vabastamisele. Teadetes ära näidata kutsutu perekonnanimi, nimi, isanimi, elukoht, missuguses meditsiinilises komisjonis läbi vaadati ja haiguste nimestiku artikkel, missuguse põhjal on kutsutu vabastatud[14].

8. Läbi viia kõikidele kutsututele, kellel ei ole õiendeid kaitsesüstimiste kohta, profülaktilised süstimised rõugete, kõhutüüfuse ja düsenteeria vastu vabriku- ja tööstuskoolidesse saabumisel.

Hoiatan linna (rajooni) tervishoiuosakondade juhatajaid, et nad on isiklikult vastutavad meditsiiniliste komisjonide õigeaegse organiseerimise eest ja viimaste poolt mobiliseeritavate õige väljavaliku eest, samuti ka tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise organiseerimise eest.

---

[14] NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirjaga nr. 77/136, 28. veebr. 1947. a., on muudetud seda eeskirja selles mõttes, et meditsiiniliste näidustuste tõttu AKK otsusega kõlbmatuks tunnistatud kutsututest teatatakse oblasti (krai) täitevkomiteele ja tervishoiuosakonnale süüdlaste vastutusele võtmiseks. NSVL Tervishoiuministeeriumile ja NSVL Tööjõureservide Ministeeriumile teatatakse sellest koos noorte kutsumise aruandega. Käskkiri nr. 77/136, lk. 137.

Lisa nr. 1
NSVL TeRK käskkirjale nr. 189,
8. maist 1941. a.

Protokoll [15].

Koostatud „.....“ ..... 194..... a. ..... arstliku komisjoni poolt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate isikute arstliku läbivaatuse kohta.

Jrk.-nr.	Kutsealuse perekonna-, ees- ja isanimi	Sünniaeg (päev, kuu ja aasta)	Anamnestilised andmed	Kutsealuse kaal kg	Kasv cm	Rinnakorvi ümbermõõt cm.			Nägemise teravus		Objektiivse järelevaatuse muud andmed	Komisjoni otsus kõlblikkuse või mittekõlblikkuse kohta (artiklitele osutamisega)
						Sissehingamisel	Väljahingamisel	Vaheajal	Paremal silmal	Vasakul silmal		

Komisjoni esimees:

Komisjoni liikmed:

arst-terapeut
arst-kirurg
arst-okulist
arst-oto-larüngoloog

[15] Käesolev vorm on Eesti NSV-s rakendamisele võetud ENSV TeRK ja ENSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a. (lisa nr. 3). Käskkirja vt. lk. 101.

(Esikülg.)

Lisa nr. 2
NSVL TeRK käskkirjale nr. 189,
8. maist 1941. a.

Õiend [16]

..... kooli kutsutava tervisliku seisundi kohta.

1. Perekonna-, ees- ja isanimi .....

.....

2. Sünniaeg (päev, kuu, aasta) .....

3. Sünnikoht (oblast, krai, rajoon, maakond, vald, linn, küla)

.....

4. Sugu .....

5 Täpne elukoha aadress .....

.....

Kutsealuse allkiri:

„.....“ ..... 194..... a.

(Pöördkülg.)

I. Antropomeetrilised andmed:

Kaal	Kasv	Rinnakorvi ümbermõõt		
		Sissehingamisel	Väljahingamisel	Vaheajal

II. Anamnestilised kaebused:

---

[16] Käesolev vorm on Eesti NSV-s rakendamisele võetud ENSV TeRK ja ENSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a. (lisa nr. 4). Käskkirja vt. lk. 101.

III. Objektiivse läbivaatuse andmed:

a) kirurgil: .....

.....

b) terapeudil: .....

.....

c) okulistil: .....

nägemisteravus paremal silmal .....

„ vasakul silmal .....

IV. Komisjoni otsus kõlblikkuse kohta:

.....

.....

Komisjoni esimees:

„.....“ ..... 194..... a.

8. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse õpilaseks vastuvõtmist takistavate haiguste ja füüsiliste puuete uue loetelu kinnitamisest.

NSVL tervishoiuministri ja tööjõureservide ministri käskkiri nr. 25/7, 15. jaan. 1948. a.

1. Kinnitada uus loetelu haiguste ja füüsiliste puuete kohta, mis takistavad noori vastu võtmast tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse.

2. NSVL tervishoiu rahvakomissari ja NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse poolt 18. juunil 1942. a. nr. 322/293 all kinnitatud haiguste loetelu lugeda kehtetuks.

Lisa.

LOETELU HAIGUSTE JA FÜÜSILISTE PUUETE KOHTA, MIS TAKISTAVAD VASTUVÕTMIST TÖÖSTUS-, RAUDTEE- JA VABRIKUKOOLIDESSE.

A. Üldised vastunäidustused.

Üldisteks vastunäidustusteks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate vastuvõtmisel on:

§ 1. Tuberkuloos aktiivses vormis; kõik ülemiste hingamisteede ja nahatuberkuloosi vormid.

§ 2. Luues aktiivses vormis.

§ 3. Pahaloomulised kasvajad. Suuremõõtmelised healoomulised kasvajad, mis kutsuvad esile organite tegevuse häireid ja piiravad liikuvust.

§ 4. Südameklappide ja -lihaste orgaanilised rikked vereringe korratuste korral.

§ 5. Reumatism (reumatismi ägedate atakkide puhul viimase aasta jooksul).

§ 6. Bronhoektaasiline haigus. Avaldunud pneumoskleroos.

§ 7. Bronhiaalne astma sagedate hoogudega.

§ 8. Mao- ja kaksteistsõrmiksoole haavandid.

§ 9. Maksa ja sapiteede kroonilised haigused; parenhümatoosne ja interstitsiaalne hepatiit, angioholiit, sapikivide haigus ja sapipõie põletik sagedate hoogudega.

§ 10. Neeru- ja kuseteede kivid neerukooliku sagedate hoogudega või neerude funktsiooni häiretega.

§ 11. Neerude ja kusejuhtimisteede kroonilised haigused. Viimase aasta jooksul põetud äge nefriit.

§ 12. Avaldunud endokrinopaatiad (akromegaalia, Basedow' tõbi, müksödeem, suhkurdiabeet, suhkruta diabeet, Addissoni tõbi, adiposogenitaalne düstroofia), samuti ka teised endokriinse süsteemi korratused, millele on kaasunud füüsilise arenemise järsk mahajäämus (näit. hüpofüsaarne nanism [17], infantilism).

§ 13. Vere- ja vereloomeorganite haigused (kurjaloomuline kehvveresus, valgeveresus, hemolüütiline kollatõbi, hemofiilia, Werlhofi tõbi).

§ 14. Koljuluude kaasasündinud tunduv defekt (ajusong) või koljuluude ainese tunduv kadu, mis on asendatud kõitkoe armistumisega ühes funktsioonide äralangemisega.

§ 15. Tugevasti avaldunud rinnakorvi deformatsioonid, mis raskendavad hingamis- ja vereringeorganite tööd, ning bronhiaalsed uurised. Lülisamba püsivad ja tugevasti avaldunud deformatsioonid, mis raskendavad staatikat ja funktsioone.

---

[17] Kääbuskasv, seoses hüpofüüsi funktsiooni korratustega.

§ 16. Luu-, liigeste-, lihaste- ja kõõlustehaigused ning deformatsioonid, millele kaasub tunduv liikuvuse piiratus (välja arvatud alumised jäsemed). Alumiste jäsemete suurte liigeste deformatsioonid, kontraktuurid, anküloosid, mis takistavad istumist. Osteomüeliit uuristega, kalduvusega sagedatele ägenemistele. Ülemiste jäsemete suurte luude ebaliigesed, mis tunduvalt piiravad jäsemete liikuvuse ja jõu funktsioone. Kämbla haaramis- ja kinnihoidmisomaduse täielik puudumine.

§ 17. Haavandumisele ja uuriste tekkimisele kalduvad suured mittetugevnenud, alumiste kudede külge kinnikasvanud armid.

§ 18. Käimist ja töötamist takistavad kubeme-, munandikoti- ja reiesongad, hüdrotseel ja varikotseel. Suuremõõtmelised operatsioonijärgsed kõhusongad. Pärasoole ja kusepõie uurised. Pärasooleseina kõigi kihtide väljalangemine.

§ 19. Suurte veresoonte aneurüsmid.

§ 20. Pea- ja seljaajuvigastuste või kesknärvisüsteemi orgaaniliste haiguste tagajärjed, kui on olemas sügavad ja püsivad psüühilise tegevuse, liikuvuse, tundlikkuse või troofika häired.

§ 21. Perifeerse närvisüsteemi haigused või vigastused, kui on olemas sügavad ja püsivad liikuvuse, tundlikkuse või troofika häired.

§ 22. Neurogeense iseloomuga lihasüsteemi kroonilised haigused püsivate funktsioonide häirete korral.

§ 23. Retsidiveeruvad vaimuhaigused, välja arvatud püsiva, vähemalt 2 aasta kestusega remissiooni juhud. Epilepsia.

§ 24. Tugevasti avalduv vaimne mahajäämus.

§ 25. Ühesilmasus nägemisteravuse juures terve silmaga alla 0,5 korrigeerimatult. Nägemisteravus korrigeeritult paremini nägeval silmal alla 0,5 ja halvemini nägeval alla 0,1. Refraktsiooni anomaaliad; hüpermetroopia üle 4,0 D; hüpermetroopiline astigmatism üle 3,0 D; müoopia üle 0,8; müoopiline astigmatism üle 4,0 D.

§ 26. Ülemiste silmalaugude ptoos, mis ei võimalda saavutada pea normaalseisundis ülalnäidatud nägemisteravust. Tuge-

vasti avaldunud lagoftalm, silmalaugude tagasikäändumine ja sissepöördumine. Püsiv, ravimisele mittealluv pisaravoolus.

§ 27. Trahhoom kõigis staadiumides, välja arvatud täielikult väljaravitud juhud, ilma tüsistusteta (trahhoom IV).

§ 28. Ilmne haavandiline blefariit ja soomuselise blefariidi rasked vormid ühes järsult paksenenud silmalauäärtega.

§ 29. Sarvkesta ja uveaaltrakti retsidiveeruvad kroonilised haigused (keratiit, iriit, uveiit). Võrkkesta ja nägemisnärvi haigused (pigmentne retiniit, võrkkesta äralangemine, nägemisnärvi atroofia).

§ 30. Kõrvahaigused, milledele kaasub mõlema kõrva pidev kuulmise vähenemine (sosinkõne alla ühe meetri). Vestibulaarse aparaadi väljakujunenud haigused, millele kaasuvad tasakaaluhäired. Ozaena.

§ 31. Kaasasündinud krooniliselt kulgevad nahahaigused, mis takistavad füüsilist tööd või piiravad mitmesuguse füüsilise töö täitmist, nagu: epidermolüüs, Dühringi dermatiit, sklerodermia koos sklerodaktüüliaga, psoriaasise artropaatilised vormid, kaasasündinud keratodermia jne.

§ 32. Naiste suguelundite põletikulised protsessid sagedate ägenemistega. Schröderi hemorraagiline metropaatia.

Märkus: Ägedate haiguste puhul, mis takistavad õigeaegset vastuvõtmist tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse, toimub kutsutava läbivaatus hilisematel kutsumise tähtaegadel, pärast haige tervenemist.

B. Vastunäidustused tööstuse üksikute harude järgi.

Grupp 1. Must ja värviline metallurgia ning metalle töötleva tööstuse kuumad tsehhid.

Loetletud üldistele vastunäidustustele lisanduvad: tunduv mahajäämus füüsilises arengus; mitmesuguste organite süsteemide tuberkuloos, mis on andnud ägenemisi viimase 2 aasta jooksul; krooniline bronhiit, pleura liited. Südamerikked kompen-

satsiooniseisundis, südamelihaste vigastus. Noorte hüpertoonia. Väike, rippuv ja tilksüda.

Südame-veresoonte süsteemi väljakujunenud labiilsus. Mao sekretoorse funktsiooni häire koos püsivate düspeptiliste nähtudega. Krooniline gastriit, krooniline koliit, pervistseriidid. Väljakujunenud enteroptoos. Rändneer. Hepatolienaalne sündroom. Hüpertüreoos. Retsidiveeruv malaaria. Läbipõetud entsefaliidi ja meningo-entsefaliidi ning peaaju trauma järgsed jääknähud. Väljakujunenud neuropaatiad ja psühhopaatiad. Menier'i haigus. Ülemiste ja alumiste jäsemete suurte liigeste kontraktuurid, anküloosid, ebaliigesed, lodevad liigesed, harjumuslikud nihestused.

Õla- ja küünarvarreluude deformatsioon. Sääre- ja puusaluuköndid. Jalapõia puudumine või deformatsioon. Kämmalde ja alumise jäseme osteohondropaatiad ja kannaluude eksostoosid.

Sääre- või puusaluude deformatsioonid ühes tugeva lühenemisega (üle 5 cm) või puuduliku luuarmiga. Ühel käel kolme sõrme puudumine. Ühe käe kolme sõrme konksus (kontraktsioon). Lülisamba murde või murdenihestuse jääknähud, deformeeriv spondüloos ja spondüloartroos. Songad (sealhulgas ka valge joone), kubemerõngaste laienemine.

Tugevasti avaldunud atroofilised riniidid. Kroonilised sinusiidid. Ülemiste hingamisteede healoomulised kasvajad. Kroonilised mädased otiidid. Tugevasti avaldunud ninavaheseina kõverus, mis raskendab nina kaudu hingamist.

Ühesilmasus. Nägemisvälja piiratus (kontsentriline kitsenemine) üle 20°. Binokulaarse nägemise puudumine. Nägemisteravus — sulatajatele, terasekeetjatele-töölistele, sulatusahjutöölistele, terministidele ja valtsijatele käealustega ning töötajatele teistel tööaladel — korrektsioonita: paremini nägeval silmal alla 0,7, halvemini nägeval silmal — 0,2, teiste tööalade jaoks nägemisteravus korrigeerimatult paremini nägeval silmal alla 0,5, halvemini nägeval silmal alla 0,2.

Grupp II. Koksikeemiline tööstus.

Spetsiaalsed vastunäidustused sellele grupile on sise- ja kirurgiliste haiguste, kõrva- ja ülemiste hingamisteede haiguste alal samased I grupiga.

Nägemisteravus korrigeeritult paremini nägeval silmal alla 0,5, halvemini nägeval silmal — 0,2 (korrigeerimine ei ole lubatud neis tsehhides, kus on nõutav gaasimaskide kandmine). Ekseem sõltumata lokalisatsioonist.

Grupp III. Raudteetransport.

Kogu grupile on vastunäidustusteks närvisüsteemi haiguste, siseorganite ja kirurgiliste haiguste alal üldised vastunäidustused.

Kuulmises: kohleaarnärvide neuriidid, sagedasti ägenevad mädased otiidid.

Nägemises: nägemisvälja piiratus üle 20°.

Binokulaarse nägemise puudumine, valguse ja värvi tajumuse vähenemine.

Katlakütjatele on samad vastunäidustused, mis I grupis.

Katelseppade, neetijate, seppade, vormijate ja plekkseppade kutsealadel: kuulmises — mädased otiidid ja kõrva trumminahkade kuivad perforatsioonid.

Nägemises tööaladel, mis nõuavad suurt täpsust (kuni millimeetri kümnendiku osadeni): nägemisteravus korrigeeritult paremini nägeval silmal alla 0,8, halvemini nägeval silmal alla 0,5. Binokulaarse nägemise puudumine (kõõrsilmsus ja teised põhjused).

Vedurijuhiabidel ja teistel rongide liiklemisega seotud tööaladel on vastunäidustusteks: püsiv kuulmisteravuse vähenemine sosinkõnele kuni kolme meetrini ühe kõrvaga ja alla 5 meetrit mõlema kõrvaga.

Nägemisteravus korrigeerimatult summaarselt mõlema silmaga alla 1,5, halvemini nägeval silmal alla 0,5. Refraktsiooni anomaaliad: — kaugenägelikkus üle 2,0 D, lühinägelikkus üle 1,0 D, astigmatism paremini nägeval silmal üle 0,5 D. Nägemisvälja piiratus ükskõik mis ulatuses, kas või ühel silmal.

Grupp IV. Kivisöe- ja mäe-maagitööstus.

Kogu grupile on spetsiaalseteks vastunäidustusteks:

Tunduv mahajäämus füüsilises arengus. Mitmesuguste organite ja süsteemide tuberkuloos, mis on andnud ägenemisi viimase kahe aasta jooksul. Krooniline bronhiit, pleura liited. Südamerikked kompensatsiooniseisundis. Südamelihaste vigastused. Noorte südame-hüpertroofia. Noorte hüpertoonia.

Väike, rippuv ja tilksüda. Perivistseriidid. Väljakujunenud enteroptoos. Rändneer. Jääknähud pärast läbipõetud entsefaliiti ja meningo-entsefaliiti ning peaaju traumat. Menier'i haigus. Kroonilised retsidiveeruvad neuriidid ja neuralgiad. Kroonilised mädased otiidid. Väljakujunenud atroofilised riniidid ja farüngiidid. Kroonilised sinusiidid. Tugevasti avaldunud ninavaheseina kõverus, hüposmia (allmaarühmadele).

Kirurgiliste haiguste alal on samad vastunäidustused, mis I grupis.

Nägemise järgi kõigi kutsealade kohta (peale hüvendajate): hemeraloopia, nüstagm, isegi vähe avaldunud, nägemisvälja piiratus üle 20°; nägemisteravus korrigeerimatult paremini nägeval silmal alla 0,5, halvemini nägeval — alla 0,2.

Sahti elektrirongi vedurijuhil: valgustajumise häire, nägemisteravus korrigeerimatult paremini nägeval silmal alla 0,7, halvemini nägeval — alla 0,3.

METOODILISED JUHENDID TÖÖSTUS-, RAUDTEE- JA VABRIKUKOOLIDESSE NOORTE VASTUVÕTMIST TAKISTAVATE HAIGUSTE JA FÜÜSILISTE PUUETE LOETELU JUURDE.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse õpilaste väljavalikul sõltub arsti tööst meie tööstuse kindlustamine noorte tööliste kaadritega, kes võivad aktiivselt ja riigile küllaldase kasuga osa võtta tööstusettevõtete ja transporditööst. Sellepärast on arsti osa meditsiiniliste läbivaatuste ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolidesse õpilaste valikul väga vastutusrikas.

Küsimuse lahendamisel nooruki kõlblikkuse kohta kutse õppimiseks ja edaspidiseks tööks ettevõttes peab arst küllaldaselt

selgelt tundma nooruki tervise füüsilist arengut, pidades meeles, et mõned haiguste loetelus näidatud haigused võivad olla vastuvõtmisel vastunäidustusteks ainult organismi funktsionaalse seisundi vastaval hindamisel, olemasolevate kompensatsioonide hindamisel jne.

See asjaolu nõuab arstilt selle kutseala tootmisiseloomu tundmaõppimist, mida õpetatakse neis koolides, kuhu õpilasi valitakse.

Esitatav haiguste loetelu, millele vastuvõtukomisjonide arstid peavad pöörama tähelepanu, jaguneb kahte ossa: üldised vastunäidustused vastuvõtmisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli ja spetsiaalsed — üksikute tööstusharude ja kutsete järgi.

Esimene vastunäidustuste grupp on üldine kõigile tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidele sõltumatult nende iseloomust ja kutseala profiilist, millele neis ette valmistatakse. Spetsiaalsed vastunäidustused on ainult üksikute, enam-vähem ühesuguste kutsealade gruppide jaoks, näit. musta ja värvilise metallurgia kutsealadele jne. ja nendest gruppidest üksikute kutsealade liikidele.

Üldiste vastunäidustuste hulka vastuvõtmisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli kuuluvad niisugused haigused, mis põhjustavad tunduva või pikemat aega kestva töövõime alanemise ja võivad olla takistuseks süstemaatilisel kutseala ja töö õppimisel ning teevad võimatuks õppekollektiivis viibimise.

Vastunäidustuste väljatöötamisel mitmesuguste tööstusharude grupiliste ja üksikute kutsealade jaoks arvestati neid iseloomustavaid sanitaar-hügieenilisi põhinäidustajaid ja neid tootmistingimusi, mida esitatakse antud kutsealade grupis nende või teiste organite või süsteemide seisundile.

Meie metoodiliste juhendite eesmärgiks on peamiselt täpsustada loetelu mõningaid artikleid, mida võidakse ebaõigesti või ebatäpselt interpreteerida.

§ 1. Aktiivse vormiga tuberkuloosi diagnoosi määramisel tuleb kasutada tuberkuloosinõuandla või arsti-ftisiaatri konsultatsiooni.

Eriteadlase puudumisel rajoonis võib määrata tuberkuloosi diagnoosi ainult põhjaliku kliinilis-laboratoorse uurimise põhjal (kliiniliste andmete analüüs, temperatuuri mõõtmine, röntgenoskoopia või röntgenograafia, tuberkuloosi proovid — Pirquet' ja Mantoux' reaktsioon, rögaanalüüs jne.). Noorukite intratorakaalse tuberkuloosi aktiivsete vormide kulgemise iseärasuseks, võrreldes täiskasvanutega, on:

1) «Voolav esmane kompleks», mis tavaliselt annab kopsukoe infiltratiiv-eksudatiivseid muutusi või kopsudes koldelise vigastuse piirkondi koos tugeva reaktsiooniga regionaarsetes näärmetes (hiilustes).

2) Tuberkuloosne bronhadeniit aktiivses vormis subfebriilse temperatuuriga, kiirenenud vere settereaktsiooniga; röntgenoskopeerimisel on märgatav bronhiaalnäärmete paistetusetaoline suurenemine, juurmise piirkonna perifokaalne põletik, perihilaarne infiltraat ärauhetud äärtega, hiiluste varjud või suurenenud ja tihendunud näärmete pakettide teravalt joonistunud varjude konarlik piirjoon.

3) Perifeersete lümfinäärmete tuberkuloos on vastunäidustuseks näärmete suurte pakettide korral kalduvusega lagundumisele, mädanemisele, uuriste moodustamisele.

4) Mesenteriaalnäärmete tuberkuloos — kahtluse korral sellele tuleb pöörata tähelepanu kõhuõõne organite hoolikale uurimisele, eriti kaevete korral valudele kõhus ja kõhulahtisusele.

5) Suguorganite tuberkuloos — noormeeste läbivaatusel pöörata tähelepanu munandite suurusele (infiltraadid ümbritsevas koes). Kahtluse korral tuberkuloosile on vaja suunata spetsialisti juurde vastavaks uurimiseks.

§ 4. Südameklappide ja -lihaste orgaanilised vead. Diagnoosi südameklappide orgaaniline viga tuleb panna erilise ettevaatlikkusega, kuna noorukieas võib tähele panna rida sümptoome, mis on tingitud südame-vereringe süs-

teemi kasvuea iseärasustest (noorte südame «mitraalne» konfiguratsioon röntgenoskopeerimisel, auskulteerimisel — funktsionaalsed mitteorgaanilised kahinad jt.). Kompensatsiooniseisundi iseloomustamisel tuleb pöörata tähelepanu hingeldusele ja tahhükardiale, mis järgnevad juba vähese füüsilise pingutuse juures, jalgade vähesele või mittealalisele paistetusele, maksa suurenemisele, tugevale (pais-) hiiluste joonisele. On vaja meeles pidada, et mõnikord esinevad noortel südame närvi-reguleerimis- ja närvilihaste aparaadi funktsionaalse labiilsuse nähtudena mööduvad arütmiad, ekstrasüstoolid, mida peab diferentseerima neist sümptoomidest, mis on iseloomulikud südameklappide ja -lihaste orgaaniliste rikete juures.

§ 5. Reumatismi diagnoos peab olema kinnitatud haiget jälginud raviasutise õiendiga. Kahtluse korral reumatismiprotsessi ägenemisele (vastava anamneesi ja kliinilise uurimisandmete analüüsi olemasolu korral) on vaja teha vereanalüüs tähelepanu pööramisega iseloomulikele muutustele (tagasihoidlik leukotsütoos, lümfopeenia, leukotsütaarse vormeli nihe vasakule, kiirenenud settereaktsioon).

§ 6. Kroonilise bronhiidi korral noorukieas peab välja sulgema bronhoektaasia ja pneumoskleroosi võimaluse (rõga uurimine, röntgenülesvõte, diferentseerida tuberkuloosist).

§ 7. Diagnoos «bronhiaalne astma» peab olema kinnitatud raviasutise õiendiga, kus on näidatud haige jälgimise kestus ja hoogude sagedus.

§ 8. Diagnoos «mao- ja kaksteistsõrmiksoole haavandid» peab olema kinnitatud raviasutise õiendiga, mille järelevalvel haige on, või nooruki läbivaatusel toimetatud röntgenilise uurimisega.

§ 10. Diagnoos «neeru- ja kuseteede kivid» peab olema kinnitatud raviasutise õiendiga, laboratoorsete analüüsidega ja vajaduse korral röntgenülesvõttega.

§ 11. Neeru- ja kuseteede kroonilised haigused. Paistetuse korral on kohustuslik uriini uurimine, vererõhu mõõtmine, silmapõhja uurimine. Kroonilist neeruhai-

gust diagnoositakse kestva püsiva albuminuuria, hematuuria korral, patoloogilise sadestuse korral uriinis, neerude funktsionaalse võime vähenemise ja püsiva hüpertoonia korral. Noore funktsionaalset ortostaatilist albuminuuriat ei tule arvestada haigusena.

Viimase aasta jooksul põetud ägeda nefriidi kohta peab olema õiend sellelt raviasutiselt, kes haiget jälgis.

§ 12. Diagnoosi «väljakujunenud endokrinopaatia» võib määrata ainult täiesti kindlate, haiguse kliiniliste tunnuste olemasolul, nii ei tohi diagnoosida kui Basedow[2] tõbe nooruki- ja noores eas sagedasti esinevat kilpnäärme suurenemist, mis kaasub mõningate düstüreoosi või hüpertüreoosi avaldustele (südame-vereringe ja vegetatiivse närvisüsteemi labiilsus, emotsionaalne ärrituvus), mis aga kulgeb ilma avaldunud türeotoksikoosi nähtudeta.

Füüsilise arengu tugevasti mahajäämuse juhtude hulka tuleb arvata ainult need juhud, mida täheldatakse endokriinse süsteemi patoloogilise seisundi juures. Tuleb meeles pidada, et noorukite juures, kes füüsilises arengus on 14—15-aastaselt tunduvalt maha jäänud, võib täheldada füüsilise arengu kiirendatud tempot 16—17-aastaselt. Sellepärast on prognoosi määrata sagedasti raske. Niisuguste noorukite suunamisel tööle tuleb neile soovitada niisugust kutseala, mis ei esita suuri nõudeid nooruki füüsilise jõu suhtes ja soodustaks luustiku-lihastiku süsteemi õiget arengut, näit. musklite treening, rinnakorvi arendamine jne. Ainult patoloogilisel foonil esineva tugeva füüsilise arengu pidurdatuse juures (näit. hüpotüreoosi sündroom, südamehaiguse pinnal põhjenev patoloogilise infantilismi — niinimetatud «mitraalse nanismi» sündroom jne.) võib karta, et tulevikus ei toimu nooruki füüsilises arengus järelejõudmine ja see asjaolu võib saada takistuseks selles vanuses kutselise töö algamisel ja kooli astumisel.

§ 13. Diagnoos «vere ja vereringeorganite haiguse d» peab olema põhjendatud kliinilise pildi andmetel ja kinnitatud vere laboratoorse uurimisega; nooruki läbivaatusel on

vaja tähelepanu pöörata hepatolineaalsele sündroomile, mille olemasolul on kohustuslik vere uurimine verejooksude ja verevalumite kalduvusele, petehhiale jt.

§ 14. Kõlbmatus selle artikli esimese osa põhjal (koljuluude defekt) otsustatakse kirurgi, neuropatoloogi ja terapeudi ühisel eriuurimisel.

§ 16. Osteomüeliidi korral on vajalik peale läbivaatuse andmete võtta arvesse leukotsütoos ja kiirenenud veresette-reaktsioon, mis on vastunäidustuseks vastuvõtmisel isegi teiste sümptoomide vähesel esinemisel.

§ 17. Mittetugevnenud armide puhul pärast kõhuõõne operatsiooni tuleb noorukitele anda ajapikendust kuni järgmise värbamiseni.

§ 24. Vaimne mahajäämus, nii sünnipärase mõistuse arenematuse kui ka läbipõetud orgaaniliste haiguste (entsefaliit, meningo-entsefaliit, peaaju rasked traumad) tõttu saadud, mis takistab noorukit teoreetilises õppuses, on vastunäidustuseks kooli vastuvõtmisel. Mitte tugevasti avaldunud debiilsuse vormiga mõistusliku arenematusega noori võib saata vabrikukooli.

§ 26. Püsiva pisaravoolu, mis ei allu konservatiivsele ravile, põhjusteks on harilikult: pisarakanalikeste ja -punktide arenematus ja väärasend, samuti ka pisarateede ja laugude armidest tingitud muutused. Seesugune püsiv pisaravool on vastunäidustuseks kuni väljaravimiseni operatiivse vahelesegamise teel.

§ 29. Sünnipärase iseloomuga silmapõhja muutused ei ole vastunäidustuseks, kui need ei ole takistuseks tööle.

Metoodilised juhendid vastunäidustustele üksikute tööstusharude järgi.

Vastuvõtu vastunäidustuste eri osas antud mõned terminid ja ettepanekud vajavad erilist selgitust, et saavutada ühtlust nende mõistmisel.

1. Mitmesuguse etioloogiaga südamelihaste vigastuste all tuleb mõista vigastusi südamelaienemisega südame-veresoonte süsteemi jõuetuse nähtude juures (hingeldus väikese füüsilise

pingutuse ja käimise juures, südamepekslemine, tumedad nõrgenenud toonid, kalduvus tahhükardiale).

2. Väike süda, südamevarju suuruse tunduva vähenemise, südame vertikaalse (mediaalse) seisundi, tahhükardia, korratu rütmi, südamepiirkonnas halva tunde korral — on vastunäidustuseks töö jaoks, mis on seoses lihaste tugeva pingutusega või mis toimub tsehhi kõrge temperatuuri tingimustes.

3. Gastriidid, nii suurenenud kui ka vähenenud happesusega, sekretoorse funktsiooni rikke (hüpersekretsioon, hüposekretsioon, põletikuliste nähtude — limanaha reljeefi) püsivate röntgenoloogiliste muutuste korral koos väljakujunenud kliiniliste nähtudega — röhitused, kõrvetused, valud, sagedasti korduv oksendamine — on vastunäidustuseks tööle, mis toimub kuumades tsehhides ja keemiliste ainete ning ärritavate gaaside mõju tingimustes.

4. Koliidid avaldunud spastiliste nähtudega, samuti visa kõhulahtisusega — on vastunäidustusteks tööle šahtides, kuumades tsehhides ja keemiliste ainete mõju tingimustes.

5. Diagnoos «hüpertüreoos või düstüreoos» määratakse kilpnäärme suurenemise, samuti südame-veresoonte süsteemi ja vegetatiivse närvikava väljakujunenud labiilsuse korral (tahhükardia seistes ja lamades, südame tugevad pingelised toonid ühes lühikese süstoolse kahinaga tippude juures, vegetatiivse närvikava labiilsus, kõrgenenud emotsionaalne ärrituvus), kuid ilma põhiainevahetuse suurenemiseta; selle sündroomi juures on vastunäidustatud töötamine tsehhides, kus on kõrge temperatuuri või kahjulike keemiliste ainete mõju.

6. Hemoglobiini madala arvu juures on vaja selgitada, kas ei peitu «aneemia»-sümptoomide taga mõni avastamata haigus; neil juhtudel lahendatakse küsimus vastunäidustuste olemasolu ja vastuvõtu kohta pärast diagnoosi täpsustamist, sõltuvalt põhihaigusest.

Sekundaarse aneemia korral ei soovitata tööd keemiliste ainete mõju tingimustes, missugused võivad avaldada toksilist mõju verele ja vereloome-organitele.

9. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õppe- ja tootmisruumide ning ühiselamute sanitaarnõuded.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 22. novembril 1940. a. nr. 182/8—13 all.

Seoses tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide avamisega tõuseb kohalike riikliku sanitaarinspektsiooni organite ette rida küsimusi, mis puudutavad töökodade ning klassi- ja eluruumide ehitamise ja ekspluateerimise sanitaarnõudeid.

Üleliiduline Riiklik Sanitaarinspektsioon paneb ette riikliku sanitaarinspektsiooni peainspektoritele tootmis-, õppe- ja eluruumide ekspluateerimisele võtmisega seotud küsimuste otsustamisel lähtuda põhiseisukohast, et meie riigile on vajalikud terved tööjõureservid, mille tõttu aga tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilased peavad olema asetatud vajalikesse töö- ja elamistingimustesse.

Üleliiduline Riiklik Sanitaarinspektsioon paneb ette sanitaarnormide ja -reeglite tagamisega seoses olevate küsimuste läbivaatamisel tootmis-, õppe- ja eluruumide ekspluateerimisele võtmisel juhinduda järgnevast:

1. Mitte ühtki tootmis-, õppekooli või eluruumi ei tohi avada riikliku sanitaarinspektsiooni organite otsuseta.

2. Arvestades seda, et suurem osa õpilasi jaotatakse tootmisõppuseks olemasolevate vabrikute ja tehaste tootmistsehhidesse, on vajalik nõuda, et need tsehhid kui ka eriti seadistatud tootmisruumid vastaksid nõuetele, mis on ette nähtud ehituste projekteerimise kohta antud üleliidulistes sanitaarnormides ja -reeglites (ÜST 90014 — 39) [18].

3. Sanitaarnõuded õpperuumide ja toitlustusruumide suhtes peavad vastama vastavatele riikliku sanitaarinspektsiooni reeglitele ja juhenditele.

4. Sanitaarnõuded eluruumide (ühiselamute), nende seadistamise ja ekspluateerimise kohta peavad vastama sanitaarnor-

[18] Praegu kehtib ÜRST — V 1324 — 43, mis leidub 1947. a. RK „Teadusliku Kirjanduse" väljaandel ilmunud „Riikliku sanitaarinspektsiooni ja epidemioloogia alal kehtivate õigusnormide käsiraamatus".

midele ja -eeskirjadele, mis on ette nähtud Üleliidulise Riikliku Sanitaarinspektsiooni poolt 7. jaan. 1940. a. kinnitatud «Ajutistes sanitaareeskirjades töölis-ühiselamute asutamise, sisustamise ja korrashoiu kohta NSVL territooriumil»[19].

Ühiselamutele ruumide valiku küsimuse otsustamisel võib esialgu (võttes arvesse, et ülalnimetatud koole peab asustatama väga lühikese aja jooksul) lubada sanitaarnormidest mõningaid kõrvalekaldumisi (näiteks põrandapinna suhtes). Riikliku sanitaarinspektsiooni peainspektoritele ja oblastite riiklikele sanitaarinspektsioonidele lubatakse üksikjuhtudel kindlaksmääratud ajaks (pooleks aastaks kuni 1 aastaks) sanitaarnormide alandamine kuni 3,5 m^2 ühe inimese kohta; seda sanitaarnormi alandamist võib lubada ainult vabariiklike, oblastite ja linnade tööjõureservide valitsuste taotlustel.

5. Suurt tähtsust omab saabuvate õpilaskontingentide sanitaartöötlemine, sellepärast on vaja nõuda kohalikelt tööjõureservide valitsustelt iga uuelt saabuva õpilase allutamist kohustuslikule meditsiinilisele läbivaatusele ja täielikule sanitaartöötlemisele (juukselõikus, saun, pesu desinfektsioon immutatud desinsektandiga[20] K, SK, püreetrumi- jne. lahusega).

Koolides tuleb samuti tõsta üles profülaktiliste süstimiste organiseerimise küsimus (kõhutüüfuse, düsenteeria ja difteeria vastu). Ühiselamutes haigestunute isoleerimiseks peab eraldatama isolaatorid (arvestusega 2 — 3 voodit 100 õpilase kohta).

Eriti soovitatakse pöörata tähelepanu tehastes ja vabrikutes tootmisõppust läbitegevate õpilaste kindlustamisele sanitaar-elutarbeliste ruumidega (riietehoid, erirõivaste kapikesed, duširuumid jt.), samuti ka kontrollida käitiste toitlustusblokkide (sööklad, puhvetid) ettevalmistatust õpilaste teenindamiseks, kui õpilased

---

[19] Praegu kehtivad NSVL RSI peainspektori poolt 28. veebr. 1946. a kinnitatud „Sanitaareeskirjad töölis-ühiselamute asutamise, sisustamise ja korrashoiu kohta“ (Vt. 1947. a. RK „Teadusliku Kirjanduse“ poolt väljaantud „Riikliku sanitaarinspektsiooni ja epidemioloogia alal kehtivate õigusnormide käsiraamat“.)

[20] Putukatevastane vahend.

hakkavad saama toitu ettevõtetes, kus organiseeritakse nende tootmisõppus. Üleliiduline Riiklik Sanitaarinspektsioon paneb ette riiklikele sanitaar-peainspektsioonidele teatada tööjõureservide kõrgemalseisvatele valitsustele kõigist sanitaarnormide ja -nõuete rikkumistest, mida avastatakse õppe-, tootmis- ja eluruumide kasutada andmise alal õpilaskontingentide vastuvõtmiseks, võttes vahetult kohapeal tarvitusele vajalikud abinõud näidatud rikkumiste mittelubamiseks.

10. Tööjõureservide koolide sanitaarseisukorra parandamisest.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse käskkiri nr. 388, 31. maist 1941. a.

NSVL ja VNFSV Riiklikult Sanitaarinspektsioonilt saadud tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaarseisukorra kontrollmaterjalidest, samuti ka Tööjõureservide Peavalitsuses olevatest aktidest nähtub, et reas kohtades on lubanud üksikud tööjõureservide valitsuste ülemad ja direktorid peavalitsuse poolt seatud koolide avamise, ehitamise, seadistamise ja korrashoiu korra (juhend nr. 3, 26. novembrist 1940. a.) rikkumisi.

Põhimisteks sanitaarseteks puudusteks on: ühiselamute ületihendamine; ühiselamute ja koolide paigutamine mittekohandatud ja ebasobivatesse hoonetesse; isolaatorite, kõrvalruumide ja titaanide puudumine; ruumide ja õuede korrashoiuks ja koristamiseks antud reeglite mittejälgimine; õpilaste ebarahuldav sanitaarne töötlemine.

Ühiselamute ja koolide sanitaarseisukorra põhjaliku parandamise ja suvisel ajal mao-soolte ägedate nakkushaiguste võimalike puhangute vältimise eesmärgil panen ette linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike valitsuste ülematele kohustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid läbi viima hiljemalt 10. juuniks s. a. järgmised üritused:

1. Kontrollida sanitaarseisukorda ja sisse seada vajalik kord klassides, töökodades, ühiselamutes ja sanitaarelutarbelistes

ruumides (duširuumides, riietehoiuruumides, puhvetites, juuksurite töökohtades jne.).

2. Organiseerida isolaatoreid seal, kus neid veel ei ole, ja täiendada olemasolevat varustust vajaliku inventariga.

3. Varustada täielikult ühiselamud ja töökojad keedetud joogiveega. Vett hoida lukustatavate kaantega paakides või organiseerida joogivee andmist purskseadmete ehitamise teel.

4. Viia sanitaarpunktid vajalikku sanitaartehnilisse seisukorda, tagades nende hoolikat koristamist põrandate ja klosetipottide igapäevase pesemisega 2%-se kloorlubja selginud lahusega.

5. Vesivarustuse puudumisel tagada veevõtmise kaevude korrasoleku ja vajalikus sanitaarses seisukorras hoidmise üle järelevalve.

6. Kindlustada ühiselamute ja koolide õuealade ja neid ümbritseva territooriumi puhastamist prahist ja mustusest. Sisse seada vedelate (roiskuvate) ja tahkete jätete eraldi kogumine. Õuedel kindlustada kindlate kaantega prügikastide ja mustusaukude olemasolu. Jälgida nende kloreerimist ja õigeaegset puhastamist, hävitada kärbseid.

7. Keelata toiduainete ja teiste kõrvaliste esemete hoidmine magamistubades. Keelata piima tarvitamine toorelt. Juurvilju, puuvilju ja marju enne nende tarvitamist toiduks kohustuslikult pesta keedetud veega.

8. Läbi viia õpilaste keskel süstemaatiline kasvatustöö, süvendades nendesse hügieenilisi kultuurseid harjumusi. Sisse seada range järelevalve isikliku hügieeni reeglite jälgimise üle nende poolt: kohustuslik käte pesemine seebiga enne sööki ja pärast käimla tarvitamist, regulaarne saunaskäimine, suuõõne eest hoolitsemine jne.

9. Kindlustada kõigi ürituste täitmine õpilaste organismi tugevdamise ja karastamise alal (kehakasvatusliku jõutagavara olemasolu, kehakultuuri- ja spordiharjutused) kooskõlas koolidele kinnitatud sõjalis-kehakultuurilise ettevalmistuse õppekavadega.

10. Kohustada ühiselamute komandante viivitamatult teatama igast õpilase haigestumisest arstile või meditsiinõele.

11. Õpilaste supluskoha valikul ja organiseerimisel arvestada olemasolevaid sanitaarnõudeid (veekogu lähem ümbrus asustatud kohtade ja teiste reostamisallikate suhtes, supluskoha kalda seisukord, veekogu põhja seisukord jne.). Õpilastele kindlustada suplemise ajal vastutava isiku juuresolek kooli personaali hulgast, kes oskab hästi ujuda ja on tuttav uppujate päästevõtetega ning vältimatu esmaabi osutamisega, samuti ka päästeabinõude (rõngad, köied, rïdvad, paadid jt.) ja esmaabi andmiseks vajaliku sidematerjali ning medikamentide olemasolu.

12. Suvevaheaegadel koolide suviste laagrite ja tervisekosutusmurude organiseerimisel kindlustada kõigi vajalike ürituste ja sanitaarnõuete läbiviimine: õpilaste meditsiiniline valik, asukoha valik, maa-ala järelevaatus sanitaararsti poolt, heakord, varustus, režiimi õige organiseerimine, ratsionaalne toitlustus jne.

Arvestades, et suvisel ajal on üheks oluliseks ülesandeks nakkushaiguste ärahoidmine ja võitlus nendega, ette panna valitsuste ülematele koos kohalike tervishoiuorganitega välja töötada profülaktiliste ürituste ühtne plaan. Kohustada koolide direktoreid osutama kaasabi meditsiintöötajatele nende poolt meditsiiniliste läbivaatuste, kaitsesüstimiste, desinfektsiooni, sanitaartöötlemise ja sanitaarharidustöö läbiviimisel.

11. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaar-elutarbelise komisjoni määrustik.

Kinnitatud NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ülema poolt 17. märtsil 1941. a.

1. Sanitaar-elutarbeline komisjon organiseeritakse õpilaste laiaulatuslikuks juurdetõmbamiseks aktiivsele tööle õpilaste sanitaarse ja elutarbelise teenindamise alal.

2. Sanitaar-elutarbeline komisjon aitab kaasa kooli juhtkonnale võitluses eeskujuliku distsipliini, korra ja puhtuse pidamise eest ühiselamus, sööklas ja elutarbelistes asutistes.

3. Sanitaar-elutarbeline komisjon taotleb, et iga õpilane oleks distsiplineeritud, korralik eluviisides ja töös, suhtuks hoolikalt temale väljaantud varustusse.

I. Komisjoni organiseerimine.

4. Sanitaar-elutarbeline komisjon organiseeritakse igas ühiselamus kooli õpilaste hulgast.

5. Sanitaar-elutarbeline komisjon valitakse arvult 6—7-liikmelisena ühiselamutes elunevate õpilaste koosolekul, lahtisel hääletamisel, vabrikukoolides — 6 kuuks ja teistes koolides — 1 aastaks.

II. Komisjoni töö.

6. Sanitaar-elutarbeline komisjon töötab kooli direktori poliitilise ala asetäitja juhtimisel ja täidab järgmisi funktsioone:

a) jälgib puhtuse pidamist ühiselamutes, sööklas, elutarbelistes asutistes ja ühiskondlikult kasutatavates kohtades;

b) aitab kaasa kooli juhtkonnale õpilastele väljaantud vormirõivastuse, vooditarvete, erirõivastuse jne. hoidmiseks ja õigeks kasutamiseks;

c) võtab tarvitusele abinõusid õpilaste kasutuses olevate jalatsite, rõivaste ja muu varustuse õigeaegseks remontimiseks;

d) jälgib õpilaste poolt korralikku voodite ülestegemist, tubade koristamist, puhtust öökappides, kappides jne.;

e) aitab kaasa arstipunktile õpilaste meditsiinilisel teenindamisel ja tervistavate ürituste läbiviimisel; võtab tarvitusele abinõusid õpilaste suhtes, kes vajavad arstiabi, ja jälgib õpilasele arsti poolt määratud režiimi täitmist;

f) jälgib, et kõigis ühiselamutes, samuti ka tootmistöökodades oleksid esmaabi-apteegid;

g) aitab kaasa sanitaarinspektsiooni organitele desinfektsiooni läbiviimisel koolide ühiselamute ruumides;

h) jälgib õpilaste õigeaegset juukselõikust, saunaskäimist, voodi- ja ihupesu vahetamist ning isikliku hügieeni hoidmist

(hammaste puhastamine, pesemine enne magamaheitmist jne.);

i) võtab osa tööliste ühiskondlikust kontrollist õpilasi teenindavates sööklates, kontrollib toiduainete hoidmist, toiduainete normide õiget tarvitamist, toidu kvaliteeti ning jälgib sanitaarreeglite täitmist ja katelde ning muu kööginõude tinutuse seisukorda.

III. Komisjoni töökord.

Sanitaar-elutarbeline komisjon moodustab komisjonile abiks kutsutud õpilastest järgmised rühmad:

a) kaastöörühma töö alal ühiselamus;

b) kontrollrühma söökla töö üle;

c) kaastöörühma tervishoiupunkti ja sanitaarinspektsiooni töö alal.

12. Mao-soolte nakkushaiguste ärahoidmise abinõudest vabriku-, tööstus- ja raudteekoolide õpilaste hulgas 1942. a. kevade- ja suveperioodil.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkiri nr. 219/244, 19. maist 1942. a.

Mao-soolte nakkushaiguste ärahoidmise eesmärgil vabriku-, tööstus- ja raudteekoolide õpilaste hulgas kevade- ja suveperioodil käsime:

1. Linnade, oblastite, kraide ja vabariikide tööjõureservide valitsuste ülemaid ning koolide direktoreid kindlustada järgmiste abinõude läbiviimine:

a) kontrollida koos riikliku sanitaarinspektsiooniga iga päev sööklate tegevust, toiduainete hoidmist riknemise eest, katlasse pandavate toiduainete täisväärtust, puhtuse hoidmist köögis, sööklas ja selle kõrvalruumides, korra hoidmist sööklas söömise ajal;

b) valgendada ja värvida ühe kuu jooksul ühiselamute juures olevad köögid ja sööklad, korda seada jääkeldrid, keldrid, laod ja teised toiduainete hoiukohad; varustada täiendavalt söök-

lad kätepesunõudega, sööginõudega ja mööbliga; katta ühiselamute ja sööklate aknad võrkudega kärbeste eest; asetada kätepesunõude juurde seep ja käterätid käte kuivatamiseks ning saavutada, et õpilased kohustuslikult peseksid käsi enne sööki;

c) kõikides õppetöökodades, ühiselamutes ja sööklates omada paake keedetud veega; varustada vee keetmise ruumid täiendavalt keeduaparaatidega ja paakidega keedetud vee jahutamiseks; rangelt täita paakide ning keeduaparaatide korrashoiu ja joogivee kvaliteedi sanitaarnõudeid;

d) puhastada ja koristada kahe dekaadi jooksul, arvates käesoleva käskkirja saamisest, kooli ja ühiselamute territoorium prahist, jätetest ja mustusest; täielikult korda seada käimlad, mustus- ja reoveeaugud ning prügikastid; sisse seada range kord õuede edaspidiseks koristamiseks ja käimlate ning mustusaukude desinfitseerimiseks;

e) viia täielikku korda ühiselamute isolaatorid, kus neid aga ei ole — eraldada ja vastavalt seadistada ruumid haigestunud õpilaste isoleerimiseks kooskõlas kooli teenindava meditsiinpersonaali näpunäidetega;

f) kontrollida voodi- ja ihupesu olemasolu kõikides koolides ja kindlustada kõik õpilased vähemalt kahe vahetuse pesuga, organiseerida musta pesu isoleeritud hoidmine ja selle õigeaegne pesemine;

g) läbi viia kõik mao-soolte nakkushaiguste vältimise üritused koos koole teenindava meditsiinpersonaaliga;

Osutada meditsiinpersonaalile igakülgset abi profülaktiliste ja raviliste abinõude läbiviimisel koolides, ühiselamutes ja kodus. Teatada kõigist õpilaste haigestumise juhtudest viivitamatult kohalikele tervishoiuorganitele vajalike abinõude tarvitusele võtmiseks;

h) kõvendada sanitaarharidustööd õpilaste hulgas ja kontrolli oma kodudes elavate õpilaste üle isikliku hügieeni pidamises ning sanitaarminimumi jälgimises.

2. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare ja oblastite, linnade tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) viivitamatult kontrollida NSVL TeRK 28. novembri 1940. a. «Määrustiku tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kohta» täitmist osas, mis sätib tervishoiupunktide organiseerimist igas koolis, ning õpilastele ravi-profülaktilise abi osutamise korra jälgimist. Komplekteerida dekaadi jooksul täiendavalt tervishoiupunktid tervishoiupersonaaliga ja kindlustada nende punktide katkestamatu töö. Sisse seada 20 päeva jooksul meditsiiniline järelevalve kõikide uuelt ühiselamutesse asuvate õpilaste üle;

b) eraldada dekaadi jooksul kooli juures olevatele apteekidele vajalik hulk ravimeid;

c) läbi viia kuni 15. juunini kaitsesüstimised kõhutüüfuse vastu kõikidele õpilastele. Kohtades, kus tuleb läbiviimisele immuniseerimine düsenteeria vastu, läbi viia kaitsesüstimised kõigi õpilaste juures kui esmajärjekorralise kontingendi juures. Epideemilistel näidustustel läbi viia fageerimine kooskõlas NSVL TeRK juhenditega, kindlustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste teenindamiseks vajalik hulk düsenteeriavastast bakteriofaagi;

d) kindlustada kõigi soolte ägedatesse nakkushaigustesse haigestunud õpilaste õigeaegne isoleerimine ja hospitaliseerimine;

e) läbi viia regulaarselt õpilaste, ühiselamuid teenindava personaali, tootmisõppuse meistrite ja koolide teiste töötajate hulgas sanitaarharidustöö (vestlused, loengud, instrueerimised) isikliku hügieeni küsimuste ja mao-soolte haiguste vastu võitlemise abinõude alal;

f) organiseerida sanitaarpostid Punase Risti Seltsi liikmetest — õpilastest ja kooli töötajatest — ning kindlustada nende töö igapäevane juhtimine.

3. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, kraide, oblastite, linnade tervishoiuosakondade juhatajaid ja tööjõureservide valitsuste ülemaid organiseerida süstemaatilist kontrolli riikliku sanitaarinspektsiooni poolt sanitaarrežiimi jälgimise ja mao-soolte haiguste vastu võitlemise küsi-

muste alal tehtavate ettepanekute täitmise üle koolide ja õppekoolide direktorite poolt.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ning tervishoiuorganite töötajaid, kes ignoreerivad riikliku sanitaarinspektsiooni korraldusi, kes hooletult suhtuvad õpilaste tervisekaitse küsimustesse, võtta rangele vastutusele.

Tervishoiu rahvakomissare, oblastite, kraide tervishoiuosakondade juhatajaid ja tööjõureservide valitsuste ülemaid ette kanda igakuuliselt Tööjõureservide Peavalitsusele ja NSVL tervishoiu rahvakomissarile käesoleva käskkirja täitmise käigust.

13. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste tervendamise üritustest 1943. a. suveperioodil.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse kolleegiumi otsus 28. aprillist 1943. a.

(Väljavõte [21].)

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilastele perioodilise puhkuse ja tervendamisürituste organiseerimise eesmärgil Tööjõureservide Peavalitsuse kolleegium otsustab:

1. Saata ÜAÜKN ja ametiühingute KK puhkekodudesse ja sanatooriumidesse ÜAÜKN sekretariaadi määrusega 24. aprillist 1943. a. õpilastele eraldatud kohtadele 15%-liselt puhkekodudes ja 10%-liselt sanatooriumides tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilasi.

4. Kohustada tööjõureservide valitsuste ülemaid ja vabriku-, tööstus- ja raudteekoolide direktoreid läbi viima suveperioodil puhkepäevadel koolide massilisi jalutuskäike linna, metsa, jõgede ja järvede äärde, organiseerides kalapüüki, jahti, seente ja marjade korjamist jne. ja põimides neid üritusi sõjalis-kehakasvatusliku ja massilise poliittööga.

Varustada õpilasi jalutuskäikudeks väljapoole linna toiduga, katlakestega, kruusidega, lusikatega, kalapüügi- ja jahitarvetega,

[21] Kolleegiumi otsusest on käsiraamatusse võetud need eeskirjad, mis on alalise iseloomuga ja mida võib rakendada igal aastal.

korvidega seente ja marjade korjamiseks, ööbimistelkide ehitamiseks vajaliku varustusega, luues seega tingimusi õpilaste füüsiliseks karastuseks, nendes initsiatiivi äratamiseks endateenindamise, osavuse ja vastupidavuse arendamise ning jalutuskäikude plaaniülesannete iseseisva otsustamise aladel.

6. Kohustada tööjõureservide valitsuste ülemaid ja koolide direktoreid:

a) saatma puhkekodudesse kooliarstide, tuberkuloosi sanatooriumidesse aga tuberkuloosinõuandlate ja arstlike konsultatsioonikomisjonide otsustel esmajärjekorras neid õpilasi, kes on õppetöös väga heade hinnetega;

b) varustama samal ajal õpilasi tuusikutega, õienditega tervisliku seisundi kohta ja sõidudokumentidega;

c) saatma õpilasi puhkekodudesse ja sanatooriumidesse vormirõivastusega ja varustama neid kahe vahetuse pesuga, tervete jalatsitega ning toiduainetega teeloleku ajaks.

8. Kohustada tööjõureservide valitsuste ülemaid eraldama koolide abimajanditest täiendavaid toiduaineid ühepäevastes puhkebaasides puhkavate õpilaste tugevdatud toitlustamiseks.

9. Tööjõureservide valitsustel ja koolide direktoritel võtta õpilaste tervendamise ürituste läbiviimine erilise tähelepanu alla kui tähtsaim ülesanne oma töös, ja võtta tarvitusele abinõusid selle otsuse kõrvalekaldumatuks täitmiseks.

14. VNFSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Sanitaarhariduse Nõukogu pleenumi resolutsioon 1. juunist 1943. a. sanitaarharidustöö kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

Kinnitatud VNFSV tervishoiu rahvakomissari asetäitja poolt 7. juulil 1943. a.

(Väljavõte.)

Isamaasõja päevil peab osutama erakordset tähelepanu kultuursete, tervete ja karastatud tööfrondi võitlejate ettevalmistusele. Kõrge sanitaarkultuur elus ja tootmisel on vajalik tingimus meie tööliskonna noorpõlve tervise hoidmisel. Sanitaarreeglite

rikkumine võib tuua endaga kaasa haigestumisi tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste hulgas, missugune asjaolu võib luua sõjaaja tingimustes vahetu ohu meie maa kaitsevõimele. Võitlus eeskujuliku sanitaarkorra eest ühiselamutes, koolides, tsehhides ja kultuurse töökoha eest ning visa ja püsiv antisanitaarsete harjumuste väljajuurimine, millistest harjumustest ei ole vabanenud veel paljud õpilased, omab käesoleval ajal erilist tähtsust ja hooletus selles suhtes ei ole talutav.

Sajad tuhanded töölised, keda Tööjõureservide Peavalitsus saadab igal aastal tööstusesse ja transporti, ei pea olema mitte üksnes kvalifitseeritud spetsialistideks, vaid ka kõrge sanitaarkultuuri kandjateks tootmisel ja igapäevases elus.

Kuid uurimise andmed üle 140 tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolis VNFSV-s näitavad järgmist:

1. Sanitaarhariduslik ja sanitaarkasvatuslik töö on tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides suurema osa õpilaste hulgas korraldatud mitterahuldavalt.

2. Rajooni tervishoiuosakonnad, polikliinikud, sanitaarhariduse majad ja punktid ning suurema osa koolide meditsiintöötajad ei ole aru saanud noorsoo hulgas teostatava sanitaarharidustöö läbiviimise ülesande kogutähtsusest ja ei ole kindlustanud kohtadel meditsiintöötajate vastavat juhtimist, instrueerimist ja ettevalmistamist.

3. Koolide meditsiintöötajad ei ole kindlustanud vastava instruktaažiga sanitaarküsimuste alal pedagooge, kasvatajaid, meistreid, samuti ka teenindavat personaali ja ei tee küllaldaselt sanitaarhariduslikku ja sanitaarkasvatuslikku tööd tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste hulgas.

4. Paljude tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide juhatajad ei osuta veel küllaldast järjekindlust sanitaarrežiimi kindlustamisel nende asutistes, direktori asetäitjad poliitilisel alal aga ei hinda sanitaarpropaganda tähtsust tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide poliitilis-kasvatusliku töö süsteemis.

EX BIBL.

5. Meistrid ja kasvatajad, omades vahetut kontakti õpilastega, ei pea igapäevast võitlust antisanitaarsete harjumuste

väljajuurimise eest ja huvituvad vähe õpilaste elutarbelistest tingimustest.

Sanitaarkasvatusliku ja sanitaarhariduslikku töö tugevdamise eesmärgil tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides, milline töö on sihitud sanitaar-hügieenilise režiimi täpse jälgimise kindlustamisele õpilaste poolt igapäevases elus ja tootmisel ning sanitaar-elutarbeliste tingimuste parandamisele tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides, nõukogu pleenum loeb vajalikuks märkida järgmist:

1. Sanitaarne kasvatus peab olema tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides teostatava kasvatusprotsessi koostusosaks, sellepärast peavad õpilaste sanitaarkasvatusega tegelema kõik, alates direktorist ja lõpetades teenindava personaaliga. Pleenum kriipsutab eriti alla õpilaste hulgas tootmisel ja igapäevases elus teostatava sanitaarkasvatusliku töö läbiviimisel kasvataja ja meistri juhtivat osa.

2. See nõuab juhtidelt ja kõigilt koolide arstikabinettide meditsiintöötajailt õiget organiseerimist ja eeskujulikku sanitaarkasvatusliku töö põimimist õpilaste mõjutamise kogu kasvatusliku süsteemiga.

Pleenum peab vajalikuks:

1. ANSV tervishoiu rahvakomissariaatidel, krai (oblasti) ja linna tervishoiuosakondadel, sanitaarhariduse majadel ja punktidel tugevdada sanitaarhariduslikku ja sanitaarkasvatusliku töö juhtimist tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides;

a) organiseerida tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabinettide meditsiinpersonaali ettevalmistust sanitaarhariduslikku töö küsimustes nendele erikursuste ja seminaride korraldamise teel igal aastal enne õppetöö algust;

b) varustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolid kõrge kvalifikatsiooniga õppejõududega sanitaaria ja hügieeni alal ja välja valida näitlikud õppevahendid, mis on vajalikud õppeaasta alguseks sanitaarhariduslikuks tööks;

c) komplekteerida kooliraamatukogud populaarteadusliku sanitaarhariduslikku literatuuriga õppeaasta alguseks ja seda süstemaatiliselt täiendada;

d) organiseerida kohaliku raadioringhäälingu kasutamist tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste isikliku hügieeni ning igapäevases elus ja tootmisel vajaliku sanitaar-hügieenilise režiimi jälgimise küsimuste alal, kindlustades selleks vähemalt kolm saadet kuus (lülitades neid noorte raadiosaadete plaani).

2. Arstikabinettide ja koolide meditsiintöötajatel läbi viia süstemaatiliselt sanitaarharidustööd õpilaste hulgas ringide töö, vestluste, loengute, ettekannete, kinofilmide demonstreerimise, sanitaarnurgakeste ja -näituste organiseerimise ning seinalehtede ja tehase ajakirjanduse kasutamise korras.

5. VNFSV Tervishoiu Rahvakomissariaadil koos Tööjõureservide Valitsusega tagada igal aastal enne õppetöö algust loengute tsükli läbiviimine igapäevases elus ja tootmisel vajaliku tööhügieeni ja isikliku hügieeni alal: a) direktoritele, pedagoogidele, kasvatajatele ja meistritele ja b) teenindavale personaalile.

8. VNFSV Tervishoiu Rahvakomissariaadil, tervishoiuorganitel kohtadel, sanitaarhariduse majadel ja punktidel, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabinettide meditsiintöötajatel laialt kasutada sanitaaragitatsiooniks õpilaste hulgas ajakirja «Smena», ajalehti «Komsomolskaja Pravda» ja «Pionerskaja Pravda».

10. Tõsta küsimus Punase Risti Seltsi Täitevkomitee ja tema kohapealsete organisatsioonide ees õpilaste laiade hulkade tõmbamiseks Punase Risti Seltsi liikmeteks ja kohalike organisatsioonide poolt märgi VSK ettevalmistuse sanitaarrühmlaste ringide laialdase võrgu arendamiseks, organiseerides ja kaasa tõmmates Punase Risti Seltsi aktiivi sanitaaragitatsioonitööle tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

11. Paluda ÜLKNÜ KK-d anda korraldus autonoomsete vabariikide KK-le, kraikomiteedele, oblastikomiteedele ja liiduvabariikide linnakomiteedele koolide kommunistlike noorte organisatsioonide juhtimise tugevdamiseks ja praktilise abi osutamiseks sanitaarkasvatusliku ja sanitaaragitatsioonitöö organiseerimisel ning läbiviimisel õpilaste hulgas.

Ühiselamute heakorrakuu ja noorte linnakeste läbiviimise kogemused näitasid suurt initsiatiivi jõudu ja õpilaste endi isiklikku osavõttu sanitaarkorra sisseviimisel ja sanitaar-hügieenilise režiimi jälgimisel ühiselamutes ja koolides.

Pleenum loeb, et õpilaste laialdane kaasatõmbamine isetegevuse teel sanitaarkasvatus- ja sanitaarharidustöösse koolides on vajalikuks eeltingimuseks kõrge sanitaarkultuuri kindlustamisele tootmisel ja igapäevases elus.

15. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamise abinõudest.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkiri nr. 359/116, 18. veebruarist 1944. a.

(Väljavõte[22].)

Üleliiduline nõupidamine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste elamu-heaolu ning meditsiinilis-sanitaarsete küsimuste alal märkis, et paljudes koolides on 1943. a. paranenud õpilaste meditsiinilis-sanitaarne ja elutarbeline teenindamine.

Nõupidamine märkis paralleelselt sellega, et reas oblastites, kraides ja vabariikides esinevad veel ikkagi tõsised puudused õpilaste meditsiinilise ja sanitaarse teenindamise töös.

Kuni seniajani ei ole paljudes koolides Kemerovo, Gorki ja eriti Pensa oblastis organiseeritud arstikabinette, ja olemasolevad arstikabinetid ei ole küllaldaselt komplekteeritud meditsiinpersonaaliga.

Novosibirski oblastis töötab 35 arstikabinetis kõigest 5 arsti ja 7 meditsiinõde, Rjasani 4 kooli teenindamist teostab üks arst ja seegi kohakaasluse korras.

Samasugust olukorda märgitakse ka reas teistes oblastites ja linnades.

Mõnedes oblastites (Irkutski, Ivanovo, Tuula) on arstikabinettide töö seatud mitterahuldavalt: arstlikke läbivaatusi ei teostata, ei osutata vajalikku tähelepanu haigete õigeaegsele ravi-

[22] Välja on jäetud eeskirjad, mis on kohustuslikud NSV Liidu keskasutistele ja Eesti NSV asutisi ei puuduta.

misele ja hospitaliseerimisele; sagedasti tekivad lüngad arstikabinettide varustamisel ravimitega ja sidematerjaliga. Profülaktilist ja sanitaarhariduslikku tööd teostatakse äärmiselt halvasti. Haigestumiste arvestust ja analüüsi, nagu nõuab kord, ei teostata.

Samal ajal kriipsutas nõupidamine alla ühiselamute avamiseks, korrastamiseks, seadistamiseks ja korrashoidmiseks kehtestatud eeskirjade rikkumise fakte mõnede koolide direktorite poolt.

Reas ühiselamutes on senini lubamatu tihedus, pesemistoad ei ole seadistatud, voodi- ja ihupesu on vähe, puuduvad toolid, taburetid, kapid jne.; sanitaartöötlemine ei toimu regulaarselt, halvasti on korraldatud õpilaste varustamine seebiga.

Õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise edaspidise parandamise ja epideemiatevastaste ürituste läbiviimise eesmärgil käsime:

1. Vabariiklike, kraide, oblastite ja linnade tööjõureservide valitsuste ülemaid:

a) eraldada kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide juures hiljemalt 1. aprilliks s. a. vastavad ruumid arstikabinettidele (meditsiinpunktidele) ja meditsiinilistele isolaatoritele, seadistades neid vastavalt lisadele nr. 1 ja nr. 2.;

b) muretseda koolide arvel esmaabi-apteegid ja kontrollida süstemaatiliselt nende täiendamist;

c) eraldada ja seadistada 1. juuniks 1944. a. suurte koolide juures, kooskõlas lisaga nr. 3[23], vajalikud ruumid hambaarstikabinettide asutamiseks;

d) sisse viia 1. aprilliks 1944. a. tööhügieeni ja isikliku hügieeni aluste õpetamine 16—20 tunni ulatuses, sealhulgas 8 tundi õppevõrgus ja 8—12 tundi väljaspool õppevõrku;

e) organiseerida 1944. a. kohustuslik õppus tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide juhtivatele töötajatele (direktori asetäitjatele poliitilisel alal, pedagoogidele, kasvatajatele, meistritele, koman-

[23] Lisa nr. 3 on käesolevast käsiraamatust välja jäetud kui Eesti NSV kohta mittekehtiv.

dantidele) üldise ja tööstustervishoiu küsimuste ning nakkus- ja kutsealaste haigestumiste profülaktika alal.

2. Koolide direktoreid:

a) kindlustada metsikult kasvavate vitamiinikandjate süstemaatilist tarvitamist õpilaste toidus kooskõlas Riikliku Vitamiinide Kontrolljaama poolt väljatöötatud kasutamisviisidega, kohtades aga, kus on okaspuumetsad, valmistada ja laialt kasutada okaste ekstrakti;

1944. a. suvel ja sügisel varuda kooskõlas kinnitatud plaaniga talveks vitamiinikandjaid (kibuvitsamarjad, murakad, jõhvikad, pohlad, pihlakad jt.), tagades nende säilimist ja ratsionaalset kasutamist;

b) 1944. a. I ja II kvartali jooksul ehitada asustatud kohtades, kus ei ole vajaliku võimsusega desinfektsiooniseadmeid, primitiivsed desinsektorid (täitaplad) koolide juurde, missugused kindlustavad õpilaste täielikku sanitaarset töötlemist;

c) varustada koolide õpilased vähemalt kahe vahetuse pesu ja seebiga isikliku hügieeni vajadusteks;

d) rangelt jälgida NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse juhendit 26. novembrist 1940. a. «Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide voodite tüüpi ühiselamute avamise, ehitamise, seadistamise ja korrashoiu kohta», missugune on kooskõlastatud Üleliidulise Riikliku Sanitaarinspektsiooniga [24];

e) läbi viia malaariasse haigestumise vältimise eesmärgil kooli maa-alal väikeste soostunud kohtade kuivatamise, mittevajalike veekogude kinniajamise ja niisutuskraavide puhastamise tööd, samuti ka kevadisel ja suvisel ajal malaaria suhtes ebasoodsates kohtades asuvate ühiselamute akende katmine võrkudega;

f) ära keelata alla 16 aastat vanade õpilaste tootmisõppus öösel.

4. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, kraide, oblastite ja linnade tervishoiuosakondade juhatajaid:

---

[24] Vt. lk. 17.

a) komplekteerida 1. aprilliks 1944. a. meditsiinpersonaaliga kõik arstikabinetid kooskõlas määrustikuga nr. 184/2—24, lubades arstide terava puuduse korral täita ajutiselt nende ametikohti vilunud velskritega. Kinnistada nimetatud velskrite töö juhtimiseks ja kontrollimiseks arste polikliinikutest (ambulatooriumidest), sisse seades nendele kindlaksmääratud töötunnid;

b) kohustada polikliinikute peaarste ja ambulatooriumide juhatajaid igakuuliselt ära kuulama aruandeid koolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise seisukorra kohta konkreetsete abinõude tarvitusele võtmisega selle parandamiseks;

e) malaaria vastu võitlemise eesmärgil õpilaste hulgas välja selgitada k. a. märtsikuus kõik 1943. a. malaariat läbipõdenud ja läbi viia kuni 15. maini s. a. nende retsidiivivastane ravi; edaspidi kindlustada malaariahaigete varajane ravi ja nende õigeaegne täielik ravimine;

f) läbi viia sanitaareelkontroll uuesti avatavate tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamutes; esitada koolide direktoritele nõudmised ühiselamutes liigse tiheduse likvideerimiseks ja õpilaste sanitaarse töötlemise regulaarseks läbiviimiseks;

g) läbi viia alates 1944. a. õpilaste põhjalikud kevadised meditsiinilised läbivaatused tööstus- ja raudteekoolides üks kord aastas, vabrikukoolides aga üks kord õppeaja jooksul.

Lisa nr. 1
NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkirjale nr. 359/116, 18. veebruarist 1947. a.[25]

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabineti sisustuse nimestik.

I. Mööbel.

Kirjutuslaud	1 tk.
Tool	6 „
Taburet	2 „

[25] Käesolev lisa on teatavaks tehtud Eesti NSV TeRK ja Eesti Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 8). Vt. lk. 101.

Sirm	1 tk.
Poolpehme kušett	1 „
Pesulaud (kui ei ole vesivarustust)	1 „
Majapidamiskapp	1 „

II. Muu majapidamisseadistus.

Lauakell	1 tk.
Kirjutuslaua garnituur	2 „
Süljekauss	2 „
Toatermomeeter	1 „
Elektrilaualamp	1 „
Petrooleumilamp (tagavaralamp)	1 „
Riidevarn 2—3 konksuga	2 „
Priimus	1 „
Elektripliit	1 „

III. Meditsiiniline seadistus.

Kanderaam	1 tk.
Apteegikapp	1 „
Instrumentaariumikapp	1 „
Laud klaaskattega	1 „
Pöörlev taburet	1 „
Ämber pedaalkaanega	1 „
Pikkusemõõtja	1 „
Spiromeeter	1 „
Dünamomeeter (käsi)	1 „
Masin-dünamomeeter	1 „
Riva-Rocci aparaat	1 „
Elektristerilisaator	1 „
Harilik sterilisaator	1 „
Sterilisatsioonitrummel materjali jaoks	2 „
Sentimeeterlint	2 „
Fonendoskoop (stetoskoop)	1 „
Perkussioonihaamer	1 „
„Maximaal"-termomeeter	5 „
Vineerist transpordilahas	1 kompl
Esmarchi veresulgur	2 tk.
Esmarchi kruus riistadega	2 „
Soojenduskott (kummist)	2 „
Jääkott	2 „

Juukselõikamismasin	1 tk.
Habemenuga, ohutu	1 „
Süstel 20,0	1 „
„ 10,0	1 „
„ 5,0	2 „
„ 2,0	2 „
„ 1,0	2 „
Franki nõel	1 „
Nõel võõrkehade eemaldamiseks silmast	1 „
Cooperi käärid	1 „
Sirged käärid	1 „
Nõelahoidjad	1 „
Korntang (sirge)	2 „
Anatoomiline pintsett	4 „
Pikk pintsett sidumiseks	1 „
Kirurgiline pintsett	1 „
Peani pintsett	2 „
Kocheri pintsett	2 „
Pintsett pindude eemaldamiseks	1 „
Elastne kateeder, meeste	2 „
Metallspaatel	2 „
Kõrvapeegel (lehter)	3 „
Ninapeegel	1 „
Otsmikureflektor	1 „
Keelehoidja	1 „
Soonitud sond	1 „
Nööpsond	1 „
Hapnikupadi	1 „
Neerukujuline vaagen	1 „

IV. Pehme inventar.

Arstikittel	3 tk.	1 töötaja kohta
Pearätt (mütsike)	3 „	1 „ „
Käterätt	5 „	1 kabineti kohta
Lina	4 „	1 „ „
Padi	1 „	1 „ „
Padjapüür	3 „	1 „ „
Alusvahariie	3 „	1 „ „

Lisa nr. 2

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkirjale nr. 359/116, 18. veebruarist 1941. a:[26]

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamute isolaatori kõva ja pehme inventari nimestik.

I. Mööbel ja majatarbed.

Pesukapp	1 tk.
Majatarvetekapp	1 „
Varn kitlite jaoks	1 „
Elektripliit	1 „
Teekatel	1 „
Elektriteekann	1 „
Tagavara-petrooleumilamp	1 „

1 haige kohta (voodite arvu järgi).

Voodi võrguga	1 tk.
Taburet	1 „
Supitaldrik	1 „
Praetaldrik	1 „
Lusikas	1 „
Kahvel	1 „
Nuga	1 „
Kruus	1 „
Süljekauss	1 „
Pott	1 „
Öökapike (1 kapike 2 haige kohta)	

II. Meditsiiniline varustus.

Apteegikapp	1 tk.
Kanderaam	1 „
Toatermomeeter	1 „
Meditsiiniline termomeeter	2 „

[26] Käesolev lisa on teatavaks tehtud Eesti NSV TeRK ja Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 7). Vt. lk. 95.

Esmarchi kruus	1 tk.
Soojenduskott (kummist)	2 „
Siiber	1 „
Vahariie	1 „
Jääkott	1 „
Purgid	20 „
Metallspaatel	2 „

III. Pehme inventar (isolaatori kohta).

Kittel meditsiintöötajale	3 tk.
Kittel teenindavale personaalile	3 „
Pearätid	3 „
Öökapikeste linakesed 1 kapikese kohta	2 „

1 haige kohta (voodite arvu järgi).

Linad	6 tk.
Käterätt	3 „
Padjapüür	3 „
Pidžaama ja püksid	1 paar
Naiste särgid	3 tk.
Meeste särgid	3 „
Aluspüksid	3 „
Soe kittel	1 „
Villane vaip	1 „
Suvevaip	1 „
Madrats	1 „
Padi	1 „
Tuhvlid	1 paar
Sokid	3 paari
Sukad	1 „
Voodiesised põrandavaibakesed	1 tk.

16. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste teostamisest 1944. aastal.

NSVL TeRK ja RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse käskkiri nr. 295/874, 12. maist 1944. a.

(Väljavõte[27].)

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õppiva noorsoo füüsilise arengu ja tervisliku seisundi üle järelevalve tugevdamise ja tervendavate ürituste süstemaatilise läbiviimise eesmärgil käsime:

Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, kraide, oblastite ja linnade tervishoiuosakondade juhatajaid ja vabariiklike, kraide, oblastite ja linnade tööjõureservide valitsuste ülemaid:

1. Läbi viia 25. maist kuni 25. juunini 1944. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste põhjalikud meditsiinilised läbivaatused.

2. Õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste andmete alusel välja töötada ja kinnitada tervendavate abinõude läbiviimise plaan oblasti, krai, vabariigi järgi ja kindlustada avastatud haigete saatmine raviasutistesse, sanatooriumidesse, puhkekodudesse, samuti ka nendele tugevdatud ja dieettoitlustuse võimaldamist.

3. Meditsiiniliste läbivaatuste koondandmed oblasti, krai, vabariigi järgi (meditsiiniliste läbivaatuste tulemuste lisandamisega iga kooli kohta) ja vajalike tervendavate abinõude plaan esitada vastavate tervishoiu ja tööjõureservide valitsuste organite ühiste allkirjadega 25. juuliks 1944. aastal NSVL RKN juures asuvale Tööjõureservide Peavalitsusele (vormid nr. 1, 2 lisandatakse).

4. Meditsiinilisi läbivaatusi teostada polikliinikutes komisjonide poolt koosseisus: kooliarst ja arst-terapeut, vajaduse korral teiste erialade arstide juurdekutsumisega.

---

[27] Käskkirjast on välja jäetud need osad, mis sisaldavad eeskirju NSV Liidu keskasutistele.

5. Kohustada polikliinikute peaarste:

a) välja töötama koos koolide direktoritega õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste kalendrilise plaani ja läbiviimise korra kooskõlas lisandatud juhtnööridega;

b) sisse kirjutama meditsiiniliste läbivaatuste andmed ja määramised õpilase individuaalkaardile (vorm nr. 3 lisandatakse);

c) läbi arutama läbivaatuste meditsiinilised tulemused polikliinikute arstide nõupidamistel koos koolide töötajatega;

d) välja töötama ja kinnitama avastatud haigete ravimise ja tervendavate profülaktiliste ürituste läbiviimise abinõud.

6. Kohustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) saatma õpilasi meditsiinilistele läbivaatustele organiseeritult rühmadena meistri või kasvataja juhtimisel graafiku järgi kindlaksmääratud ajal;

b) organiseerima arstlike komisjonide otsustel ravivajavate õpilaste saatmist sanatooriumidesse ja puhkekodudesse või organiseerima neile teisi tervendavaid abinõusid, nende eriarvestust ja kindlustama nende saatmist ravile ja puhkusele esmajärjekorras (vorm nr. 4. lisandatakse);

c) esitama 30. juuniks 1944. a. vastavasse tööjõureservide valitsusse kooli andmed õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste kohta vormi nr. 1 järgi kahes eksemplaris.

8. Kinnitada Obuhi-nimelise Instituudi poolt väljatöötatud juhtnöörid tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste läbiviimise kohta.

Vorm nr. 1
esitab tööjõureservide valitsusele, oblasti (linna) tervishoiuosakonnale tööstus-, raudtee- või vabrikukooli arstikabinet või polikliinik 5 päeva jooksul pärast kindlaksmääratud meditsiinilise läbivaatuse lõppu.

Aruanne [28]
tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ühekordse läbivaatuse kohta.

..... 194..... a.

Vabariik ..... Oblast, krai .....
Rajoon ..... Linn ..... Tööstus-, raudtee- või vabrikukool .....
Tööstusharu .....

Jrk.-nr.	Poisid	Tüdrukud	Kokku
Õpilaste arv nimekirja järgi . . .			
Nendest läbi vaadatud			
Läbivaadatute hulgas avastati haigeid:			
Haiguste vormid:			
1. Malaaria			
2. Hingamisorganite tuberkuloos, ka pisikute eritamisega			
3. Luutiisikus			
4. Mahlanäärmete tuberkuloos . . .			
5. Muude organite tuberkuloos . . .			
6. Tuberkuloosne intoksikatsioon . .			
7. Trahhoom			
Sellest:			
I aste			
II aste			
III aste			

[28] Aruande vorm on Eesti NSV-s teatavaks tehtud Eesti NSV TeRK ja Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 1). Vt. lk. 101.

Jrk.-nr.	Poisid	Tüdrukud	Kokku
8. Soolenugilised			
9. Seenelised nahahaigused			
10. Sügelised			
11. Avitaminoosid			
12. Reumaatilised haigused			
13. Endokriinse süsteemi haigused . .			
14. Kesknärvisüsteemi-haigused . . .			
15. Langetõbi			
16. Perifeerse närvisüsteemi haigused (neuralgia, neuriidid) jne.			
17. Vaimuhaigused			
18. Nägemiselundite haigused			
19. Kuulmiselundite haigused, selle hulgas ka mädane keskkõrvapõletik (otiit)			
20. Südamehaigused (endokardiidid, klappide rikked, müokardiidid jt.).			
21. Hingamisteede haigused (ninakoopa- ja selle lisandite haigused, larüngiidid ja bronhiidid)			
22. Suukoopahaigused			
23. Neelu- ja mandlite haigused . . .			
24. Mao- ja sooltehaigused			
25. Song			
26. Maksa- ja sapiteede haigused . .			
27. Luude haigused			
28. Liikmete haigused			
29. Lihaste haigused			
30. Nahahaigused (mitte parasitaarse päritoluga), selle hulgas ka mädased			
31. Kuseorganite haigused			
32. Muud haigused, mis ei ole mahutatud loetletud nomenklatuuri . . .			
Kokku			
Tervete arv (lima patoloogiliste kõrvalekaldumisteta)			

Polikliiniku peaarst

Kooliarst

Kooli direktor

Vorm nr. 2
esitab tööjõureservide valitsusele, oblasti (krai) tervishoiuosakonnale tööstus- või vabrikukooli arstikabinet või polikliinik 5 päeva jooksul pärast meditsiiniliseks läbivaatusteks seatud tähtaega ja 1. novembriks j. a.

Aruanne [29]

tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste tagajärjel esile kerkinud ravi-profülaktiliste ürituste täitmise kohta.

..... 194..... a.

Vabariik ..... Oblast (krai) .....

Rajoon ..... Linn ..... Tööstus-, raudtee- või vabrikukool .....

Tööstusharu .....

1. Meditsiinilisele läbivaatusele kuuluvate õpilaste arv ..... isikut.
2. Nendest läbi vaadatud ..... isikut.

Tervislikku seisukorda parandavate abinõude määramine ja täitmine.

	Määramise kuupäev	Täitmise kuupäev
1. Ambulatoorne ravi		
2. Statsionaarne ravi		
3. Sanatoorne ravi		
4. Õised (päevased) sanatooriumid, ilma tööd katkestamata		
5. Puhkekodu		
6. Puhkepäeva baas		
7. Dieettoitlustus		
8. Lisatoit		
9. Üleviimine teisele kutsele ettevalmistamiseks		
10. Töörežiimi muutmine		

Kuupäev .....

Polikliiniku peaarst
Kooliarst
Kooli direktor

[29] Aruande vorm on Eesti NSV-s teatavaks tehtud Eesti NSV TeRK ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 2). Vt. lk. 101.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli õpilase individuaalkaart[30].

Poisslaps
Tütarlaps
Sündimise aeg .....
1. Perekonnanimi, nimi ja isanimi .....
2. Sünnikoht .....
3. Rahvus .....
4. Tööstus-, raudtee-, vabrikukool .....
5. Õpitav amet .....
Kooli vastu võetud .....
6. Kodune aadress .....
Kaardi täitmise kuupäev .....

A. Anamnees.

1. Põetud haigused:

Sarlakid	Difteeria	Leetrid	Tuberkuloos	Tähniline tüüfus	Kõhutüüfus	Malaaria	Reuma

Märkida mitme-aastaselt põdes.

2. Vanemate haigused (tuberkuloos, süüfilis, alkoholism, psüühilised haigused) .....
3. Elamistingimused:
a) korter (hea, rahuldav, väherahuldav) .....
b) toitmine (hea, rahuldav, mitterahuldav) .....
4. Töötingimused (head, rahuldavad, väherahuldavad) .....
5. Töörežiim:
a) tööpäeva pikkus (ilma õppetundideta) .....
b) ületunnid (on, ei ole) .....
c) öötöö (on, ei ole) .....
d) puhkepäevad (peetakse kinni täielikult, ei peeta kinni täielikult)
.....

[30] Individuaalkaardi vorm on Eesti NSV-s teatavaks tehtud Eesti NSV TeRK ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1943. a. (lisa nr. 6). Vt. lk. 101.

B. Kaitsesüstimised.

Märkida süstimise iseloom ja kuupäev.

C. Meditsiinilise läbivaatuse andmed.

	1-ne läbivaatus	2-ne läbivaatus	3-as läbivaatus
Antropomeetrilised andmed:			
Kaal			
Pikkus			
Rinnaümbermõõt sissehingamisel			
väljahingamisel			
pausil			
Suguline arenemine, menstruatsioon			
Füüsilise arenemise iseärasused			
Füüsilised puuded			
Subjektiivsed andmed (kaebused)			
Objektiivsed andmed:			
Nahk ja limanahk (värvus, lööved, tursed)			
Lihastik ja luustik			
Mahlanäärmed			
Siseorganid:			
kops			
süda			
seedeorganid			
muud organid			
Neuro-psüühiline sfäär			
Nägemine			
Kuulmine			
Suukoobas			
Endokriinne süsteem			
Röntgeniandmed			
Laboratoorsed analüüsid: röga			
veri			
uriin			

Diagnoos:

Otsused ja määramised (täiendav toitmine, sanatoorium, puhkekodu, eriravi, üle viia teisele tööle, töörežiimi muutmine) .....

Märkmed määramiste täitmise kohta .....

Meditsiinilise läbivaatuse eest vastutava arsti allkiri

D. Jooksva jälgimise dünaamika.

Arsti juurde ilmumise kuupäev	Kaebused	Objektiivsed andmed	Diagnoos	Määramised ja tööst vabastamise aeg ajutise töövõime kaotuse korral	Arsti allkiri

Vorm nr. 4.

Õpilaste nimekiri [31]

194..... aastal.

Tööstus-, raudtee- või vabrikukooli nimetus ja aadress .....

.....

.....

Jrk.-nr.	Perekonna-, ees- ja isanimi	Grupp	Vanus	Sugu	Diagnoos	Määramine	Märkus määramise kohta
1	2	3	4	5	6	7	8

Polikliiniku peaarsti allkiri:

Meditsiinilisi läbivaatusi teostava arsti allkiri:

Aasta ..... päev ..... kuu .....

[31] a) Nimekirja originaal antakse pärast meditsiinilist läbivaatust kooli direktorile, ärakiri jääb raviasutisse.

b) Nimekirja vorm on teatavaks tehtud Eesti NSV-s Eesti NSV TeRK ja Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 5). Vt. lk. 101.

17. Juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste teostamiseks [32].

(Välja töötatud Obuhi-nimelise Tööhügieeni ja Kutsehaiguste Keskinstituudi poolt).

Meditsiiniline läbivaatus peab algama nooruki üksikasjalise küsitlemisega; tuleb selgitada, milliseid haigusi nooruk on põdenud, omistades erilist tähtsust sellistele haigestumistele, millised võisid avaldada mõju tervise üldseisundile (ägedad nakkushaigused, reuma, kopsupõletik, sagedased haigestumised grippi ja angiinasse, ainevahetushäired). Erilist tähelepanu tuleb osutada noorukeile, kes haigestuvad sageli ja põevad kaua, kes puuduvad koolist haiguse tõttu, pöörduvad tihti meditsiinkabineti või tervishoiupunkti poole. Meditsiinilise läbivaatuse juures on kohustuslik antropomeetriliste mõõtmiste teostamine (kasv, kaal ja rinnaümbermõõt kolmes faasis — sissehingamisel, väljahingamisel, pausil; pausi andmed üksi ei võimalda otsustada rinnakorvi üldise ekskursiooni ja teostatud mõõtmiste õigsuse üle). Nooruki tervisliku seisundi hindamisel tuleb arvestada füüsilise arenemise dünaamikat ja märkida ära, kuivõrd nooruki füüsiline arenemine vastab tema vanusele; erilise vaatluse ja ravi-profülaktiliste abinõude tarvitusele võtmise otstarbel tuleb eraldada noorukid, kes jäävad arenemises maha kõigi või üksikute indeksite järgi.

Peale mõõtmisindeksite tuleb füüsilise arenemise hinnangu otstarbel pöörata tähelepanu lihaste seisundile (arenemine, toonus), nahaalusele rasvkoele, luustikule (deformatsioonide olemasolu, lülisamba kõverdumine, rinnakorvi sisselangus jne.).

Meditsiinilise läbivaatuse teostamisel tuleb arstil fikseerida tähelepanu järgmistele haigestumisliikidele:

M a l a a r i a. Noorukid, kes põevad malaariat või kes seda on hiljuti põdenud, tuleb arvele võtta malaariavastase ravi teostamiseks.

---

[32] Juhend on Eesti NSV-s rakendamisele võetud Eesti NSV TeRK käskkirjaga nr. 762, 2. novembrist 1945. a.

T u b e r k u l o o s. Tuberkuloosi varajase avastamise otstarbel teostatakse kõigi noorukite juures Pirquet' reaktsioon. Negatiivse tulemuse puhul korratakse Pirquet' reaktsiooni tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste juures 1 kord aastas.

Läbivaatuse korras teostatakse tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilastele kohustuslik röntgenläbivalgustamine.

Noorukite küsitlemisel pöörata tähelepanu tuberkuloosi pärilikkusele, kontaktile tuberkuloosihaigetega, sagedastele haigestumistele pikaajalisse grippi, korduvatele kopsupõletikkudele, põetud eksudatiivsele pleuriidile, kuivale pleuriidile.

Noorukid positiivse Pirquet' reaktsiooniga kuuluvad edasisele uurimisele: koostatakse hoolikas anamnees, teostatakse vere-, röga-analüüs ja süstemaatiline temperatuuri mõõtmine.

Noorukid, kellel Pirquet' reaktsioon oli negatiivne, kuid kes on kahtlased tuberkuloosi suhtes, tuleb saata tuberkuloosinõuandlasse ülaltähendatud uurimiste resultaadiga. Tuberkuloosikahtlased võivad olla noorukid: 1) kes sageli põevad grippi, bronhiiti, kopsupõletikku; 2) kes kannatavad ebaselge etioloogiaga palavikuga haiguste, korduvate temperatuuritõusude all ilmse põhjuseta; 3) pikalevenivate kopsupõletikkude all peale nakkushaiguste (leetrid, läkaköha); 4) üldiste toitumushäirete all ilmsete põhjusteta (mahavõtmine kaalus, naha ja ilanahkade kahvatus, toitumuslangus); 5) kes elunevad pisikuterohkes miljöös.

Tuleb silmas pidada näärmehaiguste vormide sagedust viimasel ajal (tuberkuloossed bronhadeniidid, tuberkuloossed lümfadeniidid).

Mahlanäärmete tuberkuloosi diagnoositakse näärmete uurimiste, metastaaside olemasolul ja teiste etioloogia haigestumiste puudumisel (luues, Hodgkin'i haigus jt.):

Diagnoos «k r o o n i l i n e t u b e r k u l o o s n e i n t o k s i k a t s i o o n J_2» pannakse järgmise sündroomi puhul: halb enesetunne, kõrgenenud väsimus, nõrkus, toitumuse pidev langus, teravalt ilmnenud üldine lümfadeniit pidevate või sageli esinevate temperatuuritõusudega üle 37,3° ja Pirquet' positiivne reaktsioon.

Tuberkuloosinõuandla järelevalvele kuuluvad noorukid tuberkuloosi lokaalsete vormidega, kes põevad kroonilist tuberkuloosset intoksikatsiooni ilmnenud kujul (J_2).

Kooli- või tehasearsti süstemaatilisele järelevalvele kuuluvad tuberkuloosi nakatunud noorukid, kelle juures ei ilmne tuberkuloosi kliinilised nähud (status allergicus), ja noorukid, kes põevad kroonilist tuberkuloosset intoksikatsiooni kergel kujul (J_1).

Noorukid, kes põevad lahtist tuberkuloosi, ei tohi käia vabriku-, tööstus- ja raudteekoolides ega töötada käitistes.

Tuleb silmas pidada, et tuberkuloosi diagnoosi eitamine tuberkuloosinõuandla poolt ei vabasta noorukite kollektiivi vahetult teenindavat arsti teostamast järgnevat tähelepanelikku järelevalvet kõigi noorukite üle, kes mitmesuguste olude tõttu — sagedane haigestumine, kalduvus haigestumisele grippi, seletamatu väsimus, kahvatus, jõuetus, verevaesus, kõrgenenud SR — annavad põhjust oletada, et neil ei ole küllalt vastupanu tuberkuloosinakkusele.

Röntgenläbivalgustamine on kohustuslikuks uurimisviisiks juhtudel, kui on olemas kahtlus tuberkuloosile.

Diagnoos «r e u m a» pannakse esinenud, kliiniliselt kindlaks määratud, hooti ägeneva reumaatilise polüartriidi, temperatuuri tõusu, kõrgenenud SR puhul, reumaatilise müokardiidi ja endokardiidi juhul ägenenud staadiumis (t° tõus, kõrgenenud SR, leukotsütaarse vormeli muutumisel — leukotsütoos, lümfopeenia).

M ä r k u s: Artralgia ja valud jäsemetes vihjete puududes anamneesis reuma ägeda hoo ja südame vigastuse kohta ei kuulu kandmisele rubriiki «reuma».

Diagnoos «t r a h h o o m» pannakse kõigi selle haigestumisjuhtude puhul, välja arvatud täieliku terveks saamise juhud tüsistusteta (trahhoom IV).

N a h a l ä b i v a a t u s e l tuleb pöörata erilist tähelepanu parasitaarsete haigestumiste olemasolule (scabies, trichophytia, favus jne.). Kahtluse puhul naha seenelistele haigustele tuleb nooruk suunata vastavale uurimisele. Diagnoosi kindlaksmäära-

misel määrata viivitamatult ravi-profülaktilised korraldusvõtted (eriravi, isolatsioon jne.).

Sisesekretsiooni-haigused. Sellesse gruppi kuuluvad: Basedow' tõbi, müksödeem, adiposogenitaalne düstroofia, suhkurtõbi ja teised; hüpertüreoos vereringe ja ergukava ilmnenud sümptoomidekompleksi olemasolu puhul. Kilpnäärme suurenemist funktsioonihäireta neuroendokriinses sfääris ei tule lugeda haigestumiseks. Kohtades, kus esineb endeemiline hõõtsik, tuleb kõik noorukid suurenenud kilpnäärmega võtta arvele profülaktiliste korraldusvõtete teostamiseks.

Ainevahetushäired seoses mittetäisväärtusliku või ühekülgse toitumusega. Peamisteks sümptoomideks on: kõhnusseisund, üldine nõrkus, unine olek, peapööritus, palgede ja näo tursed, sagedane urineerimine, kõhulahtisus, visad retsidiivsed neuralgiad ja neuromüalgiad, amenorröa (tütarlastel); hüpo- ja avitaminooside puhul pöörata tähelepanu igemete veritsusele, hemeraloopiale, nahaseisundile (nahaalused verevalumid, pigmentatsioon), naha kuivusele (naha kestendus), küünte düstroofilistele muutustele, follikuliitidele.

Follikuliitide, naha tasemest kõrgemale tõusnud hüpereemiliste, nahka karedaks muutvate ja sügelevate juuksekotikeste põletikuliste muudatuste olemasolu, nahaaluste piiskverevalumite olemasolu kui ka igemete veritsus vihjavad C-hüpo- ja -avitaminoosi võimalusele. Alajäsemete tursed ja nende pastoossus, eriti koos kergesti mööduvate neuromüalgiliste nähtudega, sunnivad oletama B_1-hüpovitaminoosi võimalust selle varajasel ja peidetud kujul.

Käte ja jalgade alaosade, harvemini kaela pigmentatsioon, keele papillide lamesus, eriti kõhulahtisuse puhul anamneesis, nõuavad erilist tähelepanu, kuna B_2-hüpovitaminoos alg- ja kergel kroonilisel kujul võib kulgeda sellisel kergel mitteilmnenud viisil.

Kesk- ja perifeerse närvisüsteemi orgaanilised haigused. Siia kuuluvad entsefaliidi, meningo-

entsefaliidi, koljutraumade, polüomüeliidi, neuroluuese või teiste põetud haiguste jääknähud.

Kesknärvisüsteemi orgaanilise haigestumise krooniliste ja residuaalsete nähtude diagnoosimiseks tuleb võtta arvesse halvatuste, pareeside, koordinatsioonihäirete, hüperkineeside olemasolu, lihaste toonuse ja reflektoorse sfääri ning kõnehäired.

Piirdenärvisüsteemi orgaanilise haigestumise (neuriidid, radikuliidid, retsidiivsed neuralgiad jne.) diagnoos pannakse häirete puhul liikumis-, tunde- ja troofilises sfääris.

Juhtudel, mil võib oletada kergelt kulgenud entsefaliiti, tuleb nooruk saata konsultatsioonile neuropatoloogi või psühhiaatri juurde. Selliste haigete anamneesis leidub sageli vihjeid haigestumise algusele peale mingisugust rasket nakkushaigust, milline kulges enam-vähem ilmnenud ajunähtudega (tugev peavalu, unetus, unine olek, minestus, sonimine jne.). Kliinilisel uurimisel on ilmnenud neuroloogilised mikrosümptoomid, mälu halvenemine, suur väsimus, afektihäired.

Epilepsia diagnoos pannakse üksikasjalisel tutvumisel haige anamneesiga (krambid, keele vigastamise jäljed, tahtmatu urineerimine, meelemärkusetus, väikesed hood ühes lühiajalise meelemärkuseta olekuga jne.).

Psüühilised haigused. Psüühiliste nähtude puhul saadetakse haiged konsultatsioonile psühhiaatri juurde.

Nägemisorganite haigused. Diagnoosis näidatakse kroonilised konjunktiviidid teravalt ilmnenud hüpertroofiaga ja teravalt ilmnenud follikulaarsed konjunktiviidid, ultseroossed blefariidid, skvamoossed blefariidid, kroonilise kuluga pisarateede haigused, klaaskeha, reetina ja nägemisnärvi haigestused.

Kuulmisorganite haigused. Diagnoos «krooniline mädane keskkõrvapõletik» pannakse perforatsiooni või kuulmenaha defekti puhul, kestva mädaeritamise puhul; pöörata tähelepanu keskkõrvapõletiku tüsistustele (kolesteatoom, granulatsioon, polüübid, epitümpaniidid); sagedaste kaebuste puhul peapöörituse üle tuleb uurida vestibulaarse aparaadi funktsioone.

Vereringe orgaanilised rikked. Hoolikalt diferentsida südameklappide orgaanilisi vigastusi east tingitud kõrvalekaldumistest, millistega vahel kaasuvad orgaanilistele riketele iseloomustavad sümptoomid (süstoolne kahin, mitraalsüda dorso-ventr. röntgenoloogilisel läbivalgustusel). Teostada läbivalgustus põikasendeis üksikute südamesegmentide muutuste kindlakstegemiseks. Südamelihase orgaanilised rikked diagnoositakse südamelaienemise, nõrgestatud südametoonide, lihasekahinate, tahhikardia ja hingelduse puhul.

Mittetuberkuloossed hingamiselundite haigused. Siia kuuluvad krooniline bronhiit, bronhiaalastma, bronhoektaasia.

Mao-soolte haigused. Kaebuste puhul valudele rinnapiirkonnas, raskustundele, kõrvetistele ja teistele düspeptilistele nähtudele on soovitatav uurida maomahla ja väljaheiteid ussimunade olemasolu suhtes. Noorukid nõuavad erilist tähelepanu ja ravi mao sekretoorsete ja motoorsete funktsioonide vähenemise puhul.

Ägedate valude puhul, eriti ööse1 ja mõni tund pärast söömist, iivelduse ja eriti oksendamise puhul on vajalik mao röntgenuurimine (kahtlus mao- või kaksteistsõrmiku-haavandite suhtes).

Songad. Diagnoos pannakse ilmselt väljenenud kubeme-, reie-, valgejoonesonga ja teiste puhul; siia ei kuulu kubeme-, nabarõnga laienemine jne.

Maksa- ja sapiteede haigused. Hepatiit, koletsüstiit, angioholiit, maksa- ning sapipõie kivindid jt. — diagnoositakse anamneesi andmeil läbipõetud kollatõve puhul, haigushoogude ja kliinilise uurimise andmete puhul, millised on võimaluse piires kinnitatud laboratoorsete analüüsidega (bilirubiin, kaksteistsõrmiku mahl jne.).

Neeru- ja kuseteede haigused. Siia ei kuulu funktsionaalne, ortostaatiline noore ea albuminuuria, millist ei tule arvestada haigestumisena.

Luude, liigeste, kõõluste ja lihaste haigused. Siia kuuluvad osteomüeliidid, noore ea osteohondropaa-

tiad, põetud nakkushaigustega (gripp, düsenteeria) seoses olevad liigeste haigestumised, tendovaginiidid, müosiidid.

Kaebuste puhul luustiku ja lihaste valudele tuleb pöörata tähelepanu liigeste liigutuste ulatusele, deformatsioonidele, kontraktuuridele, armide, uuriste olemasolule, valudele perifeersetes närvides, valudele lülisambas jne. Näidustuste puhul saata konsultatsioonile kirurgi või neuropatoloogi juurde.

Mitteparasitaarsed nahahaigused. Siia kuuluvad ekseemid, dermatiidid, mädanikulised haigestumised, püodermiad.

Ravi-profülaktilised korraldusvõtted.

Meditsiinilise läbivaatuse põhjal eraldatakse noorukid, kes vajavad ravi (ambulatoorne ravi eriteadlaste juures, füsioteraapia, täiendav toitlustus ja dieettoitlustus) või erilisi ravi-profülaktilisi korraldusi.

Nii tuleb kõik tuberkuloosijuhud vastavalt haigestumise iseloomule õigeaegselt saata tervistkosutavaisse puhkekodudesse tuberkuloosinõuandlate juures, öösanatooriumesse, erilistesse tuberkuloosisanatooriumesse.

Ainevahetushäirete puhul, millised on seotud mittetäisväärtusliku toitlustusega, ja hüpovitaminooside puhul tuleb noorukeile kindlustada dieettoitlustus ja lisatoitlustus küllaldase vitamiinide sisaldusega, viibimine puhkekodudes või sanatoorne ravi, olenedes haigestumise seisundist.

Noorukid, kes põevad seedeteede haigusi, vajavad peamiselt dieettoitlustust.

Noorukid, kes põevad malaariat või on seda hiljuti põdenud, tuleb võtta arvele malaariavastase ravi teostamise otstarbel.

Noorukitele teiste haigusliikide ja kõrvalekaldumistega (alatoitlus, närvisüsteemi sfääri funktsionaalsete kõrvalekaldumistega jne.) tuleb võimaldada laialdast puhkekodude, sanatooriumide, laagrite ja puhkepäevabaaside, öösanatooriumide, abimajandite jne. kasutamist.

Üksikutel juhtudel, nagu südamerike, millist ei avastatud tööle-

asumisel, müokardiodüstroofia peale nakkushaiguse, kehaline arenematus jne., võib muuta tööpäeva režiimi (töötundide vähendamine, vabastamine öösistest vahetustest jne.) või viia nooruk üle teisele tööalale, mis vastab enam tema tervise seisundile.

18. Igakuulise aruandluse sisseseadmisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ajutise töövõimetuse kohta.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkiri nr. 2075/768, 28. novembrist 1944. a.

Kooskõlas NSVL RKN otsusega 31. augustist 1944. a., nr. 70—5, igakuulise posti teel aruandluse sisseseadmise kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ajutise töövõimetuse kohta käsime linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike tööjõureservide valitsuse ülemaid, liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, linnade, oblastite, kraide tervishoiuosakondi:

1. Sisse seada 1. jaanuarist 1945. a. igakuuline posti teel aruandlus õpilaste ajutise töövõimetuse kohta:

a) tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidel õpilaste arvuga 400 isikut ja rohkem — vormi nr. 9 järgi (lisa nr. 1);

b) linnade, oblastite, kraide ja vabariiklikel tööjõureservide valitsustel vormi nr. 9 sv järgi (lisa nr. 2);

2. Õpilaste ajutise töövõimetuse aruandlus koostada koolides õiendite alusel, mis on kehtestatud juhendiga 15. septembrist 1941. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppetööst vabastamise korra kohta (lisad nr. 3, 4).

3. Lisas nr. 5[33] näidatud koolidel saata ühel ajal aruannete esitamisega oblastite (kraide, vabariikide) tööjõureservide valitsusele aruande 1 eksemplar Tööjõureservide Peavalitsusele.

4. Tööjõureservide Peavalitsuse Plaani-Finantsvalitsusel (sm. Friidjev) koos Elamu-Heaolu ja Meditsiinilis-sanitaarse Teenindamise Valitsusega (sm. Martinov) organiseerida kohtadel õpilaste ajutise töövõimetuse arvestus.

---

[33] Lisa nr. 5 on käesolevast käsiraamatust välja jäetud, kuna see Eesti NSV-s asuvaid koole ei sisalda.

5. Saabuvate arvestusmaterjalide läbitöötamine panna Tööjõureservide Peavalitsuse Plaani-Finantsvalitsuse Statistika Osakonnale.

6. Kinnitada juhend aruandluse täitmise juurde, selle esitamise kord, samuti ka juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vabastamise õiendi jaotiste märkimiseks haiguste nomenklatuuri järgi (lisad nr. 6 ja 7).

7. Tööjõureservide Peavalitsuse Kirjastuse Osakonna ülemal (sm. Livšitš) trükkida kahe nädala jooksul õpilaste ajutise töövõimetuse aruandluse planketid.

(Esikülg.)

Lisa nr. 1.
Vorm nr. 9.

Kinnitatud NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Statistika Keskvalitsuse poolt 9. septembril 1944. a. nr. 10—15.

Esitatakse koolide poolt õpilaste arvuga 400 ja rohkem hiljemalt 5. kuupäeval pärast aruandekuud: 1-ne eksemplar — linna, oblasti, krai või vabariigi tööjõureservide valitsusele, 2-ne eksemplar — polikliinikule, kelle korraldamisele kuulub antud arstikabinet.

Aruanne
tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ajutise töövõimetuse kohta.

..... kuu eest 194..... a.

Tööstus-, raudtee- või vabrikukooli nimetus ja nr. .....
Tootmise liik .....
Aadress: vabariik, krai, oblast .....
Rajoon[34] ..... linn (küla) .....
..... (tänav)

[34] Eesti NSV-s maakond.

Õpilaste arv aruandekuu 1. kuupäeval .....

sealhulgas tütarlapsi .....

Töövõimetuse juhtude arv		Ajutiselt tööst vabastamise liigid	Töövõimetuse tööpäevade arv	
Noormehi	Tütarlapsi		Noormehi	Tütarlapsi
		1. Gripp		
		2. Angiin		
		3. Furunklid, karbunklid		
		4. Mädapaised, flegmoonid		
		5. Reumaatilised haigused		
		6. Hingamisteede tuberkuloos		
		7. Malaaria		
		8. Tootmisega seotud õnnetusjuhud töövõimekaotusega üle 3 päeva		
		9. Samane 1 kuni 3 päevani		
		10. Vigastused eluolustikus (kontusioonid, haavad, põletused, ägedad mürgitused jt.)		
		11. Ägedad mao-soolte haigused (äge gastriit, gastroenteriit, koliit) .		
		12. Düsenteeria ja verine kõhulahtisus		
		13. Dermatiidid ja ekseemid		
		14. Sügelised		
		15. Konjunktiviidid . . .		
		16. Otiit		
		17. Pneumoonia		
		18. Pleuriit		
		19.		
		20. Muud haigused		
		21. Kokku kõikide haiguste järgi		

Töövõimetuse töö juhtude arv		Ajutiselt tööst vabastamise liigid	Töövõimetuse päevade arv	
Noormehi	Tütarlapsi		Noormehi	Tütarlapsi
		22. 100 õpilase kohta . . .		
		23. Karanteen ja haigete eest hoolitsemine . . .		
		24. Vabastatud haiguse pärast ainult praktilistest ainetest, kokku. . . .		
		a) sealhulgas: tootmistraumade pärast . . .		
		b) eluolustikuliste traumade pärast . . .		
		c) mädanike-nahahaiguste tõttu		

„.....“ ..... 194..... a.

Kooli direktor Kooliarst

(*Esikülg.*)

Lisa nr. 2.

Vorm nr. 9 sv.

Kinnitatud NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Statistika Keskvalitsuse poolt 9. septembril 1944. a., nr. 10—15.

Esitatakse linna, oblasti, krai või vabariigi tööjõureservide valitsuse poolt hiljemalt 15. kuupäeval pärast aruandekuud Tööjõureservide Peavalitsusse. Aruande ärakirjad esitatakse oblasti (krai, ANSV) tervishoiuosakonda.

Koondaruanne

tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ajutise töövõimetuse kohta.

..... kuu eest 194..... a.

Oblasti, krai, vabariigi tööjõureservide valitsus .....

.....

Koolide arv õpilaste arvuga 400 ja üle .....

Nendest on aruanded esitanud .....

Täitmise juhendid:

Koondaruanded vorm nr. 9 sv koostatakse vormi nr. 9 materjalide põhjal, mis on esitatud tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide poolt õpilaste arvuga üle 400 inimese.

Koondaruanded koostatakse eraldi tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide kohta. Aruannetesse peavad olema võetud ka nende koolide materjalid, missugused on kohustatud esitama aruandeid vahetult Töötõureservide Peavalitsusele.

(*Pöördkülg.*)

Õpilaste arv aruandekuu 1. kuupäeval .....
sealhulgas tütarlapsi .....,

Töövõimetuse juhtude arv		Ajutiselt tööst vabastamise liigid	Töövõimetuse tööpäevade arv	
Noormehi	Tütarlapsi		Noormehi	Tütarlapsi
		1. Gripp		
		2. Angiin		
		3. Furunklid, karbunklid		
		4. Mädapaised, flegmoonid		
		5. Reumaatilised haigused		
		6. Hingamisteede tuberkuloos		
		7. Malaaria		
		8. Tootmisega seotud õnnetusjuhud töövõimekaotusega üle 3 päeva		
		9. Samane 1 kuni 3 päevani		
		10. Vigastused eluolustikus (kontusioonid, haavad, põletused, ägedad mürgitused jt.)		
		11. Ägedad mao-soolte haigused (äge gastriit, gastroenteriit, koliit)		
		12. Düsenteeria ja verine kõhulahtisus		

Töövõimetuse tööpäevade arv		Ajutiselt tööst vabastamise liigid	Töövõimetuse juhtude arv	
Noormehi	Tütarlapsi		Noormehi	Tütarlapsi
		13. Dermatiidid ja ekseemid		
		14. Sügelised		
		15. Konjunktiviidid . . .		
		16. Otiit		
		17. Pneumoonia		
		18. Pleuriit		
		19.		
		20. Muud haigused . . .		
		21. Kokku kõikide haiguste järgi		
		22. 100 õpilase kohta . . .		
		23. Karanteen ja haigete eest hoolitsemine . . .		
		24. Vabastatud haiguse pärast ainult praktilistest ainetest, kokku: . . . sealhulgas:		
		a) tootmistraumade pärast		
		b) eluolustikuliste traumade pärast . . .		
		c) mädanikuliste nahahaiguste tõttu . . .		

„.....“ ..... 194..... a.

Valitsuse ülem.

Lisa nr. 3.

Noormees
Tütarlaps

Õiend
õppetööst vabastamise kohta.

Välja antud ..... 19..... a. .....
(raviasutise nimetus)

Tööstus-, raudtee- või vabrikukooli nr. ..... õpilasele .....

.....
(perekonna-, ees- ja isanimi)

sündinud 19..... aastal

Diagnoos: a) esmane .....
b) lõplik .....
Soovitatud režiim .....

.....

Erimärkused .....
AKK otsus: .....

(AKK-sse saatmise juhtudel)

Vabastatud õppetööst:
täielikult, ainult praktilisest õppusest
(vajalik alla kriipsutada).

Missugusest kuupäevast	Missuguse kuupäevani kaasa arvatud (kuu ja päev sõnadega)	Arsti allkiri ja pitsat
(Kuu, päev)		
(Kuu, päev)		
(Kuu, päev)		
(Kuu, päev)		

Asuda õppetööle

.....

(kuu ja päev sõnadega)

Lisa nr. 4.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppetööst haiguse puhul vabastamise korra juhend.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 15. sept. 1941. a. Kooskõlastatud NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsusega 16. aug. 1941. a.

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vabastamine õppetööst haiguse puhul toimub koolide arstikabinettide arstide poolt, seal kus neid aga ei ole, koole teenindavate tervishoiu-

punktide ja raviasutiste arstide poolt, samuti ka haige elukoha raviasutiste poolt.

2. Kõigil haiguse puhul õppetööst vabastamise juhtudel, kas täielikult või ainult praktilisest tööst, antakse raviva arsti poolt seatud vormikohane õiend, mis on ainukeseks haiguse puhul õppetööst vabastamist tõendavaks dokumendiks.

3. Kõik õiendi punktid peab täidetama hoolikalt ja täpselt, eriti diagnoos. Õnnetusjuhtude puhul märgitakse kohustuslikult trauma tootlik või mittetootlik iseloom.

Kõik järgnevad külastused ja töövõimetuspäevade pikendamine märgitakse õiendi pöördel.

Õppetöödele kirjutusel kirjutatakse lõpp-diagnoos (töövõimetuse peapõhjus) ja kuupäev, millal haigel lubatakse asuda õppetööle. Õiend kinnitatakse arsti allkirjaga ja raviasutise pitsatiga.

4. Väljaantavad õiendid tuleb registreerida raviasutise erižurnaalis haiguslehtede väljaandmisele tarvitusele võetud sissekirjutuse vormi järgi, haige perekonna- ja eesnime, kooli nimetuse ja diagnoosi märkimisega ning märkus selle kohta, missugusest kuupäevast missuguse kuupäevani haige on vabastatud.

5. Õppetööle tagasipöördumisel pärast haigust on õpilane kohustatud esitama nimetatud õiendi kooli õppeosakonnale.

6. Kooli õppeosakond kannab vajalikud andmed žurnaali ja annab õiendi arsti- (õe-) kabinetti.

7. Kooli arst või õde kannab vajalikud andmed õiendilt õpilase individuaalkaardile, õiendid ise aga hoiab kartoteegis kronoloogilises järjekorras ja kasutab neid aruande koostamiseks.

Lisa nr. 6.

Aruande täitmise juhend.

1. Aruanne ajutise töövõimetuse kohta koostatakse igakuuliselt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide poolt, kus õpilaste arv on 400 ja rohkem.

Aruanne saadetakse allakirjutatult kooli direktori ja arstikabineti arsti poolt hiljemalt 5. kuupäeval pärast aruandekuud:

üks eksemplar linna, oblasti, krai või vabariigi tööjõureservide valitsusele, teine eksemplar — sellele polikliinikule, kelle korraldamisel on antud arstikabinet.

Koolid, mis on võetud eri nimekirja, saadavad peale selle aruande kolmanda eksemplari Tööjõureservide Peavalitsusele.

2. Aruanne koostatakse kooli arstikabineti poolt arstlike õiendite alusel õppetööst või praktilistest töödest vabastamise kohta (õiendid antakse kooli õppeosakonna kabinetti pärast aruandekuud).

3. Aruandepunktide 1—20 ja punkti 23 (karanteen) täitmiseks valitakse välja ainult õiendid õppetööst täielikult vabastamise kohta (praktilisest ja teoreetilisest).

4. Täieliku vabastamise kohta väljavalitud õiendid märgitakse ära haiguste nomenklatuuri järgi, milleks igale õiendile kirjutatakse kokkulepitud kohal värvilise pliiatsiga järjekorranumber, mille all märgitakse aruandes see haigus, mis õiendis on näidatud põhidiagnoosina (õppetööst vabastamise peapõhjus).

5. Äramärgitud õiendid laotakse haiguste järgi pakki noormeeste ja tütarlaste kohta eraldi ja igas pakis loetakse üle õiendite arv ning resultaat kantakse juhtude arvu lahtrisse antud haiguse reale, millele järgnevalt loetakse õiendite järgi kokku antud haigusega õppetööst puudumise päevad (ilma puhkepäevadeta) ja kantakse päevade arvu vastavasse lahtrisse.

6. Haiguste nomenklatuuri kõigi 20 punkti täitmise järel võetakse kokku p. 21 all juhtude ja päevade arv, p. 22 all antakse aga sama kokkuvõte näitarvudes 100 õpilase kohta, milleks vastavad absoluutsed andmed (p. 21) korrutatakse 100-ga ja jagatakse aruandes näidatud õpilaste arvuga aruandekuu 1. kuupäevaks. Jagamist teostatakse täpsusega kuni kümnendikkudeni. Andmeid õpilaste arvu kohta saadakse õppeosakonnast.

7. Punktis 23 näidatakse peale selle karanteeni ja haigete eest hoolitsemise tõttu õppetööst vabastamise juhtude ja päevade arv. See rida täidetakse ainult seesuguse vabastamise individuaalse õiendi olemasolu korral; kogu kooli või mõne klassi sulgemise korral karanteeni tõttu kirjutatakse numbriliste andmete

asemel punktis 23, et niisugune klass (õpilaste arvu näitamisega) oli suletud nii mitmeks päevaks karanteeni tõttu.

8. Aruandepunkti 24 täitmiseks võetakse õiendid haiguse tõttu ainult praktilistest töödest vabastamise kohta.

Nende järgi loetakse samuti kokku õiendite üldarv ja praktilistest töödest vabastatute tööpäevade arv.

Punktide 24-a, 24-b, 24-c täitmiseks eraldatakse praktilistest töödest vabastamise õiendite üldarvust õiendid diagnoosiga tootmistrauma, eluolustiku trauma ja mädanikuline nahahaigus.

9. Mingisuguse epideemilise puhangu (paratüüfuse, kõhutüüfuse, parasitaarsete tüüfuste jne.) ja massilise mürgituse korral näidatakse antud haigus vabas 19-ndas punktis.

Lisa nr. 7.

Juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppetööst vabastamise õiendi täitmiseks haiguste nomenklatuuri järgi.

1. Gripp: Siia arvatakse: influentsa, gripiline seisund ja gripi tüsistused — gripiline kopsupõletik, gripiline frontiit.
2. Angiin: Siia arvatakse kõik angiiniliigid — follikulaarne, lakunaarne, flegmonoosne, katarraalne. Siia ei arvata Ludovici angiini ja kõiki eri iseloomuga angiine: sarlakilist, difteerilist, süfiliitilist ja septilist angiini, samuti ka kroonilist tonsilliiti.
3. Furunklid, karbunklid:
   Siia arvatakse juuksekotikeste mädalise põletiku liigid: üksikud ja paljud furunklid, karbunklid ja furunkuloos. Siia ei arvata siberi katku karbunkleid.
4. Mädapaised, flegmoonid:
   Siia arvatakse iga liiki naha ja nahaaluse koe mädapaised ja flegmoonid.
   Siia ei arvata teisi püogeenseid impetigo tüüpi jne. nahahaigusi peenikese mädalööve kujul.

Siia ei arvata ka siseorganite abstsesse (ajuabstsess, maksaabstsess, kopsuabstsess jne.).

5. Reumaatilised haigused:

Siia arvatakse tõeline reumatism, äge ja krooniline, südame ägedad reumaatilised haigused, reumaatiline endokardiit, müokardiit, perikardiit, pankardiit, Bouillaudi haigus, äge reumaatiline polüartriit, retsidiveeruv kardinaalne reumatismi vorm.

Siia ei arvata: infektsioosset polüartriiti, artropaatiat (avitaminoosset, anafülaktilist, seroosset jne.), kroonilist artriiti ilma muude näidustusteta.

6. Hingamisteede tuberkuloos:

Siia arvatakse esmane kompleks, tuberkuloosne bronhadeniit, kopsutuberkuloos — väikesekoldeline, piiratud ja levinud; tuberkuloosne infiltraat, fibrokavernoosne tuberkuloos, kaseoosne pneumoonia, eksudatiivne pleuriit.

Siia ei arvata: teiste organite tuberkuloosi, kaela ja kõhu mahlanäärmete tuberkuloosi, luu-, naha- jne. tuberkuloosi.

7. Malaaria:

Siia arvatakse malaariad: a) kolmepäevane, b) neljapäevane, c) troopiline, d) ilma näidustusteta kinnine malaaria.

8. Tootmisega seotud õnnetusjuhtumid töövõimekaotusega üle 3 päeva:

Siia arvatakse ainult need traumad, missugused on seoses tööga ettevõtte territooriumil ja vastavalt (meistri või töödejuhataja poolt) arvele võetud.

9. Tööõnnetusjuhtumid, mis tekitasid 1- kuni 3-päevase töövõimekaotuse.

10. Vigastused eluolustikus:

Siia arvatakse kõik traumad, mis pole tekkinud seoses tootliku tööga.

11. Ägedad mao-soolte haigused:
Siia arvatakse: äge gastriit ja ilma näidustusteta gastroenteriit, enteriit, enterokoliit. Siia ei arvata: kroonilist gastriiti, kroonilist koliiti, apenditsiiti.

12. Düsenteeria ja verine kõhutõbi:
Siia arvatakse: düsenteeria: a) amööbiline, b) batsillaarne, c) ilma osutusteta — hemokoliit, verine kõhulahtisus.
Siia ei arvata mürgitusest tingitud hemokoliiti.

13. Dermatiidid ja ekseemid:
Siia arvatakse kõik subakuutsed nahapõletiku vormid sõltumatult nende etioloogiast (endo-eksogeensed), kõik ekseemivormid, kaasa arvatud mikroobilised ja parasitaarsed.
Siia ei arvata kõiki kutsealase iseloomuga dermatiitide ja ekseemide liike, mis arvestatakse eraldi ja märgitakse p. 19-ndas.

14. Sügelised: Siia arvatakse kõik sügeliste liigid — lokaliseeritud, levinud jt.

15. Konjunktiviidid: Siia arvatakse konjunktiviidid: katarraalsed, mädased ja follikulaarsed.
Trahhoomiga seotud konjunktiviidid arvestatakse «muude haiguste» rühmas.
Ärrituskonjunktiviidid, mis on välja kutsutud keemiliste ja füüsiliste tegurite (näit. kiirgusenergia) poolt, arvestatakse eraldi p. 19-ndas.

16. Otiit: Siia arvatakse kõik keskkõrvapõletiku liigid, katarraalne ja mädaline otiit.
Siia ei arvata sarlakilist otiiti.

17. Pneumoonia: Siia arvatakse kõik kopsupõletiku liigid — krupoosne pneumoonia, bronhopneumoonia, pneumoonia ilma näidustusteta, pleuropneumoonia.
Siia ei arvata: tuberkuloosset pneumooniat, gripilist pneumooniat, kopsupõletikku kõhutüüfuse juures jne.

18. Pleuriit: Siia arvatakse kuiv ja mädane pleuriit. Siia ei arvata tuberkuloosset pleuriiti.

19. . . . Siia kantakse need haigused, mis ei ole nomenklatuuris näidatud, mis esinevad aga sagedasti tingitult kohalikest asjaoludest (kutsealased haigestused, kutsealased mürgitused, hüpo- ja avitaminoosid jt.).

20. Muud haigused: Siia arvatakse kõik muud haigused, mis ei ole paigutatud antud haiguste nomenklatuuri.

19. Õpilaste tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidest õppeaja kestel haiguste tõttu vabastamise korra juhend.

Kinnitatud NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri poolt 14. oktoobril 1947. a.

1. Tööstus-, raudtee- või vabrikukooli õpilase haigestumise korral kestva töövõimekaotusega määrab kooliarst, juhindudes haiguste kinnitatud loetelust[35], kindlaks õpilase edaspidise tootmisõppusest osavõtmise võimaluse.

2. Õpilase haiguse tõttu koolist vabastamise küsimuse otsustamiseks esitab kooliarst õpilase isiklikult, pärast konsulteerimist spetsialistidega, polikliiniku juures asuvale arstlikule konsultatsioonikomisjonile (AKK-le). Õpilase saatmise korral AKK-sse peab esitatama: haiguslugu, arstide-eriteadlaste otsus, laboratoorsete analüüside, röntgeni jne. andmed.

3. Arstlik konsultatsioonikomisjon annab välja pärast kooliarsti juuresolekul teostatud õpilase hoolikat läbivaatust meditsiinilise otsuse (teatise), ära näidates selles õpilase haiguse täpse diagnoosi, õpitava ameti nimetuse, samuti ka haiguste loetelu punkti, mille alusel õpilane kuulub koolist vabastamisele.

4. Kooli direktor on kohustatud õigeaegselt saatma haiguse tõttu koolist vabastamisele kuuluva õpilase kohta AKK poolt väljaantud teatise Tööjõureservide Ministeeriumi vastavasse vabariiklikku, oblasti, krai või linna valitsusse.

---

[35] Haiguste loetelu on kinnitatud NSVL TeRK ja Tööjõureservide Peavalitsuse käskkirjaga nr: 322/293, 18. juunist 1942. a. Vt. lk. 27.

5. Tööjõureservide Ministeeriumi vabariiklike, oblastite, kraide ja linnade valitsuste juures moodustatakse õpilaste haiguse tõttu koolist vabastamise küsimuste otsustamiseks erikomisjonid järgmises koosseisus:

a) komisjoni esimees, oblasti, krai või linna tervishoiuosakonna esindaja (ravi-profülaktilise osakonna juhataja või noorukite ala arst-inspektor);

b) tööjõureservide valitsuse koolide osakonna ülem;

c) Tööjõureservide Ministeeriumi kohaliku valitsuse arst.

Nimetatud komisjon teeb oma otsuse õpilase haiguse tõttu koolist vabastamise kohta AKK teatise alusel, kutsudes vajaduse korral õpilase komisjoni. Komisjoni otsus kantakse lisandatud vormi järgi peetavasse žurnaali (protokolli).

6. AKK teatises näidatud ebaõige või ebatäpse diagnoosi avastamise korral on komisjon õigustatud saatma õpilast uuele läbivaatusele või nõudma täiendavalt vajalikku dokumentatsiooni (laboratoorseid analüüse, eriteadlaste otsuseid jne.).

Komisjon teatab (Tööjõureservide Ministeeriumi kohaliku valitsuse ülema kaudu) kõigist AKK ebaõigetest otsustest vastavale tervishoiuosakonnale vajalike abinõude tarvitusele võtmiseks.

7. Komisjoni otsuse alusel annab Tööjõureservide Ministeeriumi vabariikliku, oblasti, krai või linna valitsuse ülem käskkirja õpilaste haiguse tõttu koolist vabastamise kohta, ära näidates õpilaste perekonna-, ees- ja isanime, ameti, mida õpilane õpib, ja kooli numbri.

8. Komisjoni protokollid (žurnaalid), AKK teatised, röntgeni, analüüside jm. andmed, samuti ka tööjõureservide valitsuse ülema käskkirjad hoitakse valitsuses (koolide osakonnas) alal vajalikus korras.

9. Vaeslaste haiguse tõttu koolist vabastamise juhtudel võtab Tööjõureservide Ministeeriumi kohaliku valitsuse ülem tarvitusele abinõud õpilase tööle suunamiseks või tema paigutamiseks eriravi- või teise õppeasutisse.

10. Õpilase vabastab haiguse tõttu kooli direktor hiljemalt 3 päeva jooksul, arvates Tööjõureservide Ministeeriumi Valitsuse ülema käskkirja saamisest.

11. Komisjonide protokollide ja Tööjõureservide Ministeeriumi Valitsuse ülema käskkirjade ärakirjad saadetakse viimase poolt iga kuu 1. ja 15. kuupäeval Tööjõureservide Ministeeriumi (Õpilaste Sanatooriumide, Puhkekodude ja Meditsiinilis-sanitaarse Teenindamise Valitsusse) ja NSVL Tervishoiuministeeriumi (Tööstusettevõtete Meditsiinilis-sanitaarse Teenindamise Valitsusse).

12. Tööjõureservide kohalikud valitsused teatavad andmed haiguse tõttu koolist vabastatud õpilaste arvu kohta Tööjõureservide Ministeeriumile operatiivsete ettekannete kohta seatud vormi järgi ning tööjõureservide ministri ja NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Statistika Keskvalitsuse ülema 1947. aasta 18. märtsi käskkirjas nr. 212/68 näidatud tähtaegadel.

20. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise edaspidise parandamise abinõudest.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkiri nr. 235/129, 24. veebr. 1945. a.

(Väljavõte[36].)

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarsel ja elutarbelisel teenindamisel esinevate puuduste kõrvaldamise ja selle teenindamise edaspidise parandamise eesmärgil käsime:

I. Vabariikide, kraide, oblastite ja linnade tööjõureservide valitsuse ülemaid:

1. Välja töötada ja kinnitada hiljemalt 15. aprilliks 1945. a. koos riikliku sanitaarinspektsiooniga iga kooli jaoks õppe- ja

[36] Käskkirjast on välja jäetud sissejuhatav osa, milles on toodud saavutused ja puudused õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise alal, samuti eeskirjad, mis ei puuduta Eesti NSV-s asuvaid koole, ja NSV Liidu keskasutistele antud ettekirjutused.

NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi ..... Valitsuse juures asuva õpilaste haiguse tõttu tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidest vabastamise komisjoni protokoll (žurnaal) nr. .....

Võtsid osa: .....

.....

.....

(näidata perekonna-, ees- ja isanimi ning amet)

„.....“ ..... 194..... a.

Jrk.-nr.	Õpilase perekonna-, ees- ja isanimi	Amet, mida õpilane õpib	Tööstus-, raudtee-, vabrikukooli nimetus, number	Millal vastu võetud tööstus-, raudtee-, vabrikukooli	Kutsumiskoha ja vastuvõtukomisjoni aadress	Õpilase antud haiguse algus	Haiguse diagnoos	AKK või ATEK otsus	Teatise number (näidata missuguse polikl. poolt välja antud, kuup. ja arstide perekonnanimed)	Vabast. kom. otsus haigustè loetelu punkti näitamisega	Märkused x

„.....“ ..... 194..... a.

Komisjoni esimees: .....

Liikmed: .....

(perekonnanimi kirjutada loetavalt)

x Märkustes näidata, kas õpilane oli meditsiiniliste näidustuste alusel õigesti värvatud (mobiliseeritud).

tootmisruumide ning õpilaste ühiselamute vajalikku sanitaarsesse seisukorda viimise ürituste plaan, nähes selles ette:

a) ranget kinnipidamist elamispinna normidest — arvestades seda mitte alla nelja meetri iga õpilase kohta; magamistubade ja õpilaste päevase viibimise tubade eraldamist (eraldades elutoad, õppetundideks ettevalmistamise toad, puhketoad, punased nurgad, kunstilise isetegevuse ruumid, käsitöötoad, naiste ühiselamutes ka isikliku hügieeni toad);

b) eri ruumide eraldamist isolaatorite jaoks (arvestusega 1 voodi 50 ühiselamus eluneja kohta), samuti ka ruumide eraldamist arstikabinettidele ja meditsiinpunktidele;

c) sanitaarsõlmede (pesemisruumide, duširuumide, käimlate) varustamist vastava seadistusega;

d) koolide juurde, mis asuvad kohtades, kus on raskendatud kommunaalsaunade kasutamine, lihtsaimat tüüpi sanitaarkorrastuspunktide ehitamist 1945. aastal.

Kohustada tööstus- ja vabrikukoolide direktoreid kõiki töid, mis kindlustavad ülalnäidatud ürituste täitmist, lõpetama 1. oktoobriks 1945. a.

2. Kevade tulekuga asuda käimlate, prügikastide ja koolide ühiselamute territooriumide puhastamisele ja hiljemalt 15. aprilliks 1945. a. see töö lõpetada ning edaspidi toimetada puhastamist regulaarselt.

Läbi viia koolide ja ühiselamute territooriumide haljastamine (puude, põõsaste istutamine, lillede ja muru kasvatamine).

3. Läbi viia koos tervishoiuorganitega 1945. a. aprillis kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kevadine meditsiiniline läbivaatus ja kevad-suvisel perioodil läbi viia kõik meditsiinilise läbivaatuse komisjonide poolt märgitud õpilaste tervendamise üritused.

4. Mao-soolte haiguste ennetamise eesmärgil teostada kõigile kooliõpilastele ja töötajatele kõhutüüfuse- ja düsenteeriavastast kaitsesüstimist kuni 15. maini 1945. a.

5. Kindlustada õpilasi arstlike komisjonide otsustel dieettoit-

lustusega kooskõlas NSVL Kaubanduse RK 15. jaan. 1945. a. käskkirjaga nr. 20, p. 2-v:

6. Lõpetada 1. maiks 1945. a. arstikabinettide ja isolaatorite seadistamine pehme ja kõva inventariga ning meditsiininstrumentaariumiga kooskõlas Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL Tervishoiu RK käskkirjaga 18. veebruarist 1944. a. nr. 359/116 kinnitatud loeteluga [37].

Esitada 1. juuniks 1945. a. Tööjõureservide Peavalitsusele arstikabinettide ja isolaatorite nimestikud ning andmed nende varustuse kohta.

7. Kindlustada, et kõik õpilased käiksid saunas 1 kord 10 päeva jooksul ihu- ja voodipesu vahetamisega.

Läbi viia 1 kord kuus ühiselamute täielik sanitaarkorrastus koos voodivarustuse desinfektsiooniga ja ruumide desinfektsiooniga.

8. Kindlustada õpilastele regulaarset seebi väljaandmist: noormeestele arvestusega 400 grammi kuus, sellest isiklikuks tarviduseks — 125 g, saunas pesemiseks — 75 g ja pesupesemiseks — 200 g; tütarlastele 450 grammi kuus, sellest isiklikuks kasutamiseks — 150 g, saunas pesemiseks — 100 g, pesupesemiseks — 200 g; lisas nr. 1 näidatud ameteid õppijatele aga määrata seebi kõrgendatud kulunormid: noormeestele 475 grammi kuus, sellest isiklikuks tarviduseks — 175 g, saunas pesemiseks — 100 g, pesupesemiseks — 200 g; tütarlastele 575 grammi kuus: isiklikuks tarviduseks — 250 g, saunas pesemiseks — 125 g, pesupesemiseks — 200 g.

9. Kindlustada 1. maiks 1945. a. puhkekodude võrgu avamine kooskõlas Tööjõureservide Peavalitsuse poolt 1945. a. peale kinnitatud plaaniga, samuti organiseerida ka õpilastele suvised sõjalised puhkelaagrid.

10. Kindlustada ÜAÜKN sekretariaadi otsusega 23. aprillist 1943. a. õpilastele eraldatud puhkekodude ja sanatooriumide tuusikute õigeaegne kättesaamine.

---

[37] Vt. lk. 54.

11. Sisse viia 1945. a. esimesest poolaastast tööstus- ja vabrikukoolide õpilastele kohustuslik tööhügieeni aluste õpetamine ja läbi viia koolide juhtivale ja teenindavale koosseisule seminarid üldise tööstushügieeni, infektsioon- ja kutsehaiguste küsimuste alal kooskõlas Tööjõureservide Peavalitsuse poolt 23. septembril 1944. a. kinnitatud õppekavaga.

II. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, kraide, oblastite ja linnade terv.shoiuosakondade juhatajaid:

1. Komplekteerida 1. maiks 1945. a. tööstus- ja vabrikukoolide arstikabinetid meditsiinpersonaaliga kooskõlas Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL Tervishoiu RK poolt 28. novembril 1940. a., nr. 184/2 — 24, kinnitatud määrustikuga [38], lubades kui ajutist abinõu 1945. a. arstide ametikohtade asendamist vilunud velskritega, kinnistades näidatud velskrite töö juhtimiseks ja kontrollimiseks polikliinikute (ambulatooriumide) arste.

Esitada 1. juuniks 1945. a. NSVL Tervishoiu Rahvakomissariaati andmed arstikabinettide ja meditsiinpunktide personaaliga komplekteerimise kohta seisuga 1. mail s. a.

2. Kohustada Apteekide Peavalitsust, oblastite, kraide ja linnade apteekide valitsusi varustama regulaarselt ravimitega arstikabinette ja koolide töökodade ja ühiselamute juures olevaid esmaabi-apteeke, kindlustades nendes ravimite kahanematu varu kooskõlas lisaga nr. 2.

3. Kohustada polikliinikute peaarste koos tööstus- ja vabrikukoolide direktoritega välja töötama ja kinnitama 15. aprilliks s. a. õpilaste meditsiinilise teenindamise korra iga kooli kohta, määrates kindlaks arsti töötunnid kabinetis, ning polikliinikusse (ambulatooriumi) arstide-eriteadlaste konsultatsioonile saatmise korra.

5. Lõpetada 1. maiks 1945. a. õpilaste meditsiiniline läbivaatus kooskõlas NSVL Tervishoiu RK ja Tööjõureservide Peavalitsuse ülema käskkirjaga 12. maist 1944. a. nr. 295/874 ja

[38] Vt. lk. 13.

kindlustada nendele ravi ja tervendavate ürituste läbiviimine 1945. a. suvel.

6. Kohustada riikliku sanitaarinspektsiooni organeid:

a) koostama 15. aprilliks 1945. a. koos koolide direktoritega iga kooli kohta sanitaar-tervendavate ürituste plaan kooskõlas käesoleva käskkirja p. 1-ga ja kindlustama kontrolli teostamine nende ürituste täitmise üle;

b) võtma administratiiv- või kohtulikule vastutusele koolide töötajaid, tehaste ja vabrikute administratsioone ja sööklate töötajaid õppe- ja tootmistöökodade, ühiselamute ja sööklate antisanitaarse seisukorra ja õpilaste töökaitseseaduse (öötöö, ületunnitöö, erirõivastega varustamise, töö ohutustehnika-eeskirjade jne. alal) rikkumise pärast.

Lisa nr. 1
NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkirjale nr. 233/129, 24. veebruarist 1945. a.

Nimestik [39]
tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kutsete kohta, mille järgi antakse seepi kõrgendatud normide järgi.

1. Terasevalajate käealused.
2. Cowper'i aparaatide ja gaasigeneraatorite gaasistajad.
3. Kõrgahjude ääsitöölised ja ääsitööliste käealused.
4. Valtsijate käealused.
5. Elekter- ja autogeenkeevitajad.
6. Metallurgiaahjude müürsepad.
7. Vormijad-valajad.
8. Elektritõstekraanade masinistid.
9. Sepad.
10. Allmaa-elektrilukksepad.
11. Kraavitajad.

[39] Nimestik on teatavaks tehtud Eesti NSV-s Eesti NSV TeRK ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 733/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 13). Vt. lk. 101.

12. Soonimismasinate masinistid ja masinistide abid.
13. Katelsepad.
14. Tehase ja mäetööstuste tarbvara remondilukksepad
15. Nafta-ammutamise operaatorid ja nende abid.
16. Nafta- ja gaasipuuraukude puurijad ja nende abid.
17. Sadamamehhanismide remondilukksepad.
18. Laevamehhanismide remondilukksepad.
19. Naftatehase ja -tööstuse tarbvara tööstuslike mehhanismide remondilukksepad.
20. Puurtarbvara remondilukksepad.
21. Nafta algtöötlemise operaatorid ja nende abid.
22. Lukksepad-santehnikud.
23. Autotranspordi remondilukksepad.
24. Termistid, karastajad, kaltsineerijad.
25. Kompressorite ja pumpade masinistid.
26. Auruturbiinide remondilukksepad.
27. Vedurijuhtide abid.
28. Tõstemasinate masinistid.
29. Värviliste metallide sulatajad ja käealused.
30. Laevamasinistid ja nende abid.
31. Metallkonstruktsioonide lukksepad-montöörid.
32. Käealused vesimantelahjude juures.
33. Leekahjude ja rauasulatusahjude sulatajad.
34. Vagunite remondilukksepad.
35. Vedurite remondilukksepad.
36. Elektrivedurite remondilukksepad.
37. Elektrirongide — „ —
38. Autopidurite — „ —
39. Mootorite remondilukksepad ja montöörid.
40. Valtsimismasinate liittöökohtade masinistid.
41. Turbamasinate remondilukksepad.
42. Soojendamisahjude keevitajad ja nende käealused.
43. Konvertoritöölised.
44. Koksiplokkide masinistid.
45. Laevamotoristid.
46. Laeva- ja vedurikütjad.
47. Laevamehhanismide lukksepad-montöörid.
48. Laevade remondilukksepad.
49. Hüdroturbiinide remondilukksepad.
50. Auruturbiinide remondilukksepad.
51. Diiselmootorite remondilukksepad.
52. Kompressorite, pumpade remondilukksepad.

53. Ekskavaatorite remondilukksepad.
54. Kaevanduste sisekindlustiste ehitajad-töölised.
55. Lahtimurdjad (kaevandustes).
56. Kaevanduse seadiste motoristid-masinistid.
57. Pealendajad-ärastajad.
58. Keemia-tööstusaparaadi juures töötavad töölised.
59. Puurijad.
60. Tulekindlate materjalide vormijad-pressijad.
61. Läbijad.
62. Laadijad.
63. Torude- ja traaditõmbajad.
64. Allmaa-transpordi teedetöölised.
65. Parkijad-värvijad.
66. Elektrolüüsijad.
67. Tsemendi ja tulekindlate materjalide põletajad.
68. Tsemendijahvatajad.
69. Klaasisulatajad.

Lisa nr. 2.
NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkirjale nr. 235/129, 24. veebruarist 1945. a.

Ravimite loetelu (kahanemata tagavara) tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arstikabineti apteegis[40].

1. Joodtinktuur	30,0
2. Nuuskpiiritus	50,0
3. Boorhape	30,0
4. Kaaliumpermanganaat	5,0
5. Naatriumbikarbonaat	50,0
6. Inglissool	150,0
7. Piparmünditilgad	20,0
8. Palderjanitilgad	20,0
9. Eeterlikud palderjanitilgad	15,0
10. Maikellukesetilgad	15,0
11. Belladonna-tinktuur	15,0

[40] Loetelu teatavaks tehtud Eesti NSV-s Eesti NSV TeRK ja Eesti NSV Tööjõureservide Peavalitsuse ülema käskkirjaga nr. 735/241, 25. okt. 1945. a. (lisa nr. 10). Vt. lk. 101.

12. Inozemtsevi tilgad	20,0	
13. Aspiriin	0,25	N 30
14. Püramidoon	0,25	N 20
15. Kaltseks	0,5	N 30
16. Urotropiin	0,5	N 30
17. Kodeiin	0,015	N 30
18. Belladonna-ekstrakt	0,015	
naatriumbikarbonaati	0,3	N 20
19. Vismutnitraat	0,25	N 20
20. Salool	0,25	N 30
21. Rivanool	0,25	N 10
22. Punane streptotsiid	0,25	N 30
23. Valge streptotsiid	0,3	N 30
24. Kampriõli 20%, ampullides		N 10
25. Kofeiin-naatriumbensoaadi-lahus, amp. 10%		N 10
26. Adrenaliinilahus 1:1000, ampullides		N 10
27. Denatureeritud piiritus	250,0	
28. Tsinksilmatilgad 1/4%	15,0	
29. Protargoolilahus 1%	15,0	
30. Briljantrohelise 1%-line alkoholne lahus	30,0	
31. Karboolhappelahus 1/4%	100,0	
32. Glütseriin	10,0	
33. Tsinksalv	30,0	
34. Sidemed	10 tk.	
35. Marli	2 sidet	
36. Vatt	200,0	

Lisa nr. 4
NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL TeRK käskkirjale nr. 235/129, 24. veebruarist 1945. a.

NSVL TeRK poolt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabinettidele määratud meditsiiniliste instrumentide ja põletusvahendite loetelu [41].

1. Sterilisaator	1
2. Stetoskoop (fonendoskoop)	1
3. Maksimaal-termomeeter	5

[41] Loetelu rakendamiseks teatavaks tehtud Eesti NSV-s Eesti NSV TeRK ja Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjaga nr. 735/241. 25. oktoobrist 1945. a. (lisa nr. 11). Vt. lk. 101.

4. Esmarchi palmik 2
5. Eri klaaspurgid-kupuklaasid 12
6. Kuumaveekott 2
7. Jääkott 2
8. Süstlad 10,0 „Lüeri“ 1
„ 5,0 „ 1
„ 2,0 „ 1
„ 1,0 „ 1
9. Käärid „Cowperi“ 1
10. „ sirged 1
11. Pintsetid, anatoomilised 2
„ kirurgilised 1
„ Peani 2
„ Kocheri 2
12. Elastsed kateetrid, meestele 2
13. Nööpsond 1
14. Esmarchi kann 2
15. Hapnikupadi 1
16. Süstlanõelad igasuguses suuruses 20

Ravimite loetelu (kahanemata tagavara) tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli ühiselamute ja töökodade apteekidele.

1. Joodtinktuur 10,0
2. Kaaliumpermanganaat 5,0
3. Nuuskpiiritus 30,0
4. Naatriumbikarbonaat 30,0
5. Palderjanitinktuur 15,0
6. Maikellukesetinktuur 15,0
7. Inozemtsevi tilgad 20,0
8. Inglissool 100,0
9. Püramidoon . . . . . 0,3 N 20
10. Salool . . . . . 0,25 N 10
11. Puhastatud vatt 50,0
12. Kompressvatt 30,0
13. Maksimaal-termomeeter 1
14. Sidemed . . . . . N 5

21. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilisest teenindamisest.

Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkiri nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a.

(Väljavõte[42].)

I.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate ja nende koolide õpilaste meditsiinilise läbivaatuse teostamiseks ja ravi-sanitaarteenindamise parandamiseks kooskõlas NSV Liidu RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ülema ja NSV Liidu tervishoiu rahvakomissari käskkirjadega nr. 295/874 — 12. maist 1944, nr. 359/116 — 18. veebruarist 1944 ja nr. 235/129 — 24. veebruarist 1945. a.

käsime:

1. Linna (maakonna) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) Moodustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate õpilaste vastuvõtukomisjonide juurde õpilaste meditsiiniliseks läbivaatuseks 2—3 arstist koosnevad arstlikud komisjonid.

b) Korraldada raviasutistesse konsulteerimiseks saadetud õpilaste vastuvõtmine väljaspool üldist järjekorda.

c) Korraldada kooli jõudmisel kõigile õpilastele, kes ei oma tõendeid kaitsepookimiste ja kaitsesüstimiste kohta, kaitsepookimist ja -süstimist rõugete, kõhusoetõve ja düsenteeria vastu.

2. Punktis 1 nimetatud arstlikke komisjone:

a) Vormistada kooli kutsutavate meditsiiniline läbivaatus käesolevale käskkirjale lisandatud protokolli vormis (lisa nr. 3)[43].

b) Koostada iga kooli kutsutava kohta teatis tervisliku seisu-

---

[42] Välja on jäetud kehtivuse kaotanud eeskirjad.

[43] Lisa, vt. lk. 25.

korra üle käesolevale käskkirjale lisandatud vormis (lisa nr. 4)[44] järgi.

3. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) Organiseerida kutsutavate õpilaste sanitaarset korrastust nende jõudmisel kooli ja teise linna saatmisel ka enne ärasõitu.

b) Korraldada p. 1 nimetatud arstlike komisjonide otsusel ravile, samuti sanatooriumidesse või puhkekodudesse suunamist või teisi tervistavaid abinõusid vajavate õpilaste arvestamist ning kindlustada nende suunamist loetletud asutistesse esmajärjekorras.

P. 1 nimetatud arstlikel komisjonidel vormistada ravile või puhkekodudesse suunamise otsused vastavalt käesolevale käskkirjale lisandatud vormi nr. 4 (lisa nr. 5)[45] järgi.

c) Saata õpilasi meistri või kasvataja juhatusel organiseeritult meditsiinilisele läbivaatusele.

d) Eraldada kõigis tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides hiljemalt 1. detsembriks 1945. a. vastavad ruumid arstikabinettide (meditsiinpunktide) jaoks ja isolaatorid, sisustades neid vastavalt käesolevale käskkirjale lisandatud lisadele (nr. 7 ja 8)[46].

e) Varustada õppeasutisi ja õppetöökodasid koolide arvel esmaabi-apteegiga ja süstemaatiliselt kontrollida nende õigeaegset täiendamist.

4. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arste kanda meditsiiniliste läbivaatuste ja ettekirjutuste andmed õpilaste individuaalkaardile käesolevale käskkirjale lisandatud vormi nr. 3 (lisa nr. 6)[47] järgi.

6. Linna (maakonna) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) Komplekteerida hiljemalt 1. novembriks 1945. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabinetid (meditsiinpunktid) meditsiinilise personaaliga vastavalt käesolevale käskkirjale

---

[44] Lisa, vt. lk. 26.
[45] Lisa, vt. lk. 69.
[46] Lisa, vt. lk. 57 ja 60.
[47] Lisa, vt. lk. 67.

lisandatud (lisa nr. 9)[48] NSVL Tööjõureservide Peavalitsuse ja tervishoiu rahvakomissari määrustikule nr. 184/2—4, 28. novembrist 1940. a., lubades ajutise abinõuna 1945. a. täita arstikohad vilunud keskmeditsiinpersonaaliga. Viimaste juhtimiseks ja kontrollimiseks määrata arste polikliinikust või ambulatooriumest (lisa nr. 9).

7. Apteekide Peavalitsusel:

a) Varustada 10. novembriks 1945. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide juures asuvad arstikabinetid (meditsiinpunktid) korrapäraselt arstimitega, kindlustades nendele kahanemata tagavara vastavalt käesoleva käskkirja lisas (nr. 10)[49] näidatud hulgale.

b) Eraldada Eesti NSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi fondi arvel ENSV Tööjõureservide Valitsusele k. a. IV kvartalis arstlikke instrumente ja inventari arstikabinettidele vastavalt lisale nr. 11[50].

8. Linna (maakonna) riiklikke sanitaarinspektoreid:

a) Koostada koos koolide direktoritega iga kooli kohta sanitaarolude paranduse plaan ja kindlustada plaani täitmise kontroll vastavalt käesoleva käskkirja lisas nr. 12[51] antud juhendile.

b) Võtta vastutusele administratiiv- või kohtu korras sanitaareeskirjade rikkumise eest koolide töötajaid, vabrikute-tehaste administratsioone, sööklate töötajaid, kes on vastutavad sanitaarse seisukorra eest õppetöökodades, ühiselamutes ja sööklates, samuti võtta vastutusele isikud, kes on süüdi õpilaste töökaitseseaduste (nagu öötöö, ületunnitöö, erirõivaste, ohustustehnika jne. alal kehtivate normide) rikkumises kooskõlas käesolevale käskkirjale lisandatud juhendiga (lisad nr. 9 ja 12).

9. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) Varustada koolide ühiselamud desinfektsioonikambritega

[48] Lisa, vt. lk. 13.
[49] Lisa, vt. lk. 98.
[50] Lisa, vt. lk. 99.
[51] Lisa, vt. lk. 17.

1945. a. IV kvartali jooksul nendes asustatud punktides, kus puuduvad alatised desinfektsiooniseadmed.

b) Varustada õpilasi vähemalt 2 vahetuse voodipesu ja seebiga isiklikuks otstarbeks.

c) Korraldada õpilastele kohustuslik saunaskäimine vähemalt kord 10 päeva jooksul ihu- ja voodipesu vahetamisega.

d) Korraldada õpilastele korrapärane seebijagamine, arvestades kuu kohta poistele 400 g (sellest isiklikuks tarvitamiseks — 125 g, saunas pesemiseks — 75 g ja pesupesemiseks — 200 g); tütarlastele 450 g (sellest isiklikuks tarvitamiseks — 150 g, saunas pesemiseks — 100 g ja pesupesemiseks — 200 g); ja kõrgendatud normide järgi käesolevale käskkirjale lisandatud (lisa nr. 13) [52] nimestikus märgitud tööalasid õppivatele poistele 475 g ja tütarlastele 575 g.

e) Kindlustada õpilastele dieettoitlustamine arstlike komisjonide otsuste põhjal kooskõlas NSV Liidu kaubanduse rahvakomissari käskkirjaga 15. jaanuarist 1945. a. nr. 20.

10. Eesti NSV Tööjõureservide Valitsusel:

Võtta k. a. IV kvartalis ja 1946. a. õppeainena tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õppekavasse õpilastele töötervishoiu, isikliku tervishoiu algteadmiste õpetamine ning korraldada koolide juhtivale ja teenindavale koosseisule seminare tööstustervishoiu, nakkushaiguste ja kutsehaiguste profülaktika üldküsimustes NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse poolt kinnitatud kavade järgi.

II.

12. Eesti NSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Kaadrite Valitsust eraldada hiljemalt 15. novembriks 1945. a. Eesti NSV Tööjõureservide Valitsusele üks arst, kes meditsiininspektorina korraldab ja kooskõlastab Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse süsteemi kuuluvate koolide meditsiin-sanitaarset järelevalvet.

13. Käesoleva käskkirja andmisega lugeda kehtetuks Eesti

[52] Lisa, vt. lk. 96.

NSV tervishoiu rahvakomissari käskkiri nr. 69, 17. veebruarist 1945. a., ja Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema ühine käskkiri nr. 91/107, 27. veebruarist 1945. a.

14. Järelevalve käesoleva käskkirja täitmise üle paneme Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari asetäitjale sm. Reimanile ja Tööjõureservide Valitsuse ülema abile sm. Neumanile.

22. Töölisnoorukite tervise kaitseks vajalike tingimuste organiseerimisest ja nende meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest.

NSVL TeRK käskkiri nr. 132, 25. veebruarist 1944. a.

(Väljavõte[53].)

Töölisnoorukite tervise kaitseks vajalike tingimuste organiseerimise, samuti nende meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamise eesmärgil käsin:

I. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, oblastite ja kraide tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Panna isiklik vastutus töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise organiseerimise ja läbiviimise eest: liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissariaatide aparaatides — ühele rahvakomissari asetäitjatest, linnade ja rajoonide tervishoiuosakondade aparaatides — nende osakondade juhatajatele ja ravi-profülaktilistes asutistes (polikliinikud, ambulatooriumid, spetsialiseeritud nõuandlad, iseseisvad tervishoiupunktid jt.) — peaarsti asetäitjatele ravi alal, nende puudumisel aga — peaarstile (juhatajale).

2. Kontrollida kuu aja jooksul kommunistlike noorte organisatsioonide osavõtul töölisnoorukite töörežiimi seisukorda ja meditsiinilis-sanitaarset ning elutarbelist teenindamist suurtes

[53] Käskkirjast on välja jäetud sissejuhatav osa, milles on märgitud töölisnoorukite tervisekaitse- eeskirjade rikkumise juhud, ja need eeskirjad, mis ei puuduta Eesti NSV asutisi ja ettevõtteid.

tööstuskäitistes; kontrollimise tagajärjed esitada oblastite ja linnade töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele abinõude tarvitusele võtmiseks avastatud puuduste kõrvaldamiseks.

3. Taastada igal pool, arvates 1. maist s. a., 14—17 aasta vanuste töölisnoorukite eelnevad (tööle asumisel) ja perioodilised meditsiinilised läbivaatused. 1944. a. peale määrata kahekordne perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste läbiviimine: esimene — mai-juunikuu jooksul ja teine — novembri-detsembrikuu jooksul.

4. Kohustada linnade ja rajoonide tervishoiuosakondi 1. maiks s. a. välja töötama ja kinnitama koos tööstuskäitiste direktoritega ja ametiühingute käitiskomiteedega töölisnoorukite töö ja elutarbeliste tingimuste tervendamise ja meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kompleksplaanid.

5. Kompleksplaanides ette näha:

a) süstemaatiline kontroll töölisnoorukite töö kohta kehtivast seadusandlusest administratsiooni poolt kinnipidamise üle;

b) käitiskomiteede juures oleva tööinspektsiooni, samuti ka ÜAÜKN otsusega 11. juunist 1935. a. ettenähtud tööstuskäitiste töölisnoorsoo töökaitse ühiskondlike inspektorite töö tugevdamine;

c) perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste tulemusena profülaktilise ja ravi iseloomuga tervendavaid üritusi vajavaiks tunnistatud töölisnoorukite dispanseerse teenindamise organiseerimine;

d) meditsiiniliste näidustuste põhjal lisatoidu (KTT) kohustuslik väljaandmine;

e) nendele eesõigustatud korras tuusikute saamine sanatooriumidesse, profülaktooriumidesse ja puhkekodudesse;

f) tsehhides ja käitiste üksikutes osakondades, kus töötavad noorukid, sanitaar-hügieenilise seisukorra parandamine ja nõuete esitamine nende töökohtade sanitaarses seisukorras hoidmiseks.

6. Eraldada 1944. a. vabariikliku ja kohaliku tähtsusega kuurortides eri voodid oma tervisliku seisundi tõttu sanatooriumkuurortravi vajavaile töölisnoorukeile.

7. Organiseerida 1. juuniks s. a. tööstuskäitistes, kus töölisnoorukite arv on 1500 ja rohkem, erilised noorukitekabinetid, korraldades nende tööd kooskõlas kinnitatud määrustiku ja juhendiga [54].

8. Organiseerida 1. juuliks s. a. igas vabariigi, krai ja oblasti keskuses ühe polikliiniku juures vabariiklikud, krai ja oblasti noorukitekabinetid [55], määrata neile koosseisud järgmiselt: kabineti juhataja-arst 1, meditsiinõde 1 ja meditsiinstatistik 1.

Panna nendele kabinettidele eelnevate ja perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste organiseerimine, nende läbivaatuste tulemuste ja läbiviidavate tervendavate abinõude efektiivsuse läbitöötamine, samuti ka tööstuskäitiste juures olevate noorukitekabinettide töö juhtimine ja kontrollimine.

Nende noorukitekabinettide finantseerimist teostada 1944. aastal eelarvega polikliinilise võrgu ülalpidamiseks ettenähtud assigneeringute arvel.

10. Kohustada tervishoiupunktide meditsiinpersonaali ja polikliinilis-ambulatoorsete asutiste ravivaid arste töölisnoorukite tööalase seadusandluse rikkumise juhtumite avastamisel viivitamatult signaliseerima neist polikliinikute ja ambulatooriumide juhatajatele, viimaseid aga esitama vastavaid nõudmisi käitiste direktoritele ja nende nõuete täitmata jätmise korral saatma materjalid selle kohta töökaitseinspektorile, riikliku sanitaarinspektsiooni või prokuratuuriorganeile.

11. Ette panna linnade ja rajoonide [56] tervishoiuosakondadel läbi viia vähemalt kord kvartalis ravi-profülaktiliste asutiste juhatajate eri nõupidamisi töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise küsimustes ja selle parandamiseks läbiviidud ürituste efektiivsuses.

12. Esitada kaks korda aastas (1. augustil ja 1. veebruaril) NSVL TeRK-le konjunktuurülevaateid (koondülevaated liidu-

[54] Määrustik, vt. lk. 123.
[55] Määrustik, vt. lk. 121.
[56] Eesti NSV-s maakonnad.

vabariikide kohta) perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste tulemuste ja töölisnoorukite hulgas läbiviidavate tervendavate ürituste efektiivsuse kohta.

13. Kohustada riikliku sanitaarinspektsiooni kohalikke organeid:

a) läbi viima süstemaatiliselt hoolikas sanitaar-hügieeniliste tingimuste järelevaatus tööstuskäitistes, kus töötab 500—1500 töölisnoorukit, mitte harvemalt kui üks kord kvartalis ning kus töötab 1500 ja rohkem — mitte harvemalt kui kord kuus, esitades avastatud puuduste kõrvaldamiseks konkreetseid nõudeid tööstuskäitiste administratsioonile;

b) sisse seada üksikutes tootmisosakondades ja -tsehhides, kuhu on keskendatud töölisnoorukid, vali kontroll ohutustehnika-reeglite ja sanitaar-hügieenilise režiimi jälgimise üle, võttes rangele vastutusele isikud, kes on süüdi nende rikkumises;

c) kooskõlas kehtiva seadusandlusega mitte lubada kasutada kahjulikes tsehhides ja üksikutes kahjulikes tootmisosakondades töölisnoorukite tööjõudu, samuti ka nende lubamist tööle ilma eelnevate meditsiiniliste läbivaatusteta [57];

d) töölisnoorukite tööseaduste jämedate rikkumiste avastamisel, mis mõjuvad kahjustavalt nende füüsilisele arengule ja tervisele, anda viivitamatult asjatoimetused prokuratuuriorganitele süüdlaste kohtulikule vastutusele võtmiseks.

23. Töölisnoorukite tervise kaitsest ja meditsiinilis-sanitaarsest teenindamisest.

Eesti NSV TeRK käskkiri nr. 762, 2. novembrist 1945. a.

Vastavalt NSV Liidu tervishoiu rahvakomissari käskkirjale nr. 132, 25. veebruarist 1944. a., töölisnoorukite tervise kaitseks ja meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamiseks käsin:

I. Kõiki tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Ühe kuu jooksul, arvates käesoleva käskkirja kättesaami-

[57] Tööõiguslikke norme vt. lk. 159.

sest, läbi viia kommunistlike noorte kaasabil kontroll töölisnoorukite tööreŽiimi, meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise üle käitistes.

Kontrollandmed esitada linnade ja maakondade TRSN täitevkomiteedele ilmnenud puuduste kõrvaldamiseks, ärakirjad — Tervishoiu Rahvakomissariaadi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele.

2. Läbi viia 14—17-aastaste tööstusnoorukite arstliku läbivaatuse teostamine enne tööle värbamist ja perioodilised läbivaatused vähemalt kaks korda aastas: esimene — mai-juuni-, teine — novembri-detsembrikuu jooksul.

3. Koostada koos käitiste direktorite ja ametiühingu komiteedega kompleksplaanid töölisnoorukite elamis- ja töötingimuste ning meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamiseks.

Kompleksplaanides ette näha:

a) süstemaatiline kontroll kehtivas töökaitse seadusandluses töölisnoorukite töö kohta antud eeskirjade täitmise üle administratsiooni poolt;

b) käitiskomiteede juures asuvate ühiskondlike tööinspektorite töö aktiviseerimine töölisnoorukite osas töökaitseseaduste täitmise suhtes käitistes vastavalt ÜAÜKN otsusele 11. juulist 1935. a.;

c) kõigi töölisnoorukite dispanseerse teenindamise organiseerimine, kes perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste põhjal on tunnistatud profülaktilist ravimenetlust nii meditsiinilis-sanitaarsel kui ka töö iseloomu ümberkorralduse alal vajavaiks;

d) vastavate meditsiinnäidustuste puhul lisatoitlustamise korraldamine;

e) eelistatud korras tuusikute saamine sanatooriumidesse, puhkekodudesse (preventooriumidesse);

f) tsehhides ja üksikutes töökohtades, kus töötavad töölisnoorukid, sanitaar-hügieenilise seisundi parandamine ja nende töökohtade sanitaarseisundi parandamiseks ettepanekute esitamine.

4. Organiseerida 25. novembriks 1945. a. linnade ja maakondade TRSN täitevkomiteede tervishoiuosakondade juures linna ja maakonna töölisnoorukite-kabinetid, määrates kabineti koosseisu: kabineti juhataja-arst, üks meditsiinõde ja üks meditsiinstatistik olemasoleva võrgu arvel.

Märkus: Samuti organiseerida maakondliku alluvusega töölisnoorukite-kabinetid Kiviõlis, Kohtla-Järvel, Kundas, Küttejõus.

Maakondade ja linnade töölisnoorukite-kabinettide ülesandeks määran:

a) töölisnoorukite värbamisel arstliku läbivaatuse ja perioodiliste läbivaatuste (p. 2) teostamise, organiseerimise ja läbivaatuste andmete läbitöötamise;

b) tervistusmenetluste efektiivsuse analüüsi;

c) käitiste juures olevate töölisnoorukite-kabinettide juhtimise ja kontrolli.

Töölisnoorukite-kabinettide finantseerimine esialgu läbi viia tervishoiuosakondade eelarvete summadest.

5. Kohustada:

a) käitiste juures asuvaid tervishoiupunkte ja ravivaid arste polikliinilis-ambulatoorseist asutisist signaliseerima töölisnoorukite-kabinettidele igast tööseadusandluse rikkumisest töölisnoorukite suhtes;

b) töölisnoorukite-kabinette esitama vastavad nõudmised käitiste direktsioonile ja nende poolt nende nõuete mittetäitmise puhul saatma vastavad materjalid töökaitseinspektsioonile, riiklikule sanitaarinspektsioonile või prokuratuuriorganitele.

6. Läbi viia koos ravi-profülaktiliste asutiste juhatajatega üks kord kvartalis nõupidamine töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarsel teenindamisel teostatavate paranduste efektiivsuse kohta.

7. Esitada Eesti NSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele kaks korda aastas, 10. juuliks ja 10. jaanuariks, ülevaated töölisnoorukite perioodiliste läbivaatuste ja teostatud paranduste, korralduste ja tervistusvahendite efektiivsuse kohta.

II. Riikliku sanitaarinspektsiooni kohalikke organeid:

1. Läbi viia süstemaatiliselt põhjalik sanitaar-hügieenilise seisundi uurimine käitistes, kus töölisnoorukite arv on kuni 1500, vähemalt üks kord kvartalis, ja käitistes, kus töölisnoorukite arv on üle 1500, vähemalt üks kord kuus, esitades konkreetseid ettepanekuid käitiste administratsioonidele ilmnenud puuduste kõrvaldamiseks.

2. Sisse seada tsehhides ja osakondades, kus töötavad töölisnoorukid, range kontroll ohutustehnika-eeskirjade ja sanitaar-hügieenilise režiimi kohta, võttes vastutusele isikud, kes neid ei täida.

3. Vastavalt kehtivatele seadustele mitte lubada:

a) töölisnoorukitel ohtlikes tsehhides ja osakondades töötamist;

b) neil tööle asuda enne eelnevat meditsiinilist läbivaatust.

4. Töölisnoorukite kohta antud tööseadusandluse rikkumiste juhtudest, mille järeldusel on ohustatud töölisnoorukite tervis ja füüsiline arenemine, otsekohe informeerida prokuratuuriorganeid süüdlaste vastutusele võtmiseks.

Töölisnoorukite läbivaatusel kasutada käesolevale käskkirjale lisandatud instruktsioone nr. 1, 2 (lisad nr. 1, 2)[58] ja ENSV tervishoiu rahvakomissari ja ENSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkirjale nr. 733/241, 25. okt. 1945. a., lisandatud vorme nr. 1, 2, 3, 4 (lisad nr. 1, 2, 6, 5). Töölisnoorukite töövõime kindlaksmääramisel käsitleda Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari käskkirjale nr. 98, 27. veebruarist 1945. a., lisana saadetud metoodilist juhendit[59].

Töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise organiseerimise ja läbiviimise panen maakondades ja linnades vastavate tervishoiuosakondade juhatajate isiklikule vastutusele ning polikliinikutes ja ambulatooriumides vastavate asutiste juhatajatele, kelle koosseisu kuuluvad töölisnoorukite-kabinetid, üldorganiseerimise ja kontrolli tervishoiu rahvakomissari asetäitja sm. Reimani isiklikule vastutusele.

---

[58] Lisa nr. 2, vt. lk. 70.

[59] Praegu ehtivat juhendit vt. lk. 27.

Lisa nr. 1
Eesti NSV TeRK käskkirjale
nr. 762. 2. novembrist 1945. a.

Instruktsioon nr. 1.

1. Töölisnoorukite otsest läbivaatust, ravi- ja profülaktiliste menetluste läbiviimist võivad teostada kohapeal tervishoiuosakondade juhatajate nõusolekul töölisnoorukite-kabinettide poolt instrueeritud ja vastavate vormidega varustatud maajaoskonnaarstid, käitiste tervishoiupunktide arstid või lähema polikliiniku või ambulatooriumi arstid.

2. Enne läbivaatust nõuab läbivaatust teostav arst käitise administratsioonilt töölisnoorukite nimekirja ja määrab läbivaatuse koha ning aja. Läbivaatusel täidab iga läbivaadatu kohta kaardi (vorm nr. 3) ning pärast läbivaatust esitab käitise administratsioonile, maa-linna töölisnoorukite-kabinetile läbivaatuse andmed (vorm nr. 4).

3. Töölisnoorukite-kabinet koostab koondaruanded (vorm nr. 1 ja 2) ning esitab need tervishoiuosakondade juhatajate kaudu Tervishoiu Rahvakomissariaadi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ülemale hiljemalt 10. jaanuariks ning 10. juuliks vastavalt läbivaatuste ajale, lisades juurde konjunktuurülevaate ja kavatsetud abinõude kirjelduse.

4. Töölisnoorukite-kabinetid või läbivaatust teostavad arstid koostavad vahetult pärast läbivaatuse lõppu läbivaatuste andmete põhjal iga käitise kohta töölisnoorukite ravi-profülaktilise plaani, võttes eriarvele need töölised, kes vajavad ravi (ambulatoorset, eriarstlikku, dieetravi, lisatoitlustamist, sanatoorset, öösanatoorset, viibimist puhkekodus, üleviimist teisele tööle jne.).

Peale üksiku individuaalravi määramise määratakse kollektiivne raviplaan gruppide suhtes, kus on ilmsiks tulnud haigestumiste rohkus.

Määratud raviviiside mõju kontrollida töölisnoorukite-kabinettidel iga kahe kuu tagant eriarvele võetud töölisnoorukite läbivaatuste teel otseselt või läbivaatust teostava asutise arsti kaudu.

5. Arvestades läbivaatuste andmeid, pöörata töölisnoorukite-kabinettidel profülaktiliste abinõude planeerimisel erilist tähelepanu võitlusele tuberkuloosi, nahainfektsiooni, tööõnnetuste, avitaminoosi ja malaariaga. Nimetatud haiguste vastu võitlemisel kasutada järgmisi profülaktilisi abinõusid.

I. Tuberkuloosi vastu võitlemisel.

1. Tuberkuloosi varajaste vormide avastamiseks korraldada kaalus kahanevatele, pikalt või tihti grippi põdevatele ja ägedaid nakkushaigusi põdenud töölisnoorukeile sunduslikud röntgenläbivaatused.

2. Kindlustada kõigile kindlakstehtud tuberkuloosivormidega töölisnoorukeile järelevalve nõuandlas.

3. Töölisnoorukeid paigutada sunduslikult tuberkuloosi-öösanatooriumesse, kus sellised on olemas.

4. Kindlustada tuberkuloosihaigeid töölisnoorukeid lisatoitlustamisega käitiste sööklate kaudu.

5. Paigutada tuberkuloosihaiged töölisnoorukid ümber kergematele tööliikidele.

6. Teostada tuberkuliinile negatiivselt reageerivatele tuberkuloosihaigetele töölisnoorukitele vaktsineerimine.

II. Nahainfektsioonide vastu võitlemisel.

7. Nõuda töölisnoorukite varustamist erirõivastusega, selle õigeaegset parandamist ja pesemist käitiste poolt.

8. Teostada süstemaatilist kontrolli duššide, saunade, desinfektsioonikambrite ja pesumajade katkemata tegevuse üle ja samuti nii ihu- kui ka voodipesu korrapärase vahetuse üle ühiselamutes asuvatele töölisnoorukitele.

9. Korraldada töökohtades kergete töövigastuste puhul esmaabi saamine antiseptiliste vahenditega.

III. Töövigastuste vastu võitlemisel.

10. Töölisnoorukite vanusest tingitud erinevusi arvestades esitada käitiste juhatajatele nõudmised töökoha sobivama varustamise mõttes (ratsionaalse valgustuse, riiulite asetamise ja käsitööriistade kohandamise jne. teel).

11. Nõuda käitistelt uute tööle võetavate töölisnoorukite kohest tervishoiulist instrueerimist ja ohutustehnika-määruste tundmise kontrolli vähemalt üks kord kvartalis.

12. Teostada süstemaatilist kontrolli ohutute töömeetodite kindlustamise üle käitiste administratsioonide poolt riikliku sanitaarinspektsiooni ja käitiste tervishoiupunktide meditsiinpersonaali kaudu.

IV. Avitaminoosi ja düstroofia vastu võitlemisel.

13. Kindlustada düstroofia algtunnustega töölisnoorukid lisatoitlustamisega vahetult käitistes ja hospitaliseerida sunduslikult kõik selgete düstroofia ja alatoitluse tunnustega töölisnoorukid.

14. Korraldada töölisnoorukitele vitamiinide saamine.

V. Malaaria vastu võitlemisel.

15. Teostada viimase kahe aasta vältel malaariat põdenud töölisnoorukite arvelevõtmine ja kindlustada neile järelevalve malaariapunktis, viimase puudumisel p. 2 nimetatud raviasutises.

16. Teostada retsidiivivastane ravi nendele töölisnoorukitele, kellel möödunud aastal oli malaariahooge.

Täitevkomiteede tervishoiuosakondade ja ravi-profülaktiliste asutiste juhatajatel arvestada nende erilist vastutust kõigi ülesannete korraldamise eest töölisnoorukite ravi-sanitaarse teenindamise alal kui kõige tähtsama ülesande eest kogu tervishoiuorganite tegevuses.

24. Töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest.

NSVL TeRK käskkiri nr. 142, 5. märtsist 1946. a.
(Väljavõte[60].)

Noorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise edaspidise parandamise eesmärgil käsin:

I. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiu rahvakomissare, kraide, oblastite, linnade ja rajoonide tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Lugeda tööd noorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise alal tervishoiuorganite üheks esmajärjekorraliseks ülesandeks.

2. Kindlustada töölisnoorukite ja tööstus- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarset teenindamist ranges kooskõlas NSVL TeRK käskkirjaga nr. 132[61], 25. veebr. 1944. a., ja NSVL TeRK ja Tööjõureservide Peavalitsuse ülema käskkirjaga nr. 235/129, 24. veebr. 1945. a.[62]

3. Läbi viia 1946. a. II kvartali jooksul kommunistlike noorte ja ametiühinguliste organisatsioonide osavõtul töölisnoorukite ja tööstus- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja eluolustikulise teenindamise kontroll.

Kontrolli kokkuvõtted ja ürituste plaanid noorukite teenindamise parandamise kohta esitada kinnitamiseks töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele ja sisse seada süstemaatiline kontroll nende täitmise üle.

4. Kohustada noorukitekabinettide juhatajaid läbi viima igakuuliselt noorukite ajutise töövõimekaotusega haigestumiste ja rakendatud abinõude efektiivsuse analüüse.

---

[60] Käskkirjast on välja jäetud sissejuhatav osa, kus on märgitud käskkirja nr. 132, 25. veebr. 1944. a., täitmise kontrolli tulemus ja avastatud puudused, samuti need eeskirjad, mis ei käi Eesti NSV kohta.

[61] Vt. lk. 105.

[62] Vt. lk. 91.

5. Läbi viia 1946. a. märtsi-aprillikuu jooksul töölisnoorukite ja tööstus- ning vabrikukoolide õpilaste kevadised meditsiinilised läbivaatused ja edaspidi läbi viia need igal aastal ülalnäidatud tähtaegadel.

7. Läbi viia kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste kvaliteedi tõstmise eesmärgil 1946. a. märtsikuu jooksul seminarid kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste teostamise küsimuste alal noorukite-kabinettide ja tervishoiupunktide arstidele ning tööstus- ja vabrikukoole teenindavatele arstidele.

8. Läbi viia 1946. a. mai-novembrikuu jooksul oblastite-vahelised arstide nõupidamised VNFSV-s, vabariiklikud Ukraina NSV-s ja Valge-Vene NSV-s ja vabariikide-vahelised Kesk-Aasia vabariikides, Taga-Kaukaasia vabariikides ja Balti vabariikides.

Neil nõupidamistel läbi arutada kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste tulemused, ravi-profülaktilise abi seisukord ja töölisnoorukite, tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste teenindamise parandamise edaspidised üritused.

9. Polikliinikute pea-arstidel, meditsiinosakondade ülematel ja noorukitekabinettide juhatajatel:

a) välja töötada kolme päeva jooksul koos kommunistlike noorte ja ametiühinguliste organisatsioonidega kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste kalendriline plaan;

b) kindlaks määrata käitiste direktorite käskkirjadega töölisnoorukite meditsiiniliste läbivaatuste läbiviimise tähtajad ja kord;

c) kindlustada kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste andmete alusel vajalike ravi-profülaktiliste abinõude õigeaegne läbiviimine, esmajärjekorras suuõõne ja ninakoopa saneerimine, dehelmentiseerimine, naha- ja silmahaiguste ravimine;

d) võtta osa töölisnoorukite puhkuste graafikute koostamisest, ette nähes nendele puhkuste andmist peaasjalikult kevad-suvisel perioodil;

Kasutada maksimaalselt noorukite puhkusteks majanduslike ja ametiühinguliste organisatsioonide korralduses olevat suviste

laagrite, profülaktooriumide, öösanatooriumide ja puhkekodude võrku;

e) välja töötada dekaadi jooksul koos ametiühinguliste organisatsioonidega abinõud töörežiimi ja toitlustamise parandamiseks, samuti ka töölisnoorukite kehaliseks kasvatuseks;

f) läbi viia 1946. aastal tööstuskoolide, vabrikukoolide, töölisnoorukite ühiselamute ja õppetöökodade pasporteerimine;

g) organiseerida noorukitekabinettide juurde kaastöönõukogud koosseisus: kabineti juhataja ning esindajad kommunistlike noorte, ametiühingulistest ja majanduslikest organisatsioonidest.

II. Liiduvabariikide tervishoiu rahvakomissare:

1. Läbi arutada hiljemalt 15. juulil 1946. aastal kolleegiumides vabariiklike tööjõureservide valitsuste ja suuremate tööstuskäitiste direktorite osavõtul kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste ja põhjalike uurimiste[63] resultaadid ja välja töötada üritused töölisnoorukite füüsilise arengu ja meditsiinilis-sanitaarse teenindamise edaspidiseks parandamiseks.

2. Esitada NSVL TeRK Linna Polikliinikute ja Ambulatooriumide Valitsusele konjunktuurülevaated kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste kohta 1. augustiks ja läbiviidud ravi-tervendavate abinõude kohta 1. novembriks 1946. a.

25. Töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest.

Eesti NSV tervishoiuministri käskkiri nr. 116, 9. aprillist 1946. a.

(Väljavõte[64].)

Töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamiseks ja NSV Liidu tervishoiuministri käskkirja nr. 142, 5. märtsist

[63] Põhjalikud uurimised tuli selle käskkirja põhjal läbi viia käskkirjale lisandatud nimekirjas ettenähtud kohtades, millises nimekirjas Eesti NSV-s asuvaid kohti ei ole.

[64] Välja on jäetud osad, mis ajaliselt on vananenud.

1945. a., ning NSV Liidu tervishoiu rahvakomissari ja Tööjõureservide Peavalitsuse ülema ühiste käskkirjade nr. 235/129, 24. veebruarist 1945. a., nr. 295/874, 12. veebruarist 1944. a., täitmise kindlustamiseks

käsin:

I. Kõiki tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Teostada 1946. a. märtsi- ja aprillikuu jooksul töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste kevadised üldised meditsiinilised läbivaatused ja vormistada andmed Eesti NSV tervishoiuministri ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema ühise käskkirja nr. 733/241, 25. okt. 1945. a., lisade kohaselt.

2. Esitada andmed õpilaste kevadise meditsiinilise läbivaatuse lõppkokkuvõtte tulemuste kohta käesoleva käskkirja eelmises punktis mainitud käskkirja vormide nr. 1 ja 2 (lisad nr. 1 ja 2) järgi ühes eksemplaris Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele 20. maiks 1946. a.

3. Korraldada edaspidi igal aastal töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilised läbivaatused käesolevas käskkirjas p. 1 märgitud tähtaegadel.

5. Organiseerida töölisnoorukite-kabinettide juurde kaastöökomisjonid, kelle koosseisu peavad kuuluma: töölisnoorukite-kabineti juhataja, kommunistlike noorte ja ametiühinguliste organisatsioonide esindajad.

II. Polikliinikute peaarste ja töölisnoorukite-kabinettide juhatajaid:

1. Määrata ettevõtete direktorite käskkirjadega ja tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktorite kaudu kindlaks töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste läbivaatuste tähtajad ja kord.

2. Kindlustada kevadiste meditsiiniliste läbivaatuste alusel vajalike ravi-profülaktiliste abinõude õigeaegne teostamine, esmajoones suu- ja ninaõõne, naha- ja silmahaiguste ravimine.

3. Võtta osa töölisnoorukite puhkuste graafiku koostamisest, nähes ette neile puhkuse andmist peamiselt kevade- ja suveperioodil, ja suunata neid puhkuse veetmiseks majanduslike ja ametiühinguliste organisatsioonide käsutuses olevaisse suvisanatooriumesse, profülaktooriumesse, öösanatooriumesse ja puhkekodudesse.

4. Läbi viia 1946. a. töölisnoorukite ja tööstus-, raudteening vabrikukoolide ühiselamute ja töökohtade sanitaarne pasporteerimine.

5. Välja töötada dekaadi jooksul, arvates käesoleva käskkirja ilmumisest, koos ametiühinguliste organisatsioonidega abinõud töö ja toitlusrežiimi parandamise ning töölisnoorukite kehalise kasvatuse korraldamise alal.

26. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse 1946. a. värvatavate õpilaste arstliku kontrolli ja sanitaarkorrastuse teostamise kohta.

Eesti NSV tervishoiuministri käskkiri nr. 220, 31. juulist 1946. a.

(Väljavõte[65].)

Õpilaste järjekordne värbamine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse toimub juuli- ja augustikuus ja IV kvartalis 1946. a.

1945. a. materjalid arstlike komisjonide töö kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse värvatavate selektsiooni alal näitavad, et tervishoiuorganite poolt ei osutatud küllaldast tähelepanu arstlike selektsioonikomisjonide komplekteerimisele eriarstidega, millest tingituna toimusid paljudes kohtades õpilaste valikul suured vead. Nii näiteks suunati tööjõureservide süsteemi noorukeid, kes põdesid lahtist kopsutuberkuloosi, luutuberkuloosi, epilepsiat jne., samuti ka noorukeid ilmsete kehaliste puuetega.

Ülalloetletud puuduste kõrvaldamiseks arstlike selektsioonikomisjonide töös ja käesoleval aastal tööstus-, raudtee- ja vab-

[65] Välja on jäetud kehtivuse kaotanud eeskirjad.

rikukoolidesse värvatava noorsoo meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kvaliteedi tõstmiseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse nr. 509, 12. juulist 1946. a., ja NSV Liidu tervishoiuministri 20. juuli 1946. a. ringkirja täitmiseks ja Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ringkirja nr. 431, 10. juulist 1946. a., täiendamiseks

käsin:

I.

Kõiki tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Kinnitada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse värvatavate õpilaste selektsiooni teostamiseks arstlike komisjonide isikuline koosseis, komplekteerides kaadrid kvalifitseeritud spetsialistide hulgast ja värvates neisse tööle noorukitekabinettide juhatajaid.

2. Kindlustada komisjonide tööd sisseseadete ja varustusega (kaalud, pikkusemõõtja) ning uuringute teostamine laboratooriumides ja röntgenikabinettides väljaspool järjekorda.

3. Kohustada polikliinilisi ja statsionaarseid asutisi teostama arstlike selektsioonikomisjonide suunamisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse värvatavate konsulteerimist väljaspool järjekorda ja vajaduse korral ravi saamist.

4. Tutvustada arstlike selektsioonikomisjonide arste haiguste ja kehaliste puuete loeteluga, millede olemasolul ei ole lubatud õpilaste vastuvõtmine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse, mis on kinnitatud NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ülema käskkirjaga nr. 322/293, 18. juunist 1942. a., ja lisandatud käesolevale käskkirjale[66].

5. Organiseerida range kontroll epideemiavastaste ürituste teostamise üle vastuvõetud õpilaste ešelonide ärasaatmisel ja nende kohalejõudmisel, nõudes:

---

[66] Praegu kehtib NSVL tervishoiuministri ja tööjõureservide ministri käskkirjaga nr. 25/7, 15. jaan. 1948. a. kinnitatud loetelu, vt. lk. 27.

a) kohustusliku sanitaarkorrastuse läbiviimist ešeloni ärasaatmisel ja kohalejõudmisel;

b) meditsiinpersonaali määramist ešeloni saatmiseks;

c) vagun-isolaatori organiseerimist vastava varustusega suurte vahemaade läbistamisel;

d) saabuvate õpilaste karanteniseerimist 21 päevaks pideva meditsiinilise järelevalvega;

e) profülaktiliste süstimiste teostamist;

f) üheaegselt üldiste meditsiinläbivaatustega järeleuurimiste teostamist malaaria suhtes kohustusliku vere uurimisega; malaariahaiged allutada süstemaatilisele ravile.

II.

Riikliku sanitaarinspektsiooni organeil osa võtta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vastuvõtuks valmisoleku kontrollkomisjonidest. Kontrollimisel tuleb selgitada:

1) õppetöökodade, sööklate ja ühiselamute sanitaarset olukorda;

2) pehme ja kõva inventari sanitaarset seisukorda, pesupesemise võimalusi, keedetud joogiveega kindlustatust;

3) kõrvalruumide (musta ja puhta pesu ning isiklike esemete hoiuruumid, riiete ja jalatsite kuivatis) ja sisustatud desinfektsioonikambrite olemasolu ning sanitaarset seisukorda.

Juhul, kui kontrollimisel avastatakse, et koolid ei ole õpilaste vastuvõtuks valmis, mitte anda luba nendesse õpilaste vastuvõtmiseks ja teatada sellest Riiklikule Sanitaar-peainspektsioonile, kes sellest peab viivitamatult informeerima Üleliidulist Riiklikku Sanitaar-peainspektsiooni ja NSV Liidu Tööjõureservide Ministeeriumi.

27. Vabariiklike, oblastite ja kraide noorukitekabinettide määrustik.

Kinnitatud NSVL tervishoiu rahvakomissari asetäitja poolt 1. juunil 1944. a.

I. Vabariiklikud, oblastite ja kraide noorukitekabinetid organiseeritakse vabariiklike, oblastite ja kraide keskustes linna ühe polikliiniku juures.

II. Vabariiklike, oblastite ja kraide noorukitekabinettide põhiülesanneteks on:

1. Vabariigi, oblasti või krai territooriumil asuvate tööstusettevõtete juures olevate noorukitekabinettide ja tööstus- ning vabrikukoolide juures olevate arstikabinettide tegevuse organisatsiooniline ja metoodiline juhtimine.

2. Ülalnimetatud kabinettide töö süstemaatilise kontrolli läbiviimine.

3. Tööstusettevõtete juures olevate noorukitekabinettide ja tööstus- ning vabrikukoolide arstikabinettide poolt saadetavate noorukite ravialaste konsultatsioonide organiseerimine ja läbiviimine.

4. Noorukite meditsiinilise läbivaatuse töö teostamise organiseerimine ja juhtimine vabariigi, oblasti, krai piirides.

5. Vabariigi, oblasti, krai piirides teostatud noorukite meditsiiniliste läbivaatuste materjalide läbitöötamine ja analüüsimine.

6. Noorukite haigestumist iseloomustavate materjalide läbitöötamine ja analüüsimine tööstusettevõtete juures olevate noorukitekabinettide, tööstus- ja vabrikukoolide arstikabinettide ning meditsiin-sanitaarosade andmete põhjal.

7. Töölisnoorukite tervisliku seisundi ja füüsilise arengu konjunktuurülevaadete koostamine vabariigis, oblastis, krais.

8. Töölisnoorukite tervisliku seisundi ja füüsilise arengu eri valikuurimuste läbiviimine.

9. Materjalide läbitöötamine, mis iseloomustavad noorukite töörežiimi mitmesugustes tööstusharudes, ja praktiliste ürituste plaanide koostamine esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

10. Noorukitekabinettide töö metoodiline ja organisatoorne juhtimine noorukite töö sanitaartingimuste parandamise, nende elu-olu, toitlustamise jms. suhtes.

11. Noorukitekabinettide töötajate kvalifikatsiooni tõstmine konverentside, kümmepäevakute ja kursuste organiseerimise teel.

12. Ühenduse pidamine vabariiklike, oblastite ja kraide organisatsioonide ning asutistega noorukite meditsiinilis-sanitaarse

teenindamise, nende töö ja eluolustiku hügieeni ning massiliste tervishoidliku olukorra parandamise ürituste küsimustes.

III. Vabariigi, oblasti ja krai noorukitekabinettide koosseisu määratakse üks arst, meditsiinõde ja meditsiinstatistik.

IV. Vabariiklike, oblastite ja kraide noorukitekabinettide juhatajate ametisse nimetamine ja vabastamine toimub NSV või ANSV tervishoiu rahvakomissari, oblasti või krai tervishoiuosakonna juhataja käskkirjaga, kelle ees nende kabinettide juhatajad annavad aru oma tööst.

V. Vabariiklike, oblastite ja kraide noorukitekabinetid peetakse ülal vabariigi, oblasti ja krai tervishoiu eelarvetest.

VI. Nende kabinettide ülalpidamiseks antavate krediitide käsutajaks on nende kabinettide juhatajad.

VII. Vabariiklikel, oblastite ja kraide noorukitekabinettidel on oma nurgastamp ja pitsat.

28. Tööstusettevõtete juures olevate polikliinikute või ambulatooriumide noorukitekabineti määrustik.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 15. juunil 1944. a.

I. Tööstusettevõtetes, kus töölisnoorukite arv on 1500 ja rohkem, organiseeritakse nende polikliinikute ja ambulatooriumide juurde eri noorukitekabinetid.

II. Noorukitekabineti põhiülesanneteks on:

1. Kuni 17-aastaste (viimased kaasa arvatud) noorukite meditsiinilise teenindamise organisatsioonilis-metoodiline juhtimine.

2. Tervishoiupunktide, tööstus- ja vabrikukoolide meditsiintöötajate poolt saadetud noorukite ravikonsultatsiooniline vastuvõtt.

Märkus: Vajaduse korral konsulteerib noorukitekabineti juhataja polikliiniku eriteadlastega ja kasutab vastavateks uurimisteks laboratooriume, röntgenit ja muid diagnoosimiseks vajalikke seadmeid.

3. Väljaeraldatud noorukite rühmade (kestvalt ja sagedasti haigestuvate, rekonvalestsentide, kestvat meditsiinilist jälgimist

nõudvate jt.) süstemaatiline jälgimine ja nendele vajaliku raviprofülaktilise abi osutamine.

4. Ettevõtte, tööstus- ja vabrikukooli meditsiinpersonaali töö juhtimine (haigestumise ja traumatismi arvestus, noorukite töörežiimi ja elutarbeliste tingimuste parandamine, üksikute tervendavate ürituste individualiseerimine jt.).

5. Ettevõtetes, tööstus- ja vabrikukoolides olevate noorukite haigestumise ja traumatismi andmete kogumine, süstematiseerimine ja uurimine ning nende vähendamiseks vajalike ürituste väljatöötamine.

6. Noorukite esmaste ja perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste organiseerimine ja läbiviimine.

7. Perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste andmete süstemaatiline läbitöötamine ja konjunktuurülevaadete koostamine noorukite tervisliku seisundi üle.

8. Noorukite töökohtade sanitaarse seisukorra järelevalve teostamine ettevõtetes ning tööstus- ja vabrikukoolide õppetöökodades, samuti ka noorukite elu-olu ja toitlustustingimuste üle, ning praktiliste ürituste väljatöötamine koos tööstus-sanitaarinspektsiooniga esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

9. Süstemaatiline järelevalve noorukite töörežiimi ja töökaitse üle ettevõtetes, tööstus- ja vabrikukoolides ning koos töökaitse- ja tööstus-sanitaarinspektsiooniga praktiliste ürituste väljatöötamine nende töötingimuste parandamiseks.

10. Sanitaarharidustöö organiseerimine ja praktiline läbiviimine ettevõtte ning tööstus- ja vabrikukoolide noorte hulgas.

11. Tervishoiupunktide, ambulatooriumide ja polikliinikute meditsiintöötajatele konverentside organiseerimine noorukite haigestumise ja nende meditsiinilis-sanitaarse teenindamise küsimuste alal.

12. Noorukite väljaeraldamine, kes vajavad sanatoorset-kuurordilist ravi ja teisi ravi-profülaktilisi abinõusid (dieettoitlustust, täiendavat puhkust jne.), ja nende saatmine vastavatesse arstlikesse komisjonidesse (sanatooriumi-kuurordikomisjoni, arstlikku konsultatsioonikomisjoni jne.).

13. Ühendusepidamine mitmesuguste organisatsioonide ja asutistega noorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise küsimustes (sanitaarinspektsiooniga, ametiühingulise organisatsiooniga, ÜLKNÜ-ga jt.).

III. Noorukitekabineti koosseis määratakse kindlaks linna tervishoiuosakonna poolt kooskõlas teenindatavate noorukite arvuga, koosneb aga vähemalt ühest arstist ja meditsiinõest.

IV. Noorukitekabineti juhtimine pannakse polikliiniku peaarsti korraldusega arstile, pediaatrile või terapeudile, kes on rohkem teadlik noorukite kliinilise ja füsioloogilise iseärasuse küsimustes.

V. Noorukitekabineti juhataja allub polikliiniku peaarstile ja töötab oblasti (või krai) noorukitekabineti, seesuguse puudumisel aga vabariikliku kabineti metoodilisel juhtimisel.

VI. Noorukitekabineti eelarve lülitatakse polikliiniku eelarvesse.

29. Töölisnoorukite ööprofülaktooriumi määrustik.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 3. märtsil 1945. a.

1. Tervendavate ürituste läbiviimise eesmärgil töölisnoorukite hulgas ilma tootmistööd katkestamata organiseeritakse üksikute käitiste juurde profülaktooriumid.

2. Profülaktooriumi saadetakse 14—16-aastasi töölisnoorukeid noorukitekabinettide või käitiste meditsiinosakondade või polikliinikute juures olevate meditsiiniliste komisjonide otsustel.

3. Profülaktooriumis asuvad töölisnoorukid lähevad sinna otsekohe töö lõppedes ja jäävad profülaktooriumi kuni hommikuni.

4. Profülaktooriumi režiim organiseeritakse kohandatult töörežiimiga käitises, kus noorukid töötavad.

5. Profülaktooriumi režiim koostatakse kooskõlas lisandatud skeemiga.

Märkus: Sõltuvalt kohalikest tingimustest võib üksikuid momente režiimist muuta.

6. Töölisnoorukite profülaktooriumis viibimise kestus peab olema vähemalt 14 päeva. Sõltuvalt individuaalsetest meditsiinilistest näidustustest võib profülaktooriumi arsti otsusega pikendada üksikute noorukite viibimist profülaktooriumis.

8. Profülaktooriumis viibivad töölisnoorukid kindlustatakse öö-päevase toitlustusega kooskõlas kinnitatud normidega.

9. Profülaktooriumi meditsiinilise teenindamise juhtimist ja kontrolli teostavad, sõltumata tema ametkondlikust kuuluvusest, kohalikud tervishoiuorganid.

30. Meditsiinilised näidustused ja vastunäidustused töölisnoorukite saatmiseks profülaktooriumidesse.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 3. märtsil 1945. a.

Meditsiinilised näidustused saatmiseks profülaktooriumi.

Profülaktooriumi saatmisel on vaja juhinduda järgmistest meditsiinilistest näidustustest:

1. Toitumuse langus — tunduval kaalus mahajäämisel antud vanuse ja kasvu keskmistest normidest.

2. Mahajäämine füüsilises arengus.

3. Hüpovitaminoosid.

4. Südame ja vereringe funktsionaalsed korratused (hüpertooniline ja hüpotooniline reaktsioon jne.).

5. Mao-soolte trakti korratused seoses ebaõige toitlustusrežiimiga (muutlik väljaheide, valud jne.), samuti ka sekretoorsete ja motoorsete funktsioonide muutlikud korratused.

6. Malaaria, kui on vaja korraldada üldtugevdavat ravi.

7. Subfebriliteetsus selgitamata etioloogia korral.

8. Närvide kurnatus seoses üldise somaatilise kurnatusega, üliväsimusega, puuduliku magamisega, mitte küllalt õigesti organiseeritud päevakavaga (kõrgenenud väsimine, töövõime nõrgenemine, emotsionaalne ebastabiilsus).

9. Kerged neurootilised reaktsioonid seoses puberteediea murdeajaga.

10. Krooniline tuberkuloosne intoksikatsioon.

11. Näärmete tuberkuloos kroonilisel kujul.

Vastunäidustused profülaktooriumidesse saatmisel.

1. Profülaktooriumidesse ei võeta vastu haigeid, erirežiimi ja -ravi vajavaid noorukeid.
2. Ägedad infektsioonhaigused.
3. Eriravi nõudvad kroonilised haigused.
4. Nakkushaigused (silma, naha jt.).

31. Töölisnoorukite ööprofülaktooriumi režiimi näide.

	Töötajatele tööpäeva pikkusega		
	6 tundi	8 tundi	11 tundi
1. Saabumine	kell 4.00	kell 6.00	kell 8.00
2. Sanitaarkorrastus, tualett, meditsiinjärelevaatus . .	kell 4.00 4.30	kell 6.00 6.30	kell 8.00 8.30
3. Lõunasöök	kell 4.30 5.30	kell 6.30 7.30	kell 8.30 9.00
4. Pärastlõunane puhkus (uni)	kell 5.30 7.00	—	—
5. Viibimine värskes õhus .	kell 7.00 8.30	kell 7.30 8.30	—
6. Õhtusöök	kell 8.30 9.00	kell 8.30 9.00	—
7. Vaba aeg	kell 9.00 10.00	kell 9.00 10.00	kell 9.00 10.00
8. Magamaminek	kell 10.00	kell 10.00	kell 10.00
9. Uni	kell 10.30 6.30	kell 10.30 6.30	kell 10.30 6.30
10. Isiklik tualett	kell 6.30 7.00	kell 6.30 7.00	kell 6.30 7.00
11. Hommikueine	kell 7.00	kell 7.00	kell 7.00
12 Äraminek	7.30 kell 7.30	7.30 kell 7.30	7.30 kell 7.30

Kuus tundi töötajatele:

1. Üldine une kestus . . . . . 9 ½ tundi
2. Viibimine värskes õhus vähemalt . . . . . 1 ½ „
3. Kolmekordne toitlustamine isikliku hügieeni harjumuste läbiviimisega . . . . . 2 „

4. Tualett, sanitaarkorrastus ja meditsiiniline läbivaatus . . . . . 1 ½ „
5. Vaba aeg . . . . . 1 „

Kaheksa tundi töötajatele:

1. Üldine une kestus mitte alla . . . . . 8 tundi
2. Värskes õhus viibimine . . . . . 1 „
3. Kolmekordne toitlustamine isikliku hügieeni läbiviimisega . . . . . 2 „
4. Tualett, sanitaarkorrastus ja meditsiiniline läbivaatus . . . . . 1 ½ „
5. Vaba aeg . . . . . 1 „

Üksteist tundi töötajatele:

1. Üldine une kestus mitte alla . . . . . 8 tundi
2. Kahekordne toitlustamine isikliku hügieeni läbiviimisega . . . . . 1 „
3. Tualett, sanitaarkorrastus ja meditsiiniline läbivaatus . . . . . 1 ½ „
4. Vaba aeg . . . . . 1 „

Märkus: Viimane režiim seatakse vaid erandina noorukitele, kes on üle 16 a. vanad, kui neid suunatakse noorukite profülaktooriumi. Need, kes töötavad 11 tundi, peavad saama kolmanda toitlustamise käitises.

32. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste malaariasse haigestumise vähendamise abinõudest.

NSVL tervishoiuministri ja tööjõureservide ministri käskkiri nr. 396/30, 2. juulist 1946. a.

(Väljavõte[67].)

Malaariasse haigestumise maksimaalse vähendamise eesmärgil tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste seas 1946. aastal ja plaanipärase ning süstemaatilise malaariavastase töö organiseerimiseks käsime:

[67] Välja on jäetud sissejuhatavast osast esimene lõige ja kehtivuse kaotanud eeskirjad.

1. Liidu- ja autonoomsete, oblastite (kraide) ja linnade (rajoonide) tervishoiuosakondade juhatajaid koos vastavate tööjõureservide valitsuste ülematega:

a) organiseerida malaaria tõttu ebasoodsas olukorras olevate koolide asukohtade asustatud punktide territooriumide ja nende ümbruse kolmekilomeetriline tsoon, samuti ka puhkekohtade (sanatooriumid, puhkekodud, laagrid) territooriumide uurimist eesmärgil välja selgitada ja kõrvaldada õpilaste malaariasse haigestumise allikad;

b) soostunud territooriumide uurimine panna vastavale rajooni malaariajaamale koos koolide direktoritega, koolikabineti arstiga ning tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli õpilasi teenindava polikliiniku (ambulatooriumi) esindajaga;

c) koostada uurimiste andmete alusel konkreetsed tervendavate malaariavastaste abinõude (soostunud kohtade kuivatamine, veekogude ja kuivatamis- või niisutamiskraavide võrgu puhastamine, akende katmine marliga, voodieesriiete ja muude sääskedevastaste abinõude rakendamine) plaaniülesanded ja esitada need täitmiseks koolide direktoritele, linna kommunaalmajanduse organitele, käitiste direktoritele, kus õpilased elavad või läbi teevad tootmispraktikat, vastavalt sellele, kellele kuuluvad objektid, mille suhtes tuleb läbi viia olukorra tervendamine.

2. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiuministreid, oblastite (kraide) ja linnade (rajoonide) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) organiseerida tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste malaariavastane teenindamine kooskõlas NSVL Tervishoiuministeeriumi poolt kooskõlastatult NSVL Tööjõureservide Ministeeriumiga 15. veebruaril 1946. a. kinnitatud «Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide malaariavastaste ürituste läbiviimise juhendiga»;

b) läbi viia iga-aastastel meditsiinilistel läbivaatustel ja koolidesse uue valiku vastuvõtmisel kohustuslik õpilaste uurimine (vere uurimine) malaaria suhtes;

c) välja anda kohalike apteekide peavalitsuste kaudu tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktorite käsutusse vajalik hulk marlit akende katmiseks ja voodieesriiete valmistamiseks.

3. Linnade, oblastite (kraide) ja vabariiklike tööjõureservide valitsuste ülemaid:

a) kontrollida süstemaatiliselt koolide direktoritele, õppebaasidele ja kommunaalorganeile pandud malaariavastaste põhiliste ürituste läbiviimist ja võtta tarvitusele abinõusid vastavate organisatsioonide kaudu märgitud ürituste täielikuks täitmiseks;

b) ära keelata õpilaste saatmine suvisel koolivaheajal abimajanditesse põllumajanduslikele töödele, samuti ka suvistesse tervistusasutistesse ilma kooskõlastamata riikliku sanitaarinspektsiooni organitega (või malaariavastaste asutiste juhatajatega) ja ilma malaariavastaste profülaktiliste ürituste läbiviimiseta, mis väldiksid õpilaste massilisi malaariasse haigestumisi;

c) kohustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid 25. juuliks s. a. läbi viima ühiselamutes remont, akende klaasimine ja võrguga katmine, vedrude või plokkide külgepanemine ustele sääskede sisselendamise kaitseks;

d) juulikuus läbi viia kutsutud eriteadlaste (arstid-malariooloogid) jõududega 2—4-tunnised õppused teemal «Malaaria ja tema profülaktika» koolide õpilastele ja juhtivatele töötajatele;

e) massiliste ravi-profülaktiliste ürituste (retsidiivivastane ravi, keemia profülaktika) täieliku hõlmamise ja nende hoolika läbiviimise eesmärgil kohustada kasvatajaid läbi viima kabineti arsti juhtimisel ja tema poolt koostatud nimekirjade järgi malaariavastaste ravimite väljaandmist õpilastele ja kontrollima, et õpilased need ravimid sisse võtaksid nende juuresolekul;

f) malaaria raskete vormidega haiged õpilased viivitamatult toimetada haiglasse statsionaarseks raviks;

g) kohustada kasvatajaid ja komandante läbi viima suvisel perioodil õpilaste ja koristajate jõududega ühiselamutes tiibadega sääskede hävitamine.

4. Kontroll käesoleva käskkirja täitmise üle pannakse riiklikule sanitaarinspektsioonile.

33. Malaariavastaste ürituste läbiviimise juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

Kinnitatud NSVL TeRK poolt 14. veebruaril 1946. a. ja kooskõlastatud NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsusega 15. veebruaril 1946. a.

1. Linnapolikliinikute ja käitiste meditsiin-sanitaarosakondade malaariavastaste ürituste plaani peab võetama eriosana tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides läbiviidavad malaariavastased üritused.

Plaan koostatakse tervishoiupunkti, arstikabineti, meditsiinpunkti või meditsiintöötaja poolt, kes on selleks eriti kinnistatud selle rajooni polikliiniku poolt, kellele on usaldatud tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniline teenindamine, malaariajaama või epidemioloogi osavõtul.

2. Plaan peab olema kooskõlastatud tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoritega, kes kindlustavad malaariavastase sanitaarmiinimumi täitmise kooli ja selle abimajandi territooriumil ning kes osutavad abi ravi- ja profülaktiliste ürituste läbiviimisel (meistrite, kasvatajate kaudu).

3. Malaariavastane töö tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides peab koosnema põhiliselt järgmistest osadest:

a) malaariahaigete väljaselgitamisest ja arvelevõtmisest;

b) ravi-profülaktilistest üritustest;

c) üritustest territooriumi tervishoidlike olude parandamiseks ja sääskede vastu võitlemiseks;

d) sanitaarharidustööst.

I. Malaariahaigete väljaselgitamine ja arvelevõtmine.

1. Malaariahaigete ja parasiitidekandjate varajase avastamise eesmärgil viivad meditsiintöötajad läbi:

a) ühel ajal üldise meditsiinilise läbivaatusega kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse astujate uurimise malaaria suhtes koos kohustusliku vereanalüüsiga, samuti ka kõigi õpi-

laste uurimise epideemiliste näidustajate järgi malaariajaama või epidemioloogi poolt näidatud tähtaegadel;

b) iga palavikuhaige vere uurimise malaariakandvuse suhtes;

Märkus: Igal kliiniliselt ilmselt avaldunud malaariajuhul määratakse haigele viivitamatult malaariavastane ravi kuni otsuse saamiseni vereanalüüsi kohta.

c) süstemaatilise andmete kogumise malaariahaigete tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kohta, kes on pöördunud polikliiniku poole oma elukoha järgi (nende väljaravimiseks).

2. Malaariahaigete täielikuks arvestamiseks seatakse tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolis sisse esmakordsete malaariahaigete kontrollžurnaal, samuti malaariakandvuse uurimiste žurnaal ja akrihiniseerimislehed. Õppimise lõpetamisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolis või koolist lahkumisel antakse malaariat põdenule kätte malaariahaige individuaalkaart.

3. Malaariasse haigestumise kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste hulgas ja malaariavastaste ürituste läbiviimise üle koostatakse igakuuliselt aruanne vormi nr. 87 järgi ja esitatakse polikliinikule.

II. Ravi-profülaktilised üritused.

Ravi-profülaktilistest üritustest on tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides kohustuslikud järgmised:

1. Kõikide aktiivsete malaariahaigete ja uurimisel avastatud parasiitidekandjate süstemaatiline ravimine kooskõlas NSVL Tervishoiu RK juhendiga.

2. Kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamutes elunevate aktiivsete malaariahaigete viivitamatu isoleerimine (üleviimine isolaatorisse) ja kõikide raskete malaariavormidega haigete saatmine statsionaari.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides, kus on olemas arstikabinet või meditsiinpunkt, peab olema alatiselt akrihiini- või kiniinilahus süstete tegemiseks raske kliinilise kuluga malaariahaigeile.

3. Eelmisel aastal malaariat põdenute retsidiivivastane ravi. Läbiviimise ajad määratakse kindlaks malaariajaama või epidemioloogi poolt. Isikute nimestikud, kes kuuluvad retsidiivivastasele ravile, koostatakse malaariahaigete registreerimise ja malaaria avastamise uurimismaterjalide andmetel.

4. Keemia profülaktika epideemilistę näidustuste põhjal malaariajaama või epidemioloogi määramise järgi.

Malaariavastaseid preparaate antakse välja kõikide raviprofülaktiliste ürituste viiside juures ainult vahetult meditsiintöötaja või eriti selleks määratud ja ettevalmistatud akrihinisaatori poolt. Malaariavastaste preparaatide andmine haigete kätte on keelatud.

5. Malaariavastaste ürituste: keemia profülaktika, voodieesriietega varustamise, haigestunute arvestamise, nende ravimise ja edaspidise jälgimise läbiviimise organiseerimine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste hulgas nende väljasõitude puhul suveks põllumajandustöödele malaaria poolt haaratud kohtadesse.

III. Üritused territooriumi tervishoidlike olude parandamiseks ja sääskede vastu võitlemiseks.

Meditsiintöötajad teostavad alatist kontrolli malaariavastase sanitaarmiinimumi täitmise üle tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktorite poolt koolide territooriumidel ning abimajandites, nimelt:

1. territooriumi heakorra ning majanduslikult mittevajalike veekogude, kaevikute ja kraavide täistäitmise üle;

2. dekoratiivset ja majanduslikku tähtsust evivate veekogude puhastamise ja sanitaarsesse seisukorda viimise üle;

3. uue soostumise tekkimise mittelubamise üle;

4. epideemiliste näidustuste järgi malaariajaama või epidemioloogi vahetu järelevalve all:

a) akende võrguga katmise üle ruumides, kus õpilased viibivad õhtul ja öösel.

b) tiibadega sääskede hävitamise üle ruumides (peaasjalikult ühiselamutes) tehniliste töötajate ning koolide õpilaste poolt.

Sanitaarharidustööd tehakse loengute, vestluste, ekskursioonide, näituste organiseerimise, plakatite ja kirjanduse soetamise ning muul teel.

34. Töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest.

Eesti NSV tervishoiuministri käskkiri nr. 69, 5. aprillist 1947. a.

Töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamiseks kooskõlas NSV Liidu tervishoiuministri käskkirjaga nr. 95, 13. märtsist 1947. a., ja täiendavalt Eesti NSV tervishoiuministri käskkirjadele nr. 116, 9. aprillist 1946. a., ja nr. 762, 2. novembrist 1946. a., ning Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari ja ENSV Tööjõureservide Peavalitsuse ülema ühisele käskkirjale nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a.,

käsin:

1. Kõiki maakonna (linna) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) organiseerida 1947. a. II kvartali jooksul töölisnoorukite-kabinetid nende polikliinikute-ambulatooriumide ja meditsiin-sanitaarosakondade juures, kus senini, vaatamata vajadusele (arvestada 1 arst 1000 töölisnooruki, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kohta), ei ole veel kabinette organiseeritud polikliinikute-ambulatooriumide arstikohtade 1947. a. plaani arvel;

b) teatada 20. juuniks 1947. a. Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele andmed töölisnoorukite-kabinettide organiseerimise kohta (kabineti asukoht, arsti nimi ja eriala, mis ajast arvates kabinet töötab);

c) organiseerida kõikide tööstusettevõtetes ja tööndusko-operatsiooni süsteemis töötavate kuni 18-aastaste töölisnoorukite eriarvele võtmine;

d) teostada ajavahemikul 15. märtsist kuni 15. maini 1947. a. kõigi (100%) töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste järjekordne perioodiline arstlik läbivaatus, vormistades läbivaatuse andmed Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari ja Eesti NSV Tööjõureservide Peavalitsuse ülema ühise käskkirja nr. 733/241, 25. oktoobrist 1946. a., lisades näidatud vormide kohaselt;

e) esitada Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele aruanded töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste läbivaatuste lõpptulemuste kohta 20. maiks 1947. a. Eesti NSV tervishoiu rahvakomissari ja ENSV Tööjõureservide Peavalitsuse ülema ühise käskkirja nr. 733/241, 25. oktoobrist 1945. a., lisade nr. 1 ja 2 kohaselt (eraldi käitiste töölisnoorukite ja koolide õpilaste kohta;

f) kindlustada meditsiiniliste läbivaatuste alusel vajalikuks osutunud ravi-profülaktiliste ja tervendavate abinõude läbiviimine ja esitada nende läbiviimise kohta Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele aruanne hiljemalt 15. oktoobriks 1947. a.;

g) sisse seada kohustuslik dispanseerne järelevalve tuberkuloosi mitmesuguseid vorme, reumat, vereringe funktsionaalseid häireid põdevate töölisnoorukite ja rekonvalestsentide üle pärast raskeid haigestumisi ning kehalise arengu poolest mahajäänud töölisnoorukite üle.

2. Eesti NSV peakooliarsti (dr. Püümets): teostada aprilli- ja maikuu jooksul 300 töölisnooruki ja 300 tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli õpilase süvendatud meditsiiniline läbivaatus Tallinna ja Tartu töölisnoorukite-kabinettide kaudu; läbivaatuste tulemuste kohta esitada aruanne Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele hiljemalt 15. juuliks 1947. a.

3. Kõiki maakonna (linna) riiklikke sanitaarinspektoreid:

a) teostada samal ajal, mil toimuvad meditsiinilised läbivaa-

tused, kontrolli tööstusettevõtetes ja tööndusкooperatsiooni süsteemis töötavate noorukite töö- ja elutarbeliste ning sanitaar-hügieeniliste tingimuste üle;

b) koostada koos ettevõtete direktoritega töölisnoorukite töö ja elutarbeliste tingimuste parandamise komplektsed plaanid;

c) teostada süstemaatiliselt ranget kontrolli sanitaar-tervishoiuliste eeskirjade täitmise üle töölisnoorukite töö ja elutarbeliste tingimuste alal.

4. Kõiki polikliinikute peaarste, töölisnoorukite-kabinettide arste ja kehakultuuri arstlike kontrollkabinettide juhatajaid organiseerida korrapärast kontrolli töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kehalise kasvatuse ning kehakultuuri ja spordi alal tegutsevate noorukite tervise üle.

5. Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ülemat (sm. Joakimov) ja riiklikku sanitaar-peainspektorit (sm. Striž):

a) organiseerida ja läbi viia 1947. a. IV kvartali jooksul vabariiklik nõupidamine töölisnoorukite, tööstus-, raudtee ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamise alal, kaasa tõmmates sellest osa võtma majandus-, kommunistlike noorte ja ametiühingulised organisatsioonid;

b) esitada NSV Liidu Tervishoiuministeeriumile hiljemalt 15. augustiks 1947. a. konjunktuurülevaated meditsiiniliste läbivaatuste tulemuste ja ettenähtud ravi-profülaktiliste abinõude kohta ning aruanne ravi-profülaktiliste abinõude teostamise kohta hiljemalt 15. novembriks 1947. a.;

c) esitada 1. juuliks 1947. a. NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi Linna Polikliinikute ja Ambulatooriumide Valitsusele andmed töölisnoorukite-kabinettide organiseerimise kohta.

Kontrolli käesoleva käskkirja täitmise üle panen Eesti NSV tervishoiuministri asetäitjale sm. Reiman'ile.

35. Meditsiiniliste komisjonide töö parandamisest ja puuduste kõrvaldamisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutava noorsoo väljavalikul ja läbivaatusel.

NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkiri nr. 77/136, 28. veebruarist 1947. a.

Noorsoo kutsumise (mobilisatsiooni) läbiviimisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse 1946. aastal teostasid paljud meditsiinilised komisjonid töö kutsutava noorsoo läbivaatuse ja väljavaliku alal äärmiselt halvasti, mille tõttu oli saadetud koolidesse suur hulk noorsugu, kes ilmselt ei rahuldanud oma tervisliku seisundi ja füüsilise arengu poolest vastuvõtutingimusi.

Eriti halvasti oli organiseeritud kutsutava noorsoo meditsiiniline läbivaatus meditsiiniliste komisjonide poolt Vologda, Omski, Tšita oblastis, Krasnojarski krais, Mordva, Tšuvaši, Tatari, Burjaadi-Mongoli, Udmurdi ANSV-s, Kasahhi NSV-s, Ukraina NSV Žitomiri, Tšernigovi, Sumõ, Kirovogradi oblastis.

Koolidesse saadeti noorukid, kes põdesid lahtise vormiga kopsutuberkuloosi, luutuberkuloosi, trahhoomi, langetõbe ja teisi haigusi, samuti ka ilmselt avaldunud füüsiliste puuetega (silma, kämbla, põia puudumine).

Meditsiinilise valiku madala kvaliteedi tagajärjel, samuti ka noorte vastuvõtmise tagajärjel kooli direktorite poolt ilma meditsiinilise läbivaatuseta arvati 1946. a. õpilasi koolidest välja 2% ümber.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutava noorsoo väljavaliku kvaliteedi parandamise eesmärgil

käsime:

1. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiuministreid, oblastite, kraide, linnade, rajoonide tervishoiuosakonna juhatajaid, Tööjõureservide Ministeeriumi linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike valitsuste ülemaid kõrvaldada olemasolevad puudused tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutava noorsoo meditsiinilise läbivaatuse ja väljavaliku töö alal.

Kategooriliselt on keelatud saata tööstus-, raudtee- ja vab-

rikukoolidesse noorsugu, kes ei vasta seatud vastuvõtutingimustele oma tervisliku seisundi ja füüsilise arengu poolest, koolide direktoritel aga — vastu võtta noorsugu ilma meditsiinilise komisjoni otsuseta.

2. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiuministreid, oblastite, kraide, linnade ja rajoonide tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) kindlustada kutsutava noorsoo läbivaatuse meditsiiniliste komisjonide õigeaegne organiseerimine ja nende normaalne töö vastuvõtukomisjonide töös kogemusi omavate arstide-spetsialistide koosseisuga (arst, tervishoiuosakonna esindaja — komisjoni esimees, terapeut, kirurg ja, kui on olemas, okulist ning otolarüngoloog);

b) läbivaatusel rangelt juhinduda koolidesse vastuvõtmist takistavate haiguste ja füüsiliste puuete kinnitatud loetelust;

c) kindlustada kutsumise perioodil kutsutavat noorsugu polikliinikute ja statsionaarsete meditsiiniliste asutiste konsultatsioonidega, samuti ka uurimisega röntgenikabinettides ja laboratooriumides väljaspool järjekorda;

d) kindlustada meditsiinilised komisjonid vajalike seadistega (kaalud, pikkusemõõtja, nägemisteravuse määramise tabelid jne.).

3. Tööjõureservide ministeeriumi linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike valitsuste ülemaid ja koolide direktoreid:

a) varustada õigeaegselt meditsiinilised komisjonid vajaliku dokumentatsiooniga;

b) teatada, mitte hiljemini kui 10 päeva enne kutsumise algust, meditsiinilistele komisjonidele kutsutava noorsoo koosseis soo ja vanuse järgi, samuti ka kutsealadest, mida kutsutavad hakkavad koolides õppima.

4. Tervishoiuorganeid, Tööjõureservide Ministeeriumi valitsusi ja koolide direktoreid:

a) kindlustada kutsutud ja koolidesse astunud noorsoo tervise ja füüsilise arengu arstlik-meditsiiniline läbivaatus kümne päeva jooksul pärast sisseastumist, tõmmates sellele tööle polikliinikute arste-spetsialiste;

Juhtudel, mil järelevaatusel avastatakse isikud, kes ei ole kõlblikud tootmisõppuseks, välja arvata need koolist polikliinikute arstlike konsultatsioonikomisjonide (AKK) otsustel ja tagasi saata näidatud aja jooksul kutsumise kohta;

b) kõigist koolidesse tervisliku seisundi tõttu kõlbmatu noorsoo saatmise faktidest vastuvõtu- ja meditsiiniliste komisjonide poolt teatada AKK otsuse ärakirja juurde lisades vastavale oblasti (krai) täitevkomiteele ja tervishoiuosakonnale süüdlaste vastutusele võtmiseks;

c) NSVL Tervishoiuministeeriumile ja Tööjõureservide Ministeeriumile saadetavates noorsoo kutsumise kokkuvõtete aruannetes teatada üksikasjaliselt meditsiiniliste komisjonide tööst, noorsoo meditsiinilise läbivaatuse organiseerimisest ja meditsiinilise valiku reeglite rikkumise faktidest lisandatud vormi järgi.

5. Tervishoiuorganitel rangelt kontrollida vajalike epideemiatevastaste ürituste läbiviimist kutsutud noorsoo transpordil.

Lisa
NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirjale nr. 77/136, 28. veebruarist 1947. a.

Teated
uuelt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutud noorsoo meditsiiniliste läbivaatuste tulemuste kohta .....
(oblastis, krais, vabariigis)

(läbivaatus teostatakse esimese kümne päeva jooksul pärast noorsoo jõudmist kooli).

Saabus ja on läbi vaadatud ..... isikut.

Neist: on tunnistatud koolis õppimiseks kõlbmatuks ja välja arvatud meditsiiniliste näidustuste põhjal ..... isikut.

Linna, oblasti, krai, vabariigi nimetus, kust väljaarvatud on kutsutud:	Haiguste loeteluartiklid ja iga artikli järgi väljaarvatute arv																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

36. Noorukite valiku kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsumisel.

Eesti NSV tervishoiuministri ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkiri nr. 263/127, 30. maist 1947. a.

Sihiga parandada meditsiiniliste komisjonide tööd tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate noorukite valiku alal ning NSVL tööjõureservide ministri ja tervishoiuministri käskkirja nr. 77/136, 28. veebr. 1947. a., täitmiseks

käsime:

1. Kõiki maakonna (linna) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) tagada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate noorte läbivaatuse meditsiiniliste komisjonide õigeaegne organiseerimine ja normaalne töö, määrates komisjoni eriarste, kes omavad töökogemusi vastuvõtukomisjonide töös (arst, tervishoiuosakonna esindaja — komisjoni esimees, terapeut, kirurg ja võimaluse korral ka okulist ning oto-larüngoloog);

b) läbivaatusel rangelt juhinduda kinnitatud haiguste ja kehaliste puuete loetelust, mis takistavad ülalloetletud koolidesse vastuvõtmist;

c) kindlustada kutsutavatele noorukitele kutsumisperioodil konsultatsioonid polikliinikutes ja statsionaarsetes meditsiinilistes asutistes, samuti ka järeleuurimised röntgenikabinettides ja laboratooriumides väljaspool järjekorda;

d) kindlustada meditsiinilised komisjonid vajalike seadistega (kaalud, pikkusemõõtja, nägemisteravuse kindlaksmääramise tabelid jne.);

2. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) varustada need komisjonid õigeaegselt tarviliku dokumentatsiooniga (tõendiblanketid kutsutavate tervisliku seisundi kohta, meditsiiniliste komisjonide protokollide blanketid);

b) teatada meditsiinilisele komisjonile hiljemalt 10 päeva enne koolidesse kutsumise algust kutsutavate noorte koosseis soo ja vanuse järgi, samuti ka kutsealadest, mida kutsutavad hakkavad koolides õppima.

3. Tervishoiuosakondade juhatajaid ning tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) kategooriliselt keelata meditsiinilistele komisjonidele tervislikult seisundilt ja kehaliselt arenemiselt kehtestatud tingimustele mittevastavate noorukite vastuvõtt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse suunamiseks ning koolide direktoreil mitte vastu võtta noorukeid ilma meditsiinilise komisjoni otsuseta;

b) kindlustada tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutud ja sisseastuvate noorukite tervise ja kehalise arengu läbivaatuse teostamine kümne päeva jooksul pärast sisseastumist, juurde tõmmates sellele tööle polikliinikute eriarste;

Juhul, kui läbivaatusel avastatakse isikuid, kes ei ole kõlblikud valitud kutseala õppimiseks, tuleb need koolist välja arvata polikliiniku AKK otsuse põhjal ja tagasi saata näidatud aja jooksul kutsumise kohta;

c) kõigist juhtudest, kus terviselt mittekõlblikud noorukid on suunatud vastuvõtu- ja meditsiiniliste komisjonide poolt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse, teatada ühtlasi AKK otsusest ärakirja esitamisega vastavale linna (maakonna) täitevkomiteele ja tervishoiuosakonnale süüdlaste vastutusele võtmiseks;

d) noorukite kutsumise aruannetes, mis esitatakse ENSV Tervishoiuministeeriumile ja ENSV Vabariiklikule Tööjõureservide Valitsusele, tuleb üksikasjaliselt teatada meditsiiniliste komisjonide tööst, noorukite meditsiiniliste läbivaatuste organiseerimisest ja meditsiinvaliku reeglite rikkumise juhtudest juuresoleva vormi kohaselt [68].

4. Tervishoiuorganeid kontrollida rangelt epideemiavastaste ürituste teostamist kutsutud noorukite transportimisel.

5. Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ülemat (sm. Joakimov) lisada NSVL Tervishoiuministeeriumile töölisnoorukite kutsumise kohta esitatavatele koondaruannetele üksikasjalised andmed meditsiiniliste

[68] Vorm leidub NSVL tervishoiuministri ja tööjõureservide ministri käskkirja juures nr. 77/136, 28. veebr. 1947. a. Vt. eelmist artiklit.

komisjonide töö, noorukite meditsiiniliste läbivaatuste organiseerimise ja meditsiinilise selektsiooni reeglite rikkumise juhtude kohta käesolevale käskkirjale lisandatud vormi kohaselt.

6. Kontrolli teostamise käesoleva käskkirja täitmise üle paneme ENSV Tervishoiuministeeriumi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsusele (sm. Joakimov) ning Eesti NSV Vabariikliku Tööjõureservide Valitsuse ülema asetäitjale (sm. Neuman).

37. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise parandamisest ning tervendavatest üritustest 1947. a.

NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkiri nr. 91/155, 12. märtsist 1947. a.

NSVL tervishoiu rahvakomissari 5. märtsi 1946. a. käskkirja nr. 142 ja NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ülema 9. aprilli 1946. a. käskkirja nr. 140 täitmise kontrollimine näitas, et reas vabariikides, kraides ja oblastites — Leedu NSV-s, Baškiiri ANSV-s, Stalino, Vorošilovgradi, Leningradi, Kemerovo, Moskva, Tškalovi, Lõuna-Kasahstani ja Karaganda oblastis, Primorje ja Krasnodari krais — kestavad olulised puudused tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise alal:

a) arstikabinetid ja meditsiinilised punktid ei ole mitmes koolis komplekteeritud meditsiinilise personaaliga ja ei ole küllaldaselt seadistatud inventariga ning meditsiinilise instrumentaariumiga;

b) polikliinikute peaarstid ei teosta vajalikku juhtimist ja kontrolli olemasolevate arstikabinettide ja meditsiinpunktide töö üle; tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinpunktidele ei ole kinnistatud polikliinikute arste õpilaste alaliseks teenindamiseks;

c) õpilaste kontingendile ei olnud 1946. aastal täielikult kindlustatud meditsiinilised läbivaatused; reas koolides Vorošilovgradi, Stalino, Tškalovi ja teistes oblastites oli meditsiiniline läbivaatus teostatud mitterahuldavalt, ei kasutatud küllalt laial-

daselt läbivaatuse täiendavaid meetodeid (röntgen, laboratooriumid) ega tõmmatud juurde arste-eriteadlasi;

d) üksikutes oblastites (Tomski ja Lõuna-Kasahstani oblast, Baškiiri ANSV) ei ole õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste põhjal küllaldaselt läbi viidud ravi-profülaktilisi ja tervendavaid üritusi, nagu: suuõõne saneerimine, dehelmintisatsioon jne.;

e) öösanatooriumide ja suviste tervendavate laagrite võrku ei ole välja arendatud; tervislike ürituste peale määratud summasid ei kasutatud täielikult (Baškiiri ANSV Vabariiklik Tööjõureservide Valitsus kulutas 500 tuhandest rublast 9 kuu jooksul 191,5 tuhat rubla; Molotovi oblasti Tööjõureservide Valitsus kulutas 670 tuhandest rublast 272 tuhat rubla);

f) õpilaste toitlustamisseisukorra üle puudub igapäevane kontroll, mille tulemusena õpilased ei saa kätte reas koolides normide järgi määratud toiduaineid; paljudes õpilasi teenindavates sööklates lubatakse süstemaatiliselt täisväärtuslike produktide asendamist vähemväärtuslikega, valmistatud toitude kvaliteet on madal, toitlustus ühekülgne, on olemas palju õpilaste toitlustamise režiimi rikkumise fakte;

g) ei ole tarvitusele võetud abinõusid õpilaste tööõppuse ja elutarbeliste sanitaar-hügieeniliste tingimuste parandamiseks (mitterahuldavad on: ventilatsioon, valgustus, kütmine, õppetöökodade, tootmisruumide, ühiselamute ja nende territooriumide koristamine; töökohad on halvasti korrastatud jne.);

h) õpilaste füüsilisele kasvatusele ei pühendata küllaldast tähelepanu, ei viida läbi regulaarset kehakultuurilist treeningut, ei süvendata korrigeerivat võimlemist, halvasti on seatud sanitaarharidustöö.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kvaliteedi edaspidise tõstmise, õppetootmise ja elutarbeliste tingimuste parandamise ning 1947. a. laialdasemate tervendavate ürituste läbiviimise eesmärgil käsime:

I. Liidu- ja autonoomsete vabariikide tervishoiuministreid, kraide, oblastite ja linnade tervishoiuosakondade juhatajaid:

1. Organiseerida ja komplekteerida 1947. aasta esimesel poolaastal arstikabinetid tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides õpilaste arvuga 400 inimest ja rohkem — arstidega ja keskmeditsiinpersonaaliga; koolides, kus õpilaste arv on alla 400 — organiseerida ja komplekteerida aga meditsiinpunktid keskmeditsiinpersonaaliga, pannes alalise arstliku teenindamise nendes ühele polikliiniku arstidest, määrates temale täpse töögraafiku.

Esitada 15. juuliks 1947. a. NSVL Tervishoiuministeeriumile andmed koolide komplekteerituse kohta meditsiinpersonaaliga s. a. 1. juuli seisu järgi.

2. Läbi viia igal aastal märtsi- ja aprillikuu jooksul kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniline läbivaatus nende tervisliku seisundi ja füüsilise arengu kindlaksmääramiseks.

Enne meditsiiniliste läbivaatuste teostamist organiseerida õpilasi teenindavate polikliinikute ja tervishoiupunktide arstidele seminarid kooskõlas lisaga nr. 1.

Kaasa tõmmata õpilaste meditsiinilisest läbivaatusest osavõtmiseks arste-eriteadlasi (ftisiaatreid, okuliste, oto-larüngolooge jt.) ja laialdaselt kasutada läbivaatustel röntgenoloogilisi ja laboratoorseid meetodeid.

3. Kohustada polikliinikute peaarste ning koolide arste ette kandma igas kvartalis kooli õppenõukogule õpilaste meditsiinilis-sanitaarsest teenindamisest, tervislikust seisukorrast ja ravi-tervendavate ürituste plaani täitmisest.

4. Sisse seada kohustuslik dispanseerne jälgimine kestvalt ja sagedasti haigestuvate ning mitmesuguste tuberkuloosivormide, reumatismi ja malaaria all kannatavate üle.

5. Läbi viia 1947. aastal kõikide 1946. a. malaariat põdenud õpilaste retsidiivivastane ravi, õpilastele suuõõne saneerimine ja dehelmintisatsioon, esmajärjekorras ühiselamutes elunevatele.

6. Õpilaste suuõõne saneerimise plaaniliseks läbiviimiseks organiseerida 1947. aastal liikuvad hambaravikabinetid arvestusega üks kabinet 2500 õpilase kohta. Liikuvate hambaravikabi-

nettide komplekteerimine meditsiinpersonaaliga läbi viia linnas, oblastis, krais, vabariigis olemasolevate hambaarstide kohtade ümberjaotamise teel.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoritel kindlustada liikuvatele hambaravikabinettidele transpordivahendite ja vajaliku töö- ning teenindava personaali ruumide andmine.

7. Lõpetada 1. augustiks 1947. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamute ja õppetöökodade sanitaarne pasporteerimine. Pasporteerimise materjalid esitada 1. septembriks 1947. aastal Üleliidulisele Riiklikule Sanitaarinspektsioonile.

8. NSV Liidu Tervishoiuministeeriumi Apteekide Peavalitsuse ülemat sm. Bisjarini eraldada 1947. aasta II ja III kvartalis NSVL Tööjõureservide Ministeeriumile:

a) seadistus 100 hambaarstikabinetile;

b) meditsiiniline seadistus 300 arstikabinetile;

c) 30 öösanatooriumi jaoks füsioterapeutiline aparatuur.

9. Riikliku sanitaarinspektsiooni organeil kindlustada süstemaatiline kontroll sanitaareeskirjade täitmise üle koolide õppetöökodades, ühiselamutes ja sööklates.

II. Tööjõureservide Ministeeriumi linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike valitsuste ülemaid:

1. Välja töötada ja läbi viia 1947. aasta märtsi- ja aprillikuu jooksul üritused koolide õppe-tootmisruumide ja ühiselamute sanitaarseisukorra ning korrashoiu põhjalikuks parandamiseks, pöörates erilist tähelepanu:

a) õuemaa-aladele ja ühiselamute ümbruse territooriumi regulaarsele puhastamisele prahist ja mustusest;

b) puhtuse hoidmisele õppetöökodades, klassides ja ühiselamutes, ruumide regulaarsele õhustamisele, tütarlastele isikliku hügieeni tubade organiseerimisele ja sanitaarsõlmede vajalikus korras hoidmisele;

c) küttesüsteemide ja ventilatsiooni korrashoiule, seatud soojusrežiimi ning ventilatsiooni töötamise jälgimisele;

d) ratsionaalse valgustuse organiseerimisele ja valgustusarmatuuri ning valgusavade eest hoolitsemisele;

e) töökohtade korraldamisele ja õpilaste kindlustamisele korrasolevate tööriistadega, arvestades nende kasvu ja füüsilist seisundit;

f) isolaatorite sisseseadmisele ühiselamutes (seal, kus neid ei ole) ning sanitaarläbilaskjate ehitamisele koos lihtsaimat tüüpi desinfektsioonikambriga seal, kus linna sanitaarläbilaskjate kasutamine on raskendatud;

g) õppe-tootmisruumide, sööklate ja ühiselamute vajalikku sanitaarseisukorda viimisele.

2. Kategooriliselt ära keelata õppepäeva pikendamine tööõppuse alal õppetundide vaheaegade lühendamise arvel ja õppeainete läbivõtmine väljaspool määratud tunde, samuti ka täiendavate õppeainete sisseviimine väljaspool õppeplaani.

3. Sisse seada range järelevalve isikliku hügieeni jälgimise üle õpilaste poolt: kohustuslik käte pesemine seebiga enne söömist ja pärast käimla kasutamist, sauna regulaarne külastamine (üks kord dekaadis voodi- ja ihupesu vahetamisega), hammaste puhastamine, jalgade pesemine enne magamaminekut jne.

4. Organiseerida sanitaarharidustöö läbiviimine õpilaste hulgas vestluste, loengute, ettekannete, vastavate kinofilmide demonstreerimise, sanitaarnurgakeste ja näituste korraldamise ning seinalehtede kasutamise teel, kaasa tõmmates sellele töölé koolide meditsiinpersonaali.

5. Läbi viia koos tervishoiuorganitega 1947. aasta I ja II kvartalis seminarid direktoritele, nende asetäitjatele, pedagoogidele-kasvatajatele, meistritele ja komandantidele õpilaste tervisekaitse, tööhügieeni ja isikliku hügieeni küsimustes.

6. Sisse seada kõikidele ühiselamuis elunevatele õpilastele kohustuslik igahommikune võimlemine ja kohustuslikud õhtused jalutuskäigud enne magamaminekut; sisse viia päevarežiimi õpilaste organismi karastamise üritusi: hommikused veeprotseduurid (suplus, dušš, keha ülehõõrumine kuni vööni, sooja aastaaja saabumisel aga õhu- ja päikesevannid); samuti viia teoreetilise ja tööõppuse protsessi tervendav võimlemine (kehakultuuripaus).

7. Kehakasvatuse Valitsust (sm. Kononov'i) koos Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia Tööhügieeni ja Kutsehaiguste Instituudiga välja töötada 1. aprilliks 1947. aastal teoreetilise ja tööõppuse protsessis läbiviidava korrigeeriva ja tervendava võimlemise metoodilised õppevahendid.

8. Tugevdada kontrolli õpilaste toitlustamise seisukorra üle kohustades koolide direktoreid:

a) koos meditsiinpersonaaliga kinnitama menüü, kulunormide ja toiduratsiooni kaloritesisaldavuse äranäitamisega;

b) rangelt jälgima seatud toitlustusrežiimi, mitte lubades söögiaegade vahesid päeva jooksul üle 6 tunni ning üheaegset hommikueine ja lõuna väljaandmist või üheaegset lõuna- ja õhtusöögi väljaandmist;

c) pidama otsustavat võitlust õpilastele määratud toiduainete riisujate ning õpilaste arvel teenindavale personaalile ja teistele isikutele, kellel ei ole toidusaamise õigust, toidu väljaandmise faktide vastu; isikuid, kes võimaldavad kuritarvitusi, võtta kriminaalvastutusele;

d) sisse seadma sööklates koolide vastutavate töötajate valvekorrad, pannes nendele järelevalve produktide õige kasutamise, produktide katlasse panemise, jäätmete normidest kinnipidamise, õpilastele väljaantavate portsjonite täiskaalu ja valmistatava toidu kvaliteedi üle;

e) kindlustama õpilastele eraldatavate fondide täieulatuslikku kaubastamist määratud produktide nomenklatuuri järgi, mitte lubades kaubastamist asendajates;

f) sisse viia toitude kohustuslik vitaminiseerimine ja valkpärmide toiduks kasutamine;

g) kindlustama kooskõlas NSVL kaubanduse rahvakomissari käskkirjaga nr. 20, 15. jaanuarist 1945. a., dieettoitlustamise organiseerimist õpilastele, kellel on arstlike komisjonide otsustel vajadus sellise toitlustuse järele;

h) kasutama ratsionaalselt abimajandite saadusi õpilaste toitlustamise tugevdamiseks;

i) organiseerima sanitaar-hügieeniliste laboratooriumide kaudu õpilaste toidu kaloritesisaldavuse määramist mitte harvemini kui kord kolme kuu jooksul.

9. Kohustada koolide direktoreid koos polikliinikute peaarstidega koostama õpilaste meditsiinilise läbivaatuse teostamise kalendriline plaan ja kindlustama õpilaste organiseeritud ilmumist läbivaatusele määratud aegadel meistri või kasvataja juhtimisel. Määrata läbivaatust teostavatele arstidele abiks vilunud pedagooge ja kasvatajaid.

10. Läbi vaadata koos polikliiniku peaarstiga ja koolide arstidega meditsiiniliste läbivaatuste tulemused ja kindlustada kõikide arstliku komisjoni poolt määratud ravi-tervendavate ürituste läbiviimine.

11. Assigneerida Tööjõureservide Ministeeriumi vabariiklikele, oblastite, kraide ja linnade valitsustele ja industriaaltehnikumidele tervendavate ürituste läbiviimiseks 1947. aastal 46.340 tuhat rubla.

12. Kindlustada ametiühinguliste organisatsioonide poolt õpilastele eraldatud sanatooriumide ja puhkekodude tuusikute õigeaegne ja täielik kättesaamine.

13. Organiseerida 1. juuniks 1947. aastal puhkelaagrid ja kindlustada need vajaliku seadistusega ja kultuurinventariga. Saata nendesse puhkelaagritesse 33 tuhat õpilast jaotusega valitsuste järgi vastavalt lisale nr. 2 [69].

14. Tööjõureservide Ministeeriumi linnade, oblastite, kraide ja vabariiklike valitsuste ülemaid kindlustada 1. maiks 1947. aastaks suurte koolide juures öösanatooriumide organiseerimine ja avamine kooskõlas lisaga nr. 3 [70].

---

[69] Lisa nr. 2 kui ajutine eeskiri on käesolevast käsiraamatust välja jäetud. Selles lisas on ette nähtud Eesti NSV Tööjõureservide Valitsusel saata puhkelaagritesse 300 õpilast.

[70] Lisas nr. 3 ei ole Eesti NSV-s asuvaid koole ette nähtud.

15. Saata 1947. aastal sanatoorium-kuurortravi vajavaid õpilasi liidulise ja kohaliku tähtsusega sanatooriumidesse vähemalt 14 tuhat inimest, puhkekodudesse aga vähemalt 67 tuhat.

16. Kinnitada Sanatooriumide ja Puhkekodude Valitsuse poolt esitatud Tööjõureservide Ministeeriumi sanatooriumidest ja puhkekodudest õpilaste läbilaskmise plaan (lisa nr. 4.)[71].

17. Varustuse ja Müügi Peavalitsust (sm. Remisovi) 1947. a. hankida ja välja saata koolidele 100 komplekti hambaravi-kabinettide sisseseadeid, 300 komplekti meditsiinilist instrumentaariumi ja haigepõetusvahendeid, samuti ka 30 füsioterapeutilise aparatuuri komplekti öösanatooriumidele.

18. Idarajoonide Tööstus-, Raudtee- ja Vabrikukoolide Peavalitsuse ülemat sm. Putintsevit ja Läänerajoonide Peavalitsuse ülemat sm. Dobrovolskit sisse seada kontroll öösanatooriumide, suviste puhkekodude ja -laagrite õigeaegse avamise ning töö üle.

19. Tööjõureservide Ministeeriumi Üleliidulise Õppe-pedagoogilise Kirjastuse direktorit (sm. Bliznenkovi) kindlustada:

a) hiljemalt 1947. a. III kvartalis tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstide teatmeraamatu väljaandmist tiraažiga 10 tuhat eksemplari;

b) meditsiinilise dokumentatsiooni (õpilaste isiklike kaartide ja haiguse puhul antavate vabastamise õiendite) trükkimist 1. maiks s. a.;

c) 1. augustiks 1947. a. tervendava ja korrigeeriva võimlemise õppeabinõu masstiraažis väljaandmist.

20. Kontrolli teostamine käesoleva käskkirja üle panna: Tervishoiuministeeriumi alal Linna Polikliinikute ja Ambulatooriumide Valitsuse ülemale sm. N. J. Ermolov'ile, Tööjõureservide Ministeeriumi alal — ministri asetäitjale sm. P. G. Moskatovile.

---

[71] Lisas nr. 4 ei ole Eesti NSV-d nimetatud, mille tõttu on see lisa välja jäetud.

Lisa nr. 1
NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirjale nr. 91/155, 12. märtsist 1947. a.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ning noorukitekabinettide arstide lühiajalise seminari õppeplaan.

(36 õppetundi)

Jrk.-nr.	Seminari nimetus	Tundide arv
1.	Töölisnoorukite ja tööjõureservide koolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise organisatsioon	6
2.	Seadusandlus noorukite töökaitse alal	2
3	Noorukite füüsiline areng ja selle hindamise metoodika	4
4.	Noorukiea anatoomilis-füsioloogilised ja patoloogilised iseärasused (10 tundi teoreetilist + 6 tundi praktikat)	16
5.	Töölisnoorukite töö- ja elu-olu hügieen	8

Noorukitekabinettide arstide seminari õppekava.

1. Noorukite meditsiinilise teenindamise ülesanded pärastsõjaaegseis tingimustes. Noorukite meditsiiniline teenindamine tervishoiu üldsüsteemis. NSVL Tervishoiu RK käskkirjad noorukite meditsiinilise teenindamise kohta.

Noorukite meditsiinilise teenindamise organisatsiooni vormid. Vabariiklikud, oblastite ja kraide noorukitekabinetid. Tööstuskäitiste juures olevate polikliinikute või ambulatooriumide noorukitekabinetid. Side käitiste tervishoiupunktidega ja meditsiinilis-sanitaarosakondadega. Tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniline teenindamine.

Eelläbivaatused tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse ja käitistesse astumisel. Vastunäidustused tööstus- ja vabrikukoolidesse vastuvõtmiseks.

Noorukitekabineti töö sisu. Teenindatava rajooni käitistes ja tööstus- ning vabrikukoolides olevate noorukite arvestus. Noorukite tervisliku seisundi ja füüsilise arengu jälgimine. Andmete kogumine noorukite haigestumiste ja traumatismi kohta ja igakuulise haigestumise analüüsi koostamine. Noorukite seas kõige sagedamini esinevate ajutise töövõimetusega seotud haigestumiste (gripp, mädanikulised nahahaigused, tootmise ja eluolustiku traumatism) vastu võitlemise abinõud.

Järelevalve noorukite töötingimuste ja töökoha üle. Noorukite tööseadusandluse rikkumisjuhtude väljaselgitamine.

Osavõtt noorukite töö- ja tervisekaitse kompleksplaanide koostamisest käitistes. Järelevalve ühiselamute sanitaarseisukorra, toitlustuse organiseerimise ja toiduratsiooni kvaliteedi üle; nende küsimuste alal sideme loomine kommunaal- ja toitlustusala RSI-ga.

Töölisnoorukite perioodilised meditsiinilised järelevaatused, nende organiseerimine ja läbiviimine; tulemuste analüüs.

Väljaeraldatud noorukite rühmade dispanseerse jälgimise metoodika (malaaria, reumatism, tuberkuloos, avaldunud neuropsüühilised kõrvalekaldumised; tunduv mahajäämine kehalises arengus). Sagedasti ja kestvalt haigestunute rühma analüüs. Massilised tervendamisüritused. Side ühiskondlike organisatsioonidega (kommunistliku noorsoo ühingute, ametiühingutega jt.).

2. Põhimine seadusandlus noorukite töökaitse alal NSV Liidus. Noorukite tööseadusandlus sõja-aastatel. NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse määrused töörežiimi kohta tööjõureservide koolides.

3. Noorukite füüsilise arengu uurimise metoodika: antropomeetriliste mõõtmiste metoodika ja tehnika. Somatoskoopiliste tunnuste iseloomustus, lihastiku, rasvakihi, luustiku jm. arenemise hinnang, sugulise küpsuse hindamise metoodika, teise järgu sugutunnuste arengu staadiumid. Füüsilise arengu individuaal-

hinnangu printsiibid ja töövõime küsimused. Antropomeetriliste mõõtmiste andmete läbitöötamine vanuse ja sugupoolte rühmade järgi.

4. Noorukiea anatoomilis-füsioloogilised ja patoloogia iseärasused. Noorukiiga kui üks kasvu ja organismi kujunemise sõlmperioode: kasvuprotsess ja ainevahetuse iseärasused noorukieas; ratsionaalne toitlustamine seoses kasvava organismi nõuetega. Endokriinsete näärmete osa eelpuberteedi- ja puberteediperioodil (hüpofüüsis, kilpnääre, sugunäärmed). Puberteediperioodi endokriinsed düsfunktsioonid (noorte struuma, hüpofüsaarsed düsfunktsioonid). Siseorganite kasvu ja arengu protsessid puberteediperioodil. Südame-vereringe morfoloogilised ja füsioloogilised iseärasused — noore süda, noore südame hüpertroofia, väike, rippuv süda; südame-vereringe süsteemi funktsionaalsed kõrvalekaldumised: aktsidentaalsed kahinad, vegetatiivne düstoonia, arütmia, noorte hüpertoonia.

Südame-vereringe süsteemi funktsionaalne uurimine ambulatoorses praktikas (Martinet' proov, klino-ortostaatiline, staatiline koormus jt.).

Südamehaigused. Reumatism noorukieas, hoogudevaheline periood (jälgimine, ravi). Südame-vereringe dekompensatsiooni varased tunnused. Töövõime küsimused.

Tuberkuloosivormid noorukitei, varajased infiltraadid, esmane kompleks ägenemise staadiumis, bronhoadeniidid infiltratsiooni staadiumis. Tuberkuloos määramata lokalisatsiooniga — 2-se astme tuberkuloosne intoksikatsioon. Ekstratorakaalse tuberkuloosi lokaliseeritud vormid. Mahlanäärmete tuberkuloos. Kliinik, varajane diagnostika (tuberkuliinidiagnostika, röntgen).

Tuberkuloosivastase võitluse organiseerimine noorukite hulgas. Massüritused tuberkuloosiprofülaktika alal noorukite hulgas. Perioodilised meditsiinilised järelevaatused. Noorukite vaktsineerimine BCG järgi (mõiste). Töövõime küsimused. Mittetuberkuloosse iseloomuga kroonilised kopsuhaigused (bronhiit, bronhoektaasia, bronhiaalne astma). Mao-soolte trakt.

Mao sekretoorsete ja motoorsete funktsioonide iseärasused noorukieas. Mao- ja maksahaigused. Helmentiaas, lamblioos ja võitlus nendega. Noorte ortostaatiline albuminuuria ja diferentsiaaldiagnostika koos neeruhaigustega. Veri, vereuurimise andmete hinnang. Hemorraagilised diateesid. Hüpovitaminoosid, mitmesuguste hüpovitaminoosiliikide kliinilised nähud. Subfebriliteet, haigestuste diferentsiaaldiagnostika, missugused kulgevad mõnikord kestva subfebriliteediga (ülemiste hingamisteede haigused, malaaria, tuberkuloos, reumatism, Bangi tõbi, subfebriliteet neuroendokriinse düsfunktsiooni juures).

Noorte osteohondropaatia.

East tingitud neuro-psüühilise sfääri iseärasused noorukite juures. Noorukitel sagedamini esinevad kõrvalekaldumised neuro-psüühilises sfääris. Psühhopatoloogilised muutused, missugused on seoses põetud nakkushaigustega või läbielatud kolju vigastusega. Psühhopaatia erisused ja vormid noorukieas. Epilepsia. Neurootilised reaktsioonid ja reaktiivsed seisundid. Reaktiivse seisundi kulu iseärasused Isamaasõja perioodil.

Kasvatustöö sõja-aastail psüühilist traumatismi läbikannatanud noorukitega. Reaktiivsete seisundite profülaktika. Mikrosümptomaatika närvisüsteemi poolt ja eriteadlase konsultatsiooni nõudvad nooruki ülalpidamise iseärasused.

5. Tööhügieen ja professionaalhügieeni ülesanded. Kutsealased kahjulikkused ja nende mõju organismile. Kutsehaiguste mõiste. «Meteoroloogiline faktor». Tootmise mikrokliima ja tema põhitegurid: temperatuur, radiatsioon (kiirgamine), õhu niiskus ja liikumine. Meteoroloogiliste tingimuste mõju organismile noorukiea iseärasuste arvestamisega. Tolmufaktor. Tolmu toime organismile. Vaba ränimulda sisaldava tolmu eriline tähendus. Võitlus tolmuga tootmisel. Tööstusmürgid. Üldandmed mürkide toime kohta organismile, arvestades noorukiea erisusi, sissetungi teed, eritused jt.

Profülaktilised üritused võitlemise alal kutsealaste mürgitustega. Tööstusventilatsioon. Üldandmed ventilatsiooni tähtsusest võitluses kutsealaste kahjulikkustega. Loomulik ventilat-

sioon. Kunstlik ventilatsioon. Ventilatsiooniseadmete ehitus ja nende eest hoolitsemine.

Tööstuse valgustus. Valgussuurused. Ratsionaalse valgustuse füsioloogilised eeldused. Valgustuse normid.

Valgustuse süsteemid. Armatuuride tüübid. Valgustusseadmete eest hoolitsemine. Hügieenilised nõuded nooruki töökoha organiseerimisel tootmises. Tööohutustehnika ja töökaitse.

Tööstus- ja vabrikukoolide õppe- ja õppe-tootmisruumide ning ühiselamute hügieenilised normatiivid. Koolide, noorukite ühiselamute ja sööklate sanitaarrežiim. Käitistes töötavate ja tööstus- ning vabrikukoolides õppivate noorukite töö- ja puhkuserežiimi hügieenilised alused.

38. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise parandamisest ja tervendavatest üritustest 1947. a.

Eesti NSV tervishoiuministri ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema käskkiri nr. 308/147, 20. juunist 1947. a.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kvaliteedi edasiseks tõstmiseks ja õppe-tootlike ning elutarbeliste tingimuste parandamiseks ja laiaulatuslike tervendavate ürituste läbiviimiseks 1947. a. vastavalt NSV Liidu tervishoiuministri ja NSV Liidu tööjõureservide ministri ühisele käskkirjale nr. 91/155, 12. märtsist 1947. a.,

käsime:

1. Kõiki maakonna (linna) tervishoiuosakondade juhatajaid:

a) Organiseerida ja komplekteerida 1947. a. I poolaastal tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides, kus õpib 400 isikut ja üle selle, arstlikud kabinetid arstide ja keskmeditsiinpersonaaliga; vähem kui 400 õpilasega koolides organiseerida ja komplekteerida meditsiinpunktid keskmeditsiinpersonaaliga, pannes pideva arstliku teenindamise neis ühele polikliiniku arstidest, kehtesta des temale täpse töögraafiku.

Esitada 28. juuniks 1947. a. Eesti NSV Tervishoiuministeeriumile andmed tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide komplekteerimise kohta meditsiinpersonaaliga.

b) Toimetada igal aastal märtsi-aprillikuus kõigi tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniline läbivaatus nende tervisliku seisundi ja kehalise arengu kindlaksmääramiseks.

Organiseerida enne meditsiiniliste läbivaatuste teostamist polikliinikute ja tervishoiupunktide arstidele, kes teenindavad õpilasi, seminarid käesolevale käskkirjale lisandatud õppekava kohaselt (lisa nr. 1 [72]).

Õpilaste meditsiinilisteks läbivaatusteks värvata eriarste (ftisiaatreid, okuliste, oto-larüngoloogе jne.) ning kasutada laialdaselt röntgen- ja laboratoorseid uurimismeetodeid.

c) Kohustada polikliinikute peaarste ja koolide arste ette kandma igas kvartalis kooli õppenõukogus kooli meditsiinilis-sanitaarsest teenindamisest, tervislikust seisundist ning ravitervendavate ürituste plaani täitmisest õpilaste hulgas.

d) Kehtestada kestvalt ja sageli haigestuvate, mitmesuguseid tuberkuloosivorme, reumatismi, malaariat põdevate õpilaste kohustuslik dispanseerne järelevalve.

e) Läbi viia 1947. aastal kõigi õpilaste suuõõne saneerimine, dehelmintisatsioon, ja nendele, kes 1946. a. on põdenud malaariat, retsidiivivastane ravi, esmajärjekorras ühiselamutes elunevatele.

Suuõõne saneerimine korraldada vastavalt olemasoleväile võimalustele kohalike polikliinikute hambaravikabinettide kaudu.

f) Lõpetada 1. augustiks 1947. a. tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamute ja õppetöökodade sanitaarne pasporteerimine.

Pasporteerimise materjalid esitada 10. augustiks 1947. a. Eesti NSV riiklikule sanitaar-peainspektorile.

---

[72] Õppekava leidub NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirja nr. 91/155 juures. Vt. eelmist artiklit.

2. Riikliku sanitaarinspektsiooni organeid kindlustada süstemaatiline kontroll sanitaarnormide ja -reeglite täitmise üle tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õppetöökodades, ühiselamutes ja sööklates.

3. Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ülemat (sm. Joakimov) esitada 15. juuliks 1947. a. NSV Liidu Tervishoiuministeeriumile andmed tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide komplekteerimise kohta meditsiinilise personaaliga, seisuga 1. juulil 1947. a.

4. Riikliku sanitaar-peainspektorit (sm. Striž) esitada 1. septembriks 1947. a. Üleliidulisele Riiklikule Sanitaarinspektsioonile materjalid tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaarse pasporteerimise kohta.

5. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide direktoreid:

a) Välja töötada 1947. a. mai-juunikuu jooksul ja läbi viia üritused koolide õppe-tootmisruumide ja ühiselamute sanitaarseisukorra ja korrashoiu põhiliseks parandamiseks, kusjuures pöörata erilist tähelepanu:

aa) ühiselamute õuede ja maa-ala regulaarsele puhastusele;

bb) puhtuse hoidmisele õppetöökodades, klassides ja ühiselamutes, ruumide regulaarsele õhustamisele, tütarlaste individuaalhügieeni-tubade organiseerimisele ja pesuruumide ning käimlate (klosettide) korrashoiule;

cc) küttesüsteemi ja ventilatsiooni korrasolekule, jälgides seatud soojusrežiimi ja ventilaatorite tööd;

dd) otstarbekohase valgustuse organiseerimisele ja valgustusarmatuuride ning -punktide eest hoolitsemisele;

ee) töökohtade korraldamisele ja tarvilikus töökorras hoidmisele, instrumentidega varustamisele, arvestades õpilaste kasvu ning füüsilist seisundit;

ff) isolaatorite korraldamisele ühiselamutes (seal, kus neid ei ole), sisse seades sanitaarkorrastuspunkte desinfektsioonikambritega (lihtsaimat tüüpi) neis kohtades, kus linna sanitaarkorrastuspunktide kasutamine on raskendatud;

gg) õppe-tootmisruumide, sööklate, ühiselamute tervislikku sanitaarseisundisse viimisele.

b) Kategooriliselt keelata tööõppuse õppepäeva pikendamist vahetundide lühendamise arvel ning üle kindlaksmääratud tundide, samuti ka täiendavate, õppekavades ettenägemata ainete sisseviimist.

c) Kehtestada range järelevalve õpilaste isikliku hügieeni reeglite täitmise üle; kohustuslik käte pesemine seebiga enne söömist ja pärast käimla kasutamist, regulaarne saunaskäimine (üks kord kümne päeva jooksul ühes ihu- ja voodipesu vahetamisega), hammaste puhastamine, jalgade pesemine enne magamaheitmist jne.

d) Organiseerida õpilaste hulgas sanitaarharidustöö läbiviimist, korraldades vestlusi, loenguid, ettekandeid, vastavate kinofilmide demonstreerimist, sanitaarnurki, väljapanekuid ja seinalehti, värvates selleks tööks koolide meditsiinpersonaali.

e) Läbi viia koos tervishoiuorganitega 1947. a. II ja III kvartalis õpetajatele, kasvatajatele, meistritele ja komandantidele seminarid õpilaste tervisekaitse, töötervishoiu ja isikliku tervishoiu küsimuste alal.

f) Kehtestada kohustuslik hommikune võimlemine ja õhtused jalutuskäigud enne magamaheitmist kõigile ühiselamutes elavatele õpilastele ning rakendada päevakorras üritused õpilaste organismi karastamiseks (hommikune suplus, dušš, ülakeha ülehõõrumised, sooja ilmastikuga õhu- ja päikesevannid), samuti sisse viia ka teoreetilisse ja tootlikku õppetegevusse tervisvõimlemine.

g) Tugevdada kontrolli õpilaste toitlustamise üle:

aa) kinnitades koos kooli meditsiinpersonaaliga menüü ühes toiduks kulutatud normide ja toiduratsiooni kaloritesisaldavuse äranäitamisega;

bb) rangelt kinni pidades kindlaksmääratud toitlustusrežiimist, mitte lubada üle 6-tunniseid söögivaheaegu, eine ja lõunasöögi või lõuna- ja õhtusöögi üheaegset väljaandmist;

cc) teostades otsustavat võitlust õpilaste toitlustamiseks väljaantud produktide raiskamise ja teenindavale personaalile ning teistele isikutele, kellel ei ole õigust toitu saada, õpilaste arvel toidu väljaandmise vastu.
Isikud, kes lubavad kuritarvitusi, võtta kriminaalvastutusele;

dd) sisse seades sööklates igapäevase valve kooli vastutavate töötajate hulgast, kohustada neid kontrollima produktide õiget kulutamist, toiduainete katlasse panemist ning jälgima kindlaksmääratud jäätmete norme ja õpilastele väljaantavate portsjonite täielikku kogust ning valmistatavate toitude kvaliteeti;

ee) kindlustades õpilastele eraldatud toidufondide õigeaegset ja täielikku kaubastamist kindlaksmääratud produktide nomenklatuuri järgi, mitte lubades kaubastamist asendatavais aineis;

ff) rakendades söökide kohustuslikku vitaminiseerimist ja valkpärmide kasutamist toidus;

gg) kindlustades dieedilaudade organiseerimist õpilastele, kes vajavad dieettoitu arstlike komisjonide otsuste põhjal, vastavalt Eesti NSV kaubandusministri käskkirjale nr. 172, 21. juunist 1946. a.;

hh) kasutades ratsionaalselt abimajandite saadusi õpilaste toitlustamise tugevdamiseks;

ii) organiseerides sanitaar-hügieeniliste laboratooriumide kaudu õpilaste toidu kaloritesisaldavuse kindlaksmääramist vähemalt üks kord kolme kuu jooksul.

h) Koostada koos polikliinikute peaarstidega kalendriline plaan õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste kohta ja kindlustada õpilaste organiseeritud läbivaatusele ilmumine kindlaksmääratud ajal meistri või kasvataja juhtimisel.

Eraldada läbivaatusi teostatavatele arstidele abiks vilunud pedagooge ja kasvatajaid.

i) Läbi vaadata koos polikliinikute peaarstidega või kooliarstidega meditsiiniliste läbivaatuste tulemused ja kindlustada kõigi

arstliku komisjoni poolt märgitud ravi-tervendavate ürituste täitmine.

6. Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse Elamu-Heaolu Osakonna ülemat (sm. Lihatseva) kindlustada ametiühinguliste organisatsioonide poolt õpilastele sanatooriumidesse ja puhkekodudesse eraldatavate tuusikute õigeaegne ja täielik saamine.

7. Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse Elamu-Heaolu Osakonna ülemat (sm. Lihatseva) ja Tootmisosakonna ülemat (sm. Pael):

a) organiseerida 1. juuliks 1947. a. puhkelaagrid 300 õpilasele, pannes vastutuse nende laagrite kindlustamise üle tarviliku sisustuse ja inventariga isiklikult Raudteekooli nr. 1. direktorile (sm. Sarap);

b) suunata 1947. a. 30 sanatoorium-kuurortravi vajavat õpilast liidulise ja kohaliku alluvusega sanatooriumidesse.

Kontrolli teostamise käesoleva käskkirja täitmise üle paneme Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi Ravi-Profülaktiliste Asutiste Valitsuse ülemale sm. Joakimov'ile ja Eesti NSV Tööjõureservide Valitsuse ülema asetäitjale sm. Neuman'ile.

C. TÖÖÕIGUSLIKKE NORME.

39. Töölisnoorukite tööd ja töökaitset käsitavaid sätteid VNFSV Tööseaduste koodeksist.

(Väljavõtteid[73].)

§ 31. Töölepingu suhtes on alaealistel võrdsed õigused täisealistega. Vanemail, lapsendajail, eestkostjail ja hooldajail kui ka asutistel ja ametiisikuil, kellele on usaldatud töökaitseseaduste

[73] Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1946. a. 31. oktoobri seadlusega (ENSV T 1946, 53, 450) on vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 6. nov. 1940. a. Eesti NSV territooriumil alates 1. novembrist 1946. a. kehtestatud VNFSV Tööseaduste koodeks. Koodeks on ilmunud eestikeelses tõlkes RK „Pedagoogilise Kirjanduse" väljaandel Tartus 1947. a.

täitmise järelevalve, on õigus nõuda lepingu ennetähtaegset tühistamist, kui selle jätkamine ähvardab alaealise tervist või on üldiselt tema kahjuks [74].

§ 57. Märkus 2. Alaealistele töölistele, kes töötavad mitte täistööpäeva jooksul ajapalga alusel, määratakse töönormid vastavalt täiskasvanute töönormidele proportsionaalselt nendele määratud tööpäevale.

§ 61. Alaealistele tasutakse lühendatud tööpäeva eest samuti nagu vastavate liikide täistööpäevade eest. Töö RK-l on õigus määrata alaealiste palganormide arvestamise ja määramise kord sõltuvalt vastavate majandusharude iseloomust ja tingimustest [75].

§ 75. Tükitöödele lubatud alaealistele 16 kuni 18 a. vanuses makstakse nende tööde tegemise eest sama tükitöö tabeli järgi kui täisealistele, kusjuures nendele makstakse juurde kahe tunni eest nende tariifikohase palgamäära järgi.

Samavanustele alaealistele, kes töötavad 7-tunnilise tööpäevaga ettevõtetes ja on lubatud tükitöödele, makstakse juurde ühe tunni eest nende tariifikohase palgamäära järgi [76].

---

[74] Tsiviilkoodeksi § 9 sätte kohaselt võivad 14-aastaseks saanud alaealised teostada toiminguid ainult oma seaduslike esindajate (vanemate, lapsendajate või hooldajate) nõusolekul. Iseseisvalt võivad nad aga käsutada nende poolt saadavat töötasu, kuna TööK § 31 omistab neile töölepingu suhtes võrdsed õigused täisealistega.

[75] NSVL KTK, NSVL RKN ja ÜAÜKN määrusega 23. juunist 1933. a. (LSKK 1933, nr. 40; art. 238) on NSVL Töö Rahvakomissariaat liidetud ÜAÜKN kesk- ja kohaliku aparaadiga, kusjuures ÜAÜKN-le on pandud Töö RK ja tema organite kohustuste täitmine. Samuti on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 19. juuli 1945. a. seadlusega (ENSV T 1945, 28, 413) likvideeritud Eesti NSV Töö RK ja tema ülesanded pandud Eesti NSV ametiühingulistele organisatsioonidele. Seega täidavad praegu Töö RK ülesandeid ametiühingulised organisatsioonid.

[76] Kuna Eesti NSV RKN määrusega 21. märtsist 1941. a. nr. 492 (vt. käesoleva käsiraamatu lk. 165) on 16 aastat vanaks saanud isikutele tööpäeva kestuseks määratud 8 tundi, siis on § 75 oma kehtivuse

§ 105. Ületunnitöö on igal juhul keelatud isikutele alla kaheksateistkümne aasta vanuses [77].

§ 114. Alla kaheksateistkümne aasta vanustel isikutel järjekordse puhkuse kestus ei või olla alla ühte kuud [78].

---

selles osas kaotanud. Selle paragrahvi sisust on jäänud kehtima põhimõte, et alaealised saavad tasu tükitöö eest samas suuruses kui täisealisedki.

Tööstus- ja vabrikukoolide õpilastele makstakse nende poolt tööõppe ajal sooritatud tööde eest osalist tasu, kuna nad on riigi ülalpidamisel.

[77] Et NSVL RKN määrusega 12. juulist 1940. a. nr. 1235 (vt. käesoleva käsiraamatu lk. 166) on 16-aastaseks saanud isikud lubatud ületunnitöödele ja öötööle üldistel alustel, siis selle paragrahvi eeskiri on 16—18-aastaste isikute suhtes kehtivuse kaotanud. See paragrahv kehtib praegu ainult alla 16-aastaste isikute suhtes. Vastavalt sellele on sätitud Eesti NSV RKN 11. veebruari 1941. a. määruses nr. 176 „Ületunnitööde kohta" (ENSV T 1941, 19, 223) § 4, et ületunnitöö on täiesti keelatud alaealistele alla 16 eluaasta.

Ületunnitöödest on vabastatud kõik noorukid, kes õpivad üldhariduslikes, nn. töölisnoorte keskkoolides.

[78] a) Et NSVL RKN määrusega 12. juulist 1940. a. nr. 1235 (vt. eelmist allmärkust) on 16-aastaseks saanud tööliste puhkuse kestus viidud ühele alusele täisealiste töölistega, siis kehtib TööK § 114 ainult alla 16 aasta vanuste alaealiste suhtes. Vastavalt sellele on sätitud Eesti NSV RKN 29. märtsi 1941. a. määruses nr. 568 (ENSV T 1941. 36, 544) § 1, et alaealistel alla 16 aastat on palgalise puhkuse kestus 1 kuu, kusjuures sama määruse § 7 kohaselt on nende alaealiste puhkuste kompenseerimine rahaga või liitmine järgneva aasta puhkusega keelatud.

b) NSVL Töö RK poolt 30. aprillil 1930. a. kinnitatud „Eeskirjad korraliste ja lisapuhkuste kohta" p. 9 põhjal on alla 18-aastastel (praegu alla 16-aastastel) töölisnoorukitel ja vabrikukoolide, mäetööstuskoolide ning massilise kvalifikatsiooni kaadrite koolide (praegused tööstus- ja vabrikukoolid) õpilastel õigus saada puhkust üks kalendrikuu, mitte aga vähem kui 24 tööpäeva. Kui need alaealised või õpilased on lubatud seatud korras töödele Töö RK poolt kinnitatud nimekirjades loetletud eriti kahjulike ja ohtlike kutsete alal, siis antakse nendele korralist puhkust poolteist kalendrikuud, mitte aga alla 36 tööpäeva (NSVL Töö RK Teataja 1930., nr. 13).

§ 116. Paragrahvis 115 ettenähtud lisapuhkuste ja alaealiste järjekordsete puhkuste (§ 114) mittevõimaldamine või nende asendamine rahalise kompensatsiooniga (§ 91) on keelatud, välja arvatud Töö RK erimäärustes ettenähtud juhud [79].

§ 121. Töölisõpilasteks loetakse isikud, kes õpivad tööõppekoolides, õppebrigaadides ja õppetöökodades, samuti ka isikud, kes saavad tootmisprotsessis individuaalset õpetust kvalifitseeritud tööliste juhatusel.

§ 122. Tööõppimise kestuse määrab Töö RK kokkuleppel ÜAÜKN-i ja Hariduse RK-ga üksikute kutsete järgi, kuid mitte üle nelja aasta kõrgeima kvalifikatsiooni jaoks.

§ 124. Tööõpilasi ei tohi rakendada mingisugustele töödele, mis ei kuulu nende eriala õppimise juurde.

§ 125. Ettevõtted on kohustatud tarvitusele võtma alaealiste korralikuks õpetamiseks vajalikke abinõusid, vastavalt Töö Rahvakomissariaadi, Hariduse Rahvakomissariaadi, Rahvamajanduse Kõrgema Nõukogu ning vastavail juhtudel vastavate majandusorganite poolt ühiselt antud määrustele.

§ 126. Määratud aja jooksul ühe või teise eriala õppimise lõpetanud tööõpilased alluvad katsetele. Neil on õigus õiendada katseid ka enne määratud tööõppimise aja lõppu.

§ 127. Töö RK-l on õigus anda kohustuslikke määrusi tööõppimise normide ja eeskirjade kohta.

§ 128. Kontroll ja järelevalve tööõppimise õige korraldamise üle pannakse Töö RK organite peale.

§ 129. Naiste ja alla kaheksateistkümne aasta vanuste isikute töölerakendamine on keelatud eriti raskeis ja tervisele kahjulikes tootmistes ning maa-aluseil töödel.

---

[79] TööK § 116 kehtib praegu alla 16. a. vanade noorukite kohta. Korralist ja lisapuhkust võib asendada rahalise kompensatsiooniga nooruki vallandamisel.

Eriti raskete ja kahjulike tööde nimestiku, samuti ka raskuste kandmise ülemmäärad, eraldi naistele ja alaealistele, määrab Töö RK kokkuleppel ÜAÜKN-ga [80].

§ 130. Naiste ja alla kaheksateistkümne aasta vanuste isikute öötöö on keelatud [81].

§ 135. Alla kuueteistkümne aasta vanuste isikute töölevõtmine on keelatud.

Märkus: Erandjuhtudel on tööinspektoreil õigus lubada Töö RK poolt kokkuleppel ÜAÜKN-iga antava erijuhendi põhjal mitte alla neljateistkümne aasta vanuste alaealiste töölevõtmist [82].

§ 136. Isikutele alla kuueteistkümne aasta vanuses, kes juba töötavad ettevõttes või astuvad sinna uutena § 135 märkuse alusel, määratakse neljatunniline tööpäev [83].

§ 143. Töö RK-le ja tema kohalikele organeile antakse õigus korraldada eriti kahjulikes tootmistes või ettevõtteis kõigi tööletulevate või üksikute tööliste rühmade (naiste, alaealiste) sundus-likku eel-, samuti ka perioodilist läbivaatust.

---

[80] Eriti raskete ja kahjulike tööde nimestik alla kaheksateistkümne aasta vanuste isikute kohta vt. lk. 167. Raskuste kandmise ülemmäärad vt. lk. 176.

[81] Et NSVL RKN määrusega 12. juulist 1940. a. nr. 1235 (vt. allmärkust TööK § 105 juures lk. 161) on 16-aastaseks saanud isikud lubatud öötöödele üldistel alustel täisealistega, siis kehtib TööK § 130 ainult alla 16-aastaste alaealiste suhtes.

[82] Noorukeid 14—18 aastani võidakse tööle võtta peale eelnenud meditsiinilist läbivaatust ja tööl olles alluvad nad perioodilisele meditsiinilisele läbivaatusele kaks korda aastas. Vt. käesoleva käsiraamatu lk. 101 ja 105.

[83] NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 14. juulist 1942. a. on käitistes individuaalsel ja brigaadilisel õppusel olevate 14—16-aastaste noorukite tööpäeva kestuseks nii õppeperioodil kui ka järgneval tööl käitistes kehtestatud 6 tundi.

14—16-aastaste noorukite tööpäeva kestus hooajatöödel, kus on sisse seatud pikendatud tööpäev, suureneb tundide arvu võrra, mis vastab täisealiste tööliste tööpäeva pikendamisele.

§ 145. Ettevõtted, asutised ja majandid on kohustatud välja panema nähtavale kohale kõik tööliste ja teenistujate töökaitse kohta käivad määrused ja eeskirjad ning pidama Töö RK sellekohaste määrustega nõutavaid raamatuid.

§ 146. Järelevalve selle üle, et eranditult kõik asutised, ettevõtted, majandid ja isikud täidaksid käesoleva koodeksi eeskirju, seadlusi, juhendeid, korraldusi ja kollektiivlepinguid töötajate töötingimuste, tervise ja elu kaitse kohta käivas osas, pannakse Töö RK-le alluvatele töö-, tehnilisele ja sanitaarinspektsioonile [84].

[84] a) ÜAÜKN määrusega 30. juunist 1944. a. „Ettevõtetes töötavate töölisnoorukite kultuur- ja eluolustikulisest teenindamisest ja töökaitsest" on kohustatud ametiühingulisi organisatsioone nõudma ettevõtete administratsioonidelt alla 16-aastaste noorukite puhkuste kindlate graafikute koostamist ja range kontrolli sisseseadmist nende graafikute täitmise üle ja püüda saavutada seda, et noorukitele antaks puhkust peamiselt suvisel ajal — juunist kuni oktoobrini.

Käitiskomiteedele tehti ülesandeks laialdaselt arendada klubides, suveaedades, staadionidel ja veespordijaamades noorukite päevast ja õhtust teenindamist nende puhkusel viibimise ajal, korraldades nendele peoõhtuid, kontserte, loenguid ja ettekandeid ning mänge ja sportlikke üritusi.

Sekretariaat võttis teadmiseks, et elektri-masinaehitustööstuse, autotööstuse, kesk-masinaehitus-, transpordimasinaehitus-, lõunarajoonide kalatööstuse ja trikotaažitööstuse tööliste ametiühingute keskkomiteed organiseerisid noorukitele eri puhkekodud.

Kõikidele ametiühingute keskkomiteedele, kes teenindavad tööstust ja transporti, on ette pandud võtta koos majandusmeestega tarvitusele abinõusid noorukitele puhkekodude organiseerimiseks.

ÜAÜKN sekretariaat tegi ettepaneku ametiühingute kesk-, oblasti- ja käitiskomiteedele võimaldada eriravi vajavatele noorukitele sanatooriumituusikuid ja võtta tarvitusele abinõusid tervisliku seisundi tõttu kergemale tööle viimist vajavate noorukite sellisele tööle üleviimiseks.

Puhkekodude ja sanatooriumide tuusikud tuleb noorukitele välja anda tasuta.

ÜAÜKN sekretariaat kohustas töökaitseosakonda kindlustama kontrolli tugevdamist tehniliste inspektorite ja töökaitsekomisjonide poolt alla 16-aastaste noorukite tööpäeva kestuse, nende öötöö ja ületunnitööde keeluseaduste täitmise üle (ajaleht „Trud" 4. juulist 1944. a).

40. Tööpäeva pikkusest.

Eesti NSV RKN määrus 21. märtsist 1941. a. nr. 492.
(ENSV T 1941, 34, 505.)

(Väljavõte.)

1. Panna kehtima üldreeglina 8-tunniline tööpäev kõikide palgaliste töötajate kohta [85].

2. Erineva kestusega tööpäev võib olla neil töötajate kategooriatel, kellede tööaja kohta on kehtima pandud erieeskirjad [86].

---

b) NSVL tööseadusandlus kaitseb hoolega noorte tööliste tööd. Kontrollimisel on avastatud tööseaduste üksikuid rikkumisjuhte. Mõnedes ettevõtetes sunnitakse noorukeid tegema ületunnitööd, nendele ei anta seaduses ettenähtud puhkusi jne. Selle tõttu tegi NSVL prokurör oma 16. juuli 1945. a. käskkirjaga nr. 157 „Noorukite töökaitseseaduste täitmise järelevalvest" liiduvabariikide, kraide, linnade ja rajoonide prokuröridele, samuti ka raudtee ja veetranspordi sõjaprokuröridele ettepaneku rangelt jälgida noorukite töökaitseseaduste täitmist.

Kõiki prokuröre kästi sisse seada alaline side ametiühinguliste organisatsioonidega ja töökaitseinspektoritega ja nende avaldustel viivitamatult kontrollida seaduste rikkumise fakte ja, kui need leiavad tõestamist, võtta süüdlased rangele vastutusele.

Vastutusele kuni kohtu alla andmiseni tuleb võtta ka need ettevõtete ametiisikud, kes bürokraatlikult suhtuvad töölisnoorukite eluolustikuliste küsimuste lahendamisse (ajakiri „Trud" 24. juulist 1945. a.).

[85] Määrus on antud kooskõlas NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusega (NSVL Ülemnõukogu Teataja 1940, nr. 20). Selle seadlusega tõsteti 16-aastaseks saanud isikute tööpäeva kestus 6 tunnilt 8 tunnile. Seega kehtib praegu ka Eesti NSV-s 16 aastat vanaks saanud isikutele 8-tunniline tööpäev.

[86] Erieeskirjad on erimäärustena avaldatud Eesti NSV Teatajas (ENSV T 1941, 34, 505).

41. 16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunnitööst, öötööst ja puhkuste kestusest.

NSVL RKN määrus 12. juulist 1940. a. nr. 1235 (LMKK 1940, nr. 18; art. 438).

Kooskõlas NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 26. juunist 1940. a. «Ülemineku kohta kaheksatunnilisele tööpäevale ja seitsmepäevasele töönädalale ning tööliste ja teenistujate ettevõtteist ja asutistest omavolilise lahkumise keelu kohta» artikliga 1 NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

Määrata, et töölisi ja teenistujaid, kes on saanud 16-aastaseks, lubataks ületunnitöödele ja öötöödele üldistel alustel, kusjuures nad kasutavad sama kestusega puhkust nagu kõik teised töölised ja teenistujad.

42. Tööd, kus on keelatud noorukite tööjõu kasutamine.

NSVL Töö RK määrus 13. oktoobrist 1932. a., nr. 186. (Töö RK Teataja 1932, nr. 28—29.)

Rahvamajanduse sotsialistlik rekonstrueerimine kutsus ellu terve rea uusi tööstusharusid ja tõi põhilisi muutusi tootmise olukorda uute täiustatud tootmisriistade ja uute ohutustehnika-, tööstussanitaaria- ja professionaalhügieeni-meetodite rakendamise osas.

Arvestades, et noorukite tööjõu rakendamine nõukogude tingimustes taotleb kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamise eesmärke, et selle ettevalmistuse põhivormiks on vabrikukoolid, mis ühendavad teoreetilist ettevalmistust praktilisega, NSVL Töö RK määrab:

§ 1. Keelatakse kuni 18-aastaste noorukite võtmine töödele, mis on loetletud käesoleva määruse lisas.

§ 2. Erandina § 1-st lubatakse mitte nooremaid kui 17-aastasi noorukeid, kes õpivad organiseeritult (vabrikukoolides, mäetööstuskoolides, ehitustööstuskoolides jne.), tingimusel, kui seda lubab tööinspektor ja arstlik komisjon, järgmistele käesoleva määruse lisas näidatud töödele:

1) tööd sepikoja tsehhis;
2) metallide keevitamine;
3) väävelhappe tootmine;
4) soolahappe tootmine (mehhaaniliste ahjude juures);
5) ammoniaagiosakond;
6) ammoniaagise salpeetri tootmine;
7) superfosfaadi tootmine;
8) trükiladumine käsitsi;
9) töö viinapõletamise, pärmivalmistamise ja õllekeetmise alal;
10) töö telefonistidena suurtes ja keskmistes telefonijaamades;
11) töö ehitustöödel fassaadide, liikuvate treppide ja blokkide juures;
12) allmaatööd korras, mis on ette nähtud ÜAÜKN sekretariaadi määrusega 3. jaanuarist 1936. a. «Mäetööstuskoolide õpilaste allmaatöödele lubamise korrast» («ÜAÜKN Bülletään» 1936. a. nr. 1).

§ 3. Käesoleva määruse rikkumise eest kannab majandusorgani administratsioon vastutust kohtu või administratiivkorras.

Lisa
NSVL Töö RK määrusele 13. okt. 1932. a. nr. 186.

Tööde nimestik, kus on keelatud alla 18 aastat vanade isikute tööjõu kasutamine.

I. Mäetööstus.

1. Kõik allmaatööd.
2. Väävlis- ja arseenmaakide põletamine.
3. Kivimite kaevandamine ja töötlemine.
4. Bensiini käsitamisega seotud tööd lamposakonnas.
5. Töö koksiahjude juures.
6. Tõrva jahvatamine briketivabrikutes.
7. Töö tsüaanühenditega ja klooriga väärismetallide esmasel töötlemisel.

8. Tööd turbatöödel kraavikaevajatena ja karjääritöölistena.
9. Elavhõbeda väljasulatamine maagist.
10. Asbesti kaevandamine ja töötlemine.

II. Metallurgiline metallitöötlemise tööstus.

11. Tööd sepikoja tsehhis, peale väikeste tööde.
12. Tööd saagijatena kuumal lõikamisel.
13. Tööd kõrg-, bessemeri-, toomas-, martään- ja pudeldusahjude tsehhides.
14. Vase-, plii-, hõbeda- ja muude värviliste metallide maakidest väljasulatamine.
15. Tööd plii ja elavhõbeda töötlemise ja pliiga jootmise alal.
16. Kuumvaltsimine, samuti ka jäme külmvaltsimine.
17. Tööd valamis- ja valtsimistsehhides.
18. Tööd kant- ja kuumadel töödel traadivenitamise tootmise suurtel aheltööpinkidel.
19. Katelde neetimine katlatsehhides.
20. Lihvimine ja poleerimine smirgel-teritusmasinatel, puhastamine pärast söövitamist, tinutamist ja teisi selliseid töid, töö liivajoa-aparaatidel.
21. Metallide keemiline töötlemine: söövitamine, oksüdeerimine, galvanoplastika, tinutamine, nikeldamine, tsinkimine.
22. Akumulaatorite tootmine: pliiplaatide valamine ja vormistamine, pliiakumulaatorite jootmine, akumulaatorite laadimine.
23. Kaablite vulkaniseerimine, pliitamine ja soomustamine.
24. Emaileerimine plii kasutamisega.

III. Keemiatööstus.

25. Tööd portselan-fajansstoodete glasuuriga katmise alal pliiga töötamisel.
26. Klaasi lihvimine kuivmeetodil ja klaasi mateerimine klaaspeegli tootmises.
27. Orgaaniliste värvide tootmine.

28. Plii- ja arseenvärvide ning äädikhapu vase tootmine ja peeneks hõõrumine.

29. Lõhkeainete tootmine, kapslite tootmine ja tööd mürsutehastes.

30. Plii-, elavhõbeda- ja arseeniühendite, kreosooliühendite, väävlisoolade, kloroformi, anorgaaniliste soolade (sünteetilisel viisil) tootmine, tööd broomi, kloori, väävelvesiniku, väävlisgaasi ja alkaloidide kasutamisega.

31. Tööd järgmistes kummitööstuse osakondades, tsehhides ja töökodades[87]:

1) segamis- (kriidi-) osakond,
2) valtsimine,
3) külmvulkaniseerimise osakond,
4) segude (liimi) valmistamise osakond,
5) riide gummeerimise osakond,
6) radooli- ja faktiisiosakond,
7) kalandrid ja kuumvulkaniseerimine,
8) asbestitehas,
9) määrimisosakond,
10) kummi regenereerimine,
11) õmblusteta kummitoodete osakond laudadel liimimisel,
12) kuivatis vahariide tootmisel,
13) lihvimine ja poleerimine kammosakonnas,
14) toru töökoda,

[87] Seoses töö organiseerimise, mehhaniseerimise ja ventilatsiooni paranemisega kummi- ja rehvidetööstuses on ÜAÜKN sekretariaadi määrusega 16. detsembrist 1939. a. NSVL Töö RK 13. oktoobri 1932. a. määrusele nr. 186 lisandatud tööde nimestiku p. 31 muutmisest kummi- ja rehvidetööstuses lubatud noorukite tööjõu kasutamine 16 aasta vanusest kõikidel töödel, välja arvatud järgmised tööalad: külmvulkaniseerimine, töö segamis- (kriidi-) osakonnas, valtsimismasinal, kalandris, kuumvulkaniseerimine, kuumdevulkaniseerimine, spiraalvoolikute tootmise ja sõidu-veomasinate osakond.

Töödel segamis- (kriidi-) osakonnas, valtsimismasinal, kalandris, kuumvulkaniseerimisel, kuumdevulkaniseerimisel, spiraalvoolikute tootmisel ja sõidu-veomasinate osakonnas on lubatud kasutada 17-aastaste noorukite tööjõudu.

15) eboniit-toodete töökoda,
16) pneumaatikaosakond,
17) autosisekummide ja jalgrattakummide osakond,
18) sõidu- ja veomasinate ning lennukite rattakummide osakond.

32. Töö järgmistes põhikeemiatööstuse harudes:
1) väävelhappe tootmine,
2) vedela väävlisanhüdriidi tootmine,
3) akumulaatorhappe tootmine,
4) soolhappe tootmine mehhaaniliste ahjude juures,
5) lämmastikhappe valmistamine salpeetrist,
6) sünteetilise lämmastikhappe tootmine,
7) fluorisvesinikhappe tootmine,
8) väävlisnaatriumi tootmine,
9) fosforhapu naatriumi tootmine,
10) tina- ja oksüdeeritud soola tootmine,
11) rongaliidi tootmine,
12) kaalisulfaadi tootmine,
13) tiosulfaadi tootmine,
14) soodatootmine,
15) kloorbensiini tootmine,
16) kloori ja kloorlubja tootmine,
17) kroompiki tootmine,
18) ammoniaagiosakond,
19) Heiland-tootmine,
20) Dupon-tootmine ilma lämmastikhappe kontsentratsioonita.
21) salmiaagi tootmine,
22) ammoniaagilise salpeetri tootmine,
23) sipelghappe tootmine,
24) äädikhapu kroomi tootmine,
25) superfosfaadi tootmine,
26) kaltsiumkarbiidi tootmine,
27) antrapreparaadi valmistamine,
28) väävelvesiniku tootmine,
29) punase fosfori tootmine,

30) kollase fosfori tootmine,
31) lakkvärvide tootmine,
32) kunstkiudude tootmine,
33) kooptaksi tootmine,
34) töö pigiga.

33. Tööd keemilis-farmatseutilisel tootmisel, välja arvatud salitsüülpreparaatide tootmine ja tööd autoklaavosakonnas sadestamise alal. Tööd fenoolitöölistena, tööd sulbimeerimise alal, guajakooli, tiokooli ja duotaali tootmine, aspiriini tootmine, salitsüülnaatroni tootmine, puhta salooli tootmine.

34. Tööd tuletikutootmise kastmismasina osakonnas.

35. Tööd utiliseerimise tootmisel.

36. Kontide jahvatamine ja tööd ekstraktsiooni alal kontide töötlemise tööstuses.

VI. Tekstiiltööstus.

37. Kraasimismasinate puhastamine ja teritamine ning tööd tolmustel huntidel puuvillaketruse tootmisel.

38. Järgmised tööd sitsitrükkimis- ja värvimis-appreteerimisvabrikutes:

1) lahuse valmistamine kloorlubjas,
2) diazovärvide, väävliste värvainete ja musta aniliini valmistamine värvikeetmisel,
3) tööd musta aniliiniga ja väävliste värvidega värvimisosakonnas,
4) trükkimisosakonna juures olevates kuivatistes,
5) puuvilla ja ketruse värvimine väävliste värvidega,
6) tööd puuvilla esmase töötlemise alal,
7) töö põletamismasinal ja väävlisgaasiga suitsutamisel.

39. Järgmised tööd kammvilla kraasimisheide- ja kalevivärvimisvabrikuis:

1) pesemata villa sorteerimine,
2) tööd tolmustel huntidel,
3) tööd tolmuses ropsimisosakonnas,
4) kraasimismasinate puhastamine ja teritamine.

40. Tööd linaketruse vabrikute ettevalmistus- ja kraasimisosakondades ning tööd lina esmase töötlemise tehastes.

41. Kloori lahustamine ja valmistamine linatoodete pleegitamise-viimistlemise vabrikutes.

42. Tööd džuudi-kanepivabrikute ropsimis- ja kraasimisosakonnas.

43. Suitsutamine väävlisgaasiga ja tööd, mis on seotud musta aniliini ning väävliste värvide kasutamisega siidivärvimisvabrikutes.

44. Töö liblikate paaritamise ja lahutamise alal siidiusside kasvatustes (grenaazitehastes).

45. Villa sorteerimine ja töö kraasijatena vildivanutus- ja siberiviltsaabaste tööstuses.

V. Polügraafiatööstus.

46. Tööd stereotüübi ja tähevalu tootmisel.

47. Tööd litograafiaosakonna kuldamistsehhis.

48. Notolihvimine.

49. Kuivade värvide peenendamine, pronksimine ja sametiliste tapetite valmistamine tapetitootmises.

50. Tööd sügavtrüki-osakonnas.

51. Nootide graveerimine plii peale.

52. Käsitsi ladumine trükikojas.

VI. Raudteetransport.

53. Töö kingalapparina ja pidurdajana.

54. Töö rööpmeseadjatena[88], vagunihaakijatena ja rongide koristajatena.

55. Töö vedurijuhtidena[89] ja nende abidena (auru-, mootor- ja elektriveduritel) ning kütjatena.

56. Tööd suitsutorude läbipuhumise ja läbilöömise alal.

---

[88] NSVL RKN määrus 15. juulist 1942. a. nr. 1184, vt. lk. 177.

[89] NSVL RKN korraldusega 21. detsembrist 1941. a. nr. 806-k on Teede RK-le lubatud ajutiselt kasutada osa raudteekooli lõpetajaid auruvedurite kütjatena alates 17 aasta vanusest.

VII. Veetransport.

57. Tuukri töö.

58. Töö laevamasinistidena ja nende abidena (aurulaevadel, mootorlaevadel) ning kütjatena.

VIII. Kommunaalmajandus.

59. Töö kanalisatsioonivõrgu puhastamise ja kanalite ning torude remondi alal.

60. Töö rehadel.

61. Töö assenisatsiooni alal (peale tööde assenisatsiooni-parkides).

62. Töö vagunisaatjana linnaraudteedel.

63. Töö tuletõrjekomandodes.

64. Töö gaasivabrikutes. Töö valgustus- ja vesigaasi tootmise alal.

65. Gaasilugejate ja gaasivõrgu remont.

66. Tööd elektrivoolu alal pinge juures üle 500 voldi õhuvõrgus, kontroll-tunnivõrgus ja kaablivõrgus.

67. Akumulaatorpatareide remont.

IX. Toiduainetetööstus.

68. Töö käärimistõrte juures äädika tootmisel.

69. Lihunikutöö tapamajades.

70. Töö viinapõletamise, pärmivalmistamise ja õllekeetmise tootmisel.

71. Järgmised tööd kollase tubaka ja sigarite tootmise alal:

1) lehttubaka-ladude sorteerimise, peenendamise, kuivatamise, puistamise, toppimise, paberosside (käsitsi ja mehhaaniliselt) toppimise osakondades,

2) tubaka fermentatsiooni alal.

72. Töö mahorkanuusktubaka tootmise alal.

73. Töö nikotiiniosakonnas ja kunstliku sõmeriku osakonnas.

X. Puidutöötlemise tööstus.

74. Tööd suurtel kreissaagidel (vajalike kaitsetõkete puudumise korral).

XI. Suhkrutööstus.

75. Töö naerisuhkrutehaste väävliahjude ja gaasiahjude juures ning lubjapõletamisosakonnas.

76. Töö tsentrifuugidel rafinaadsuhkrutehaste valgendamisosakondades.

XII. Sideala.

77. Töö telefonistidena suurtes ja keskmistes telefonijaamades.

78. Töö tühjakslaadijate juures, raadio-telegraafiaparaatidel (vastuvõtmine ja üleandmine) ja raadiojaamade akumulaatorning agregaat-alaliinidel.

XIII. Nahatööstus.

79. Tööd parkimise, pehmendamise, parkainetega parkimise ja kuivatamise osakondades ning suurte nahkade tootmise toornahaladudes.

80. Jõhvide ja harjaste esmane töötlemine.

81. Tööd parkimisekstrakti tootmise alal laastude väljalaadijatena, laastude raiujatena ja raiumismasinate ning väljaaurutamisaparaatide juures töötajad.

82. Kaltsude ja paberi sorteerimine naha surrogaatide tootmises.

83. Töö määrijatena ja valtsijatena granitooli tootmises.

84. Tööd naha imitatsiooni alal, missugused on seotud formaliiniaurude eritumisega.

85. Järgmised tööd kunsttaldade tootmise alal:

1) utiiltooraine desinfektsioon,
2) kaltsude käsitsi raiumine,
3) valtsimine,
4) vulkaniseerimine.

86. Töö käsitsi kolkimise alal karusnahatööstuses.

XIV. Kirjutuspaberitööstus.

87. Töö kaltsuosakonnas ja töö kloorijatena paberitootmises.

88. Järgmised tööd tselluloosi- (sulfiidi-) tehastes:
1) töö hapete osakonnas,
2) kaltsude ja tselluloosi keetmine,
3) töö tsehhide juures.
4) laastude raiumine,
5) töö väävelrähi osakonnas.

XV. Ehitusala ja ehitusmaterjalide tootmine.

89. Mullatööd märja aluspõhjaga maadel.

90. Ehituskivide lihvimine ja tahumine.

91. Tööd fassaadidel, liikuvatel treppidel ja blokkidel.

92. Asfaldi keetmine.

93. Kessoonitööd.

94. Järgmised tööd tsemendi, lubja ja alabastri tootmise alal: jahvatamine, laadimine, põletamine ja ahjude täitmine ning käsitsi pakkimine.

95. Järgmised tööd tulekindlate telliste, punaste telliste ja klinkri tootmisel: põletamine, ahjude täislaadimine ja tühjakslaadimine ning töö järjestustöölistena (töölised-savisõtkujad, kes savi sõtkuvad jalgadega).

96. Tööd tõrvapapi ja asfaltmassi keetmise alal.

XVI. Meditsiin-sanitaarala.

97. Ägedate nakkushaigustega haigete ja psühhiaatrilistes asutistes olevate haigete eest hoolitsemine.

98. Töö röntgenoloogia- ja radioloogiakabinettides.

99. Töö esmaabi-allmaapunktides.

100. Töö sanitaridena marutõve, nõle ja siberi katku vastu võitlemise asutistes ja tallides.

101. Tõstemehhanismide teenindamine.

102. Suitsulõõride [90] puhastamine, hapete juhtmete puhastamine, gaasijuhtmete ja skraberite puhastamine gaasigeneraatoritsehhis.

103. Töö katlakütjatena tahke kütte juures.

104. Metallide keevitamine.

105. Peale- ja mahalaadimistööd.

106. Töö autojuhtidena [91].

43. Raskuste kandmise ja ümberpaigutamise piirnormid noorukeile.

VNFSV Töö RK määrusest 4. märtsist 1921. a. (Bjulleten trudovogo fronta 1921, nr. 5.)

Noorukeile 16—18 a. on raskuste kandmise ja ümberpaigutamise piirnormid järgmised:

1. Raskuste kandmisel käsitsi ei tohi raskus ületada poistel 16,4 kg, tütarlastel 10,25 kg.

2. Raskuste ümberpaigutamisel ühe rattaga kärul (lubatav ainult allapandud lauda mööda) ei tohi raskus ületada poistel 49,2 kg. Tütarlapsi raskuste ümberpaigutamisele ühe rattaga kärul ei lubata.

3. Raskuste ümberpaigutamisel kahe, kolme või nelja rattaga kärul ei tohi raskus ületada nooruki soost, käru tüübist ja teistest tingimustest olenevalt 57,4 kg kuni 114,8 kg. Tütarlapsi kahe rattaga kärul raskuste ümberpaigutamisele ei lubata.

4. Raskuste ümberpaigutamisel vagonetiga rööbasteel ei tohi raskus ületada poistel 492 kg, tütarlastel 328 kg.

Noorukeid 16—18 a. lubatakse raskuste kandmisele ja ümberpaigutamisele näidatud normide piirides ainult neil juhtudel, kui

[90] Siia hulka kuulub ka korstnapühkimine.

[91] Vt. NSVL RKN määrust 3. aprillist 1943. a. nr. 352.

see on seotud nende kutselise tegevusega ja kui selleks ei kulu üle ühe kolmandiku tööaega. Selle juures ei tohi üksiku tõstetava eseme kaal ületada 4,1 kg.

Noorukeid 14—16 a. vanuselt lubatakse raskuste kandmisele ja ümberpaigutamisele ainult erandjuhtudel. Selle juures ei tohi neid paigutada tööle raskuste kandmisele, kus üksiku eseme kaal ületaks 2 kg. Raskuste ümberpaigutamisele ühe või kahe rattaga kärul noorukeid 14—16 a. ei lubata. Piirnormid raskuste teisale paigutamisel vagonetiga on neile poole väiksemad normidest, mis on antud 16—18-aastaste noorukite kohta.

44. Noorukite töö välisõhus.

Külmal aastaajal välisõhus temperatuuri juures —25° tuleb noorukite töö lõpetada. Temperatuuri juures —20° kuni —25° toimub töö välisõhus igas tunnis 15-minutilise vaheajaga soojendamiseks, kusjuures vaheajad arvatakse tööaja hulka.

45. Raudtee- ja vabrikukoole lõpetanute lubamisest tööle raudteetranspordis vedurijuhiabidena ja rööpmeseadjate abidena.

NSVL RKN määrus 15. juulist 1942. a. nr. 1184.

1. Lubada Teede RK-le (erandina NSVL Töö RK 13. oktoobri 1932. a. määruse nr. 186 lisast) lasta sõjaajaks 17 aastat vanaks saanud isikuid, kui nad lõpetavad raudtee- või vabrikukoolid, töödele raudteetranspordis, mis on seotud rongide liiklemisega, vedelküttega töötavate auruvedurite ja elektrivedurite vedurijuhiabide kutse alal, samuti ka rööpmeseadjate abidena nendel postidel, kus on olemas vanemad rööpmeseadjad, ning 17½ aastat vanaks saanud töödele tahkel küttel töötavate vedurite vedurijuhiabidena.

2. Määrata raudteekoolidesse vastuvõetavate (mobiliseeritavate) vanuseks vedurijuhiabide ettevalmistuse alal auruveduritele ja elektriveduritele mitte alla 15½ aastat ja teebrigadii-

ride kutsealal — mitte alla 16 aastat ning rööpmeseadjate, rongikonduktorite, tee revideerimistööliste ja rongide koostajate ettevalmistuse alal — mitte alla 16½ aastat.

46. Õpilaste tootmisõppuse korrapärastamisest tööstus- ja raudteekoolides.

NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse käskkiri 22. juunist 1942. a.

(Väljavõte.)

1. Üle viia tööstus- ja raudteekoolide õpilased tootmisõppuse läbitegemiseks väikeettevõtetest põhiettevõtetesse, mille baasil on koolid organiseeritud, ja sõlmida nende ettevõtetega tootmisõppuse läbiviimiseks lepingud tüüplepingu alusel.

2. Keelata õpilaste suunamine tootmisõppuse läbitegemiseks linna väikeettevõtetesse.

4. Korraldada vähemalt 50% õpilastele õppus tööstus- ja raudteekoolide töökodades.

5. Tööstus- ja raudteekoolides keelata kategooriliselt masstööalade õpetamine, millistele tööaladele valmistatakse ette vabrikukoolides.

7. Viivitamatult komplekteerida õppegrupid 25—30 õpilaseni vastavate kutsealade väikeste gruppide ühendamise teel.

9. Õpilasi koormata tootlike tellimistega ainult ranges kooskõlas tootmisõppuse õppekavadega ja olemasoleva seadistuse võimsuse arvestusega. Tööstus- ja raudteekoolide tootmisplaanides ette näha tööriistade, näitlike õppeabinõude, õppuse läbiviimiseks vajalike õppemudelite ja kooli seadistuse remondiks vajalike tagavaraosade ja kooli majapidamistarvete valmistamine.

47. Vabrikukoole lõpetanute sõidukulude tasumisest.

(NSVL RKN 31. märtsi 1941. a. määruse § 2.)

Vabrikukoole lõpetanute töökohale sõidukulude ja teeloleku aja eest päevarahade tasumine 7 rubla 50 kopika ulatuses päevas panna ettevõtetele ja majandusorganisatsioonidele [92]

48. Tööstusesse, transporti ja ehitusse tööle suunatavate vabriku-, tööstus- ja raudteekoole lõpetanute riiklike tööjõureservide arvestamise korra juhend.

Kinnitatud NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse ja NSVL Riikliku Plaanikomisjoni poolt 20. juunil 1941. a.

(Väljavõte.)

I. Üldeeskirjad.

1. Vabrikukoolide, tööstuskoolide ja raudteekoolide lõpetajad, kes on suunatud tööle tööstusesse, transporti ja ehitusse, loetakse mobiliseerituiks riiklikesse tööjõureservidesse ja nad kuuluvad arvestamisele nelja aasta jooksul kooskõlas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 2. oktoobri 1940. a. seadluse [93] § 10-ga.

3. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud tööliste arvestamise dokumentideks on tööraamat ja isiklik kaart.

4. Tööraamat täidetakse ettevõtte poolt üldalustel kooskõlas NSVL 20. detsembri 1938. a. määrusega nr. 1320 «Tööraamatute sisseseadmisest».

Tööraamatu jaotuses «Teated tööst» näidatakse, et antud ettevõttesse saadetud tööline on mobiliseeritud riiklikesse tööjõureservidesse.

Lahtris «Ametiala» näidatakse ametiala kooskõlas kooli lõputunnistusega.

5. Töölisi, kes on mobiliseeritud riiklikesse tööjõureservidesse, ei või ettevõtete (majandusliku organisatsiooni) direktorid vallandada kuni mobilisatsiooni tähtaja lõpuni.

6. Riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritud tööliste üleviimist teostatakse:

a) antud rahvakomissariaadi ühest ettevõttest sama komissariaadi teise ettevõttesse ühe ja sama oblasti (krai, vabariigi)

---

[92] Samane korraldus on kehtiv ka tööstus- ja raudteekooli lõpetanute kohta (vt. Ametiühingute Kirjastuse väljaandel 1947. a. Moskvas ilmunud kogumiku „Tööseadusandlus" lk. 9 joonealust märkust).

[93] Seadlus, vt. lk. 6.

piiridesse — rahvakomissari, peavalitsuse või trusti direktori käskkirjaga;

b) ühe oblasti (krai, vabariigi) ettevõttest teise oblasti (krai, vabariigi) ettevõttesse — rahvakomissari käskkirjaga kooskõlastatult Tööjõureservide Peavalitsusega;

c) ühest rahvakomissariaadi ettevõttest teise rahvakomissariaadi ettevõttesse — NSV Liidu RKN-i korraldusega.

7. Kooskõlas NSVL RKN-i määrusega 10. septembrist 1941. a. nr. 1667 «Passide määrustiku kinnitamisest»[94] antakse kõigile vabrikukoolidesse, tööstuskoolidesse ja raudteekoolidesse vastuvõetud ja 16 aastat vanaks saanud õpilastele miilitsaorganite poolt passid:

a) vabrikukoolidesse vastuvõetutele — kutsumise koha järgi, enne õppekohta saatmist kooskõlas vastuvõtukomisjoni tuusikuga;

b) tööstus- ja raudteekoolidesse vastuvõetutele — õppekoha järgi.

8. Koolide direktorid vajutavad isikute passidele, kes lõpetavad tootmispraktika koolides ja keda ettevõttesse suunamisel mobiliseeritakse riiklikesse tööjõureservidesse, erimärkmete lahtrisse järgmisesisulise templi (suurusega 75×40 mm);

Templi näidis:

NSVL RKN juures asuv Riikliku Tööjõureservide Peavalitsus Mobiliseeritud riiklikesse tööjõureservidesse kooskõlas NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 2. oktoobrist 1940. a.

„ „ ..... kuust 19..... a.

kuni „ „ ..... kuuni 19..... a.

Pitsat„ „ ..... 19..... a.

(kuup.)

Kooli direktor.

9. Tekst riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritute passidele vajutatud templitesse kirjutatakse käsitsi tindiga ja loetavalt kooli nimetuse, numbri, templi vajutamise, kooli lõpetamise

---

[94] Vt. Eesti NSV RKN 31. mai 1947. a. määrust nr. 477 „Passirežiimi kindlustamisest“ (ENSV T 1945, 22, 321).

(riiklikesse tööjõureservidesse arvamise) ja riiklikesse tööjõureservidesse mobiliseeritu arvestamise lõpetamise (neljaaastase töötamise järel riiklikes ettevõtetes) kuupäevade äranäitamisega. Templisse tehtud kirjutise kinnitab direktor oma allkirjaga ja kooli pitsatiga.

49. Üle 14-aastaste noorukite — lastekodude, NSVL SiseRK töökoloniide ja vanemateta jäänud laste tööle suunamisest.

NSVL RKN 26. juuni 1943. a. määruse § 3.

Määrata, et liiduvabariikide haridusrahvakomissariaadid ja NSVL SiseRK suunavad üle 14-aastasi noorukeid — lastekodude, NSVL SiseRK töökoloniide ja laste vastuvõtmis-jaotuspunktide kasvandikke ning vanemateta jäänud lapsi — tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse, samuti ka tööstusettevõtetesse NSVL RKN juures asuva Tööjõu Arvestamise ja Jaotamise Komitee jaotiste järgi.

D. KRIMINAALÕIGUSLIKKE NORME.

50. Epideemiate vastu võitlemise eeskirjade rikkumine.

Väljavõte VNFSV Kriminaalkoodeksist.

§ 181. Spetsiaalselt epideemiate vastu võitlemiseks antud rahvatervishoiu eeskirjade rikkumine —

paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni viiesaja rublani.

51. Tööandja vastutusele võtmine töö korraldamist, töökaitset ja sotsiaalkindlustust käsitlevate seaduste ja eeskirjade rikkumise eest.

Väljavõte VNFSV Kriminaalkoodeksist.

§ 133. Töö korraldamist, töökaitset ja sotsiaalkindlustust käsitlevate seaduste rikkumine tööandja, nii eraisikute kui ka riiklike või ühiskondlike asutiste ja ettevõtete ametiisikute poolt —

paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni kolmesaja rublani.

Kui see rikkumine puudutab vähemalt kolmeisikulist tööliste gruppi ja on sellesse gruppi kuuluvate isikute suhtes koosseisult samaliigiline ning kõigi nende suhtes üheaegselt toime pandud —

vabadusekaotus või paranduslikud tööd kuni ühe aastani või rahatrahv kümne tuhande rublani.

Töötaja asetamine töökaitse-eeskirju rikkudes seesugustesse töötingimustesse, milles ta kaotas või võis kaotada oma töövõime —

vabadusekaotus kuni kahe aastani või paranduslikud tööd kuni ühe aastani või rahatrahv kuni viiesaja rublani.

Kohalike võimuorganite sundmäärustega, samuti Töö Rahvakomissariaadi määrustega, käskkirjadega ja instruktsioonidega kehtestatud töökaitse, julgeolekutehnika, tööstusliku tervishoiu ja hügieeni kohta käivate eeskirjade rikkumine —

paranduslikud tööd kuni ühe kuuni või rahatrahv ühesaja rublani, mis määratakse administratiivkorras.

52. Tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabrikukoolide õpilaste vastutusest distsipliinirikkumise ja omavolilise koolist lahkumise eest.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 28. detsembrist 1940. a.
(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1941, nr. 1.)

Koolist omavolilise lahkumise ja samuti kooli distsipliini süstemaatilise ja jämeda rikkumise eest, mis põhjustas väljaheitmise koolist, karistatakse tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabrikukoolide õpilasi kohtu otsusel kinnihoiuga töökolooniates kuni ühe aastani.

II OSA.

METOODILINE MATERJAL.

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilastele ravi-profülaktiliste abinõude määramisest.

Esitatavas materjalis anname arstidele ainult lühikesi juhendeid ravi-profülaktiliste ürituste määramiseks noorukite juures sagedamini esinevate haiguste ja funktsionaaliseloomuga kõrvalekaldumiste juhtudeks.

Tööstuskooli arsti ravitöö võib olla efektiivne ainult tema aktiivse võitluse korral teenindatava kollektiivi haigestumise vähendamise eest. Noorukite haigestumise vähendamisele ja tervisliku olukorra parandamisele viivate ravi-profülaktiliste ürituste õigeaegseks läbiviimiseks peab arst tundma kooli kõikide noorukite tervislikku seisundit, eraldama õpilaste hulgast isikud, kes vajavad erilist jälgimist ja ravi, ning pidama jooksva haigestumise ja abisaamiseks pöördumiste süstemaatilist arvestust ja analüüsi.

Arst peab analüüsima õpilaste kooli astumisel teostatud esmase läbivaatuse materjali (vastuvõtukomisjonide protokollid), samuti ka kooliarsti ja rajooni polikliiniku kaarte jne. Nooruki kohta esmase dokumentatsiooni puudumisel peab arst ise läbi viima nooruki läbivaatuse ja koostama tema kohta individuaalkaardi, kuhu kantakse läbivaatuse, laboratoorsete analüüside, röntgeni jne. andmed.

Esmase läbivaatuse materjalide analüüsimisel eraldab arst dünaamiliseks jälgimiseks kindlaksmääratud haigustega või kõr-

valekaldumistega tervislikus seisundis noorukid, sisse seades nende kohta eri kartoteegi või kirjutades neid eri vihku. Kartoteegis (vihus) peavad olema ära tähendatud korduva järelevaatuse tähtajad sõltuvalt haiguse iseloomust.

Süstemaatilise jälgimise alla peab võetama esmajärjekorras noorukid, kes on tuberkuloosikahtlased (tuberkuloosne intoksikatsioon, tuberkuloosne bronhadeniit, tuberkuloosne lümfadeniit jt.), selle järel noorukid südameklappide ja lihaste orgaaniliste riketega, noorukid, kes on läbi põdenud malaariat viimase kahe aasta jooksul, noorukid nende või teiste kõrvalekaldumistega organismi arengus (füüsilises arengus mahajäämine, infantilismi mitmesugused astmed jne.).

Eriti peab välja eraldatama noorukid kõrvalekaldumistega neuro-psüühilises sfääris. Erilist jälgimist tuleb organiseerida rekonvalestsentide suhtes pärast ägedaid haigusi (ägedad nakkused, kopsupõletik, reumatism), samuti ka noorukite üle, kes kestvalt ja sagedasti haigestuvad.

«Kestvaks» tuleb lugeda iga pikaleveninud haigust, tähendab juhte, kus haiguse kestus ei vasta arsti arvates antud haiguse tavalisele ajale (näiteks: gripp ja angiin üle 6—7 päeva, ägedad mao-soolte haigused üle 4—5 päeva, kestev subfebriliteet selgumata etioloogiaga jt.). Neid juhte peab põhjalikult uurima ja võtma arvele kindlaksmääratud aja jooksul.

«Sagedasti haigestuvateks» tuleb lugeda noorukeid, kes põevad mõne aja jooksul korduvalt ühesugust või sellele lähedast haigust, näiteks gastroenteriit — koliit, larüngiit — bronhiit, gripp — angiin, gripp — bronhiit, furunkuloos — abstsessid jne. On vajalik selgitada, kas ei peitu sümptomaatilise diagnoosi taga mingisugune püsiv haigus. Nii peitub sagedasti korduva gripi taga varajane tuberkuloosse iseloomuga infiltraat või endokardiit; larüngiit — bronhiit liiguvad bronhadeniidi foonil; sagedane angiin võib olla põhjustatud tonsilliitidest ja ratsionaalne teraapia peab minema spetsiaalse sanatsiooni joont mööda; furunkuloos võib olla korratu ainevahetuse avalduseks ja nõuab organismi üldisele karastusele suunatud abinõusid jne.

Nooruki sagedane pöördumine arsti poole meditsiinpunktis, ka tööjõu kaotuseta, peab samuti äratama arsti tähelepanu, kuna need juhud tavaliselt vajavad diagnoosi täpsustamist. Näiteks kaebuste korral alalise peavalu üle tuleb diferentseerida, kas ei ole tegemist nina lisaõõnte haigestumisega (frontiit, haimoriit) või närvikava nõrkusega või tuberkuloosse intoksikatsiooniga jne. Mõnikord võivad sagedased kaebused osutada varjatult kulgeva või algava haiguse sümptoomidele, näit. düspeptilised kaebused, kõrvetised ja valud, mao-soolte trakti haiguste korral holetsüstiidid jne.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arsti tähelepanu tuleb pöörata sagedasti traumeeruvatele noorukitele. Neil juhtudel on vajalik paralleelselt töökoha ja tootmisolukorra sanitaar-hügieeniliste tingimuste järelevaatusega nooruki enda põhjalik läbivaatus (kuulmine, nägemine, neuro-psüühiline sfäär).

Süstemaatiliselt (mitte harvemini kui kord kuus) läbi vaadates kartoteeki märgib arst ära noorukid, kes vajavad lähemal ajal korduvat läbivaatust, vaatab nad läbi, saadab vajaduse korral konsultatsiooniks ja laboratoorseks-kliiniliseks uurimiseks rajooni polikliinikusse, kasutades näidustuste juhtudel röntgenit, spetsialistide konsultatsioone, tuberkuloosinõuandlat jne.

Rajooni polikliiniku ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukooli arsti vahel peab dünaamilisele jälgimisele kuuluvate noorukite suhtes olema seatud kontakt, teadete vahetus nende haigestumistest ja abi saamiseks pöördumistest. Polikliinikus peab samuti olema kartoteek dünaamilisele jälgimisele kuuluvate noorukite kohta väljaeraldatud nosoloogiliste vormide järgi.

Jälgimisele kuuluvate noorukite suhtes tuleb süstemaatiliselt läbi viia vastavad ravi-profülaktilised üritused:

1) ambulatoorne ravi eriteadlase juures,
2) füsioterapeutiline ravi,
3) saatmine täiendavale ja dieettoitlustamisele,
4) saatmine sanatooriumidesse, sanatoorsetesse laagritesse, puhkekodudesse ja kuurortidesse,

5) piiramised spordi ja kehakultuuri harrastustel — näidustuste järgi,

6) teisele tööle viimine — vajaduse korral.

Ravi-profülaktilise abi määramisel noorukitele-rekonvalestsendidele, kes hiljuti on läbi põdenud mingisuguse nakkushaiguse, peab täpselt teadma tähtaegu, millal on antud nakkuse puhul võimalik nende tagasitulek ühiselamutesse ja saatmine profülaktilist tüüpi asutisse. Sarlakite jaoks, ka nende puhul, mis kulgesid kergeimal kujul, on selleks tähtajaks vähemalt 6 nädalat; difteeria puhul on vajalik mitu (kolm-neli) korduvat kurgulima-analüüsi negatiivse resultaadiga difteeriakepikestele. Ei ole soovitatav saata noorukeid, kes hiljuti põdesid sarlakit või difteeriat, samuti ka tüüfust (kõhu või tähnilist), puhkekodusse või üldtüüpi laagrisse. Siin ei ole võimalik nendele kindlustada vastavat režiimi ja küllaldast jälgimist südamelihaste seisukorra ja organismi reaktsiooni üle hariliku füsioloogilise koormatuse tingimustes. Nõrgenenud noorukeid, kes ei ole täielikult tervenenud pärast läbipõetud nakkushaigusi — sarlakeid, difteeriat või tüüfust — tuleb saata nende tervise täielikuks taastamiseks üldtüüpi sanatooriumidesse. Meie ei kõnele siin võimalikest tüsistusist, missugused vajavad eriteraapiat (näiteks nefriit pärast sarlakeid, sarlakitejärgsed liigestehaigused või difteeriajärgsed halvatused), kuna südamelihaste ja närvikava seisundi eriline jälgimine on vajalik ka juhtudel, mis kulgevad ilma eriliste tüsistusteta. Sanatooriumides on noorukitele vajalik mõneks ajaks kaitsev režiim: võib määrata doseeritud füüsilisi harjutusi meditsiinpersonaali järelevalvel, kergeid vee- või füsioterapeutilisi protseduure. Kuurortravi küsimus võib tõusta ainult haiguste puhul, mis kulgevad mõningate tüsistustega (neuriitide, liigeste-, neeruhaiguste puhul jne.).

Erilist tähelepanu nõuavad rekonvalestsendid pärast düsenteeriat ja infektsioosseid koliite. Tavaliselt vajavad nad mõne aja kestel (2 kuni 6 nädalani) spetsiaalset dieettoitlustamist pärast haiguse ägedat perioodi, järk-järgulise üleminekuga treenivale, mehhaaniliselt ärritavale dieedile (läbihõõrutud juurviljasuppi-

dest jne. läbihõõrumata tatrapudrule, toorele juurviljale ja puuviljapüreele, liha- ning juurviljakotlettidele) ja edaspidise ülesminekuga harilikule toidule.

Rekonvalestsendid peavad olema pärast pneumooniat vähemalt 3 kuud arsti süstemaatilisel jälgimisel, kusjuures on tarvis jälgida südamelihaste (müokardi pärastinfektsioosne düstroofia) ja kopsude ning bronhiaalnäärmete seisundit. Tüsistuste puudumisel on näidustatud üldtüüpi sanatoorium või sanatoorne laager. Erilist tähelepanu nõuavad pikaleveninud või sagedasti korduva gripi või pärast angiini kestva subfebriliteedi juhud; siin tuleb arvestada kas reumaatilise kardiidi või tuberkuloosse protsessi võimalusi kopsudes või bronhiaalnäärmetes.

Rekonvalestsente võib saata pärast malaariat paralleelselt üldtugevdava raviga puhkekodudesse või sanatoorseisse laagreisse; niiskes kohas viibimist ja külmi suplusi ei soovitata. Sanatoorse ravi küsimus võib tõusta malaaria raske vormi juures, mis põhjustas anemisatsiooni või organismi kurnatuse.

Pärast värsket reumaatilise haiguse hoogu statsionaarist väljakirjutatud noorukid ei tohi asuda tööle, kui on olemas näidustused protsessi subakuutsele kulgemisele: näit. kui on märgatav subfebriilne temperatuur, kõrgenenud veresette-reaktsioon, leukotsütoos, kõrvalekaldumised leukotsütaarvormelist (nihe vasemale või tähelepandav neutrofüloos vähese lümfotsüütide arvu juures). Haiged peavad mõnda aega pidama voodirežiimi; neid võib paigutada sanatooriumidesse, kus on olemas kliiniline osakond ja kus nendele võib kindlustada vastavat jälgimist ja ravi. Üldtüüpi sanatooriumidesse paigutatakse hoogude vaheaegadel (normaalse temperatuuri, madala settereaktsiooni, leukotsütaarvormeli nihke puudumise puhul) noorukid, kellel on südameklappide rikked kompensatsioonistaadiumis või algavad subkompensatsiooninähud ja vähene hingeldus ilma osutamiseta patoloogilise protsessi aktiivsusele, samuti ka noorukid, kellel on müokardi postinfektsioosne düstroofia koos südame-vereringe süsteemi funktsioonide puudulikkuse nähtudega (hingeldus, päeva lõpul väikesed tursed jne.). Viimased kaks vormi, s. o. klappide rik-

ked «külmas staadiumis» (ilma temperatuuri tõusuta) koos subkompensatsiooni algavate nähtudega ja müokardi düstroofiaga, annavad häid reaktsioone ka kuurortravil (Kislovodsk). Südame-vereringe süsteemi funktsionaalsete kõrvalekaldumiste puhul, mis avalduvad funktsionaalsetes kahinates, vererõhu ja pulsi labiilsuses, mõnikord ebamugavates subjektiivsetes tunnetes südamepiirkonnas, südamepekslemised ilma klappide ja südamelihaste orgaaniliste riketeta, ei vaja noorukid ei sanatooriumi saatmist ega ka erilist «kaitsvat režiimi». Vastupidi, siin on näidustatud süstemaatilised treenivad kehakultuuriharjutused, kuna need soodustavad rinnakorvi arenemist, lihaste tugevnemist, suurendavad ainevahetusprotsessi organismis ja hormonaalseid impulsse südame kasvuks. Nendele noorukitele soovitatakse sanatooriumi tüüpi laagrit, kus peab olema kindlustatud süstemaatiline meditsiiniline järelevalve režiimi, kehakultuuri, supluste ja veeprotseduuride üle. Spordiliikidest on näidustatud niisugused, mis on seotud järk-järgulise kestva treeninguga (näiteks: sõudmine, ujumine, suusatamine), ei nõua aga ülemäärast pingutust (näiteks võidujooks). Nooruse hüpertroofia puhul võib vaid püsiva hüpertoonilise reaktsiooni korral piirata raske spordi vorme.

Kestva subfebriilse temperatuuri korral peab noorukeid kohustuslikult uurima tuberkuloosinõuandlas. Ravi määramine ja kindlustamine tuberkuloosi aktiivsete vormide korral on tuberkuloosiasutiste ülesanne.

Kindla lokalisatsioonita tuberkuloosi, niinimetatud tuberkuloosse intoksikatsiooni ja mitteaktiivse bronhadeniidi korral soovitatakse viibimist sanatoorses laagris, eelistatavamalt männimetsas. Skrofuloosiga ja perifeersete näärmete (kaela jt.) tuberkuloosse lümfadeniidiga haigetele soovitatakse lõunarajoone, eriti mere- või limaani-[95] kallast — kasulik on suplus lahtises limaanis ja soolajärve vee vannid.

Aneemia korral hemoglobiini madala protsendiga (alla 60—55%) on vajalik teha vere täielik kliiniline analüüs. Ravi-

[95] Limaan — rannajärv.

profülaktiliste abinõude iseloom on täiesti erinev sõltuvalt sellest, kas jutt on aneemiast kui patoloogilise protsessi väljendusest vereloomeorganites või aneemia on eksogeense, vahel ka endogeense iseloomuga teise järgu päritoluga vereloomeorganite funktsioonide korratuste sümptoomiks.

Esimest tüüpi juhtudel vajab haige statsionaarset kliinilist läbivaatust ja ravi. Teise iseloomuga aneemia puhul sõltub selle või teise ravi-profülaktilise abinõu määramine põhihaigusest; on tarvis osutada erilist tähelepanu aneemia puhul soolteusside uurimisele ja peidetud malaaria avastamisele ning kohustuslikult läbi viia vastavat soolteussidevastast või malaariavastast teraapiat. Aneemia puhul on näidustatud üldtugevdav ravi, rauapreparaadid, glütserofosfaadid, üldkvarts (välja arvatud tuberkuloos) ja saatmine sanatoorsesse laagrisse. Tähtsust omab õige toitlustusrežiimi küsimus. Aneemia puhul on mõnikord kasulik määrata dieettoitlustust, arvestades toiduratsiooni kvaliteeti, küllaldast valkude sisaldavust, kergesti omastatavaid rasvu ja vitamiine (vitamiin C, A).

Arsti eriline tähelepanu peab olema pööratud ravi-profülaktiliste abinõude määramisele noorukitele, kellel on olemas kõrvalekaldumisi füüsilises arengus. Kui füüsilises arengus mahajäämus ei ole seoses mõne kroonilise haigusega või neuroendokriinse regulatsiooni sügavate korratustega, võib alati loota noorukite väljaparanemisele; tähtsust omavad eluolustikuline olukord, toitlustus- ja töörežiim. Suveks soovitatakse sanatoorset laagrit kliimas, millega nooruk on harjunud. Vastunäidustatud on klimaatiliste tingimuste järsk muutus, eriti viibimine suvel lõunas. Paralleelselt valkude ja rasvade täisväärtusliku ratsiooniga on toidus vajalik küllaldane vitamiinide sisaldavus, eriti vitamiinid A ja C, arvestades kasvava organismi vajadusi. Soovitatakse üldkvartsi, kalamaksaõli.

Dieettoitlustus on üheks põhiliseks raviteguriks mao-soolte trakti haiguste puhul. Dieettoitlustus peab olema diferentseeritud sõltuvuses mao sekretoorse tegevuse iseloomust kui ka nooruki organismi üldisest konstitutsionaalsest seisundist. Mao sekret-

siooni järsud kõikumised, eriti suurenenud happesusega, esinevad noorukite juures sagedasti ilma eriliste düspeptiliste kaebusteta vegetatiivse närvikava tunduva labiilsuse foonil. Need noored vajavad üldtugevdavaid abinõusid, kehakultuuri süstemaatilisi harjutusi, ratsionaalset päevarežiimi, une ja puhkuse reguleerimist. Hüpersekretsiooni ja maomahlade kõrgenenud happesuse kui orgaanilise haiguse (haavandid, gastriit) sümptoomi ravi sõltub põhihaiguse iseloomust. Dieet kõrgenenud happesuse juures peab olema peamiselt piima-taime ja süsivesikute ning vähese soolasisaldavusega; soovitatakse võid, rõõskkoort, hapukoort, keelatud on lihapuljong, vürtsitatud toidud, konservid. Mao vähenenud sekretoorse tegevuse ja ahhüülia puhul peab toit olema mehhaaniliselt hästi valmistatud, ei tohi sisaldada jämedat puundainest. Dieeti kuuluvad lihapuljong, liha- ja kalakotletid, pudrud, vormiroog tangainest ja puuviljast, juurvili, kompotid, kissellid. Kasulikud on üldtugevdavad abinõud: kehakultuur, kergesport.

Atoonilise kõhukinnisuse korral üldise lõtvunud organismi toonuse foonil on vajalik üldtugevdav treening — sport, kehakultuur, jões ujumine. Toit peab koosnema suurest hulgast puundainesest, toorest puuviljast ja rukkileivast; soovitatav on anda rõõsakoorevõid, hapupiima.

Spastilise kõhukinnisuse puhul, noorukitel sagedasti seoses vegetatiivse närvisüsteemi kõrgenenud ärritatavusega, on kasulik paralleelselt üldtugevdavate abinõudega füsioteraapia — vannid, diatermia. Ülejäänud juhtudel on pärast ägedaid neeruhaigusi näidustatud saatmine üldtüüpi sanatooriumi ja dieettoitlustus. Dieedi määramisel neeruhaigetele noorukieas on vajalik silmas pidada üksikute toidu koostusosade tähendust kasvavale organismile. Kestev valgu- või soolavaba dieedi pidamine võib esile kutsuda tõsiseid ainevahetuskorratusi organismi plastilistele protsessidele vajalike toidukomponentide puudumise tõttu. Sanatooriumis võib haigetele teostada füsioteraapiat: vanne, diatermiat. Absoluutselt on keelatud külm kümblus ja dušš.

Kõneldes neeruhaigustest noorukite hulgas on vajalik silmas pidada noorukiea funktsionaalse albuminuuria, mis ei nõua mingisuguse dieedi pidamist ega «kaitsvat režiimi», diferentseerimise vajadust. Vastupidi, kehakultuur ja sport, mis viivad lihaste arenemisele ja tugevnemisele ning organismi treenitud seisukorrale, on näidustatud. Ortostaatilise albuminuuria puhul ei soovitata spordi raskemaid vorme (näit. jalgpall) ja sporti, mis on seotud kestva pinguliolekuga (jalgrattasõit). Noorukeid ortostaatilise albuminuuriaga võib saata puhkekodudesse, laagritesse; kestvad ekskursioonid ja turism ei ole soovitatavad.

2. Sanitaarjärelevalve metoodika tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolis töötava arsti üheks tähtsamaks ülesandeks on «jooksev sanitaarne kontroll kooli, ühiselamute, sööklate ja teiste elutarbeliste asutiste korrashoiu üle» (määrustik nr. 184/2 — 24, 28. novembrist 1940. a. «Tööstus- ja vabrikukoolide meditsiinilis-sanitaarsest teenindamisest»).

Sanitaarse kontrolli eesmärgiks on kindlustada vajalikke sanitaarseid tingimusi koolis, ühiselamuis, õppe- ja tootmistöökodades kooskõlas kehtivate hügieeninõuetega.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli sanitaarse seisukorraga tutvunemist on otstarbekohane läbi viia kindlaksmääratud plaani järgi ühes kõigi järelevaatuse andmete ja sel puhul tehtud märkuste kohustusliku kirjaliku fikseerimisega. Seesugune sanitaarjärelevaatuse kord võimaldab arvestada saavutatud edu üksikute objektide sanitaarseisukorras ja loob eeldused saadud andmete maksimaalseks operatiivseks kasutamiseks.

Kõigepealt on vaja pöörata tähelepanu tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli maa-ala (talund, õue) *sanitaarsele seisukorrale*. Kus maa-ala on korras, sillutatud ja vajalikus ulatuses haljastatud, soodustab see tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli ruumide paremat aeratsiooni, vähendades teatud astmeni välisõhu reostumist ja tolmumist, sel tingimusel muidugi, kui

tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli vahetu ümbrus ei ole õhu alatise reostamise allikaks (tootmiseritused jm.).

Olulist tähtsust omab ka maa-ala asetus ümbritsevate hoonete suhtes ja maa-ala enda suurus, kuna see peab kindlustama tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli ruumidele küllaldase valguse juurdepääsu ja hea insolatsiooni. Maa-ala küllaldane suurus lubab samuti organiseerida õpilaste välisõhus viibimist tundide ja töö vaheaegadel ning läbi viia sellel maa-alal kehakultuuri- ja sõjalis-rakenduslikke harjutusi. Järelikult tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli maa-ala sanitaarselt head seisukorda ja tema küllaldast suurust (arvestusega mitte alla 8—10 m² õpilase kohta, kusjuures maa-ala üldpind peab olema vähemalt 0,25 ha) tuleb tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli sanitaarseisukorra üldhindamisel arvestada kui ühte suure tähtsusega hügieenilist näidustajat.

Sanitaarjärelevaatuse järgmiseks momendiks peab olema tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli hoone ja kõigi ruumide sanitaarse seisukorra hoolikas tundmaõppimine. Esmajärjekorras on vaja pöörata tähelepanu sellele, kas kool ja tema töökojad asuvad ühes või mitmes eraldi hoones või on paigutatud hoonesse koos teiste organisatsioonidega, asutistega, ettevõtetega või eraisikute eluruumidega. Sellel teguril on oluline tähtsus nii tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli ruumide alatise reostamise ohu suhtes nende naabruses olevate asutiste, ettevõtete ja üksikisikute poolt kui ka antud tingimustes tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides vajaliku sanitaarrežiimi läbiviimise võimaluste suhtes.

Nii näiteks, kui ühed või teised kooliruumid asuvad mingisuguse tootmisega koos ühes hoones, siis selle tootmise eritused (suits, aur, tolm jt.) või mitmesugune müra, rappuvus jm. võivad olla alatisteks allikateks kas kooliruumide õhu riknemisele või takistuseks õppetööle ja üksikutele režiimimomentidele. Antud juhul sõltub võitluse efektiivsus kooli sanitaarrežiimi eest faktiliselt vastavate abinõude läbiviimisest tootmisel. Sellepärast on vajalik püüda saavutada seda, et tööstus-, raudtee-

ja vabrikukoolide ruumid oleksid paigutatud eraldi või oleksid maksimaalselt isoleeritud naaberruumidest.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ruumide sanitaarhinnangul on kõigepealt vaja kindlaks määrata olemasolev pindala ja kubatuur, arvestades ühele antud ruumis faktiliselt õppivale või töötavale õpilasele langevat osa. Kehtivate hügieeniliste normatiivide alusel tuleb lugeda küllaldaseks 15 m^3 ühele õpilasele tsehhides ja töökodades ruumide kõrguse juures 3,5 m (kõrgust üle 3,5 m arvesse ei võeta). Klassiruumides, kus toimub õpilaste teoreetiline õppetöö, peab olema ühele õpilasele langev pind 1,25 m^2 kõrguse juures 3,25—3,5 m; ühiselamutes — 3,5—4 m^2 kõrguse juures 2,5—3,5 m. Õppe- ja tootmisruumide antud mõõtmete juures kindlustatakse igale õpilasele vajaliku õhu hulk.

Kõikides kooliruumides peavad olema seinad krohvitud ja värvitud valget värvi, et mitte vähendada valgust.

Põrandad peavad olema puust, välja arvatud need tootmisruumid, kus see töötingimuste tõttu ei ole võimalik või otstarbekohane; kõigil juhtudel aga peavad põrandad olema ühtlaselt tasased, ilma nõgudeta ja pragudeta.

Trepid peavad olema täiesti terved, omama käsipuid ja reeglipäraselt iga kahe astmestiku järel omama vaheplatvorme. Tuleb pöörata tähelepanu materjalile, millest trepp on valmistatud (puu, metall). Kõik need andmed treppide seisukorra kohta koolis omavad suurt tähtsust nende hindamiseks ohutu liikumise ja tulekaitse suhtes.

Edasi on tarvis tutvuda kooli kütmisega. On vaja pöörata tähelepanu küttesüsteemile, kas see on korras ja kas see kindlustab ruumides küllaldast temperatuuri. Kõige paremaks kütteks loetakse veega keskkütet, kuna see tavaliselt kindlustab ruumide ühtlase soojenemise ja ei reosta seda eritusega (suits, ving jm.).

Kõik kooliruumid peavad omama küllaldast temperatuuri. Ruumides, kus toimub teoreetiline ja praktiline õppetöö ja töötamine istudes, peab temperatuur olema 16—17° piirides; ruu-

mides, kus teostatakse töid metallide külma töötlemise alal — 15°, kuumades tsehhides aga, eemal soojusallikast — vähemalt 12°. Relatiivne niiskus peab olema mitte üle 65%. Ruumide meteoroloogilised tingimused (temperatuur, niiskus ja õhu liikuvus), eriti tootmisruumides, avaldavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides olulist mõju nooruki organismile (termoregulatsiooni seisund, organismi vastupanuvõime, rea nahahaiguste ilmnemine jt.) ja selle tõttu peab üksikute ruumide sanitaarhinnangul neid alati arvestatama.

Saadud andmed peavad olema aluseks praktiliste abinõude läbiviimisel, mis kindlustavad meteoroloogiliste tingimuste sanitaarnormidele vastavuse.

Tuleb tingimata pöörata tähelepanu *kütteseadmete* (patareid, radiaatorid, torud, ahjud jt.) puhastena ja korras hoidmisele, kuna seadmete kattumine tolmuga rikub tunduvalt ruumide õhku, olles mitmesuguste gaasidega selle riknemise allikaks (kütteseadmeid katva tolmu süttimisel jne.).

Suurt tähtsust omab koolide õppe- ning tootmisruumide sanitaarses iseloomustuses nende *loomulik valgustus*. Tööruumide jaoks võib loomulikku valgustust lugeda küllaldaseks valgusekoefitsiendi[96] juures 1 : 5 (klassid ja teoreetilise õppuse ruumid) ja 1 : 4 (töökojad, joonestusruumid). Edasi on olulise tähtsusega asjaolu, kuspool asub loomuliku valguse allikas — küljel, ülal, ühel või kahel küljel. Õpperuumidele on kõige otstarbekohasem külgvalgustus ühelt küljelt (vasakult), töökodadele külgvalgustus. On lubatav valgustus kahelt küljelt ja ülalt.

Tuleb pöörata tähelepanu valgusavade suurusele ja akende klaasitud pinna seisukorrale. Kõige otstarbekohasemad on seesugused akende mõõdud, mis kindlustavad taevalaotuse nähtavuse ükskõik kui kaugest punktist ruumis. Vajalik on ka arvestada seda, kuivõrd naaberhooned või puud varjavad aknaid, kuna see asjaolu võib vähendada ruumide valgustust. Sellepärast on soovitatav kasutada enam objektiivse hinnangu ees-

[96] Klaasitud akende pinna suhe põrandapinnaga.

märgil koolide ruumide valgustusastme hindamisel loomuliku valgustuse koefitsienti (l. v. k.)[97], mis peab olema tööruumide töökoha pinnal täpsete ja peente tööde jaoks mitte alla 1,25% ja lihtsamate tööde jaoks mitte alla 0,75%.

Ruumide loomulik valgustus võib olla mõnikord tunduvalt vähendatud akende klaasitud pindade tolmumise ja määrdumise tõttu. Sellepärast tuleb alati pöörata tähelepanu akende puhtusele ja nende eest hoolitsemisele.

Paralleelselt loomuliku valgustuse sanitaarse hinnanguga ei ole ka vähema tähtsusega kunstliku valgustuse sanitaarne iseloomustus. Siin on vaja määrata, kas on olemas üldine või kohalik valgustus, või mõlemad, armatuuride tüübid, missugust valgust need annavad — otsest, hajutatut, peegeldatut jne., ja töökoha valgustuse aste.

Ruumides, kus toimuvad õppeteoreetilised tunnid, on kõige otstarbekohasem üldine valgustus, mis kindlustab töökohal hajutatud valgustuse intensiivsusega 75 luksi[98]. Töökodades on peale üldvalgustuse vajalik kohalik valgustus, mis annab otsest valgust, kusjuures selle valguse eest peavad olema kaitstud töötaja silmad. Antud juhul sõltub töökoha valgustuse intensiivsus töö iseloomust ja kõigub 30—40-st kuni 125—150 luksini. Väga täpsete tööde juures, mis on seotud väga väikeste detailidega, peab töökoha valgustus olema maksimaalne; lihtsatel töödel, kus tuleb töötada suurte detailidega ja tööriistadega, võib töökoha valgustus olla aga miinimumi piirides (30—50 luksi). Alaliselt tuleb pöörata tähelepanu armatuuride eest hoolitsemisele, sest, nagu teada, viib armatuuri tolmumine ja mustumine sagedasti töökoha valgustuse astme alla (kuni 25—30%).

Seinte ja lagede regulaarne valgendamine tõstab peegeldumise koefitsienti ja parandab samuti valgustust.

---

[97] Töökoha valgustuse suhe antud hoone lähedal väljas asuva punkti valgustusega.

[98] Luks (lux) — valgustusühik.

Oluliseks teguriks, mis kindlustab küllaldast õhuvahetust ruumides, on loomulik ja kunstlik ventilatsioon, selle ehitus ja kasutamise kord. Tuleb alla kriipsutada, et sõltumatult selle või teise kunstliku ventilatsiooni olemasolust peab igas kooliruumis olema kindlustatud tema loomuliku õhustamise võimalus, milleks peab ruumil olema vajalikus suuruses õhuaknaid või framuuge (mitte vähem kui 1/4—1/6 akende valguspinnast, ning avatavate akende avatav pindala ei tohi olla alla 1/50 ruumi põrandapindalast).

Õhuaknaid ja framuuge tuleb töövaheaegadel maksimaalselt kasutada kõigi ruumide kestvaks tuulutamiseks tõmbetuulega. Suvisel ajal peavad ruumide aknad olema reeglipäraselt avatud võimalikult kogu päeva, talvel peab õhuaknaid ja framuuge avatama päeva jooksul sõltuvalt töö kestusest ja õhu riknemise ulatusest üksikutes ruumides, vähemalt aga 3—4 tundi päevas.

Mis puutub kunstlikku ventilatsiooni, siis loetakse kõige ratsionaalsemaks tüübiks üldist juurdevoolu- või äratõmbeventilatsiooni. Üksikutes töökodades, kus, sõltuvalt töö iseloomust, on olemas töökoha alatine tolmamine või gaaside, aurude jne. eritumised, on vajalik ka kohalik äratõmbe-ventilatsioon. Kunstliku ventilatsiooni hindamisel on vaja pöörata tähelepanu äratõmbe- ja juurdevoolu-avauste asetusele, kui need on olemas, kuna sellel on suur tähtsus õhuvoolu tsirkulatsiooni ja suuna määramisel. Tuleb alati silmas pidada, et ükskõik millist süsteemi kunstlik ventilatsioon on, sõltub selle efektiivsus tema tehnilisest korrasolekust ja igapäevasest hoolitsusest seadme üksikosade eest (juurdevoolu- ja äratõmbeklapid, ergutusseadised, välised ja sisemised avad jt.).

Loomuliku ja kunstliku ventilatsiooni hindamisel koolis tuleb meeles pidada, et ainult ventilatsiooniga ei lahendata ruumide täisväärtusliku õhuga kindlustamise küsimusi. Ruumide küllaldase aeratsiooni, nende tuulutamise ja õhustamise kõrval tuleb püüda saavutada õhu riknemise allikate (aurude, gaaside, tolmu, kõrge temperatuuri ja niiskuse eritumine) kõrval-

damist aparatuuri ja seadistuse hermetiseerimise ja katmise teel, tootmisprotsesside vastavat mehhaniseerimist jne.

Pärast seda, kui on saadud andmed kooliruumide sanitaarse seisukorra kohta, tuleb võtta vaatlusele õpilaste töö organiseerimine hügieeninõuete seisukohalt, peamiselt töökodades, kus õpilased veedavad suurema osa oma ajast. Kõigepealt tuleb pöörata tähelepanu sellele, kuivõrd töökoja seadeldis (tööpingid, töölauad, masinad jm.) on kohandatud noorukite tööga: kas on töölaudadel, tööpinkidel jne. alused madalakasvulistele õpilastele; kas liikuvad masinaosad (rihmad, värtnad jne.) ja teravad väljaulatuvad osad omavad kaitsetõkkeid; kas on olemas kaitsekilbid, ekraanid või varjud kaitseks laastude, kildude, metallosakeste jm. eest; kas on noorukid varustatud töö juures metallilõikamis-, -lihvimis- ja teistel tööpinkidel kaitseprillidega jne. Kõik need lihtsad ja mittekeerukad seadised omavad olulist tähtsust traumatismi ja õnnetusjuhtumite vältimiseks, kõnelemata sellest, et nad loovad soodsaid tingimusi väheste kogemustega, vastavaid töövõtteid mitte omavate õpilaste tööks.

Mittevähese tähtsusega traumatismi vältimise teguriks on ka seadmete paigutus töökojas, nende asetuse järjekord ja läbikäikude organiseerimine. Läbikäigud masinate ümber peavad olema vähemalt 1 m, pealäbikäik 3—3,5 m laiad. Tööpinkide, masinate ja teiste mehhanismide selgeks piiritlemiseks on otstarbekohane üles seada käikude kohal tunnusmärgid (valged jooned, punktiir jne.). Kõik põrandas olevad luugid peavad olema tõkestatud 1 m kõrguste kindlate käsipuudega. Läbikäigud peavad olema vabad kõrvalistest esemetest ja mitte neist täis kuhjatud, kindlustades vaba ja takistamatut liiklemist.

Õpilased, kes töötavad tsehhides ja töökodades, peavad olema varustatud erirõivastega, mis kaitsevad neid mitmesuguste tootmisega seotud vigastuste eest. Nii peavad kuumades tsehhides töötajad kandma kohustuslikult värviliste või suitsuklaasidega prille, mis on kinnitatud mütsisirmi külge, presendist mütsi ja kindaid, töötajad aga metallilõikamis- ja -lihvimispinki-

del peavad kandma töö ajal kaitseprille, mis kaitsevad silmi nendesse metall-laastude, tolmu jne. sattumise eest. Erirõivaste loetelu, missugused on vajalikud ühel või teisel tootmisel, on ette nähtud seadusandlusega ja peab olema teada igale tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli teenindavale meditsiintöötajale. Meditsiintöötaja peab olema tuttav NSV Liidus kehtiva noorukite töökaitsealase seadusandlusega, selleks et õigesti organiseerida tööd noorukite terviskaitse seisukohalt.

Iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli õpilast tuleb igapäev õpetada hügieenilistele põhiharjumustele mitte ainult igapäevases elus, vaid ka töö ajal tsehhis, tootmises ja töökojas. Sellepärast tuleb tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli sanitaarjärelevaatusel alati osutada küllaldast tähelepanu p e s u n õ u d e, d u š š i d e j a k ä i m l a t e seisukorrale. On vajalik nõuda, et iga õpilane pärast tööd kohustuslikult kasutaks pesemisruumi või dušši. Iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukool peab olema varustatud pesemisruumidega, arvestusega 1 kraan 15 inimese kohta (kui nad ei kasuta dušše), ning duširuumiga, arvestusega 1 dušš ja 3 riietuskohta iga 10 inimese peale. Valgusekoefitsient pesemisruumis peab olema vähemalt 1:10, valgustus — vähemalt 25 luksi (põrandal).

Käimlad, eraldi poistele ja tütarlastele, peavad olema kasutamiseks kergesti kättesaadavad. Käimlates peab olema 1 istekoht 30 tütarlapse ja 1 istekoht 40 poisi kohta. Poiste käimlates peab olema ehitatud küllaldane arv pissuaare või renne arvestusega 0,9 m 100 õpilase kohta. Käimlad peavad olema küllaldaselt valgustatud (valgusekoefitsient 1:10, valgustus vähemalt 25 luksi) ja varustatud hea äratõmbe-ventilatsiooniga. Kui käimlad ei ole kanaliseeritud ja uhutavad, siis tuleb mustusauke ja -kaste õigeaegselt puhastada, mitte lubades nende ületäitumist, ja nõuda käimlate igapäevast hoolikat puhastamist.

Epideemiate vastu võitlemisel evivad mitte vähest tähtsust tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide riietusruumid. Riietusruumide ebaotstarbekohasus, ruumipuudus, liigne tihedus riiete paigutamisel — kõik see võib olla teatavatel tingimustel tõsiseks

epideemiliseks teguriks, kõnelemata sellest, et see tunduvalt takistab õpilaste ülerõivaste hoidmist vajalikus korras, tervetena ja puhastena. Järelikult peavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide järelevaatusel riietusruumid alati tõmbama endale arsti tähelepanu.

On kõige otstarbekohasem, kui igal õpilasel on riietusruumis oma individuaalne kapike või äärmisel juhul eraldi konks ja lahter kalossidele. Kohtade laius-varnadel (lahtritel) rõivaste lahtise hoidmise viisi juures peab olema 0,3 m, sügavus aga 0,2 m. Riietusruumis peab olema 1 õpilase kohta ruumi vähemalt 0,25 m². Kui ei ole töökodade juures eraldi riietusruumi, siis tuleb üldriietusruumis ette näha koht tootmis- ja erirõivastele. Valgusekoefitsient riietusruumis peab olema vähemalt 1:10, kunstlik valgustus aga põrandal vähemalt 15 luksi.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaarjärelevaatusel tuleb pöörata erilist tähelepanu õpilaste toitlustusruumidele (söökla, puhvet) ja toiduhoidmis- ning -valmistamisruumidele (laod, köök). Kõigepealt tuleb pöörata tähelepanu ruumide puhtusele ja sanitaarses korras hoidmisele — need ruumid peavad olema puhtuse ja korrasoleku eeskujuks. Edasi on tähtis toiduainete ja toidu hoidmise kord. Siin peab rangelt jälgima kõiki vastavates toitlustusjärelevalve sanitaarinspektsiooni eeskirjades ettenähtud nõudeid. Peavad olema laekad jahu, tangainete ja teiste puistainete jaoks, stellaažid keeduvilja jm. hoidmiseks, konksud liha ja lihasaaduste ülesriputamiseks jne. valmistus-keetmisruumis) ei tohi hoida mingisuguseid kõrvalisi esemeid. Ruume peab hoolega ja regulaarselt tuulutama ja hoidma absoluutses puhtuses. Sõltuvalt nende või teiste toiduainete hoidmisest ja aastaajast peab hoidma vastavalt õhutemperatuuri (+4° kuni +10—+12°). Toiduvalmistamisruumid — köök ja abiruumid — peavad olema eeskujulikult puhtad ja korras. Tuleb meeles pidada, et mitte üheski köögiruumis (pesemis-, valmistus-keetmisruumis) ei tohi hoida mingisuguseid kõrvalisi esemeid ja ei tohi toimuda mingisugune kõrvaline töö.

Ei tohi lubada, et köögiruumides toimub pesupesemine, kuivatamine ja hoidmine; samuti on lubamatu kasutada neid ruume elamiseks.

Mustade nõude pesemiseks, juurvilja ja teiste ainete puhastamiseks peavad olema võimalikult eraldatud eri ruumid (pesemisruum, valmistusruum) või eraldi selleks kohandatud kohad.

Kõigis köögi- ja söögiruumides peab pidama võitlust kärbeste, prussakate ja teiste putukatega.

Valmistoitude hoidmiseks peavad olema vastavalt kohandatud eraldi kapid ja puhvetid.

Mitmesuguste köögijäätmete jaoks peavad olema kinnised panged või kastid, mida tuleb regulaarselt tühjendada, mitte lubades nende ületäitumist või jäätmete kauemaks ajaks ruumidesse jätmist.

Köögi- ja sööklapersonaal peab töötama vastavais tööriivais (kitlid, pearätid, põlled jne.) ja rangelt jälgima kõiki isikliku hügieeni nõudeid.

Teostades nõndaviisi igapäevast sanitaarset järelevalvet toidu hoidmise ja valmistamise kohtade üle, väldivad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiintöötajad (arstid ja õed) maosoolte haiguste tekkimise võimalusi õpilaste hulgas ja kindlustavad nende toitlustuse täisväärtuse.

Siin esitatud plaani järgi vastavate hügieeniliste nõuete arvestusega läbiviidud tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaarjärelevaatus võib ja peab kaasa aitama nende sanitaarse seisukorra taseme tõstmisele. Sanitaarjärelevaatusi tuleb teostada süstemaatiliselt ja regulaarselt selleks, et oleks võimalik jälgida üksikute järelevaatuste tulemusena tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide administratsioonile esitatavate nõuete õigeaegset täitmist. Sanitaarjärelevaatuste perioodilisus on samuti otstarbekohane iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli sanitaarses seisukorras saavutatud dünaamilise edu arvestuse seisukohalt.

a) Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide tootmistöökodade järelevaatuse plaan.

1. Tootmine, kutse nimetus, millele õpilasi ette valmistatakse, noorukite arv, mitu vahetust, töötunnid.

2. Töökoja maa-ala, selle asend ümbruse hoonete suhtes.

3. Õu, selle seisund, mõõtmed, sillutus, kas on haljastatud.

4. Hoone — kas tööstus-, raudtee- või vabrikukool — võtab enda alla selle tervelt või osa sellest. Mitu hoonet, kus asuvad töökojad (korrus), kool, ühiselamu, kehakultuurisaal, tervishoiupunkt, arstikabinet.

5. Ruum: pikkus, laius, kasulik pindala, kõrgus, kubatuur ühe inimese kohta.

6. Lagi, seinad, põrand, uksed, trepid; millisest materjalist on need valmistatud, nende seisukord.

7. Küte: tüüp, selle seisund, temperatuuri küllaldus.

8. Loomulik valgustus: akende arv, suund, korrashoid, valgusekoefitsient, töökoha valgustus.

9. Kunstlik valgustus: üldine, kohalik, hajutatud, otsene valgus, armatuuri tüüp, tema eest hoolitsemine, töökoha valgustus, silmade kaitse otsevalguse eest.

10. Loomulik ventilatsioon: tüüp (õhuaknad, framuugad, õhuaugud, aknad), suurus, ehitus, küllaldus; kunstlik kohalik ja üldine ventilatsioon, tema iseloom — juurdevoolu- või äratõmbeventilatsioon; õhu äratõmbe- ja juurdevoolu-avauste paigutus.

11. Tööpingid, masinad, nende paigutus, gabariit[99], läbikäigud.

12. Kas on olemas kaitsed, nende arv.

13. Tsehhide ülekuhjamine.

---

[99] Äärmised piirjooned pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

14. Pesemisnõud, kraanide arv 1 inimese kohta, sauna kaugus ühiselamust, sanitaarkorrastuspunkt.

15. Kas on olemas dušid, sõelade arv.

16. Käimlad: soojad, külmad, istekohtade arv.

17. Riietusruumid: tüüp, nende küllaldus, pindala ühe inimese kohta, eririõivaste hoiukoht.

18. Toiduvõtmiskoht ja söökla (kaugus töökojast), puhvet, nende seadistus; kas on olemas oma köök, kas see on küllaldane, ettevalmistusruumid (mustade nõude pesemine, keeduvilja puhastamine jne.).

b) Tsehhides ja töökodades, kus töötavad noorukid, asuvate töökohtade sanitaarse iseloomustuse kaart.

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli nimetus, aadress, tootmise iseloom.

2. Üksikute erialade nimetus, milledele tööstus-, raudtee- ja vabrikukool kaadreid ette valmistab.

3. Tsehhide ja osakondade nimetus kooli töökodades ja tsehhides, kus töötavad noorukid.

4. Noorukite arv tsehhides.

c) Töökoha kirjeldus.

1. Pindala ühe inimese kohta, kubatuur.

2. Töötamise seadeldis — töölaud, tööpink, agregaat (käsitsemise hõlpsus, kasvule vastavate aluste olemasolu, liikuvate ja ohtlike osade kaitsetõkete olemasolu).

3. Tööriistad — tööriista korrasolek, selle vastavus ülesandele. Tööriistade küllaldane arv. Rakendus tööriistade töökohal hoidmiseks, kas see on sobiv.

4. Milliste ainetega puutub nooruk tööprotsessis vahetult kokku antud töö juures, kui pikk on seesugune kokkupuutumise kestus: alaliselt, sagedasti, perioodiliselt jne.?

5. Kas antud töö juures erituvad mingisugused ained gaaside, auru, tolmu näol? Millise protsessi juures need erituvad?

Näidata nende koosseis ja võimaluse korral hulk (kasutades tööstuse sanitaararstide ja kirjanduse andmeid).

6. Missuguse temperatuuri juures tuleb töölisnoorukil antud tööd teha? Kas temperatuur jaotub ühtlaselt, kas ta on püsiv või kiiresti muutuv? Kas antud töö juures on kiire õhu liikumine (tõmbetuul)? Kas ei ole kiirgussoojuse vahetut mõju töölisnoorukile?

7. Missuguse valgustuse juures tuleb töötada: loomuliku või kunstliku valgustusega? Kas on olemas silmipimestavat ägedat valgust või, vastupidi, puudulik valgus või täielikult pime, missugustel töömomentidel see esineb? Missuguses seisukorras on töökoht päevase valguse suhtes, kas ei ole hämaraid või pimedaid nurki?

8. Kas antud töö toimub niisketes, märgades tingimustes, niiskusest küllastunud õhus (aur, udu) või liiga kuivas õhus, ja kas see sõltub vahetult töötingimustest või ainult ümbritsevast olustikust?

9. Kas on olemas põranda alalist rappumist seal, kus töölisnooruk seisab töö ajal?

10. Müra ja selle iseloomustus. Kas müra tekkimine on seoses nooruki vahetu tööga või on see tingitud ümbritsevast olustikust?

11. Kas on töö juures olemas tootmisriistadega vigastamise oht (näidata missuguste riistadega nimelt: masinatega, instrumentidega, eriti ohtlike osadega jne.) purunemise, plahvatuse sissevarisemise jne. oht? Kas ei ole põletamise ohtu hõõguvate esemetega kokkupuutumisel, samuti ka hõõguva metalli pritsmetest, keevadest vedelikkudest, kuuma auru jugadest, hapetest, leelistest jne? Kaitseseadmete ja kaitsetõkete olemasolu, nende kasutamise oskus nooruki poolt.

12. Kas antud töö juures tuleb tõsta või kanda raskusi, missugusekaalulisi ja kui kaugele, mis korrustele? Kui suur on maksimaalne raskus ja kaugus, kuhu raskusi tuleb kanda? Kas noorukeid ei kasutata mõnel juhul seesuguste raskuste kandmiseks, mis ei ole vahetult seotud nende tööga?

13. Missuguses kehaasendis tuleb töötada: seisu (pingutavas, väikese käimisega, ette kummardunult), vabas, kõverdunud, rinnale rõhumise, lamamise, põlvedel jne. asendis? Kas on olemas rakingud sunnitud olukorras oleku kergendamiseks, kas noorukid neid kasutavad?

14. Individuaalsed kaitseseadmed (prillid, kilbid, respiraatorid), nende kõlblikkus ja nende kasutamise oskus.

15. Erirõivastus, selle vastavus antud töö tingimustele seatud normide järgi, kvaliteet, pesemine.

16. Teised, antud tööd iseloomustavad märkused, lihaste üldine või üksikute rühmade pingutus, rõhumised keha üksikutele osadele või organitele, keemiliste kiirte olemasolu jne.

17. Töö organiseerimine: brigaadiline, individuaalne. Kas on olemas konveiersüsteem, pingutav või vaba töötempo?

18. Töörežiim (öö-, päevatöö, õhtused vahetused, tööpäeva pikkus, vaheajad töös, kas on vaheajal söömise võimalusi, kehakultuuriürituste olemasolu).

19. Pesunõud ja dušid. Nende kättesaadavus noorukitele. Seebiga, käterättidega varustamine.

20. Muud märkused.

3. Juhendid epideemiavastaste ürituste läbiviimiseks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

Epideemiavastase töö organiseerimisel ja läbiviimisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides pälvivad sõjaaja tingimustes erilist tähelepanu parasitaarsed tüüfused ja mao-soolte nakkushaigused.

Parasitaarsete tüüfuste ja mao-soolte nakkushaiguste profülaktika nõuab julget ja püsivat tööd niihästi meditsiinpersonaalilt kui ka tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide administratsioonilt.

Käesolevas juhendis ettenähtud üritused vastavad üldistele NSVL TeRK instruktiivjuhenditele, mis on antud näidatud nakkushaiguste kohta, nad on aga veidi spetsialiseeritud rakendamiseks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide tingimustes.

I. Parasitaarsed tüüfused.

Üritused parasitaarsete tüüfuste profülaktika alal tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides on kokkuvõetult järgmised:

a) tähnilise ja taastuva tüüfuse haigete maksimaalselt varajane avastamine ja isoleerimine;

b) täitamise täielik likvideerimine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste hulgas.

Haigestunute varajane avastamine ja isoleerimine.

1. Koolide meditsiinpersonaal peab tutvustama vestluste ja loengute läbiviimise teel õpilasi, ühiselamute komandante ja meistreid tähnilise ja taastuva tüüfuse haiguste tunnustega ja selgitama tingimusteta vajadust viivitamatuks pöördumiseks arsti poole palaviku ja haiguse esmaste tunnuste ilmnemisel.

2. Arstiabi saamiseks pöördunud haige, kellel on palavik, kuulub viivitamatult hospitaliseerimisele järgmistel juhtudel:

a) kui temal oli viimase 25 päeva jooksul kontakt tähnilise tüüfuse haigega;

b) kui haiguse alguse sümptoomid on iseloomulikud tüüfuse seisundile;

c) kui kindlaksmääramata palavikuline seisund kestab üle 3 päeva.

Rajooni epidemioloogile või rajooni riiklikule sanitaarinspektorile antakse otsekohe erakorraline teade haigestunu kohta.

Asjad ja esemed, mida haige kasutas, kuuluvad viivitamatult ruumidest eemaldamisele ja desinfektsioonile.

3. Haiged, kellel on palavik ja kes ei kuulu ühtegi loetletud rühma, kuuluvad isoleerimisele kohapeal.

4. Isolaatorisse asujad alluvad sanitaarsele töötlemisele ja peavad vahetama pesu.

Sanitaarne töötlemine peab kindlustama täide kindla hävitamise, vastasel korral võivad isolaatorid muutuda epideemiate levitamise allikateks.

5. Ühiselamute komandandid ja rühmade meistrid peavad õpilaste kaebuste korral haiglase oleku, peavalu, nõrkuse jne. üle saatma haige arsti juurde.

Märkus: Tuleb silmas pidada, et noorukieas kulgeb tähniline tüüfus sagedasti kergel mitteselgel kujul, selle tähele panemata jätmine võib põhjustada ümbruskonna massilise nakatamise.

6. Mõne õpilase haiguse tõttu tööle mitteilmumise juhul peab rühmameister võimalikult samal päeval, hiljemalt aga kahe öö-päeva jooksul, teatama sellest kooli meditsiintöötajale; saades meistrilt teate, peab meditsiintöötaja isiklikult haige üle vaatama või kutsuma haige juurde arsti haige elukohajärgsest polikliinikust. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli meditsiintöötaja peab mitte harvemini kui kaks korda kuus läbi vaatama õpilaste tööleilmumise tabeli ja selgitama õppetööst puudumise põhjused.

7. Tähnilise tüüfuse haige või haiguskahtlase õpilase avastamisel ühiselamus on vajalik:

a) sellest viivitamatult teatada rajooni epidemioloogile;

b) asetada isikud, kes elavad haigega ühes toas, karanteeni kuni nende sanitaarse töötlemiseni;

Märkus: Teiste, haigega kontaktis olnud isikute sanitaarse töötlemise küsimus otsustatakse rajooni epidemioloogi poolt epidemioloogilise uurimise tulemuste andmetel.

c) haigega kontaktis olnud õpilaste üle seatakse jälgimine ühes temperatuuri mõõtmisega 25 päevaks, arvates haige hospitaliseerimise momendist.

Täitamise vastu võitlemine tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

Täitamise profülaktika ja õpilaste isikliku hügieeni vajalikul tasemel hoidmise eesmärgil on vajalik:

8. Toimetada uuesti saabuvate õpilaste asustamist ühisela-

mutesse ainult pärast sanitaarset töötlemist ja nende asjade desinfektsiooni.

9. Kindlustada õpilaste saunaskäimine mitte harvemini kui üks kord 10 päeva jooksul ühes samaaegse ihu- ja voodipesu vahetamisega. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste saunaskäimisel toimetatakse musta pesu vahetamist puhta vastu saunas. Nii puhas kui ka must pesu viiakse sauna ja tuuakse sealt ära erilistes kindlates kottides (eraldi). Õpilaste saunaskäimisel saadab neid kooli administratsiooni poolt määratud isik (meister, komandant jne.).

10. Kõik ühiselamutes elunevad õpilased tuleb täitamise vältimiseks regulaarselt järele vaadata; ja need õpilased, kellel avastatakse täisid, viivitamatult saata sanitaarsele töötlemisele. Järelevaatusi toimetatakse süstemaatiliselt kooli meditsiintöötajate poolt, juurde tõmmates sanitaaraktiivi ja komandanti. Järelevaatuse tulemused tuleb fikseerida selleks sisseseatavas žurnaalis.

11. Toimetada perioodiliselt (kord nädalas) korterites elunevate õpilaste järelevaatust täitamise suhtes. Järelevaatusi toimetab meister töökohal pärast vahetust.

12. Õpilaste voodivarustus tuleb mitte harvemini kui kord dekaadis hoolikalt puhastada, kloppida ja tuulutada. Õpilasel täide avastamisel kuulub tema voodivarustus desinsektsioonile ühes õpilase samaaegse sanitaarse töötlemisega.

13. Neil juhtudel, mil täitamine avastatakse korteris elunevatel õpilastel, on kooli administratsioon kohustatud sellest viivitamatult teatama rajooni riiklikule sanitaarinspektorile õpilase elukoha järgi vajalike abinõude tarvitusele võtmiseks täitamise likvideerimiseks õpilase perekonnas (korteris).

Märkus: Õpilasi tuleb paigutada ühiselamutesse tootmistunnuste järgi seesuguse arvestusega, et rühm moodustaks endast nii tootmise kui ka eluolustikulises suhtes kindla kollektiivi, kelle suhtes on palju kergem rakendada kogu sanitaarsete ja epideemiavastaste ürituste kompleksi.

II. Epideemiavastased profülaktilised üritused mao-soolte nakkushaiguste — kõhutüüfuse, paratüüfuse ja düsenteeria alal.

Spetsiifiline profülaktika.

14. Tüüfuse ja paratüüfuse haigusvastast immuniseerimist tuleb toimetada igal aastal kõikidele õpilastele, kellede suhtes ei ole meditsiinilisi vastunäidustusi. Tüüfuse- ja paratüüfusevastast vaktsineerimist toimetatakse kombineeritult teetanusevastase anatoksiiniga. Õpilased, kes astuvad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse aprilli-augustikuu jooksul, allutatakse immuniseerimisele vastuvõtmisel, teisel ajal kooli astujad — aprillis. Süstimiste metoodikat ja tehnikat rakendatakse kooskõlas kehtivate instruktiivjuhenditega (NSVL TeRK 6. oktoobri 1940. a. juhend kaitsesüstimiste teostamiseks kõhutüüfuse ja paratüüfuse vastu).

15. Düsenteeriavastast immuniseerimist toimetatakse:

a) Mai esimesel poolel vedela või tablettides enterovaktsiiniga süstimisteks kindlaksmääratud metoodika ja tehnika jälgimisega (nimetatud juhendi kohaselt).

b) Düsenteeriasse haigestumise juhtude ilmnemisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides on arst kohustatud viivitamatult asuma kõikide õpilaste fageerimisprofülaktika rakendamisele. Bakteriofaagi antakse 10 cm^3 hulgal, segus sama hulga 2,5% soodalahusega kas tühja kõhuga või 6 tundi pärast sööki. Bakteriofaagi andmist korratakse igal nädalal samas annuses seni, kuni düsenteeriasse haigestumised õpilaste hulgas on täielikult lõppenud. Fagoprofülaktikal vastunäidustusi ei ole, ja meditsiinpersonaali ülesandeks on haarata immuniseerimisega kõiki õpilasi üksikult.

16. Paralleelselt fagoprofülaktikaga kõikides tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides peab laialdaselt läbi viidama ägedate vormidega enteriitidega, enterokoliitidega ja koliitidega haigete fagoteraapiat. Meditsiinpersonaal peab arvestama, et niinimetatud vulgaarne soolestiku korratus omab sagedasti düsenteerilist

etioloogiat. Järelikult seesugustele haigetele bakteriofaagi määramisele on vaja vaadata kui spetsiifilisele teraapiale ja ka profülaktikale.

Mao-soolte nakkushaiguste vastased üldised profülaktilised üritused tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides.

17. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinpersonaal peab vestluste ja loengute läbiviimise teel õpilastega ja administratiiv-teenindava personaaliga (komandandid meistrid, jt.) tutvustama neid düsenteeria, tüüfuse ja paratüüfuse rühma kuuluvate haiguste tunnustega, nakkushaiguste edasiandmise viisidega ja nende levimise teedega.

18. Praktilised üritused, mis järelduvad mao-soolte nakkushaiguste epidemioloogilistest iseärasustest, jälgivad põhiliselt eesmärki kaitsta toiduaineid infitseerimise eest mustade käte ja kärbeste kaudu ja on kokkuvõetult järgmised:

a) Toitlustusblokki (sööklad, jaotajad, puhvetid jne.) teenindavat tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide personaali uuritakse kohustuslikult batsillikandmise suhtes. Avastatud tüüfuse, paratüüfuse ja düsenteeria rühma kuuluvate batsillide kandjad kõrvaldatakse viivitamatult töölt.

b) Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arst organiseerib ja viib läbi rajooni epidemioloogi näpunäidetel haigetega kontaktis olnud toitlustusbloki personaali korduvad uurimised batsillikandmise suhtes.

c) Toitlustusblokkides seatakse personaalile rangeim kord kohustuslikuks käte pesemiseks seebiga ja desinfitseeriva lahusega enne töö algust ning pärast käimla kasutamist.

d) Laua- ja puhvetinõud pestakse kuuma veega ja pärast pesemist kallatakse üle keeva veega. Rättide, kaltsude jne. kasutamine nõude kuivatamiseks on kategooriliselt keelatud.

e) Toiduained, mis ei kuulu valmistamise protsessis termilisele töötlemisele (roheline juurvili, puuvili jne.), pestakse enne lauale andmist hoolikalt ja valatakse üle kuuma veega.

f) Kategooriliselt keelatakse toitude (okroška jne.) jahutamine nendesse jäätükkide paigutamise teel, välja arvatud juhud, mil jää valmistatakse spetsiaalselt selleks otstarbeks.

g) Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sööklad ja laoruumid kindlustatakse jääkeldritega või külmetusseadmetega kiiresti riknevate toiduainete ja vajaduse korral ka valmistoitude hoidmiseks.

h) Õpilased varustatakse keedetud joogiveega, mida hoitakse hästi suletavates nõudes (karavinid, paagid jne.).

i) Söögiruumides seatakse üles pesunõud. Õpilaste käte pesemist kontrollib meister või tema abi.

j) Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide toitlustusruumides võetakse rakendamisele kõik vajalikud abinõud ruumide kaitseks kärbeste sissetungimise vastu (võrgud akendel ja ustel) ja nende hävitamiseks (liimipaber, kärbsepiits jne.).

k) Ruumides keelatakse hoida köögijäätmeid, samuti ka toiduainete ja valmistoidu hoidmine kinnikatmatult.

19. Eluruumid ja nende ümbruse territoorium hoitakse eeskujulikus korras, nimelt:

a) koristatakse tube iga päev hoolikalt;

b) toa prügi ja jäätmed hoitakse kinnistes pangedes;

c) ruumide sissepääsu juurde seatakse üles jalarestid ning asetatakse matid jalanõude puhastamiseks porist. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamutes seatakse üles varnad ja keelatakse õpilastele minna ülerõivastes tubadesse. Õpilaste isiklike asjade hoidmiseks määratakse vastavalt sisustatud eraldi toad;

d) kategooriliselt keelatakse heita voodisse pealisrõivastes ja jalatsitega;

e) mustaveeaukudele ja prügikastidele tehakse kindlalt kinnikäivad kaaned ning neid puhastatakse süstemaatiliselt;

f) käimlad tehakse nakkusohutuks kogu suve jooksul. Selleks otstarbeks on parimaks vahendiks 10%- ja 20%-line kloorlubjalahus; kloorlubja puudumisel on tööstus-, raudtee- ja

vabrikukooli administratsioon kohustatud varuma kuiva peenendatud turvast, millega toimetatakse käimlate töötlemist kaks korda päevas. Turbaga töötlemise tehnika seisneb järgmises: põrand ja istmelaud puistatakse üle 1—1,5 cm paksuse kihina, mustuse pind mustusaugus aga 2—3 cm kihina. See lihtne abinõu kõrvaldab käimlast niiskuse, haisu ja hoiab ära mustuse laialikandmise kärbeste poolt.

20. Neil juhtudel, mil käimlate, mustaveeaukude ja prügikastide süstemaatiline ja õigeaegne puhastus on raskendatud vajalike transpordivahendite puuduse tõttu, on tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli administratsioon kohustatud õigeaegselt kooskõlastama riikliku sanitaarinspektsiooniga jäätmete utiliseerimisviiside ja nende kohapeal maasse kaevamise küsimuse.

21. Neil juhtudel, mil tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide veega varustamine toimub kohalikust allikast (allikas, kaev jne.), märgib tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arst koos rajooni (linna) riikliku sanitaarinspektoriga joogivee kaudu mao-soolte nakkushaiguste leviku võimaluste vältimise eesmärgil üritused vesivarustusallika tervishoidlike tingimuste parandamiseks ja kaitseks. Vee kvaliteeti vesivarustusallikast, samuti ka paakides oleva vee kvaliteeti kontrollitakse perioodiliselt sanitaar-bakterioloogilises laboratooriumis.

22. Kõhutüüfusesse, paratüüfusesse või düsenteeriasse haigestunud (või nendele haigustele kahtlane) haige peab viivitamatult isoleerima ajutisse isolaatorisse või raviasutisse.

23. Haige asjad, mööbel ja põrand, samuti ka ühiselamu käimla kuuluvad hoolikale desinfitseerimisele.

24. Isikute üle, kes puutusid kokku haigega, seatakse (pärast nende fagoprofülaktikat) igapäevane järelevalve, düsenteeria puhul 7 päeva jooksul ja kõhutüüfuse ning paratüüfuse puhul — 20 päeva jooksul.

26. Rekonvalestsentide haiglast väljakirjutamise puhul peab tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arst täpselt arvestama batsillikandjaid, seadma nendele režiimi ja järelevalve selle täitmise üle.

27. Käesolevas juhendis märgitud profülaktiliste ja epideemiavastaste ürituste täitmise eesmärgil koostab kooliarst operatiivse tööplaani iga ürituse täitmise kalendriliste tähtaegade ja nende täitmise eest vastutavate isikute äranäitamisega.

28. Kooli direktor vormistab plaani läbivaatamise juures selle täitmise kohustuslikkuse kogu administratiiv-tehnilise personaali ja õpilaste poolt vastavale koolile antava käskkirjaga ja kindlustab selle täitmise.

29. Arst organiseerib (direktori kaudu) plaani ja käskkirja läbitöötamise kooli administratiiv-tehnilise personaali eri nõupidamisel ja annab täitjatele vajalikke metoodilisi juhendeid.

30. Edasi seab kooliarst sisse plaani tähtajaks täitmise kontrolli, osutab praktilist abi neil juhtudel, mil üks või teine täitjatest seda vajab, ja tõstab kooli direktori ees üles küsimuse plaani mittetäitmises süüdi olevate isikute vastutusele võtmiseks.

31. Viies läbi sanitaar-epidemioloogilist tööd tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolis, on arst kohustatud looma õpilastest hästi organiseeritud ja väljaõpetatud sanitaaraktiivi, kaasa tõmmates seda sanitaarsele tööle kooskõlas kehtiva Tööjõureservide Peavalitsuse määrustikuga tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaarelutarbeliste komisjonide kohta.

4. Sanitaarreeglid tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide toitlustusblokile.

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste toitlustamist korraldatakse sööklates, mis võivad olla kahte liiki: 1) sööklad kohapeal valmistatud sooja toidu andmiseks ja 2) sööklad baasidest toodud valmistoidu soojendamisega.

Esimest liiki sööklad peavad omama minimaalselt järgmisi ruume: söögiruum, köök, pesemisruum, toiduainete poolfabrikaatide hoiuruum. Teist liiki sööklatel peab olema: söögiruum, toitude soojendamise ruum ja pesemisruum.

2. Köögi ja pesemisruumi seinad peavad olema siledad ja kergesti puhastatavad. Põrandad peavad olema tihedad, ilma pragudeta ja lohkudeta, pesemisruumides aga võimalikult veekindlad.

Kõik söökla ruumid peavad olema varustatud loomuliku ventilatsiooni seadmetega (framuugid, õhuaknad); kööki ja pesemisruumi on soovitatav ehitada jõutatav äratõmbe-ventilatsioon.

3. Toiduainete hoidmiseks peab määratama hästituulutatav eri ruum, mis on varustatud riiulitega, stellaažidega, salvedega jne.

Kiiresti riknevate ainete jaoks peab olema külmutis. Toiduainete asetamine vahetult jääle on keelatud. Kiirelt riknevate toiduainete ja valmistoidu jätmine ööseks söökla ruumidesse ei ole lubatud.

4. Lõunastajatele väljajagatavat leiba tuleb hoida kappides või kastides ja kinni katta puhta valge riidega.

5. Lauad söögiruumides peavad olema kaetud vahariidega või laudlinaga.

6. Söögiruumidesse tuleb asetada karavinid või paagikesed keedetud ja jahutatud veega, mida on vajalik iga päev vahetada.

Märkus: Heakvaliteedilise vee olemasolul võib anda sanitaarjärelevalve loal keetmatut vett.

7. Kõik söökla ruumid tuleb hoida täielikus puhtuses. Pärast töö lõppu peab toimuma ruumide koristamine niiskel viisil koos põrandate pesemisega, vahetuste vaheaegadel — põrandate märg ülehõõrumine.

Köögis ja pesemisruumides tuleb töö lõppedes teostada puhastamist ja kuuma veega puhtaks pesta riiulid, stellaažid, laud ja muu seadistus. Söögiruumides pestakse laudadel olevaid vahariideid kuuma veega pärast iga sööjate vahetust. Laudlinad klopitakse välja väljaspool söökla ruume.

8. Kõiki söökla ruume peab kohustuslikult hästi tuulutatama, nii enne töö algust kui ka selle lõppedes, samuti ka vahetuste vaheaegadel.

9. Kõik söökla ruumid kuuluvad üldpuhastamisele seinte, lagede, kappide jne. niiske pühkimisega, põrandate, uste, akende jne. pesemisega mitte harvemalt kui üks kord nädalas.

10. Toiduvalmistamise ja -hoidmise nõud peavad vastama sanitaarnõuetele. Vask- ja raudnõusid peab tinutatama inglistinaga, mis ei sisalda üle 1% pliid.

On keelatud katelde ja nõude tarvitamine, kui nendelt on tinutis maha tulnud. Samuti ei lubata toidu valmistamiseks ja hoidmiseks kasutada tsingitud nõusid.

Tsinkplekist on lubatud valmistada nõudepesuvanne ja -paake ning keedunõusid vee jaoks.

11. Kööginõusid (katlaid, kastrule jt.) peab õigeaegselt pestama kuuma veega vähemalt kahes vannis.

Lauanõud puhastatakse toidujäätmetest, pestakse kuuma veega ja loputatakse üle keeva veega, mille järel need asetatakse kuivatajale; nõude kuivatamine rättidega on keelatud.

12. Söökla sissekäik (trepikoda, esik) peab hoitama puhtana. Jalgade puhastamiseks peavad sissekäigu juures olema restid või matid. Tulles söögiruumi peavad õpilased ära võtma ülerõivad. Sööklasse tulek erirõivastuses on kategooriliselt keelatud.

13. Enne sööma hakkamist peavad õpilased pesema käsi, milleks sööklas peab olema pesunõu seebi ja käterätiga.

14. Kõik söökla töötajad peavad omama puhast erirõivastust ja jälgima isikliku hügieeni reegleid. Personaalil peab käte pesuks olema eri pesunõu või kraanialune kauss. Toidu hoidmise, valmistamise ja väljajagamise kohtades on keelatud töötajate ülerõivaste, samuti ka ükskõik milliste kõrvaliste esemete hoidmine. Sissepääs söökla tootmisruumidesse erirõivastuseta ei ole lubatud.

15. Söökla kasutamise graafik tuleb koostada selliselt, et sööklas ei tekiks järjekordi.

16. Peab tarvitusele võetama abinõusid näriliste ja putukate hävitamiseks. Kärbeste vastu võitlemiseks tuleb söökla aknad katta võrkudega või marliga ning kasutada liimipaberit jne.

Söökla õu tuleb hoida puhas. Prügihoidlatel peavad olema kaaned ja neid peab õigeaegselt tühjendatama.

17. Söökla üldise sanitaarseisukorra ja sanitaar-hügieeniliste reeglite täitmise eest sööklas vastutab söökla juhataja. Sanitaarset kontrolli teostab kooli teenindav arst või velsker.

18. Abiks söökla juhatajale määratakse õpilaste ja kooli administratsiooni hulgast igaks päevaks korrapidajad, kelle kohustustesse kuulub järelevalve teostamine toiduainete väljaandmise, nende kvaliteedi, valmistamise ja väljajagamise üle. Kõigist märgatud sanitaarrežiimi rikkumise juhtudest teatab korrapidaja söökla juhatajale ja kooli arstile.

19. Toitlustusrežiimi sisseseadmisel tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides peab arvestatama õpilaste vanust, füüsilise töö raskust ja mitmesuguseid kohalikke tingimusi.

5. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevarežiimi meditsiiniline jälgimine.

Üheks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilise teenindamise ülesandeks on noorukite töörežiimi süstemaatiline jälgimine.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides nähakse ette õpilaste õppeplaanides ja õppekavades õppe- ja tootmistöö sisu ja maht, samuti ka aeg, mis on vajalik õppe- ja tootmistööle. Nende üldiste juhendite alusel organiseerib iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukool teoreetilise õppuse ja tootmisõppuse, kohandab seda oma konkreetsete tingimuste ja võimalustega. Väljudes neist tingimustest koostatakse õpilaste teoreetiliste ja praktiliste ainete tunniplaan, nende tööaeg käitise tsehhis ja kooli õppetöökodades, samuti määratakse ka vastavad vaheajad puhkuseks ning söögiks. Vastavalt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppe- ja tootmistöö korraldusele määratakse õpilaste aja korraldus väljaspool õppetunde, nende puhkeaeg ja elu-olu. Niiviisi määratakse noorukitele kindel töö- ja puhkerežiim, mis on orgaaniliselt seotud antud tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli konkreetse režiimiga. Selle režiimi õige organiseerimise jälgi-

mine kooskõlas noorukiea anatoomilis-füsioloogiliste iseärasustega ja hügieeniliste nõuetega on tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli meditsiinpersonaali üheks oluliseks ülesandeks.

Kõigepealt tuleb pöörata tähelepanu teoreetiliste ja praktiliste ainete tundide õigele jagamisele päeva jooksul. Selles suhtes on tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide töö praktikas väga palju erinevusi, mis sõltuvad selle või teise kooli spetsiifilistest erisustest, samuti ka tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide mitmetest töötingimustest (ruumid, seadistus, õpilaste arv, õppejõudude olemasolu jne.). Suurearvuliste tähelepanekute ja uurimiste alusel on tuldud järeldusele, et hügieenilisest seisukohast on kõige otstarbekohasem organiseerida iga päev nii teoreetilisi kui ka praktilisi õppetunde.

Järelikult tuleb seda arvestada igapäevase tunniplaani koostamisel, õpilaste iga üksiku rühma ja vahetuse õppetöö lõpu ja alguse määramisel.

Teoreetiline õppetöö peab toimuma õppetundide põhimõttel, kus iga tunni kestus on 45 minutit, 5—10-minutiliste vaheaegadega tundide vahel. Vaheaeg teoreetiliste ja praktiliste tundide vahel peab olema vähemalt 20—30 minutit, et anda õpilastele võimalust puhata ja ette valmistuda tööks. Vastavate võimaluste korral võib seda vaheaega kasutada söömiseks.

Õpilaste töörežiim õppetöökodades määratakse kooskõlas ühe või teise töö erinevusega, töökoja seadistusega ja tehnoloogilise protsessiga. Kui tööd tehakse käsitsi, siis omab õpilase töörežiimi õigel organiseerimisel erilist tähtsust töö ajal kasutatava seadistuse ja tööriistade seisukord. Töö erinevused määravad suures ulatuses ka a s e n d i, mida õpilane peab võtma töö ajal (töö asend), samuti ka antud töö juures füüsilise koormuse erinevuse ja iseloomu. Nii võib toimuda töö seistes, istudes, kummargil või otseasendis, asendi sagedase vahetamisega, sagedase kummardamisega jne. Üksiktöödest võivad osa võtta peamiselt need või teised lihasterühmad ja liikmed, füüsiline koormus võib olla väiksem või suurem, nõuded, mida esitavad töö erinevused üksikutele organitele ja süsteemidele

(nägemine, kuulmine, südame-vereringe süsteem jne.), võivad olla väga erinevad. Sõltuvalt kogu liitfaktorite mõju mitmekesisusest nooruki organismile selle või teise töö ajal määratakse ka töörežiim (üksikute operatsioonide kestus ja sagedus, pauside kestus ja sagedus töö ajal, puhkuse organiseerimise erinevused jne.).

Õpilaste töörežiimi määramisel ei ole ka vähema tähtsusega sanitaarsed tingimused, millistes kulgeb see või teine töö. Müra olemasolu, tema muutumatus, kestus ja pingsus, põranda rappumine, ruumide õhu riknemine tolmuga, gaasidega jne., temperatuuri tõus, kiirgusenergia olemasolu jne. — kõike seda peab arvestama täie hoolikusega selle või teise töö režiimi määramisel. Sellepärast tuleb tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste töörežiimi küsimuse praktilisel lahendamisel rangelt juhinduda sellel alal kehtivast seadusandlusest ja töökaitse, ohutustehnika ja tööhügieeni nõuetest.

Tuleb alla kriipsutada, et kõiki neid küsimusi peab lahendama antud konkreetsete ülesannete kohaselt ja iga tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli õppe- ja tootmisülesannete arvestusega. Antud juhul on vaja arvestada õpilaste tervisekaitse huve koos eduka tootmisõppuse nõuetega, mis sõjaaja tingimustes omab erilist tähtsust.

Oluliseks faktoriks õpilaste töörežiimi hindamisel on traumatismi ja haigestumise arvestus. Kutsealaste kogemuste puudumine töös, mitteküllaldane kohanemine tööolukorraga töökodades ja tsehhis, põhiteadmiste mittetundmine või puudulik tundmine antud töös on sagedasti õpilaste suurenenud traumatismi ja haigestumiste põhjuseks, kui õigeaegselt ei võeta tarvitusele abinõusid töörežiimi vastavaks organiseerimiseks. Sellepärast võimaldavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste traumatismi ja haigestumise arvestus ja järgnev andmete analüüs sagedasti avastada neid või teisi töörežiimi puudusi ja võtta tarvitusele vajalikke abinõusid nende puuduste kõrvaldamiseks. Nii näiteks igapäevane range järelevalve kohustusliku kaitsepril-

lide kandmise üle töö ajal õpilaste poolt real tööpinkidel viib silmavigastuste arvu järsult alla.

Töökoha küllaldane valgustus võib vältida ja tunduvalt vähendada mitmete tööoperatsioonide juures juhtuvate sõrmevigastuste, käerandme-vigastuste jne. sagedust.

Olulist tähtsust omab traumatismi ja haigestumiste vähendamisel õpilaste küllaldane tutvustamine ohutustehnika- ja töühügieenireeglitega. Kui õpilane on küllalt tuttav nende reeglitega ja neid rangelt jälgib töö ajal, siis väheneb tunduvalt traumade ja õnnetusjuhtude arv, mis on seotud puudulike kogemustega ja puuduliku tööprotsessi tundmisega. Peale selle kergendab õpilase küllaldane teadlikkus tööhügieeni ja ohutustehnika põhiküsimustes temale tootmisprotsessi teadlikku ja koos sellega tehniliste ja tootmisharjumuste omandamist.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevarežiimi koostamisel tuleb osutada tõsist tähelepanu toitlustuskorraldusele päeva jooksul.

Reeglipäraselt peab iga õpilane saama hommikul enne õppetöö ja töö algust hommikueine 25—30% ulatuses tema faktilisest öö-päeva toidunormist. Kui õpilane elab perekonnas, võib ta hommikueine süüa kodus. Kui õpilane elab ühiselamus, peab hommikueine temale antama sööklas seesuguse arvestusega, et iga nooruk võiks rahulikult, mitte rutates, einestada ja õigeaegselt minna õppetööle või tööle. Selleks on vajalik, et söömise aeg sööklas oleks täpselt fikseeritud ja selleks ajaks oleks juba lauad kaetud ja muretsetud vajalik arv söögiriistu (taldrikuid, lusikaid, kahvleid jne.). Väga soovitav on, et igal õpilasel oleks sööklas oma kindel koht söögilauas — see soodustab tunduvalt kindlama korra loomist söögi ajal ja lühendab sellele kulutatavat aega.

Teine söögiaeg — lõuna — peab olema hiljemalt 5—6 tundi pärast hommikueinet. Seoses sellega on vaja täpselt näidata õpilase lõunavaheaeg. Otstarbekohasem on määrata lõunavaheaja pikkuseks ½—1 tund sõltuvalt toitlustamise organisatsiooni konkreetsetest tingimustest antud tööstus-, raudtee- ja vabriku-

koolis. Siin on vajalik samuti, et õpilasele kindlustataks võimalused rahulikuks ja ruttamatuks söömiseks. Lõuna peab moodustama 45—50% öö-päevasest toiduratsioonist. 6—7 tundi pärast lõunasööki peavad õpilased saama õhtusöögi, mis moodustab ülejäänud 20—25% tema öö-päevasest toidumäärast. Võimaluse korral on otstarbekohane lõuna- ja õhtusöögi vahel, näiteks 4 tundi pärast lõunat, anda õpilastele õhtuoode (tee ja leib) öö-päevase toidu ülejäänud osa arvel (10%). Õpilase päevase aja ja toiduhulga täpsel jaotamisel ei ole mitte üksneis suur organiseeriv ja distsiplineeriv tähtsus, vaid see vastab ka füsioloogilistele ja hügieenilistele põhinõuetele. Õpilaste söögiaja õige määramine kindlustab ka vajalikke tingimusi kogu päevase režiimi ratsionaalseks korraldamiseks nii koolis kui ka elu-olus.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata õpilaste õppetööst vaba aja režiimi organiseerimisele. Õpilaste vaba aega tuleb organiseerida nõnda, et oleks maksimaalselt kindlustatud kõige soodsamad võimalused noorukite tervise tugevdamiseks. Kõigepealt tuleb õpilasele kindlustada vabas õhus viibimise võimalus iga päev vähemalt 2—3 tunni jooksul. Otstarbekohane on vabas õhus viibimist ühendada kehakasvatusharjutustega ja sõjalise ning kehakultuurilise ettevalmistusega. Seesugune aktiivne viibimine õhu käes soodustab organismi ja tema üksikute süsteemide (südame, vereringe, hingamise jne.) parimat funktsionaalset tegevust, samuti ka parandab tunduvalt ainevahetusprotsesside tingimusi. Aktiivne õhu käes viibimine on ühtlasi noorukile aktiivseks puhkuseks pärast õppust ja tööd, mida tuleb pidada eriti hinnatavaks, arvestades noorukiea anatoomilis-füsioloogilisi erinevusi. Sellepärast on tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste vaba aja organiseerimine nende aktiivsuse ratsionaalse kasutamise alusel oluliseks tervendamise teguriks, mis edukalt korrigeerib paljusid negatiivseid mõjusid, mida avaldavad õpilase tervisele tema õppe- ja tootlik tegevus. On vajalik ka arvestada, et värske õhu süstemaatiline ja ratsionaalne kasutamine on tõhusaks vahendiks võitluses noorukite haigestumise vähendamise eest. Järelikult tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli

õpilaste päevases režiimis peab alati ette nähtama maksimaalne aeg, mida tuleb kasutada õpilaste vabas õhus viibimiseks. Sellesse tuleb arvata peale sõjaliste ja kehakultuuriharjutuste ka mitmesugused sportlikud mängud ja harjutused, jalutuskäigud, ekskursioonid, samuti ka viibimine vabas õhus vahetundidel ja üksikute tundide ning õppetöö vaheaegadel.

Suurt tähtsust omab tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste režiimi õiges organiseerimises öösine uni, mis peab kestma vähemalt 8 tundi vastavates hügieenilistes tingimustes. Sellepärast peab olema tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilastele öötöö keelatud, mis on ka ette nähtud vastavas seadusandluses. Magamine peab toimuma tingimustes, mis maksimaalselt soodustavad rahulikku, sügavat ja katkestamatut und. Magamisruum peab olema hästi tuulutatud, valge ja puhas. Igal õpilasel peab olema omaette, hästi ülestehtud, puhas voodi. Magamisruumis ei tohi olla kõrvalisi esemeid ega kõrvalist mööblit peale kõige hädatarvilikuma: laua, toolide, voodi juures olevate taburettide ja riietekapi. Iga õpilase kohta peab tulema vähemalt 3—3,5 m² põrandapinda. Magamistubade temperatuur peab olema 14—15°.

Magamistubade põhjalikku puhastamist ühes voodipesu, madratsite ja tekkide tuulutamisega toimetatakse mitte harvemalt kui üks kord 10 päeva tagant.

Eeskirjade kohaselt päeva ajal kedagi ühiselamu magamisruumidesse ei lasta.

Kindlustades õpilasele küllaldast korralikku und, loome meie sellega tingimused produktiivseks tööks kogu päevaks. Sellest järeldub, et tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevase režiimi organiseerimisel on vajalik alati arvestada korralikuks uneks vajalikku vastavat aega ja tingimusi.

Nii on vaja tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevase režiimi jälgimisel arvestada:

1) õppe- ja tootmistöö režiimi,
2) toitlustusrežiimi,

3) õppetööst vaba aja režiimi,
4) unerežiimi.

Igaüks neist asjaoludest, evides oma erinevusi, on üksteisega tihedalt seotud, mõjustab vastastikku ja tingib üksteist.

Sellepärast tuleb tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevase režiimi analüüsimisel ja selleks üksikute praktiliste ratsionaliseerimisürituste väljatöötamisel arvestada kogu õpilaste kohta kehtivat režiimi.

6. Tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste füüsilise arengu individuaalne hinnang.

Tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste tervisliku seisundi hindamiseks omab olulist tähtsust nooruki füüsiline areng. Sellepärast tuleb erilist tähelepanu omistada meditsiiniliste läbivaatuste, nii eelläbivaatuste kui ka perioodiliste läbivaatuste läbiviimisel antropomeetrilistele mõõtmistele. Neid mõõtmisi peab teostama ühtse meetodi järgi kõikide reeglite hoolika jälgimisega. Vähe on aga sellest, kui omatakse hästi kogutud füüsilise arengu andmeid — on vaja osata igal üksikjuhul neid ka hinnata. Individuaalseks hindamiseks on vaja omada keskmisi tingnorme või standarde, millega võrreldes võiks lugeda antud nooruki füüsilist arengut heaks, keskmiseks või halvaks. Lisandatud tabelid [100] on koostatud Obuhi-nimelise Instituudi poolt: poisslaste kohta Moskva tööstus- ja vabrikukoolide 1940. a. esimese värbamise õpilaste füüsilise arengu läbitöötatud andmete alusel, mis on saadud meditsiiniliste komisjonide protokollidest väljavalitud ja hoolega kontrollitud materjalide põhjal, tütarlaste kohta — Moskva töölisnoorukite läbitöötatud 1940. a. antropomeetriliste andmete alusel. Nooremate vanuserühmade, 12- ja 13-aastaste kohta, on toodud Moskva keskkoolide õpilaste füüsilise arengu läbitöötatud andmed (VNFSV TeRK Pediaatria Keskinstituut).

[100] Tabelid on käsiraamatust välja jäetud, kuna Eesti NSV tingimustes ei saa neid kasutada.

Lisandatud tabelid on üles ehitatud järgmiselt: keskel tähe M all on antud iga rühma jaoks kasvu, kaalu ja rinnaümbermõõdu keskmised suurused. M-st ülespoole ja allapoole, vastavalt plussi või miinuse suunas, on paigutatud kasvu, kaalu ja rinnaümbermõõdu andmed, mis erinevad keskmisest M-st ja üksteisest järjepärases korras 0,5 võrra (poolsigma võrra), s. o. poole võrra kvadraadilisest kallangust.

Toodud tabeleid tuleb kasutada järgmiselt:

Hinnang «keskmine» kasv (vastavalt kaal või rinnaümbermõõt) antakse sel juhul, kui antud õpilase pikkus on keskmisest plussi või miinuse poole $0{,}5\sigma$ piirides $M \pm 0{,}5\sigma$.

Hinnang «alla keskmist» kasvu antakse, kui järelevaadatava õpilase kasv on alla $M - 0{,}5\sigma$, suurem aga, või võrdne $M - 1\sigma$ ($M - 0{,}5\sigma$ -st kuni $M - 1\sigma$).

Hinnang «väikest (madalat)» kasvu antakse, kui antud õpilase kasv on alla $M - 1\sigma$, suurem aga, või võrdne $M - 2\sigma$ ($M - 1{,}5\sigma$ -st kuni $M - 2\sigma$).

Hinnang «väga madalat» kasvu antakse, kui järelevaadatava kasv jääb maha rohkem kui 2σ (alla $M - 2\sigma$).

Analoogiliselt määratakse hinnang «üle keskmist» kasvu ($M + 0{,}5\sigma$-st kuni $+ 1\sigma$), «kõrget» kasvu ($M + 1\sigma$-st kuni $M + 2\sigma$) ja väga kõrget kasvu (üle $M + 2\sigma$).

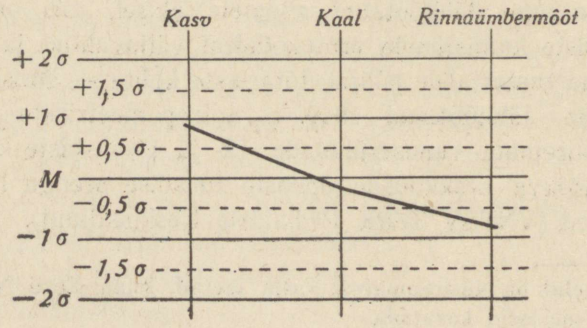

Näiteks antud 15-aastase õpilase mõõtandmed on: kasv 164,5 cm, kaal 46,3 kg ja rinnaümbermõõt 73,5 cm. Tema füüsilise arengu hinnang on järgmine: kasv üle keskmise ($M + 0{,}5\sigma$ kuni $M + 1\sigma$ piirides), kaal keskmine ($M \pm 0{,}5\sigma$ piirdes), rinnaümbermõõt alla keskmist (M — kuni $0{,}5\sigma$ kuni $M - 1\sigma$).

Saadud hinnangut kujutatakse graafiliselt Martini võrgul murtud joone kujul, mis kujutab antud õpilase füüsilise arengu individuaalset profiili (vt. diagrammi).

7. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arsti tööplaan.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arst peab läbi viima kogu oma töö õpilaste meditsiinilise teenindamise alal plaani järgi. Eeskirjade kohaselt koostatakse arsti tööplaan aasta peale, jaotatult kvartalitesse.

Plaanis on vajalik ette näha kõik põhilised tööd, mida arst peab läbi viima eeloleva aasta jooksul, näidates nende täitmise tähtaegu kvartalite järgi. Kvartaliplaanides peab ette nähtama üksikute konkreetsete tööde täitmise kalendrilised tähtajad. Iga plaanis märgitud töö peab olema täpselt määratletud oma sisu ja mahu poolest (meditsiinilisele läbivaatusele või profülaktilistele pookimistele kuuluvate noorukite arv, sanitaarjärelevaatuste sagedus ja ulatus, loengute ja vestluste arv ja teemad, noorukite arv, keda tuleb ette valmistada VSK, VTK, KÕK jne. normidele).

Konkreetse tööplaani koostamisel tuleb väljuda järgmisest plaanieeskujust:

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse astuvate noorukite meditsiiniline läbivaatus koos vastavate meditsiinkaartide täitmisega ja otsuste tegemisega üksiktööharudele kõlblikkuse kohta.

2. Tervisliku seisundi poolest mitmesuguste kõrvalekaldumistega ja kestvalt ning sagedasti haigestuvate noorukite arvelevõtmine nende üle süstemaatilise järelevalve teostamise ja vajalike ravi-profülaktiliste ürituste läbiviimise eesmärgil

(dieettoitlustus, sanatoorium- ja kuurortravi, eriravi, tervendavad üritused jne.).

3. Koolis haigestunud noorukite ambulatoorne vastuvõtt ja nendele arstiabi andmine.

4. Profülaktiliste poogete läbiviimine (kaitserõugete revaktsinatsioon, düsenteeria- ja kõhutüüfusevastane vaktsinatsioon jne.), tervishoiuorganite poolt määratud korras ja tähtaegadel.

5. Mitmesuguste haiguste (mao-soolte, malaaria, gripi, tähnilise tüüfuse jne.) suhtes vajalike profülaktiliste ja epidemioloogiliste ürituste läbiviimine vastavate näidustuste olemasolul ja kooskõlas tervishoiuorganite korralduste ning juhtnööridega.

6. Süstemaatiline järelevalve kuumades ja tervisele kahjulikes tsehhides töötavate noorukite üle professionaalsete intoksikatsioonide tunnuste varajase avastamise ja vajalike profülaktiliste ürituste rakendamise eesmärgil.

7. Kõikide noorukite perioodiline meditsiiniline läbivaatus (mitte harvemini kui kord aastas) süstemaatilist meditsiinilist järelevalvet ja mitmesuguseid ravi-profülaktilisi üritusi vajavate noorukite üksikute rühmade väljaeraldamisega.

8. Meditsiiniline kontroll kehakultuuri ja spordi üle (režiimi ja üksikute kehakultuuri- ning spordiharjutuste individualiseerimine).

9. Kontroll noorukite toitlustamise üle (toidu täisväärtuslikkus ja kvaliteet, täiendav ja tugevdatud toitlustus, toitlustuse organisatsioon, toiduainete hoidmise ja toiduvalmistamise sanitaarne seisukord).

10. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ruumide sanitaarseisukorra süstemaatiline jälgimine andmete ja ettepanekute kandmisega vastavasse sanitaaržurnaali.

11. Süstemaatiline jälgimine noorukite töö- ja elu-olurežiimi, õpilaste töökohtade seisukorra üle kooskõlas tööstussanitaaria ja ohutustehnika nõuetega, kaitseseadmete ja eirõivastuse jne. olemasolu ja töö ning puhkuse organiseerimise üle.

12. Kõigi õnnetusjuhtude ja kutsealaste mürgituste arvestamine, mis on juhtunud õpilastega tootmisel ja väljaspool seda.

13. Õpilaste haigestumise ja traumatismi arvestus kooskõlas kehtivate normide ja tervishoiuorganite juhtnööridega.

14. Süstemaatiline jälgimine kõikide tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ühiselamute ruumide sanitaarse seisukorra üle.

15. Õpilastele (üld- ja professionaal-) hügieeni õpetamine kooskõlas kinnitatud õppekavaga ja õppeplaanis ettenähtud tundidega.

16. Süstemaatiline sanitaarharidustöö tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste, pedagoogide ja tehniliste töötajatega.

17. Õpilaste ettevalmistus VSK, VTK ja KÕK normide sooritamisele.

18. Kogu arvestuse ja aruandluse dokumentatsiooni pidamine kooskõlas kinnitatud vormidega ja tervishoiuorganite juhtnööridega.

19. Side ettevõtte meditsiin-sanitaarosakonna ja tervishoiupunktiga, rajooni polikliinikuga, riikliku sanitaarinspektsiooniga ja epidemioloogiga, tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli administratsiooniga, ühiskondlike, kommunistlike noorte ja parteiorganisatsioonidega.

8. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide keskmeditsiinpersonaali töö juhend.

Keskmeditsiinpersonaal tegutseb järgmistel aladel: ravi-, profülaktilisel ja sanitaarharidustöö alal.

Ravitöö.

1. Osutab haigestunutele esmaabi, saates neid diagnoosi määramiseks ja raviks kooliarsti juurde või polikliinikusse.

2. Osutab esmaabi traumade ja kutsealaste mürgituste korral, edasilükkamatutel juhtudel saadab aga õpilase haiglasse järgneva teatamisega polikliinikule.

3. Jälgib, et dünaamilisele ja spetsiaalsele meditsiinilisele järelevalvele kuuluvad õpilased ilmuksid süstemaatiliselt läbi-

vaatusele ja täidaksid kõiki arsti ja polikliiniku määramisi ambulatoorse ravi, füsioteraapia jne. suhtes.

4. Jälgib õigeaegset tuusikute saamist dieedisööklatesse ja dieedisöökla järjekindlat külastamist õpilaste poolt.

5. Kaalub kindlatel, arsti poolt määratud tähtaegadel õpilased ja kannab saadud andmed õpilaste meditsiinkaardile.

6. Kannab kõik õpilaste pöördumiste, traumatismi ja kaitsepookimiste andmed üldžurnaali ja õpilase meditsiinkaardile.

7. Vastutab meditsiinpunkti sanitaarse seisukorra eest.

8. Jälgib apteegi õigeaegset täiendamist; vastutab sidematerjali ja medikamentide õige hoidmise ja kokkuhoidliku kulutamise ning sidematerjali ja instrumentide aseptilise seisukorra eest.

9. Peab igapäevast haigestumise ja traumatismi arvestamist, samuti ka signaliseerib nakkushaiguste avastamisest kooskõlas kehtivate vormidega.

10. Koostab igakuuliselt kokkuvõtteid haigestumise ja traumatismi kohta ja õpilaste arvu kohta, kes on olnud spetsiaalsetel ja perioodilistel meditsiinilistel läbivaatustel, kes on ajutiselt kaotanud töövõime jne.

Profülaktiline töö.

1. Viib läbi rõugete revaktsineerimise ja abistab arsti kõhutüüfuse- ning düsenteeriavastaste kaitsesüstimiste läbiviimisel.

2. Toimetab õpilaste sanitaarset järelevaatust mitte harvemini kui kord kuus.

3. Toimetab igapäevast jälgimist:

a) kooli ja töökodade sanitaarse seisundi, ruumide puhtuse, kütmise, ventileerimise, töökohtade valgustuse üle, ruumide õige koristamise üle;

b) joogiveega varustamise, kuumades tsehhides aga gaseeritud soolaveega varustamise üle;

c) duširuumide, pesunõude, riidehoiuruumide, käimlate jne. sanitaarse seisundi üle;

d) õpilaste toitlustamise, söökla ja köögi sanitaarse seisundi, toidu kvaliteedi üle;

e) erirõivaste ja erijalatsite õigeaegse remontimise üle;

f) kaitseseadmete (respiraatorite, gaasimaskide jt.) õige kasutamise üle.

4. Signaliseerib arstile kõigist märgatud puudustest ja jälgib nende õigeaegset kõrvaldamist.

Sanitaarharidustöö.

1. Viib õpilastega läbi õppusi VSK, VTK ja KÕK normide sooritamiseks.

2. Jälgib isikliku hügieeni reeglite täitmist.

3. Abistab õpilaste aktiivi selle sanitaaralases töös.

4. Õpetab õpilasi andma esmaabi ja vastastikust abi haavamiste ja vigastuste korral (dr. Solomonovi meetod).

Õe töö ühiselamutes.

1. Teostab ruumide (magamistubade, punase nurga, isolaatori, käimlate, pesuruumide, riietusruumide jt.) sanitaarse seisundi, kütmise, ventilatsiooni, valgustuse, ruumide õige koristamise ja tuulutamise, joogiveega varustamise igapäevast jälgimist.

2. Jälgib regulaarset saunaskäimist, ihu- ja voodipesu õigeaegset vahetamist, pesu parandamist, pesemist, puhta ja musta pesu hoidmist.

3. Jälgib noorukite isikliku hügieeni täitmist (keha pesemist ja puhtust, rõivaste ja jalatsite puhtust).

4. Selgitab välja haigestunud noorukid, saadab nad isolaatorisse ja teadustab kinnistatud arstile ning polikliinikule igast haigusjuhtumist ühiselamus.

5. Vajaduse korral valvab isolaatoris, mõõdab haige temperatuuri, täidab kõiki arsti korraldusi, jälgib isolaatoris olevate haigete õigeaegset toitmist, nende jaoks vastava kvaliteediga

toidu saamist, jälgib seda, et isolaatorisse ei tuleks terveid õpilasi ja kõrvalisi isikuid.

6. Muretseb apteegi, sidematerjali ja vajaliku instrumentaariumi õigeaegse täiendamise eest isolaatoris.

7. Vastutab isolaatori sanitaarse seisundi, sidematerjali ja medikamentide hoidmise ning kokkuhoidliku kulutamise eest.

9. Sanitaarharidustöö tööstus- ja vabrikukoolides.

NSVL Tervishoiuministeeriumi Linna Polikliinikute Valitsuse ja Sanitaarhariduse Osakonna ülemate ning NSVL Tööjõureservide Ministeeriumi Sanatooriumide, Puhkekodude ja Õpilaste Meditsiinilis-sanitaarse Teenindamise Valitsuse ülema instruktiivmetoodiline kiri oblastite ja linnade tööjõureservide valitsuste ülematele ning oblastite (kraide ja linnade tervishoiuosakondade juhatajatele 11. juulist 1947. a.

NSVL tervishoiuministri ja NSVL tööjõureservide ministri käskkirjas nr. 91/155, 12. märtsist 1947. a., on ette nähtud rea muude ürituste hulgas: 1) range kontrolli sisseseadmine isikliku hügieeni eeskirjade jälgimise üle õpilaste poolt; 2) igapäevase hommikuse võimlemise kohustuslik läbiviimine ja muud üritused organismi karastamiseks (veeprotseduurid, õhu- ja päikesevannid); 3) kehalise kasvatuse pausi sisseviimine teoreetilise ja tootmisõppuse protsessis; 4) kontrolli tugevdamine õpilaste toitlustamise seisukorra ja kindlaksmääratud toitlustusrežiimi jälgimise üle jne.

Kõiki neid üritusi võib eduga läbi viia sel tingimusel, kui neid ühendatakse õpilaste hulgas tehtava süstemaatilise selgitustööga koos noorukite teadliku ja aktiivse osavõtu organiseerimisega nende ürituste läbiviimisest.

Sanitaarharidustöö põhiülesanded tööstus- ja vabrikukoolides on järgmised:

1. õpilaste kultuurilise ja hügieenilise käitumise kasvatamine tootmisel ja igapäevases elus;

2. õpilaste isetegevuse organiseerimine sanitaar-hügieeniliste tingimuste loomiseks tootmisel ja igapäevases elus, samuti ka isikliku tervishoiu eeskirjadest kinnipidamine;
3. õpilaste õpetamine esmaabi andmisele traumade ja äkiliste haigestumiste juhtudel.

Vastutus õige sanitaarharidustöö korraldamise eest pannakse tööstus- või vabrikukooli direktoritele ja meditsiintöötajatele.

Sanitaarharidustöö organisatoorset ja metoodilist juhtimist peab teostama noorukitekabinet ja sanitaarhariduse maja, kes kooskõlastavad selle töö kohalike oblastite ja linnade tööjõureservide valitsustega.

Peamisteks ja vahetuiks sanitaarteadmiste õpetajateks peavad olema koolide meditsiintöötajad, kasvatajad, õppejõud ja meistrid.

Sanitaarhariduslike üritustena tööstus- ja vabrikukoolides nähakse ette:

a) tööd õpilastega koolis ja väljaspool kooli;
b) tööd juhtiva ja teenindava personaaliga.

Töö õpilastega.

Koolitöös on vajalik esmajärjekorras kindlustada isikliku ja professionaalhügieeni aluste ning traumatismi vältimise ja esmaabi (kuni arsti kohalejõudmiseni) eeskirjade õpetamist.

Arsti poolt süstemaatilist hügieeni aluste õpetamist täiendatakse juhendavate vestlustega ja selgitustega isikliku hügieeni ja traumatismi vältimise küsimustes meistri ja spetsiaalse tehnoloogia õppejõu poolt seoses uuele teemale või uutele tootmisoperatsioonidele üleminekuga.

Hügieeni aluste ja esmaabi andmise õpetamist toimetatakse kooskõlas Tööjõureservide Ministeeriumi poolt kinnitatud õppeplaani ja -kavaga. Arstid annavad hügieeni aluste tunde väljaspool oma tööaega ja saavad tasu koolide poolt.

Hügieenitunnid peavad andma õpilastele kõige vajalikumaid teadmisi hügieenist, kuna nad ei saa täielikult haarata kõiki noo-

rukite töö ja elu-olu tervendamise küsimusi. Neid teadmisi tuleb laiendada ja süvendada väljaspool klassi tööd toimuva sanitaarharidustöö korras. Selle küsimuse alal annab käskkiri nr. 91/155, 12. märtsist 1947. a., otsese juhendi: «Organiseerida õpilaste hulgas sanitaarharidustöö läbiviimist vestluste, loengute ja ettekannete korraldamise, vastavate kinofilmide demonstreerimise, sanitaarnurgakeste sisseseadmise, näituste korraldamise ja seinalehtede kasutamise teel, juurde tõmmates sellele tööle koolide meditsiinpersonaali.»

See töö peab sisaldama noorsoole kõige aktuaalsemaid tervishoiuküsimusi, näiteks professionaalhügieeni küsimusi, kusjuures tuleb arvestada õpilaste tehnilise ettevalmistuse profiili, isikliku hügieeni, tütarlapse hügieeni, nakkushaiguste vastu võitlemise, elamuhügieeni küsimusi, küsimusi puhkusehügieeni, kehakasvatuse ja kehakultuuri alalt ning praktiliste teadmiste süvendamist esmaabi andmise alal. Erilist tähelepanu on vaja pühendada töö-, eluolustiku-, puhkuse- ja toitlushügieeni küsimustele, samuti ka tuberkuloosi vastu võitlemise küsimustele. 16—18-aastastele õpilastele on soovitatav selgitada sugulise kasvatuse ja suguhaiguste vastu võitlemise küsimusi. Suurem osa väljaspool klassi teostatavast tööst peab olema tihedalt seotud ravi-profülaktiliste üritustega (meditsiiniliste läbivaatustega, kaitsepookimistega, epideemiavastaste üritustega jne.).

Samuti tuleb pühendada tähelepanu teemadele, mis aitavad kaasa õpilaste üldise silmaringi laiendamisele tervishoiuküsimustes ja noorsoo individuaalsete huvide rahuldamisele. Siia kuuluvad niisugused küsimused nagu nõukogude meditsiinteaduse saavutused, silmapaistvate arstiteadlaste elu ja loominguline tegevus, elueapikendamise küsimused jne.

Üheks kõige tähtsamaks osaks klassivälisest tööst õpilastega on sanitaaraktiivi (ühiselamute, töökodade, klasside, sanitaarpostide jne.) organiseerimine ja selle töö igapäevane juhtimine vestluste, individuaalse instrueerimise, teatmeteraamatutega varustamise jne. teel.

Sanitaaraktiivi rakendatakse õppe-, tootmis- ja kultuurolustikuliste ruumide sanitaarse seisukorra, ohutustehnika-nõuete täitmise, töö- ja puhkerežiimi ning isikliku hügieeni eeskirjade täitmise jälgimiseks, samuti ka esmaabi andmiseks tootmisel ja igapäevases elus. Aktivistid võtavad osa ekskursioonide, suusaretkede, sõjalise iseloomuga jalutuskäikude ja taktikaliste mängude sanitaarsest teenindamisest.

Peale ülalloetletud tööviiside tuleb erilist tähelepanu pöörata ringide «Valmis sanitaarkaitseks» organiseerimisele ja juhtimisele ning võistluste organiseerimisele sanitaarkaitse töö alal.

Suur tähtsus on ka tervishoiu küsimusi käsitleva kirjanduse levitamisel kooliraamatukogu, arstikabineti jne. kaudu ja sama teemat käsitlevate brošüüride ning artiklite ettelugemiste organiseerimisel, kusjuures etteloetud kirjutis kollektiivselt läbi arutatakse.

On soovitatav üles panna kooliruumides, töökodades, magamisruumides ja söögiruumides plakateid, loosungeid, tekstilisi tabeleid jne., mis juhivad tähelepanu hügieeninõuetest kinnipidamise vajadusele.

Nende materjalide sisu peab vastama ruumide iseloomule ja sellele, mis otstarbeks need ruumid on määratud, kus materjalid üles pannakse, näiteks: tervishoidliku käitumise eeskirjad magamistoas (voodi korrastamine, voodil rõivastes istumise lubamatus, kõrvaliste esemete magamistoas hoidmise keeld jne.), tervishoidliku käitumise eeskirjad sööklas jne.

Ühiselamute ja koolide sanitaarnurgakestes tuleb kindlustada materjalide perioodiline vahetamine kooskõlas aastaaegadega ning epideemiliste ja muude näidustustega (tervishoid suvi- ja talispordi puhul, organismi karastamine, gripi eest hoidumine, mao-soolte ja muudest nakkushaigustest hoidumine).

Samal põhimõttel tuleb korraldada liikuvaid näitusi, mis käsitavad isiklikku ja professionaalhügieeni jne.

Võimalust mööda tuleb korraldada ekskursioone näitustele, sanitaarhariduse majja, sanitaarse seisukorra poolest eeskujulikesse ettevõtetesse jne.

Sanitaarharidustööd tuleb ühendada igapäevase kontrolliga õppejõudude, meistrite ja eriti kasvatajate poolt, et õpilased järgiksid isikliku hügieeni eeskirju.

Töö juhtiva ja teenindava personaaliga.

Üheks õpilaste tervisekaitse ja hügieenilise kasvatuse eduka töö tähtsamaks eeltingimuseks on süstemaatiline töö administratiiv- ja kasvatajate personaali sanitaar-hügieenilise ettevalmistuse tõstmise alal.

Õppetöö läbiviimise vajadusi administratiiv- ja kasvatajate personaaliga kinnitab 12. märtsi 1947. a. käskkiri nr. 91/155, milles antakse järgmine viide:

«Läbi viia koos tervishoiuorganitega 1947. a. II ja III kvartalis direktoritele, nende asetäitjatele, pedagoogidele, kasvatajatele, meistritele ja komandantidele eriseminarid õpilaste tervisekaitse, tööhügieeni ja isikliku hügieeni küsimuste alal.»

Seminarid viiakse läbi oblastilises, üleliidulises või üleoblastilises maastaabis. Mõningatel juhtudel organiseeritakse seminarid vähemale koolide rühma või ka üksikute asutiste töötajatele.

Seminarid on personaali hügieenialaste teadmiste tõstmise põhimisteks üritusteks. Töö ei pea aga piirduma ainult seminaridega. Noorukitekabinetid, sanitaarhariduse majad, koolide arstid ja meditsiinõed on kohustatud organiseerima õppejõududele, meistritele ja komandantidele nende jooksvas töös hügieeniliste harjumuste õpilastesse juurutamise alal süstemaatilist igapäevast metoodilist abi.

See abi võib seisneda järgnevas:

a) arsti perioodilistes esinemistes meistrite ja õppejõudude nõupidamistel ning pedagoogilises nõukogus;

b) tervishoiu aktuaalsete küsimuste alal loengute, instrueerivate ettekannete ja vestluste organiseerimises administratiiv- ja kasvatajate personaalile;

c) individuaal- ja rühmakonsultatsioonides meistritele ja õppejõududele õppe-, tootmis- ja elutarbelistes ruumides sanitaar-hügieeniliste tingimuste organiseerimise ja õpilaste plaanilise sanitaar-tehnilise instrueerimise ning nendesse kultuursete ja hügieeniliste harjumuste sisendamise küsimuste alal;

d) vestlustes märgatud sanitaar-hügieenilise iseloomuga puuduste üle;

e) kooli raamatukogu täiendamises populaarteadusliku meditsiinilise literatuuriga ja vajaliku literatuuri soovitamises.

Erilist tähelepanu pööratakse ühiselamute kasvatajate ja komandantide instrueerimisele.

Tööjõureservide oblasti ja linna valitsused, oblasti ja linna tervishoiuosakonnad peavad kindlustama tervishoiuasutiste (noorukitekabinettide, polikliinikute, sanitaarhariduse majade) kaudu õpilaste hulgas teostatava sanitaarharidustöö üle süstemaatilise kontrolli ja selle töö juhtimise.

Lühendite seletus.

AKK	— Arstlik konsultatsioonikomisjon
ANSV	— Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
ATEK	— Arstlik tööekspertiisi komisjon
ENSV	— Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
ENSV T	— Eesti NSV Teataja
KK	— Keskkomitee
kk., käskk.	— käskkiri
KrK	— Kriminaalkoodeks
KTK	— Kesktäitevkomitee
KÕK	— Kohalik Õhukaitse
lk.	— lehekülg
LMKK	— Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu
LSKK	— Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Tööliste ja Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu
m.	— määrus
NSVL	— Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
NSV	— Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
RK	— Rahvakomissariaat
RKN	— Rahvakomissaride Nõukogu
RSI	— Riiklik Sanitaarinspektsioon
TeRK	— Tervishoiu Rahvakomissariaat
TööK	— Tööseaduste koodeks
Töö RK	— Töö Rahvakomissariaat
VNFSV	— Vene Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik

VMKK — Vene NFSV Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu
VSKK — Vene NFSV Tööliste ja Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu
VSK — Valmis Sanitaarseks Kaitseks
VTK — Valmis Tööks ja NSVL Kaitseks
ÜAÜKN — Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu
ÜK(b)P — Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei
ÜLKNÜ — Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsoo Ühing
ÜST — Üleliiduline standard

Sisukord.

Lk

Eessõna 3

I osa.

Töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarset ja elutarbelist teenindamist ning nende töökaitset reguleerivad õigusnormid.

A. Üldeeskirjad.

1. NSVL riiklikest tööjõureservidest 6
2. Linna- ja kolhoosinoorte kutsumisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse 8
3. Ettevalmistusest õppeaasta alguseks ja linna- ning kolhoosinoorte vastuvõtmisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse 10

B. Meditsiinilis-sanitaarne ja elutarbeline teenindamine.

4. Määrustik nr. 184/2—24 tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilis-sanitaarse teenindamise kohta 13
5. Juhend nr. 3 NSVL RKN juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide voodite tüüpi ühiselamute ehitamise, seadistamise ja korrashoiu kohta . . 17
6. Noorukite meditsiinilisest teenindamisest 20
7. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutavate meditsiinilisest läbivaatusest 21
   Lisa nr. 1. Protokolli vorm 25
   Lisa nr. 2. Õiendi vorm 26
8. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaseks vastuvõtmist takistavate haiguste ja füüsiliste puuete uue loetelu kinnitamisest 27
   Lisa. Loetelu 27
   Lisa. Metoodilised juhendid 33

Lk.

9. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õppe- ja tootmisruumide ning ühiselamute sanitaarnõuded 40
10. Tööjõureservide koolide sanitaarseisukorra parandamisest . . 42
11. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide sanitaar-elutarbelise komisjoni määrustik 44
12. Mao-soolte nakkushaiguste ärahoidmise abinõudest vabriku-, tööstus- ja raudteekoolide õpilaste hulgas 1942. a. kevade- ja suveperioodil 46
13. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste tervendamise üritustest 1943. a. suveperioodil 49
14. VNFSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Sanitaarhariduse Nõukogu pleenumi resolutsioon 1. juunist 1943. a. sanitaarhariduslöö kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides 50
15. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamise abinõudest 54
Lisa nr. 1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabineti sisustuse nimestik 57
Lisa nr. 2. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ühiselamute isolaatori pehme ja kõva inventari nimestik . . 60
16. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiiniliste läbivaatuste teostamisest 1944. aastal 62
Lisa nr. 1. Aruande vorm 64
Lisa nr. 2. Aruande vorm 66
Lisa nr. 3. Individuaalkaardi vorm 67
Lisa nr. 4. Õpilaste nimekirja vorm 69
17. Juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste perioodiliste meditsiiniliste läbivaatuste teostamiseks. 70
18. Igakuulise aruandluse sisseseadmisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ajutise töövõimetuse kohta 77
Lisa nr. 1. Aruande vorm 78
Lisa nr. 2. Koondaruande vorm 80
Lisa nr. 3. Õiend õppetööst vabastamise kohta 82
Lisa nr. 4. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppetööst haiguse puhul vabastamise korra juhend 83
Lisa nr. 6. Aruande täitmise juhend 84
Lisa nr. 7. Juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste õppetööst vabastamise õiendi täitmiseks haiguste nomenklatuuri järgi 86
19. Õpilaste tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidest õppeaja kestel haiguse tõttu vabastamise korra juhend 89

Lk.

20. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise edaspidise parandamise abinõudest . . 91

Lisa nr. 1. Nimestik tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste kutsete kohta, kellele antakse seepi kõrgendatud normide järgi 96

Lisa nr. 2. Ravimite loetelu (kahanemata tagavara) tööstus-, raudtee- ja vabrikukooli arstikabineti apteegis 98

Lisa nr. 4. NSVL TeRK poolt tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arstikabinettidele määratud meditsiiniliste instrumentide ja põletusvahendite loetelu . . . 99

21. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide meditsiinilisest teenindamisest 101

22. Töölisnoorukite tervise kaitseks vajalike tingimuste organiseerimisest ja nende meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest 105

23. Töölisnoorukite tervise kaitsest ja meditsiinilis-sanitaarsest teenindamisest 108

Lisa nr. 1. Instruktsioon nr. 1 112

24. Töölisnoorukite meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest 115

25. Töölisnoorukite ja tööstus-, raudtee- ning vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest . . 117

26. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse 1946. a. värvatavate õpilaste arstliku kontrolli ja sanitaarkorrastuse teostamise kohta 119

27. Vabariiklike, oblastite ja kraide noorukitekabinettide määrustik 121

28. Tööstusettevõtete juures olevate polikliinikute või ambulatooriumide noorukitekabineti määrustik 123

29. Töölisnoorukite ööprofülaktooriumi määrustik 125

30. Meditsiinilised näidustused ja vastunäidustused töölisnoorukite saatmiseks profülaktooriumidesse 126

31. Töölisnoorukite ööprofülaktooriumi režiimi näide 127

32. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste malaariasse haigestumise vähendamise abinõudest 128

33. Malaariavastaste ürituste läbiviimise juhend tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides 131

34. Töölisnoorukite, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse teenindamise parandamisest 134

Lk.

35. Meditsiiniliste komisjonide töö parandamisest ja puuduste kõrvaldamisest tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsutava noorsoo väljavalikul ja läbivaatusel 137
Lisa. Teadete vorm 139
36. Noorukite valiku kohta tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolidesse kutsumisel 140
37. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise parandamisest ja tervendavatest üritustest 1947. a. 142
Lisa nr. 1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide ning noorukitekabinettide arstide lühiajalise seminari õppeplaan ja õppekava 150
38. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste meditsiinilis-sanitaarse ja elutarbelise teenindamise parandamisest ja tervendavatest üritustest 1947. a. 154

C. Tööõiguslikke norme.

39. Töölisnoorukite tööd ja töökaitset käsitavaid sätteid VNFSV Tööseaduste koodeksist 159
40. Tööpäeva pikkusest 165
41. 16-aastaseks saanud tööliste ja teenistujate ületunnitööst, öötööst ja puhkuste kestusest 166
42. Tööd, kus on keelatud noorukite tööjõu kasutamine 166
43. Raskuste kandmise ja ümberpaigutamise piirnormid noorukeile 176
44. Noorukite töö välisõhus 177
45. Raudtee- ja vabrikukoole lõpetanute lubamisest tööle raudteetranspordis vedurijuhiabidena ja rööpmeseadjate abidena 177
46. Õpilaste tootmisõppuse korrapärastamisest tööstus- ja raudteekoolides 178
47. Vabrikukoole lõpetanute sõidukulude tasumisest 178
48. Tööstusesse, transporti ja ehitusse tööle suunatavate vabriku-, tööstus- ja raudteekoole lõpetanute riiklike tööjõureservide arvestuse korra juhend 179
49. Üle 14-aastaste noorukite — lastekodude, NSVL SiseRK töökoloniide ja vanemateta jäänud laste tööle suunamisest . . 181

D. Kriminaalõiguslikke norme.

50. Epideemiate vastu võitlemise eeskirjade rikkumine 181
51. Tööandja vastutusele võtmine töö korraldamist, töökaitset ja sotsiaalkindlustust käsitlevate seaduste ja eeskirjade rikkumiste eest 181

Lk.

52. Tööstuskoolide, raudteekoolide ja vabrikukoolide õpilaste vastutusest distsipliinirikkumise ja omavolilise koolist lahkumise eest 181

II osa.

Metoodiline materjal.

1. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilastele ravi-profülaktiliste abinõude määramisest 183
2. Sanitaarjärelevalve metoodika tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides 191

Lisa a) Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide tootmistöökodade järelevaatuse plaan 201
b) Tsehhides ja töökodades, kus töötavad noorukid, asuvate töökohtade sanitaarse iseloomustuse kaart . 202
c) Töökoha kirjeldus 202

3. Juhendid epideemiavastaste ürituste läbiviimiseks tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides 204
4. Sanitaarreeglid tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide toitlustusblokile 212
5. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste päevarežiimi meditsiiniline jälgimine 215
6. Tööstus- ja vabrikukoolide õpilaste füüsilise arengu individuaalne hinnang 221
7. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide arsti tööplaan 223
8. Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide keskmeditsiinpersonaali töö juhend 225
9. Sanitaarharidustöö tööstus- ja vabrikukoolides 228

Lühendite seletus 234

Vastutav toimetaja A. Reiman.
Tehniline toimetaja H. Kohu.

Ladumisele antud 31. I 48. Trükkimisele antud 17. IV 48. Paberi kaust 61×86. 1/16. Trükipoognaid 15. Autoripoognaid 13,1. Arvestuspoognaid 13,1. MB 01385. Laotihedus trpg. 38 600. Tiraaž 1200. Trükikoja tellimus nr. 132. Trükikoda „Noor-Eesti", Tartu, Kastani 38.

X. Сепп, Справочник по медицинско-санитарному обслуживанию и защите труда рабочей молодежи и учащихся ремесленных, железнодорожных и фабрично-заводских школ.

На эстонском языке.

Эгосиздат „Научная Литература, Тарту.

Rbl. 17.50